

«ΜΕΘΟΔΟΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗ ΤΟΥ Χ.Α»

ΛΥΤΡΙΒΗΣ Θ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Πτυχίο Τμήματος Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων Πανεπιστημίου Πειραιά

Υποβληθείσα για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στη

Διοίκηση επιχειρήσεων – Τουριστικό Μάνατζμεντ (Μ.Β.Α- Τ.Μ)

Τμήμα Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Πανεπιστήμιο Πειραιώς

2014

Αφιερώνεται στους γονείς μου

«ΜΕΘΟΔΟΙ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΑΠΟΤΙΜΗΣ. Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΨΥΧΗ ΤΟΥ Χ.Α.»

ΛΥΤΡΙΒΗΣ Θ. ΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη διπλωματική εργασία αποτελεί μία προσπάθεια εφαρμογής της θεωρίας της ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων στις εισηγμένες εταιρίες στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών του κλάδου των Ταξιδίων και του Τουρισμού.

Ειδικότερα, επιδιώκονται οι ακόλουθοι σκοποί:

- Η ανάλυση του γενικότερου οικονομικού και τουριστικού περιβάλλοντος τόσο σε Διεθνές όσο και σε εγχώριο επίπεδο, προκειμένου να διαπιστωθούν οι συνέπειες του εξωτερικού περιβάλλοντος στον κλάδο, αλλά και κατ' επέκταση στις εισηγμένες εταιρίες.
- Η ανάλυση του κλάδου των Ταξιδίων και Τουρισμού , μέσω του σχολιασμού βασικών προσδιοριστικών παραγόντων του.
- Ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων των εταιρειών μέσω της κριτικής διερεύνησης των σημαντικότερων αριθμοδεικτών.
- Εξαγωγή συμπερασμάτων.

Η εργασία αναφέρεται στην πενταετία 2009-2013, ενώ οι πηγές προέλευσης των πληροφοριών είναι, κυρίως, οι σελίδες των εξεταζόμενων εταιριών στο διαδίκτυο, τα ετήσια ενημερωτικά τους δελτία, καθώς και ελληνική βιβλιογραφία και αρθρογραφία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	VI
ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	VII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1.ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ	1
1.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	2
1.3.ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ	4
2.1.ΓΕΝΙΚΑ.....	4
2.2.ΕΙΔΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	5
2.3.ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΣΚΟΠΟΙ ΑΝΑΛΥΤΩΝ	6
2.3.1 ΣΚΟΠΟΙ ΔΑΝΕΙΣΤΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ.....	8
2.3.2 ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΜΟΝΑΔΑΣ.....	9
2.3.3 ΣΚΟΠΟΙ ΕΠΕΝΔΥΤΩΝ ΜΕΤΟΧΩΝ.....	10
2.3.4 ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	11
2.3.5 ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΑΝΑΛΥΤΩΝ ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΙΣ ΕΞΑΓΟΡΩΝ Η ΣΥΓΧΩΝΕΥΣΕΩΝ..	11
2.3.6 ΣΚΟΠΟΙ ΤΩΝ ΛΟΙΠΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΩΝ.....	12
2.4.ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ.....	13
2.4.1.ΔΙΑΣΤΡΩΜΑΤΙΚΗ Ή ΚΑΘΕΤΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	
2.4.1.1.ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ	
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3:ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ ΓΕΝΙΚΑ.....	17
3.1.ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	29
3.2.ΕΞΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ.....	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	31
4.1. ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	31
4.1.1.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ.....	32
4.1.2.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟ 2013 ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2014.....	35
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	41

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ.....	42
5.1.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	43
5.1.1.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΛΕΥΡΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ.....	47
5.2.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	47
5.3.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.....	49
ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ.....	49
5.4.ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓ.ΩΝ.....	53
5.5.ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6: ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ	59
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	59
6.1.ΕΝΝΟΙΟΛΟΓΙΚΗ ΟΡΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	60
6.2.Ο ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	61
6.3.ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	67
6.4.S.W.O.T ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ.....	70
6.5.ΣΥΝΟΨΗ- ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	73
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΛΑΔΟΥ	75
7.1. ΑΤΤΙΣΑ Α.Ε ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ	75
7.2.ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε.....	91
7.3.ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ Α.Ν.Ε.....	96
7.4. ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.....	101
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ	104
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8: ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ.....	105
8.1. ΓΕΝΙΚΑ.....	105
8.2. ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	106
8.3.ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣΤΟΥ ΚΛΑΔΟΥ.....	106
8.4.ΟΜΙΛΟΣ ΑΤΤΙΣΑ.....	109
8.5.ΟΜΙΛΟΣ Ν.Ε.Λ	112
8.6.ΟΜΙΛΟΣ ΜΙΝΟΑΝ.....	116

8.7.ΟΜΙΛΟΣ Α.Ν.Ε.Κ.....	119
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....	123
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9: ΕΞΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ	124
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	128

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Επιθυμώ να εκφράσω τις ιδιαίτερες ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή του Πανεπιστημίου Πειραιώς κ. Γεώργιο Αρτίκη για την πολύτιμη καθοδήγησή του και τις συμβουλές του κατά τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ.....	128
1.ΑΤΤΙΣΑ Α.Ε.....	128
ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π.....	129
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ.....	131
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	132
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ.....	133
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	136
ΠΙΝΑΚΑΣ 6:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	137
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	138
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	138
2. ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε.....	140
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π.....	140
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ.....	141
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	143
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ.....	144
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	147
ΠΙΝΑΚΑΣ 14:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	148
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	149
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	149
3. ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ Α.Ν.Ε.....	151
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π.....	151
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ.....	152
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	153

ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ.....	154
ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	158
ΠΙΝΑΚΑΣ 22:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	159
ΠΙΝΑΚΑΣ 23: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	160
ΠΙΝΑΚΑΣ 24: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	160
4. Α.Ν.Ε.Κ Α.Ε.....	162
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π.....	162
ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ.....	163
ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΣΤΟΙΧΕΙΑΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.....	164
ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ.....	165
ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	169
ΠΙΝΑΚΑΣ 30:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ- ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	170
ΠΙΝΑΚΑΣ 31: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ.....	171
ΠΙΝΑΚΑΣ 32: Κ.Α.Χ – ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ.....	171
ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ.....	173
1. ΑΤΤΙΣΑ Α.Ε.....	173
ΠΙΝΑΚΑΣ 33 :ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΑΤΤΙΣΑ Α.Ε	173
2. Ν.Ε.Λ Α.Ε.....	175
ΠΙΝΑΚΑΣ 34: ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ Ν.Ε.Λ Α.Ε	175
3.ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ Α.Ν.Ε.....	177
ΠΙΝΑΚΑΣ 35:ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ Α.Ν.Ε.....	177
4.Α.Ν.Ε.Κ Α.Ε.....	179
ΠΙΝΑΚΑΣ 36:ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ Α.Ν.Ε.Κ Α.Ε.....	179

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ

Αντικειμενικός σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η χρηματοοικονομική ανάλυση των εισηγμένων στο Χ.Α. εταιριών του κλάδου Ταξίδια και Τουρισμός για την χρονική περίοδο 2009-2014, προκειμένου να αποτυπωθεί η χρηματοοικονομική κατάσταση των εταιριών.

Οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον συγκεκριμένο κλάδο είναι οι εξής:

- ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
- ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε
- ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΕ
- ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

Μέσω της χρηματοοικονομικής ανάλυσης θα εξαχθούν ορισμένα χρήσιμα συμπεράσματα για την πορεία του κλάδου των Ταξιδίων και του Τουρισμού. Τα συμπεράσματα αυτά σχετίζονται άμεσα με τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα των επιχειρήσεων που απαρτίζουν τον κλάδο καθώς και κατά το πόσο βελτιώνονται, ή επιδεινώνονται διαχρονικά οι χρηματοοικονομικές τους θέσεις.

1.2.ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η μεθοδολογία της ανάλυσης θα έχει επαγωγικό χαρακτήρα. Αρχικά θα εξετασθεί το γενικότερο οικονομικό περιβάλλον, τόσο το διεθνές όσο και το εγχώριο προκειμένου να διαπιστωθούν οι συνέπειές τους στον κλάδο, αλλά και κατ' επέκταση στις εισηγμένες εταιρίες. Στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση του κλάδου του Τουρισμού και της Αναψυχής, στον οποίο ανήκουν οι υπό μελέτη εταιρίες. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά του κλάδου τα οποία θα αναλυθούν είναι το πόσο οργανωμένος είναι, οι δομές του, η μονιμότητά του, η οποία προσδιορίζεται από τις υπηρεσίες και την τεχνολογία του, οι αδυναμίες και οι απειλές που εμφανίζονται στον κλάδο καθώς επίσης και τα δυνατά του σημεία και οι ευκαιρίες προς εκμετάλευση.

Έχοντας ολοκληρώσει την ανάλυση του γενικότερου οικονομικού περιβάλλοντος, με την οποία γίνεται προσπάθεια αποτύπωσης των συνθηκών μέσα στις οποίες λειτουργούν οι εταιρίες, και του υπο εξέταση κλάδου, θα ακολουθήσει η ανάλυση των λογιστικών τους καταστάσεων κατά την χρονική περίοδο 2009-2013.

Τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων είναι:

1. αριθμοδείκτες
2. Ισολογισμοί
3. Καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσης

1.3.ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα εργασία αποτελείται από επτά κεφάλαια και τα παράρτηματα στο τέλος της εργασίας. Πιο συγκεκριμένα :

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί την εισαγωγή της εργασίας όπου παρουσιάζεται το θέμα της, ο αντικειμενικός σκοπός της, η μεθοδολογία που θα ακολουθηθεί για την εκπόνηση της καθώς και η διάρθρωσή της εργασίας.

Στο δεύτερο και στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση της θεωρίας της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των επιχειρήσεων. Αναλύονται οι κατηγορίες των σημαντικότερων αριθμοδεικτών, ο τρόπος υπολογισμού τους, καθώς και η πρακτική τους σημασία στην ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων.

Στο τέταρτο και στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται καταρχάς μία προσπάθεια απεικόνισης των εξελίξεων τόσο στην παγκόσμια όσο και στην εγχώρια οικονομία. Συγκεκριμένα το ενδιαφέρον εστιάζεται στην παρουσίαση των βασικών μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας όπως είναι η εξέλιξη του ΑΕΠ , η μεταβολή του δείκτη της ανεργίας , η νομισματική και δημοσιονομική πολιτική που επικρατεί στην υπό εξέταση περίοδο κλπ.

Κατόπιν στο έκτο κεφάλαιο γίνεται αναλυτική παρουσίαση του κλάδου του Τουρισμού στην Ελλάδα και εξετάζονται θέματα όπως το ιστορικό του κλάδου, το θεσμικό πλαίσιο του κλάδου, η ανάλυση της αγοράς τα τελευταία χρόνια , όπως επίσης γίνεται και ανάλυση του κλάδου και εστιάζονται οι σημαντικότερες δυνάμεις ,αδυναμίες ,ευκαιρίες και απειλές.

Στο έβδομο κεφάλαιο έχουμε την παρουσίαση των εισηγμένων στο Χ.Α.Α εταιρειών που δραστηριοποιούνται στο κλάδο της επιβατηγού ναυτιλίας (Attica Group, Minoan Lines, A.N.E.K και Nel Lines).

Στο όγδοο κεφάλαιο πραγματοποιείται κριτική διερεύνηση των αριθμοδεικτών των εξεταζόμενων ομίλων για την πενταετία 2009-2013. Ειδικότερα η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων γίνεται χρησιμοποιώντας τους σημαντικότερους δείκτες αποδοτικότητας, ρευστότητας, δραστηριότητας, διάρθρωσης κεφαλαίων.

Στο ένατο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας εξάγονται σημαντικά συμπεράσματα τα οποία προκύπτουν από την προηγηθείσα ανάλυση τόσο του οικονομικού περιβάλλοντος και του κλάδου όσο και της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των ομίλων.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τη παρουσίαση των προοπτικών του κλάδου τα προσεχή χρόνια αλλά και προτάσεων που έχουν να κάνουν με στρατηγικές επιλογές των εμπλεκόμενων φορέων για την έξοδο του κλάδου από την κρίση. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παράθεση του παραρτήματος στο οποίο παραθέτονται οι ισολογισμοί οι ταμιακές ροές και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως των εισηγμένων ομίλων για την περίοδο 2009-2013.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ: ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

2.1.ΓΕΝΙΚΑ

Σκοπός της ανάλυσης λογιστικών καταστάσεων (financial statements analysis) είναι η αποτύπωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης της επιχείρησης σε ένα δεδομένο χρονικό διάστημα. Η ανάλυση λογιστικών καταστάσεων πραγματοποιείται με την χρήση διαφόρων εργαλείων, όπως δείκτες και πίνακες κίνησης κεφαλαίων και επιδιώκει τη μελέτη ορισμένων βασικών μεταβλητών μιας επιχείρησης, ο κυριότεροι εκ των οποίων είναι:

- Η αποδοτικότητα
- Το περιθώριο κέρδους
- Η κυκλοφοριακή ταχύτητα
- Η αποτελεσματικότητα στη διαχείριση των αποθεμάτων και των πιστώσεων
- Η ρευστότητα
- Η δανειακή επιβάρυνση
- Το περιθώριο ασφάλειας
- Η σύνθεση των ενεργητικών στοιχείων
- Η χρηματοδοτική διάρθρωση

Οι χρήστες των χρηματοοικονομικών καταστάσεων μιας επιχείρησης είναι διάφορες ομάδες ενδιαφερομένων (stakeholders). Τέτοιου είδους ομάδες θα μπορούσαν να είναι, η διοίκηση και οι εργαζόμενοι μιας επιχείρησης αλλά και οι μέτοχοι, οι δυνητικοί επενδυτές, οι αναλυτές επενδύσεων, οι χρηματοοικονομικοί οργανισμοί και γενικότερα οι δανειστές, οι προμηθευτές, οι δημόσιες υπηρεσίες και ο ευρύτερος δημόσιος τομέας.

Οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις μιας επιχείρησης περιλαμβάνουν πληροφορίες για τις συνθήκες οικονομικής λειτουργίας μιας επιχείρησης που είναι απαραίτητες στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Οι πληροφορίες οι οποίες θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν για την εκπόνηση μιας χρηματοοικονομικής μελέτης χωρίζονται στις παρακάτω κατηγορίες:

- Χρηματοοικονομικές πληροφορίες, οι οποίες δυνατό να ληφθούν από πηγές, όπως είναι οι ετήσιες εκθέσεις πεπραγμένων. Οι εν λόγω πληροφορίες περιλαμβάνουν τις κύριες χρηματοοικονομικές καταστάσεις, διάφορες λογιστικές καταστάσεις, ενοποιημένα χρηματοοικονομικά στοιχεία, ετήσιους προϋπολογισμούς και επενδυτικά προγράμματα.
- Μη χρηματοοικονομικές πληροφορίες, που περιλαμβάνουν στατιστικά στοιχεία σχετικά με την προσφορά και τη ζήτηση των προϊόντων της επιχείρησης, όπως και στοιχεία, που αφορούν ολόκληρο τον κλάδο, στον οποίο ανήκει η επιχείρηση.
- Διάφορες πληροφορίες, όπως για παράδειγμα εκθέσεις λογιστικών ελέγχων, αποφάσεις διοικήσεων, εκθέσεις αναλυτών και ορκωτών ελεγκτών (Αρτίκης, 2003).

2.2 ΕΙΔΗ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων διακρίνεται ανάλογα με τη θέση του αναλυτή αλλά και με τα στάδια διενεργείας της.

Ανάλογα με την Θέση του Αναλυτή

Υπάρχουν δύο είδη αναλύσεως των λογιστικών καταστάσεων ανάλογα με τη θέση εκείνου ο οποίος τη διενεργεί την ανάλυση τα οποία είναι τα εξής:

α) Εσωτερική ανάλυση

Πραγματοποιείται από αναλυτές, που βρίσκονται σε άμεση σχέση με την επιχείρηση και έχουν την δυνατότητα να προσφύγουν στα λογιστικά της βιβλία για να ελέγξουν τους επιμέρους λογαριασμούς και τα λογιστικά έγγραφα. Το βασικότερο πλεονέκτημα αυτού του είδους της ανάλυσης είναι το γεγονός ότι επιτρέπει στον αναλυτή να ελέγξει τις διάφορες μεθόδους και διαδικασίες που εφαρμόστηκαν. Κατ' αυτό τον τρόπο, η ανάλυση αποκτά μεγαλύτερη διαύγεια καθώς επιτρέπει στον αναλυτή να εμβαθύνει.

Επιπλέον, η εσωτερική ανάλυση, γίνεται από αναλυτές της επιχειρήσεως οι οποίοι ως στόχο έχουν να προσδιορίσουν το βαθμό αποδοτικότητάς και να ερμηνεύσουν τις μεταβολές της οικονομικής της θέσης της επιχείρησης. Επιπρόσθετα, η εσωτερική ανάλυση λειτουργεί με σκοπό να ερμηνεύσει ορισμένα οικονομικά στοιχεία της επιχείρησης για λογαριασμό της διοικήσεως. Αυτό επιτρέπει στην διοίκηση να μετρήσει την πρόοδο που επιτελέστηκε και να ελέγξει την ίδια την επιχείρηση.

β) Εξωτερική ανάλυση

Η εξωτερική ανάλυση διενεργείται από άτομα εκτός της επιχείρησης και βασίζεται κατ' αποκλειστικότητα στα στοιχεία που δημοσιεύονται στις λογιστικές καταστάσεις και στις εκθέσεις του Διοικητικού Συμβουλίου και των ελεγκτών. Όπως είναι φυσικό, ο αναλυτής είναι σε θέση να διεισδύσει βαθύτερα μέσα στην επιχείρηση. Το έργο του από την άλλη είναι τόσο δυσκολότερο όσο πιο συνοπτικά είναι τα στοιχεία της επιχείρησης που δημοσιεύονται.

Η εξωτερική ανάλυση πραγματοποιείται κατα κύριο λόγο από πρόσωπα που ενδιαφέρονται να προσδιορίσουν την οικονομική θέση και την αποδοτικότητα της επιχείρησης.

Να προσδιορίσουν δηλαδή την δυνατότητα που έχει η επιχείρηση να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της στο παρόν αλλά και στο μελλοντικά, ακόμη και αν οι συνθήκες στο μέλλον διαφοροποιηθούν.

Επίσης στους στόχους είναι να διερευνηθεί η δυνατότητα που έχει κάθε επιχείρηση να εκμεταλλευθεί τυχόν παρουσιαζόμενες ευκαιρίες με τη χρήση κεφαλαίων από ίδιες πηγές ή από έκδοση νέων τίτλων μετοχών ή ομολογιών αλλά ακόμα και με την άντληση κεφαλαίων από την προσφυγή στον τραπεζικό δανεισμό.

Επίσης κατά την εξωτερική ανάλυση διερευνάται η δυνατότητα πληρωμής των ληξιπρόθεσμων τόκων και των υποχρεώσεων καθώς και την καταβολή μερισμάτων χωρίς διακοπή.

Προκειμένου να προσδιοριστεί η αποδοτικότητα μιας επιχείρησης ερευνάται κυρίως το ύψος και η σταθερότητα των καθαρών κερδών της, καθώς και η τάση βελτιώσεως αυτών στο μέλλον. Όπως είναι φυσικό, ο τύπος αλλά και η διάταξη των στοιχείων του ισολογισμού και της καταστάσεως αποτελεσμάτων χρήσεως έχουν ιδιαίτερη σημασία, προκειμένου να προσδιοριστεί η οικονομική θέση και η αποδοτικότητα μιας επιχείρησης

Ανάλογα με τα Στάδια ενέργειας της Ανάλυσης

Ανάλογα με τα κύρια στάδια διενέργειας της αναλύσεως, τη διακρίνουμε :

α) Τυπική ανάλυση

Η τυπική ανάλυση προηγείται της ουσιαστικής καθώς αποτελεί κατά μια έννοια το προπαρασκευαστικό της στάδιο. Η τυπική ανάλυση σαν στόχο έχει τον έλεγχο της εξωτερικής διάρθρωσης του ισολογισμού και του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσεως, προβαίνει στις ενδεικνυόμενες διορθώσεις, στρογγυλοποιήσεις, ομαδοποιήσεις, ανακατατάξεις και ανασχηματισμούς και συμπληρώνει τα σε απόλυτους αριθμούς κονδύλια με σχετικούς αριθμούς, δηλαδή αριθμούς σε ποσοστά επί τοις εκατό.

β) Ουσιαστική ανάλυση

Η ουσιαστική ανάλυση όπως αναφέρθηκε παραπάνω στηρίζεται στα δεδομένα της τυπικής αναλύσεως, αλλά επεκτείνεται όσον αφορά στην διερεύνηση και επεξεργασία διαφόρων αριθμοδεικτών, που δείχνουν την πραγματική εικόνα της επιχείρησης.

2.3. Βασικές κατηγορίες και σκοποί αναλυτών

Όπως ήδη είπαμε παραπάνω ανάλογα με το ποιός διενεργεί την ανάλυση και τι σκοπό επιδιώκει, υπάρχουν διαφορετικές προσεγγίσεις αναφορικά με την τεχνική που κάθε φορά θα χρησιμοποιηθεί.

Όλοι όσοι ασχολούνται με την τεχνική της ανάλυσης έχοντας σαν σκοπό να λάβουν κάποιες αποφάσεις μπορούν να διακριθούν σε διάφορες κύριες κατηγορίες οι οποίες είναι οι εξής :

α) Δανειστές της οικονομικής μονάδας.

β) Η διοίκηση της οικονομικής μονάδας.

γ) Μέτοχοι – Επενδυτές.

δ) Ελεγκτές λογιστικών καταστάσεων.

ε) Οικονομικοί αναλυτές, χρηματιστές.

στ) Αναλυτές σε περιπτώσεις εξαγορών και συγχωνεύσεων.

ζ) Διάφορες άλλες ομάδες ενδιαφερομένων.

2.3.1 Σκοποί δανειστών της οικονομικής μονάδας

Λέγοντας δανειστές της οικονομικής μονάδας εννοούμε όλους εκείνους που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο δανείζουν στην τελευταία χρηματικά κεφάλαια. Η πίστωση που δίνεται από τους προμηθευτές πρώτων υλών και εμπορευμάτων ή από άλλα πρόσωπα που παρέχουν υπηρεσίες στην επιχείρηση αποτελεί μία μορφή δανεισμού.

Επιπλέον μία οικονομική μονάδα μπορεί να δανείζεται, βραχυπρόθεσμα, κεφάλαια από πηγές όπως είναι οι βραχυπρόθεσμοι προμηθευτές της ή να λαμβάνει δάνεια από τράπεζες και άλλους πιστωτικούς οργανισμούς προχωρώντας έτσι σε άντληση των απαραίτητων κεφαλαίων. Τα συγκεκριμένα κεφάλαια οφείλει η επιχείρηση να τα εξυπηρετήσει, με την καταβολή τόκων, καθώς επίσης και να τα επιστρέψει ανεξαρτήτως της οικονομικής της κατάστασης και των αποτελεσμάτων της. Σε εκείνη βεβαίως την περίπτωση που η δραστηριότητα της επιχείρησης συνοδεύεται από ζημιές αυξάνονται οι κίνδυνοι για τους δανειστές της οικονομικής μονάδας, τόσο για την απόδοση τόκων όσο και για την επιστροφή των δανειακών τους κεφαλαίων.

Εδώ πρέπει να πούμε ότι η διαφορετική θέση των δανειστών – πιστωτών σε σχέση με τη θέση των επενδυτών – μετόχων, έχει σαν επακόλουθο την διαφορετική ανάλυση των οικονομικών στοιχείων από καθένα από αυτούς. Οι δανειστές πιστωτές ρίχνουν μεγάλο βάρος στο πόσο ασφάλεια τους εξασφαλίζεται, τόσο για την καταβολή των τόκων όσο και για την επιστροφή του κεφαλαίου τους. Συνεπώς δίνουν μεγάλη σημασία στην πραγματική αξία των περιουσιακών στοιχείων της οικονομικής μονάδας, αφού τα τελευταία συνήθως αποτελούν ασφάλεια.

Κατά συνέπεια οι δανειστές είναι συντηρητικοί στις εκτιμήσεις τους, σε ό,τι έχει σχέση με τα περιουσιακά στοιχεία της οικονομικής μονάδας και βασίζονται κατά πολύ στην ανάλυση των οικονομικών της στοιχείων. Έτσι υπολογίζουν την αξία των επί μέρους περιουσιακών της στοιχείων έχοντας σαν βάση τη δυνατότητα ρευστοποιήσεώς τους. Εκτιμούν χρησιμοποιώντας χαμηλότερες τιμές από εκείνες που εμφανίζονται στον ισολογισμό ή που επιβάλλονται από τις λογιστικές αρχές. Με αυτό τον τρόπο αφήνουν περιθώρια για δυσμενείς καταστάσεις που ενδεχομένως να προκύψουν στο μέλλον.

Ανάλογα με τη χρονική διάρκεια των παρεχόμενων πιστώσεων, τον σκοπό τον οποίο χορηγήθηκαν καθώς επίσης και την ασφάλεια την οποία παρέχουν οι μέθοδοι αναλύσεως, οι οποίοι εφαρμόζονται από τους δανειστές, καθώς επίσης και τα κριτήρια εκτιμήσεως ποικίλλουν.

Οι βραχυχρόνιοι δανειστές εστιάζουν το ενδιαφέρον τους στην βραχυχρόνια οικονομική κατάσταση της επιχείρησης και πιο συγκεκριμένα στο βαθμό ρευστότητας των κυκλοφοριακών στοιχείων της τελευταίας καθώς επίσης και στην ταχύτητα κυκλοφορίας τους.

Στην περίπτωση των μακροχρόνιων δανείων επιδιώκεται μία λεπτομερέστερη ανάλυση των στοιχείων, η οποία παρέχει προβλέψεις για τις μελλοντικές εισροές κεφαλαίων, την οικονομική θέση της οικονομικής μονάδας σύμφωνα με ορισμένες προϋποθέσεις, την δυνατότητα της τελευταίας να διατηρεί τη συγκεκριμένη οικονομική κατάσταση και κάτω από διαφορετικές οικονομικές συνθήκες καθώς επίσης και τη δυναμικότητα των κερδών της. Και αυτό γιατί τα κέρδη μίας επιχείρησης πριν τις αποσβέσεις αποτελούν την κύρια και πιο επιθυμητή πηγή εξυπηρέτησης και εξόφλησης των δανειακών της κεφαλαίων.

Γενικότερα οι δανειστές μίας επιχείρησης ενδιαφέρονται για τη διάρθρωση των κεφαλαίων της, προκειμένου να γνωρίζουν το βαθμό ασφαλείας που απολαμβάνουν. Κατά συνέπεια, η σχέση ιδίων προς δανειακά (ξένα) κεφάλαια αποτελεί ένδειξη της επάρκειας ή όχι των ιδίων κεφαλαίων μίας οικονομικής μονάδας, καθώς επίσης και του βαθμού ασφάλειας που οι πιστωτές της απολαμβάνουν στην περίπτωση μελλοντικών ζημιών. Επιπλέον η σχέση αυτή μαρτυρά τη συμπεριφορά της διοίκησης μίας οικονομικής μονάδας και φανερώνει αν αυτή επιλέγει τον δανεισμό, από την προσφυγή στην κεφαλαιαγορά για άντληση κεφαλαίων με έκδοση νέων μετοχών.

2.3.2. Σκοποί της διοίκησης της οικονομικής μονάδας

Το σημαντικότερο εργαλείο στα χέρια της διοίκησης μίας οικονομικής μονάδας είναι η οικονομική ανάλυση των στοιχείων της. Αυτό συμβαίνει γιατί η διοίκηση ενδιαφέρεται να προσδιορίσει την οικονομική της κατάσταση, την κερδοφόρα δυναμικότητά της καθώς επίσης και την εξέλιξή της μελλοντικά.

Οι διοικούντες την οικονομική μονάδα βρίσκονται σε πλεονεκτικότερη θέση, σε σχέση με την προηγούμενη ομάδα, μιας και συνδέονται άμεσα με αυτήν και μπορούν να έχουν συνεχή πρόσβαση στα βιβλία της. Έτσι η ανάλυσή τους μπορεί να γίνει σε μεγαλύτερο βαθμό και να περιλαμβάνει τη μελέτη, συστηματικά, κάποιων συγκεκριμένων αριθμοδεικτών που προκύπτουν από τις σχέσεις διάφορων οικονομικών στοιχείων της επιχείρησης και την τάση τους, ούτως ώστε να είναι δυνατός ο εντοπισμός και η αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων, εγκαίρως.

Συνεπώς, στόχος της διοίκησης είναι ο διαρκής έλεγχος και η παρατήρηση της οικονομικής μονάδας από τη σκοπιά των εκτός αυτής τρίτων, δηλαδή των δανειστών και των επενδυτών-μετόχων. Με αυτόν τον τρόπο η διοίκηση οδηγείται στην δημιουργία χρήσιμων συμπερασμάτων αναφορικά με την οικονομική κατάσταση και τη

δραστηριότητα της επιχείρησης, γεγονός που την καθιστά ικανή στο να λάβει τα καταλληλότερα μέτρα για την αντιμετώπιση δυσμενών συνθηκών, που ενδέχεται να προκύψουν στο μέλλον.

2.3.3. Σκοποί επενδύτων – μετόχων

Τα επιχειρηματικά κεφάλαια των επενδύτων, που κατά κανόνα είναι και μέτοχοι μιας οικονομικής μονάδας, είναι εκείνα που εκτίθενται στους περισσότερους κινδύνους και κατά συνέπεια αποτελούν ασπίδα προστασίας για τα δανειακά κεφάλαια της οικονομικής μονάδας.

Οι επενδυτές – μέτοχοι αποσκοπούν στη λήψη κάποιου ποσού (μερίσματος) από τη διανομή των κερδών, εφόσον βεβαίως η οικονομική μονάδα πραγματοποιεί κέρδη, και αφού πρώτα τακτοποιηθούν οι δανειστές της τελευταίας. Οι παραπάνω προκειμένου να προχωρήσουν στην ανάλυση των στοιχείων μίας επιχείρησης χρειάζονται γενικότερες πληροφορίες, σε σχέση με τους ενδιαφερόμενους των άλλων κατηγοριών.

Οι μέτοχοι έχοντας επενδύσει κεφάλαια στην επιχείρηση ενδιαφέρονται για το σύνολο της δραστηριότητάς της και πιο συγκεκριμένα την οικονομική της κατάσταση, τη διάρθρωση των κεφαλαίων της, καθώς επίσης και την κερδοφόρα δυναμικότητά της, αφού όλα τα παραπάνω είναι απαραίτητα για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μίας οικονομικής μονάδας. Συγχρόνως ενδιαφέρεται για τα κέρδη που η επιχείρηση εμφανίζει μελλοντικά και την εξέλιξή τους διαχρονικά και γενικότερα για την σπουδαιότητά της μέσα στον κλάδο.

Παράλληλα όμως θα πρέπει να εκτιμήσουν και άλλους παράγοντες που έμμεσα επηρεάζουν τη δραστηριότητα της επιχείρησης, όπως για παράδειγμα είναι η γενικότερη οικονομική κατάσταση, η ανταγωνιστικότητα που παρουσιάζουν τα προϊόντα της, η ποιότητα και η ικανότητα της διοικητικής της ομάδας και η θέση που κατέχει ο κλάδος γενικότερα μέσα στην οικονομία.

Πιο συγκεκριμένα ο επενδυτής – μέτοχος αποβλέπει:

1. Στη λήψη ενός μερίσματος μελλοντικά, διαρκούς της επενδύσεως των κεφαλαίων του.
2. Στην πιθανότητα λήψης κάποιων δικαιωμάτων από τη διανομή αποθεματικών της εταιρίας.
3. Σε μία αυξημένη τιμή, την οποία ευελπιστεί ότι θα έχουν οι μετοχές στην Αγορά, προκειμένου να πραγματοποιήσει κέρδη κεφαλαίου. Ωστόσο, επειδή η ανάλυση για την εκτίμηση της αξίας των μετοχών μίας οικονομικής μονάδας, έτσι ώστε να παρθούν αποφάσεις για νέα αγορά τίτλων, ή ακόμα και πώληση των ήδη κατεχόμενων, είναι μία εργασία αρκετά περίπλοκη είναι απαραίτητο να γίνεται από ειδικούς αναλυτές επενδύσεων.

2.3.4 Σκοποί των ελεγκτών λογιστικών καταστάσεων

Οι ελεγκτές ασχολούνται με τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα με τον ελεγχό τους προκειμένου να εντοπίσουν τυχόν, ηθελημένα ή μη, σφάλματα καθώς επίσης και ατασθαλίες τα οποία αν δεν εντοπισθούν δίνουν μία εσφαλμένη εικόνα της οικονομικής μονάδας, κάτι που έρχεται σε πλήρη αντίθεση με τις γενικά παραδεκτές αρχές της Λογιστικής.

2.3.5. Σκοποί των αναλυτών σε περιπτώσεις εξαγορών ή συγχωνεύσεων

Σε εκείνη την περίπτωση που έχουμε εξαγορά μίας επιχείρησης από άλλη ή συγχώνευση δύο ή περισσότερων επιχειρήσεων, οι αναλυτές που ασχολούνται με την επεξεργασία των στοιχείων έχουν παρόμοιους σκοπούς με εκείνους των επενδυτών – μετόχων.

Ωστόσο, σε τέτοιες περιπτώσεις η ανάλυση θα πρέπει να περιλαμβάνει και την εκτίμηση άυλων περιουσιακών στοιχείων των οικονομικών μονάδων, όπως είναι για παράδειγμα η φήμη και πελατεία, καθώς επίσης και τον υπολογισμό των υποχρεώσεών τους, αφού όλα αυτά τα στοιχεία περιλαμβάνονται στον προΐόν της εξαγοράς ή της συγχώνευσης. Κατά συνέπεια η πραγματοποίηση ανάλυσης από τους ειδικούς είναι πολύ σημαντική για τον καθορισμό της λειτουργικής αξίας, τόσο της εξαγοραζόμενης επιχείρησης όσο και των συγχωνευόμενων επιχειρήσεων.

2.3.6. Σκοποί των λοιπών ομάδων ενδιαφερομένων

Την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων χρησιμοποιούν και άλλες ομάδες, οι οποίες αναλόγως με το σκοπό τους εστιάζουν την προσοχή τους στα ανάλογα επιμέρους στοιχεία. Επομένως είναι πιθανό οι εφοριακοί ελεγκτές να ενδιαφέρονται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων στην περίοδο ελέγχου εσόδων του κράτους από φόρους των οικονομικών μονάδων.

Επιπλέον οι συνδικαλιστικές ενώσεις ενδέχεται να χρησιμοποιήσουν τη μέθοδο ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων προκειμένου να αξιολογήσουν την οικονομική κατάσταση της οικονομικής μονάδας, ούτως ώστε να προχωρήσουν στην υπογραφή συλλογικής σύμβασης εργασίας και να επιδιώξουν να επιτύχουν όσο το δυνατό ευνοϊκότερους όρους εργασίας και αμοιβών για τα μέλη τους.

2.4 ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Γενικά

Αντικείμενο της χρηματοοικονομικής ανάλυσης των λογιστικών καταστάσεων είναι, τόσο η μελέτη των σχέσεων των οικονομικών στοιχείων που αναφέρονται σε αυτές σε δεδομένη χρονική στιγμή όσο και των σχέσεων αυτών διαχρονικά.

Η ανάλυση αυτή περιλαμβάνει τρία στάδια. Το πρώτο στάδιο έχει να κάνει με την επιλογή και τον υπολογισμό κάποιων σχέσεων ανάμεσα στα στοιχεία που αναφέρονται στις λογιστικές καταστάσεις, ανάλογα κάθε φορά με τον επιδιωκόμενο σκοπό και την επιδιωκόμενη απόφαση. Το δεύτερο στάδιο έχει να κάνει με την κατάταξη των στοιχείων, με τέτοιο τρόπο ώστε να είναι δυνατός ο υπολογισμός των μεταξύ των σημαντικών σχέσεων ενώ το τρίτο και τελευταίο στάδιο περιλαμβάνει την αξιολόγηση, μελέτη και ερμηνεία των προαναφερθέντων σχέσεων. Τα παραπάνω στάδια ανάλυσης κατατάσσονται σε δύο κύριες κατηγορίες:

1. Στις συγκρίσεις και μετρήσεις, έχοντας σαν βάση τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων δύο ή περισσότερων χρήσεων.
2. Στις συγκρίσεις και μετρήσεις, έχοντας σαν βάση τα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων μίας χρήσεως.

Στην πρώτη κατηγορία περιλαμβάνονται συγκριτικές καταστάσεις, αριθμοδείκτες, η τάση των οικονομικών στοιχείων και των αριθμοδεικτών διαχρονικά καθώς επίσης και αναλύσεις των διαφόρων μεταβολών της οικονομικής κατάστασης μίας οικονομικής μονάδας. Στην δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνεται ο προσδιορισμός των σχέσεων των στοιχείων ενός ισολογισμού και της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως.

Προκειμένου να κάνουμε χρηματοοικονομική ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων τις περισσότερες φορές είναι απαραίτητη η διενέργεια και των δύο κατηγοριών αναλύσεως που προαναφέραμε. Κατά γενικό κανόνα, οι αναλύσεις περιλαμβάνουν συγκρίσεις ανάμεσα στο τι συμβαίνει και στο τι θα έπρεπε να συμβαίνει, παίρνοντας σαν μέτρο σύγκρισης κάποιο αντιπροσωπευτικό ή πρότυπο μέγεθος. Λέγοντας πρότυπο μέγεθος εννοούμε εκείνο που θα έπρεπε να επικρατεί κάτω από τις επικρατούσες συνθήκες, τη στιγμή που λαμβάνει χώρα η ανάλυση. Ωστόσο, για να μπορέσουμε να αξιολογήσουμε τα αποτελέσματα της ανάλυσης θα πρέπει να τα συγκρίνουμε με τα αποτελέσματα άλλων επιχειρήσεων του ίδιου κλάδου, ή έστω με τους μέσους όρους του κλάδου όπου και ανήκει η επιχείρηση.

Εμείς θα ασχοληθούμε με τις κυριότερες μεθόδους που χρησιμοποιούνται για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων, τις οποίες μπορούμε να ταξινομήσουμε στις εξής κατηγορίες:

1. Διαστρωματική ή κάθετη μέθοδος αναλύσεως.
2. Συγκριτική ή διαχρονική μέθοδος αναλύσεως.
3. Μέθοδος αναλύσεως των χρονολογικών σειρών με δείκτες τάσεως.
4. Εξειδικευμένες μέθοδοι, στις οποίες περιλαμβάνονται η ανάλυση των μεταβολών της οικονομικής θέσης μίας επιχείρησης, η ανάλυση του νεκρού σημείου καθώς και άλλες.

2.4.1 Διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση (Vertical Analysis)

Στην διαστρωματική ή κάθετη ανάλυση περιλαμβάνονται η κατάρτιση της χρηματοοικονομικής κατάστασης «κοινού μεγέθους» και ο υπολογισμός διαφόρων αριθμοδεικτών.

2.4.1.1 Ανάλυση «κοινού μεγέθους»

Προκειμένου να διευκολυνθούν οι συγκρίσεις που γίνονται μεταξύ των στοιχείων μίας οικονομικής μονάδας, για μία σειρά ετών, καθώς επίσης και οι συγκρίσεις μεταξύ οικονομικών μονάδων, που όμως έχουν διαφορετικό μέγεθος, οι ισολογισμοί και οι καταστάσεις αποτελεσμάτων χρήσεως συντάσσονται σε ποσοστά επί τοις εκατό του συνόλου των μεγεθών τους.

Σε αυτού του είδους την ανάλυση κάθε στοιχείο του ισολογισμού διαιρείται με το σύνολο του ενεργητικού ή του παθητικού και κάθε στοιχείο της καταστάσεως αποτελεσμάτων χρήσεως διαιρείται με το σύνολο των καθαρών πωλήσεων. Έτσι στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» του ισολογισμού κάθε στοιχείο παρουσιάζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό του συνόλου του ενεργητικού ή του παθητικού και στην κατάσταση «κοινού μεγέθους» των αποτελεσμάτων χρήσεως κάθε στοιχείο παρουσιάζεται ως ποσοστό επί τοις εκατό των καθαρών πωλήσεων της χρήσεως.

Κάποιες φορές ωφέλιμο είναι να υπολογιστεί το ποσοστό συμμετοχής κάθε στοιχείου χωριστά στο σύνολο κάποιας κατηγορίας στοιχείων. Οπότε και η έκφραση των απόλυτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό γίνεται

χρήσιμη στην ανάλυση της εσωτερικής διάρθρωσης των λογιστικών καταστάσεων και εμφανίζει τη, σχετική, σημαντικότητα του κάθε στοιχείου αναφορικά με το σύνολο των στοιχείων αυτών. Με αυτό τον τρόπο διαπιστώνεται η σχετική σημαντικότητα των κυκλοφοριακών και μη κυκλοφοριακών στοιχείων, ενώ συγχρόνως φαίνεται και το σχετικό ύψος της χρηματοδότησης της οικονομικής μονάδας από βραχυχρόνιους ή μακροχρόνιους πιστωτές και από τους φορείς της οικονομικής μονάδας. Οι καταστάσεις «κοινού μεγέθους» ενδέχεται να αναφέρονται σε μία συγκεκριμένη οικονομική μονάδα σε διαφορετικές περιόδους ή να αναφέρονται σε δύο ή περισσότερες οικονομικές μονάδες στην ίδια χρονική περίοδο.

Όταν η κάθετη ανάλυση έχει να κάνει με στοιχεία του ισολογισμού εστιάζεται σε δύο σημεία, κυρίως, τα οποία είναι τα εξής:

1. Στις πηγές προέλευσης των κεφαλαίων μίας οικονομικής μονάδας ή διαφορετικά στον τρόπο που κατανέμονται τα κεφαλαία της ανάμεσα στα ίδια κεφάλαια, καθώς επίσης και τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις της.
2. Στον τρόπο που κατανέμονται τα κεφάλαια της οικονομικής μονάδας ανάμεσα στα επιμέρους περιουσιακά της στοιχεία (κυκλοφορούν, πάγιο, διαθέσιμο).

Επιπλέον και η παρουσίαση της κατάστασης αποτελεσμάτων χρήσεως είναι πολύ ωφέλιμη, αφού με αυτό τον τρόπο κάθε στοιχείο της σχετίζεται με τις πωλήσεις. Μέσα από τον υπολογισμό των ποσοστών διαχρονικά έχουμε ένδειξη για την πορεία τους και συγχρόνως γνωρίζουμε τη σημαντικότητα του εκάστοτε στοιχείου σε σχέση με το σύνολο. Η ανάγκη για έκφραση των απόλυτων μεγεθών σε ποσοστά επί τοις εκατό προέκυψε από τη δυσκολία, τόσο της ανάλυσης των οικονομικών μεγεθών των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως όσο της παρακολούθησης των μεταβολών των εκάστοτε στοιχείων, από έτος σε έτος, σε σχέση με το σύνολο των μεγεθών των λογιστικών καταστάσεων.

Είναι ευνόητο ότι ο βαθμός δυσκολίας αυξάνεται στην περίπτωση που θέλουμε να συγκρίνουμε στοιχεία ολόκληρου του κλάδου, αφού η χρησιμοποίηση απόλυτων μεγεθών δεν επιτρέπει να υπάρξει μία κοινή βάση σύγκρισης. Επιπλέον το γεγονός ότι τα μεγέθη οικονομικών μονάδων ποικίλλουν, δημιουργεί πρόβλημα στην περίπτωση που θέλουμε να συγκρίνουμε στοιχεία επί μέρους οικονομικών μονάδων. Χρησιμοποιώντας μία κοινή βάση σύγκρισης τα προβλήματα αυτά ξεπερνιούνται.

Εκείνες οι καταστάσεις που παρουσιάζουν τα οικονομικά στοιχεία των επιχειρήσεων μόνο σε ποσοστά επί τοις εκατό ονομάζονται καταστάσεις κοινού μεγέθους (Common size statements) ή καταστάσεις 100%.

Σαν συμπέρασμα θα λέγαμε ότι τα ποσοστά που θα προκύψουν από αυτό το είδος της ανάλυσης είναι μία μικρογραφία των αρχικών απόλυτων μεγεθών.

Με αυτό τον τρόπο πετυχαίνουμε τον ταχύτερο και ακριβέστερο προσδιορισμό της πραγματικής σπουδαιότητας κάθε στοιχείου. Μελετώντας την κατάσταση κοινού μεγέθους μίας επιχείρησης και στη συνέχεια συγκρίνοντάς την με την κατάσταση άλλης ανταγωνιστικής, ή του κλάδου, στον οποίο αυτή ανήκει, μπορούμε να γνωρίζουμε αν η συγκεκριμένη επιχείρηση έχει κάνει σωστή κατανομή των επενδύσεών της. Επιλέον μέσα από ένα τέτοιο είδος ανάλυσης μπορούμε να γνωρίζουμε αν η επιχείρηση έχει κατανήμει υψηλό ποσοστό των κεφαλαίων της σε αποθέματα ή απαιτήσεις, ή αν έχει ανεπαρκή κυκλοφοριακά στοιχεία και τα πάγια στοιχεία της είναι υψηλότερα από το μέσο όρο ολόκληρου του κλάδου, στον οποίο ανήκει.

Μέσα από την κάθετη ανάλυση των στοιχείων των λογιστικών καταστάσεων σε ποσοστά επί τοις εκατό πετυχαίνουμε την διαρθρωτική ανάλυσή τους. Τέλος, πρέπει να επισημάνουμε ότι μέσα από τις καταστάσεις «κοινού μεγέθους» των κονδυλίων μπορούμε να γνωρίζουμε τι ποσοστό των πωλήσεων έχει απορροφηθεί από κάθε είδος εξόδου και τι ποσοστό παραμένει σαν κέρδος.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να πούμε ότι για την αξιολόγηση των μεγεθών μίας συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας χρησιμοποιούμε τα μεγέθη μίας ομοειδούς επιχείρησης ή τα αντιπροσωπευτικά μεγέθη του κλάδου, στον οποίο ανήκει η οικονομική μονάδα. Για να συγκρίνουμε ισολογισμούς διαφόρων οικονομικών μονάδων χρησιμοποιούμε την «εξωεπιχειρηματική σύγκριση» η οποία έχει να κάνει με την μελέτη ισολογισμών περισσότερων της μίας επιχειρήσεων του συγκεκριμένου κλάδου. Μία τέτοιου είδους ανάλυση αποσκοπεί στο να εκτιμήσει τη θέση της δεδομένης επιχείρησης μέσα στον κλάδο.

Στην περίπτωση εκείνη, που τα αποτελέσματα της ανάλυσης διαφέρουν κατά πολύ από τα πρότυπα του κλάδου, ο αναλυτής θα πρέπει να προχωρήσει σε περαιτέρω ανάλυση έτσι ώστε να δει για ποιο λόγο υπάρχουν οι συγκεκριμένες αποκλίσεις. Αν τώρα, μέσα από την ανάλυση δεν προκύψουν κάποιοι λόγοι που να δικαιολογούν τις διαφορές από το πρότυπο μέγεθος του κλάδου θα πρέπει να παρθούν τέτοια μέτρα ούτως ώστε οι διάφοροι δείκτες ανάλυσης να προσεγγίσουν το αντίστοιχο μέγεθος του κλάδου.

Συχνά χρησιμοποιείται η μέθοδος της παλινδρόμησης για να ελεγχούν οι διαφορές μεταξύ των καταστάσεων «κοινού μεγέθους» μίας οικονομικής μονάδας και των αντίστοιχων του κλάδου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεώργιος Π. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Ανάλυση και

Προγραμματισμός, Εκδόσεις Interbooks, 2003

- Νιάρχος Α. Νικήτας, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών

Καταστάσεων, Έκτη Έκδοση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2002.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΝΑΛΥΣΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ

(Ratio Analysis)

Γενικά

Μία από τις πλέον διαδεδομένες και χρήσιμες μεθόδους χρηματοοικονομικής ανάλυσης αποτελεί η χρήση αριθμοδεικτών. Κατά συνέπεια οι μέχρι σήμερα χρησιμοποιηθείσες μέθοδοι ανάλυσης συμπληρώνονται με τη χρησιμοποίηση των αριθμοδεικτών, οι οποίοι αποτελούν σημαντικό εργαλείο στην ερμηνεία των οικονομικών στοιχείων των οικονομικών μονάδων.

Λέγοντας αριθμοδείκτης εννοούμε την απλή σχέση ενός κονδυλίου του ισολογισμού ή της καταστάσεως αποτελεσμάτων χρήσεως ως προς ένα άλλο, και εκφράζεται μέσα από μία απλή μαθηματική μορφή. Η ανάγκη να γίνεται άμεσα αντιληπτή, τόσο η πραγματική αξία όσο και η σπουδαιότητα των απόλυτων μεγεθών είναι ο κύριος λόγος που οδήγησε στην συστηματική χρησιμοποίηση των αριθμοδεικτών.

Για να έχει ένας αριθμοδείκτης αξία θα πρέπει να εκφράζει σχέσεις που παρουσιάζουν ενδιαφέρον, οικονομικό, και μέσα από αυτούς μπορούμε να οδηγηθούμε σε συγκεκριμένα συμπεράσματα.

Ωστόσο, εδώ θα πρέπει να διευκρινίσουμε ότι ο υπολογισμός και η παρουσίαση των διαφόρων αριθμοδεικτών, αποτελεί ένα είδος ανάλυσης το οποίο πολλές φορές ενδέχεται να παρέχει μόνο ενδείξεις. Για αυτό το λόγο ένας μεμονωμένος αριθμοδείκτης δεν μπορεί να μας δώσει από μόνος του μία πλήρη εικόνα της οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης και θα πρέπει να συγκρίνεται ή να συνδυάζεται και με άλλους, αντιπροσωπευτικούς ή πρότυπους αριθμοδείκτες.

Τέτοια πρότυπα συγκρίσεων μπορεί να αποτελέσουν τα παρακάτω:

1. αριθμοδείκτες που αφορούν παλαιότερα οικονομικά στοιχεία των λογιστικών καταστάσεων της συγκεκριμένης οικονομικής μονάδας.
2. αριθμοδείκτες από ορισμένες ανταγωνίστριες οικονομικές μονάδες, οι οποίες έχουν επιλεγεί κατάλληλα.
3. αριθμοδείκτες που αναφέρονται σε οικονομικά στοιχεία του κλάδου, στον οποίο ανήκει η οικονομική μονάδα.
4. λογικά πρότυπα του εκάστοτε αναλυτή, τα οποία στηρίζονται στην προσωπική του πείρα.

Ωστόσο, καλύτερα πρότυπα για σύγκριση είναι εκείνα των ανταγωνιστριών οικονομικών μονάδων, των οποίων ο υπολογισμός είναι ευκολότερος σε σχέση με εκείνων ολόκληρου του κλάδου στον οποίο ανήκει η επιχείρηση. Πάντως, παρά το γεγονός ότι κάθε οικονομική μονάδα έχει τα δικά της ατομικά χαρακτηριστικά, τα οποία επηρεάζουν την οικονομική της θέση και τον τρόπο λειτουργίας της, ο υπολογισμός των αριθμοδεικτών για το σύνολο του κλάδου είναι πολύ χρήσιμος.

Με αυτόν τον τρόπο σε εκείνη την περίπτωση που κάποια μεμονωμένη επιχείρηση παρουσιάσει μη ευνοϊκούς αριθμοδείκτες, σε σχέση πάντα με το σύνολο του κλάδου στον οποίο ανήκει, θα είναι σε θέση να αντιληφθεί την οικονομική της καθώς επίσης και τη λειτουργική της αδυναμία. Παρ' όλα αυτά ενδέχεται η διαμόρφωση μη ευνοϊκών αριθμοδεικτών για μία συγκεκριμένη οικονομική μονάδα να οφείλεται σε κάποια τυχόν ιδιομορφίας της. Εδώ να πούμε ότι ο υπολογισμός των κλαδικών αριθμοδεικτών εκτός του ότι παρουσιάζει μία κάποια δυσκολία συγχρόνως δεν μπορούμε να υποστηρίξουμε ότι αποτελεί την καλύτερη λύση. Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτό το μειονέκτημα πολλές φορές χρησιμοποιούνται άλλοι αριθμοδείκτες οι οποίοι καλούνται «επιδιωκόμενοι αριθμοδείκτες» (Standard ratios), και είναι βασισμένοι στο τι κάθε φορά επιδιώκει να επιτύχει η οικονομική μονάδα.

Συγκρίνοντας στη συνέχεια τους παραπάνω αριθμοδείκτες με αυτό που πράγματι επιτεύχθηκε έχουμε μία βάση σύγκρισης για τη συγκεκριμένη οικονομική μονάδα. Οπότε και μπορούμε να γνωρίζουμε πότε μία οικονομική μονάδα υπερτερεί ή υστερεί σε σχέση τα επίπεδα που έχουν επιτύχει οι αποδοτικότερες οικονομικές μονάδες του κλάδου.

Για να μπορούμε να έχουμε μία ουσιαστική ανάλυση, τόσο των ισολογισμών όσο και των αποτελεσμάτων χρήσεως θα πρέπει να επιλέγουμε τους εκάστοτε αριθμοδείκτες πολύ προσεκτικά. Και αυτό γιατί ο υπολογισμός ενός μεγάλου αριθμού αριθμοδεικτών, που όμως δεν χρησιμοποιούνται σε συστηματική βάση δεν ωφελεί σε τίποτα. Αντιθέτως, θα πρέπει να επιλέγουμε τους αριθμοδείκτες εκείνους που αποτελούν το καταλληλότερο μέσο για την ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων και τη λήψη των σχετικών αποφάσεων.

Στο συμπέρασμα που καταλήγουμε μέσα από τα παραπάνω είναι ότι για να θεωρείται η ανάλυση των λογιστικών καταστάσεων ουσιαστική θα πρέπει να αποδίδει μία ολοκληρωμένη εικόνα των πληροφοριών που παρέχει κάθε αριθμοδείκτης, λαμβάνοντας φυσικά υπόψη τον κάθε φορά επιδιωκόμενο σκοπό του αναλυτή.

Αν και υπάρχει πληθώρα εναλλακτικών αριθμοδεικτών οι βασικότερες κατηγορίες αριθμοδεικτών είναι οι Δείκτες Αποδοτικότητας, Περιθωρίου Κέρδους, Κυκλοφοριακής Ταχύτητας, Αποτελεσματικότητας, Ρευστότητας,

Δανειακής Επιβάρυνσης, Κάλυψης Τόκων και Μερισμάτων, Παγιοποίησης Περιουσίας και οι Δείκτες σε Τρέχουσες Αξίες.

1. Αποδοτικότητα

Ως αποδοτικότητα ορίζεται η ικανότητα της επιχείρησης να πραγματοποιεί κέρδη.

- Συνολική Αποδοτικότητα (Overall Rate of Return): αναφέρεται στην απόδοση του συνόλου των κεφαλαίων μιας επιχείρησης. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Συνολικά αποδοτικότητα} = \frac{\text{Συνολικά Κέρδη}}{\text{Σύνολο καθαρού ενεργητικού}}$$

- Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων (Return on Equity): απεικονίζει την κερδοφόρα δυναμικότητα της επιχείρησης και υποδεικνύει κατά πόσο επιτεύχθηκε ο στόχος πραγματοποίησεως ικανοποιητικού αποτελέσματος. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Σύνολο Ιδίων Κεφαλαίων}}$$

2. Περιθώριο Κέρδους

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους (Gross Profit Margin Ratio): εκφράζει τα συνολικά κέρδη που πραγματοποιεί η επιχείρηση ως ποσοστό των καθαρών πωλήσεων της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Μικτό Περιθώριο Κέρδους} = \frac{\text{Συνολικά Κέρδη}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}$$

- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους (Net Profit Margin Ratio): εκφράζει το καθαρό κέρδος που πραγματοποιεί η επιχείρηση ως ποσοστό των καθαρών πωλήσεων της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Καθαρό Περιθώριο Κέρδους} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}$$

2. Κυκλοφοριακή Ταχύτητα

- Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα (Net Asset Turnover Ratio): Προσδιορίζει τον αριθμό των κύκλων περιστροφής που πραγματοποιούν τα κεφάλαια που επενδύθηκαν σε ενεργητικά στοιχεία μέσα σε ένα έτος. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Συνολική Κυκλοφοριακή Ταχύτητα} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο Καθαρού Ενεργητικού}}$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Παγίων (Fixed Asset Turnover Ratio): δείχνει τον βαθμό χρησιμοποίησης των παγίων περιουσιακών στοιχείων μίας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κυκλ. Ταχύτητα Παγίου Ενεργητικού} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Κυκλοφορούντος Ενεργητικού (Current Asset Turnover Ratio): εκφράζει το βαθμό χρησιμοποίησης του κυκλοφορούντος ενεργητικού μίας επιχείρησης σε σχέση με τις πωλήσεις της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κυκλ. Ταχύτητα Κυκλοφ. Ενεργητικού} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων (Inventory Turnover Ratio): απεικονίζει τη συχνότητα ανανέωσης των αποθεμάτων μέσα σε ένα έτος. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Αποθεμάτων} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Αποθέματα}}$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων (Accounts Receivable Turnover Ratio): δείχνει κατά μέσο όρο πόσες φορές δημιουργούνται και εισπράττονται οι απαιτήσεις έναντι των πελατών μέσα σε ένα χρόνο. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Απαιτήσεων} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις με Πίστωση}}{\text{Πελάτες}}$$

- Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων (Cash Turnover Ratio): εκφράζει τη συχνότητα ανανέωσης των διαθεσίμων μέσα στο έτος. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κυκλοφοριακή Ταχύτητα Διαθεσίμων} = \frac{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}{\text{Διαθέσιμα}}$$

4. Αποτελεσματικότητα

- Μέση Διάρκεια Επένδυσης σε Αποθέματα (Average Inventory Period): τα αποθέματα εξετάζονται βάσει των σχετικών πωλήσεων προκειμένου τα μεγέθη να είναι συγκρίσιμα. Όσο βραχύτερη είναι η μέση διάρκεια της επένδυσης σε αποθέματα, τόσο αποτελεσματικότερη είναι η διαχείριση των αποθεμάτων. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα} = \frac{\text{Αποθέματα} \times 365 \text{ ημέρες}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις}}$$

- Μέση Διάρκεια Είσπραξης Απαιτήσεων (Average Collection Period): ο δείκτης αυτός δίνει τη μέση διάρκεια που χρειάζεται η επιχείρηση για να εισπράξει τις απαιτήσεις της από πωλήσεις. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων} = \frac{\text{Πελάτες} \times 365 \text{ ημέρες}}{\text{Καθαρές Πωλήσεις με Πίστωση}}$$

- Μέση Διάρκεια Πληρωμής Υποχρεώσεων (Average Payment Period): είναι η μέση χρονική διάρκεια που χρειάζεται η επιχείρηση να εξοφλήσει τους προμηθευτές της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Μέση διάρκεια πληρωμής υποχρεώσεων} = \frac{\text{Προμηθευτές} \times 365 \text{ ημέρες}}{\text{Αγορές με πίστωση}}$$

5. Ρευστότητα

- Τρέχουσα Ρευστότητα (Current Ratio): Ο δείκτης της τρέχουσας ρευστότητας εκφράζει την ικανότητα της επιχείρησης να ανταποκρίνεται στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Τρέχουσα Ρευστότητα} = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

- Άμεση Ρευστότητα (Quick or Acid Test Ratio): στον δείκτη άμεσης ρευστότητας δεν συνυπολογίζονται στον αριθμητή τα αποθέματα, ως λιγότερο ευχερώς ρευστοποιήσιμο στοιχείο. Είναι δηλαδή:

$$\text{Άμεση Ρευστότητα} = \frac{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό - Αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις}}$$

6. Δανειακή Επιβάρυνση

- Ο βαθμός δανειακής επιβάρυνσης μίας επιχείρησης μπορεί να ορισθεί ως η σχέση μεταξύ των ξένων κεφαλαίων προς τα ίδια κεφάλαια της επιχείρησης (Debt-to-equity Ratio). Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Δανειακή Επιβάρυνση} = \frac{\text{Ξένα Κεφάλαια}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

- Εναλλακτικά, ο βαθμός δανειακής επιβάρυνσης μπορεί να εκφραστεί ως ποσοστό των απασχοληθέντων κεφαλαίων με τα ξένα Μακροπρόθεσμα κεφάλαια της επιχείρησης (Long Term Capitalization Ratio). Δηλαδή:

$$\text{Δανειακή Επιβάρυνση} = \frac{\text{Ξένα Μακροπρόθεσμα Κεφάλαια}}{\text{Απασχοληθέντα Κεφάλαια}}$$

7. Κάλυψη Τόκων και Μερισμάτων

Οι δείκτες κάλυψης τόκων μετρούν πόσες φορές μπορεί να γίνει μια πληρωμή με τη χρησιμοποίηση των διαθέσιμων μίας επιχείρησης. Όσο περισσότερες είναι οι περιπτώσεις που μια πληρωμή μπορεί να καλυφθεί από τα διαθέσιμα, τόσο μεγαλύτερη είναι η πιθανότητα η επιχείρηση να συνεχίσει τις πληρωμές

στο μέλλον.

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων (Interest Coverage Ratio): φανερώνει το μέγεθος μέχρι του οποίου τα συνολικά κέρδη μπορούν να μειωθούν χωρίς η επιχείρηση να χάσει την ικανότητά της να εξυπηρετεί τα ετήσια χρηματοπιστωτικά της έξοδα. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κάλυψη Τόκων} = \frac{\text{Συνολικά Κέρδη}}{\text{Χρηματοπιστωτικά έξοδα}}$$

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων Ετήσιας Ταμιακής Ροής (Cash-flow Coverage of Interest Ratio): ο δείκτης αυτός προκύπτει με τη χρησιμοποίηση στον αριθμητή της ετήσιας ταμιακής ροής της επιχείρησης. Η ροή αυτή δίνει την ικανότητα της επιχείρησης να συσσωρεύει μετρητά από τις λειτουργίες της και προσδιορίζεται από τα κέρδη πριν από τόκους, φόρους, αποσβέσεις και χρεολύσια (ΚΠΤΦΑΧ). Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κάλυψη Τόκων} = \frac{\text{ΚΠΤΦΑΧ}}{\text{Χρηματοπιστωτικά έξοδα}}$$

- Δείκτης Κάλυψης Τόκων και Χρεολυσίων (Cash-flow Coverage of Interest and Principal Ratio): ο προηγούμενος δείκτης δεν παρέχει αρκετή πληροφόρηση σχετικά με την ικανότητα της επιχείρησης να πληρώνει τα χρεολύσια των δανείων που έχει συνάψει, καθότι η ανικανότητα πληρωμής των χρεολυσίων έχει τις ίδιες νομικές συνέπειες με την ανικανότητα πληρωμής των τόκων. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Κάλυψη Τόκων και Χρεολυσίων} = \frac{\text{ΚΠΤΦΑΧ}}{\text{Τόκοι} + \text{Χρεολύσια} / (1-\Sigma\Phi)}$$

- Δείκτης Κάλυψης Μερισμάτων (Dividend Coverage Ratio): δίνει τον αριθμό των φόρων κατά τον οποίο τα καθαρά κέρδη μίας επιχείρησης υπερβαίνουν τα μερίσματα. Όσο μεγαλύτερος είναι ο αριθμός των φόρων τόσο μεγαλύτερη είναι η ικανότητα της επιχείρησης να πληρώνει μερίσματα. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Δείκτης Κάλυψης Μερισμάτων} = \frac{\text{Καθαρά Κέρδη}}{\text{Μερίσματα}}$$

8. Παγιοποίηση Περιουσίας

- Ο βαθμός παγιοποίησης της περιουσίας μίας επιχείρησης μπορεί να υπολογιστεί με τον παρακάτω δείκτη που παρουσιάζει το μέγεθος κατά το οποίο το πάγιο ενεργητικό διαφέρει από το κυκλοφορούν. Αν ο δείκτης είναι μεγαλύτερος από την μονάδα η επιχείρηση είναι εντάσεως πάγιας περιουσίας. Υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Παγιοποίηση Περιουσίας} = \frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}$$

- Εναλλακτικά, ο βαθμός παγιοποίησης της περιουσίας της επιχείρησης μπορεί να εκφραστεί μέσω του πάγιου ενεργητικού ως ποσοστό του συνόλου του ενεργητικού της επιχείρησης. Η επιχείρηση χαρακτηρίζεται ως εντάσεως πάγιας περιουσίας αν ο συγκεκριμένος δείκτης είναι μεγαλύτερο 4 από 1/2. υπολογίζεται ως εξής:

$$\text{Παγιοποίηση Περιουσίας} = \frac{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}{\text{Σύνολο Ενεργητικού}}$$

Σύνολο Ενεργητικού

9. Χρηματοδότηση Ενεργητικού

- Το πάγιο ενεργητικό και οι μακροχρόνιες τοποθετήσεις εκτός της επιχείρησης πρέπει να χρηματοδοτούνται με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας. Το κατά πόσο επιτυγχάνεται αυτό μπορεί να αποσαφηνιστεί με τον παρακάτω δείκτη:

Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού

με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας

$$\text{Απασχοληθέντα Κεφάλαια} = \frac{\text{Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας}}{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}$$

Παράλληλα, το πάγιο ενεργητικό και οι μακροχρόνιες τοποθετήσεις εκτός της επιχείρησης πρέπει να χρηματοδοτούνται με ίδια κεφάλαια. Το παραπάνω ελέγχεται με τον δείκτη:

Ίδια Κεφάλαια

$$\text{Χρηματοδότηση Πάγιου Ενεργητικού με Ίδια Κεφάλαια} = \frac{\text{Ίδια Κεφάλαια}}{\text{Πάγιο Ενεργητικό}}$$

- Μέρος του κυκλοφορούντος ενεργητικού πρέπει να χρηματοδοτείται με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας, καθώς συμπεριφέρεται από χρηματοοικονομική άποψη σαν πάγιο ενεργητικό, και μπορεί να ελεγχθεί με τον παρακάτω δείκτη:

$$\text{Χρηματοδότηση Κυκλοφορούντος Ενεργητικού με Κεφάλαια Μεγάλης Διάρκειας} = \frac{\text{Καθαρό Κεφάλαιο Κίνησης}}{\text{Κυκλοφορούν Ενεργητικό}}$$

10. Δείκτες σε Τρέχουσες Αξίες

- Δείκτης Τιμή προς Κέρδος (Price/earnings Ratio): ο δείκτης τιμής προς κέρδη εξετάζει την τρέχουσα τιμή της μετοχής μιας επιχείρησης σε σχέση με τα κέρδη ανά μετοχή. Είναι δηλαδή:

$$\text{Δείκτης τιμής/κέρδη} = \frac{\text{Τρέχουσα τιμή μετοχής}}{\text{Κέρδη ανά μετοχή}}$$

- Απόδοση Μερισμάτων (Dividend Ratio): η μερισματική απόδοση καθορίζεται από τα ετήσια μερίσματα ανά μετοχή σε σχέση με την τρέχουσα αξία της μετοχής. Είναι:

$$\text{Απόδοση Μερισμάτων} = \frac{\text{Μέρισμα ανά Μετοχή}}{\text{Τρέχουσα Τιμή Μετοχής}}$$

- Δείκτης Τιμή προς Λογιστική Αξία Μετοχής (Market-to-book): ο δείκτης αυτός εξετάζει την τρέχουσα τιμή της μετοχής μιας επιχείρησης σε σχέση με την λογιστική αξία της μετοχής:

$$\text{Τρέχουσα Τιμή Μετοχής}$$

$$\text{Δείκτης τιμής/λογιστική} = \frac{\text{Λογιστική Αξία Μετοχής}}{\text{Λογιστική Αξία Μετοχής}}$$

3.1 ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Σημαντικό κομμάτι της χρηματοοικονομικής ανάλυσης μιας επιχείρησης αποτελεί η παρουσίαση σε έναν πίνακα όλων των πηγών από τις οποίες έχουν αντληθεί νέα κεφάλαια και όλων των επενδύσεων στις οποίες τα κεφάλαια αυτά χρησιμοποιήθηκαν. Ο πίνακας αυτός λέγεται πίνακας κίνησης κεφαλαίων, αποτελεί έναν από τους πρώτους καταρτισθέντες χρηματοοικονομικούς πίνακες και είναι μια από τις βασικές χρηματοοικονομικές καταστάσεις της επιχείρησης.

Η κατάρτιση του πίνακα κίνησης κεφαλαίων γίνεται μέσω του προσδιορισμού των μεταβολών των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού σε δεδομένη χρονική περίοδο, η οποία παρέχεται με τη σύγκριση των ισολογισμών έναρξης και λήξεως της περιόδου αυτής, με τη μέθοδο των διαδοχικών ισολογισμών.

Οι διαφορές που παρατηρούνται στην αξία των στοιχείων ονομάζονται πηγές ή χρήσεις κεφαλαίων από τις οποίες προκύπτουν πρώτον τα κεφάλαια που απαιτήθηκαν μέσα σε δεδομένη χρονική στιγμή είτε για αύξηση των ενεργητικών στοιχείων είτε για μείωση των υποχρεώσεων της επιχείρησης και δεύτερον οι αντίστοιχες πηγές κεφαλαίων, απορρέουσες είτε από αύξηση των επενδυμένων κεφαλαίων είτε από μείωση των ενεργητικών στοιχείων της επιχείρησης.

Κατά συνέπεια, ο πίνακας κίνησης κεφαλαίων βασίζεται στην παρακάτω ισότητα:

Αυξήσεις στοιχείων ενεργητικού + Μειώσεις στοιχείων παθητικού

=Αυξήσεις στοιχείων παθητικού + Μειώσεις στοιχείων ενεργητικού

Ο πίνακας αυτός είναι ιδιαίτερης σημασίας καθώς, σε περίοδο ανάπτυξης της επιχείρησης αποτυπώνει την ανάπτυξη αυτή και τον τρόπο χρηματοδότησής της. Δηλαδή, το ένα μέρος του πίνακα παρουσιάζει τις πηγές κεφαλαίων που χρησιμοποίησε η επιχείρηση και το άλλο μέρος τις επενδύσεις στις οποίες τοποθετήθηκαν τα κεφάλαια αυτά.

3.2 ΕΞΑΓΩΓΗ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

Για να είναι ολοκληρωμένη η χρηματοοικονομική ανάλυση θα πρέπει η κριτική διερεύνηση των αριθμοδεικτών και του πίνακα κίνησης κεφαλαίων να συμπληρώνεται με την εξαγωγή συμπερασμάτων. Η ασφαλής εξαγωγή συμπερασμάτων προϋποθέτει τα εξής:

- Να συνδυάζονται επαρκώς οι λογιστικές και οι χρηματοοικονομικές γνώσεις του αναλυτή, ώστε να μην εξάγονται ανεπαρκή ή λανθασμένα συμπεράσματα εξαιτίας της μονομερούς επικράτησης ενός εκ των δύο.
- Να υπάρχει γνωστική αλληλουχία μεταξύ Λογιστικής, Οικονομικού Λογισμού και Οικονομικής των Επιχειρήσεων, καθότι η Λογιστική αποτελεί υποσύνολο του Οικονομικού Λογισμού και αυτός υποσύνολο της Οικονομικής των Επιχειρήσεων.
- Επαρκή γνώση του κλάδου της επιχείρησης ώστε να γίνεται κατανοητή η πραγματικότητα που υπάρχει πίσω από τους δείκτες και τα συμπεράσματα.
- Επαρκή γνώση της διεθνούς και της εγχώριας οικονομίας, καθότι οι διεθνείς εξελίξεις επηρεάζουν την εγχώρια οικονομία κι αυτή με τη σειρά της επηρεάζει τον κλάδο της εξεταζόμενης επιχείρησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Γεώργιος Π. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Ανάλυση και

Προγραμματισμός, Εκδόσεις Interbooks, 2003

- Νιάρχος Α. Νικήτας, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών

Καταστάσεων, Έκτη Έκδοση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2002.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

4.1 Τάσεις και Προοπτικές της Διεθνούς Οικονομίας

4.1.1 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΗΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑ

Η παγκόσμια χρηματοοικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2007-2008 κατέδειξε την ανάγκη βελτίωσης του ρυθμιστικού πλαισίου και της εποπτείας του παγκόσμιου χρηματοπιστωτικού συστήματος και οδήγησε στη στήριξη και αναδιάρθρωση του χρηματοπιστωτικού τομέα σε πολλές χώρες. Στην ΕΕ, ελήφθησαν σημαντικές αποφάσεις με σκοπό την ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου και της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα και τη διασφάλιση της χρηματοοικονομικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ.

Η χρηματοοικονομική κρίση και η κρίση δημόσιου χρέους υπήρξαν επίσης ο καταλύτης για τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης στην ΕΕ και ιδιαίτερα στη ζώνη του ευρώ με τη δημιουργία και ενεργοποίηση μηχανισμών στήριξης, την ενίσχυση της εποπτείας και του συντονισμού των οικονομικών και δημοσιονομικών πολιτικών και με την πρόοδο προς μία “Ουσιαστική Οικονομική Διακυβέρνηση στην ΟΝΕ”, με προτεραιότητα τη δημιουργία Τραπεζικής Ένωσης.

Η βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης αναμένεται να ενισχύσει τη σταθερότητα της ζώνης του ευρώ με τον έγκαιρο εντοπισμό και τη διόρθωση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και την ενεργοποίηση αποτελεσματικών μηχανισμών διαχείρισης κρίσεων, εάν υπάρξει ανάγκη. Ήδη έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος, καθώς τα δημοσιονομικά και εξωτερικά ελλείμματα στις αδύναμες χώρες- μέλη έχουν μειωθεί σημαντικά. Ωστόσο, η οικονομική κρίση δεν έχει ακόμη ξεπεραστεί και οι προσπάθειες για τη συμπλήρωση της αρχιτεκτονικής της ΟΝΕ και την οικονομική προσαρμογή στις επιμέρους χώρες συνεχίζονται από πιο στέρεη πλέον βάση.

Η κρίση δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ και η δημιουργία και ενεργοποίηση μηχανισμών στήριξης

Η χρηματοπιστωτική κρίση, η οποία εκδηλώθηκε αρχικά στις ΗΠΑ το 2007 και επιδεινώθηκε ραγδαία το φθινόπωρο του 2008 με την κατάρρευση της επενδυτικής τράπεζας Lehman Brothers, εξελίχθηκε σε παγκόσμια οικονομική κρίση, προκαλώντας τη μεγαλύτερη οικονομική ύφεση από τη δεκαετία του 1930 και σοβαρή δημοσιονομική επιδείνωση στις περισσότερες προηγμένες οικονομίες.

Το 2010, η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση μετατράπηκε σε κρίση δημόσιου χρέους στη ζώνη του ευρώ, απειλώντας τη σταθερότητα της οικονομικής και νομισματικής ένωσης. Η Ελλάδα βρέθηκε στο επίκεντρο, ως η πιο αδύναμη οικονομία της ζώνης του ευρώ, με μεγάλα ελλείμματα (δημοσιονομικό και τρεχουσών συναλλαγών), υψηλό δημόσιο χρέος και σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα. Εν όψει της επιδεινούμενης κρίσης, οι αρχηγοί κρατών της ζώνης του ευρώ ανακοίνωσαν το Μάρτιο του 2010 την ετοιμότητά τους να παράσχουν οικονομική βοήθεια στην Ελλάδα, εάν χρειαστεί.

Πράγματι, στις αρχές Μαΐου του 2010 αποφασίστηκε η στήριξη της ελληνικής οικονομίας μέσω διμερών δανείων από τα κράτη-μέλη της ζώνης του ευρώ και από το ΔΝΤ, συνολικού ύψους 110 δισεκ. ευρώ, ύστερα από αίτημα της ελληνικής κυβέρνησης και μετά την κατάρτιση προγράμματος οικονομικής προσαρμογής.

Ταυτόχρονα, το Μάιο του 2010, αποφασίστηκε η θέσπιση ενός προσωρινού Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) με χρηματοδοτική δυνατότητα ύψους 440 δισεκ. ευρώ (ένα πρόσθετο ποσό 60 δισεκ. ευρώ είναι επίσης διαθέσιμο με την εγγύηση του προϋπολογισμού της ΕΕ), προκειμένου να αντιμετωπιστούν ανάλογες κρίσεις στο μέλλον και να προστατευθεί η σταθερότητα της ζώνης του ευρώ. Μερικούς μήνες αργότερα, τον Οκτώβριο του 2010, οι Ευρωπαίοι ηγέτες αποφάσισαν τη δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού αντιμετώπισης κρίσεων, του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ το Σεπτέμβριο του 2012, επιβεβαιώνοντας τη βούλησή τους να προβούν σε όλες τις απαραίτητες ενέργειες προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού τομέα και της ζώνης του ευρώ γενικότερα.

Η Ιρλανδία, το Δεκέμβριο του 2010, η Πορτογαλία, το 2011, και η Κύπρος, το 2013, ζήτησαν και έλαβαν οικονομική βοήθεια από τους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς και από το ΔΝΤ στο πλαίσιο της εφαρμογής οικονομικών προγραμμάτων, ενώ η Ισπανία έλαβε οικονομική βοήθεια μόνο από την ΕΕ, το 2012, για την αναδιάρθρωση του τραπεζικού της συστήματος. Όσον αφορά την Ελλάδα, στις 26 Οκτωβρίου 2011 η σύνοδος κορυφής της ζώνης του ευρώ ενέκρινε ένα νέο χρηματοδοτικό πακέτο, ύψους 109 δισεκ. ευρώ, καθώς και την απομείωση του δημόσιου χρέους με συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα (PSI).

Ενίσχυση της εποπτείας και του συντονισμού των δημοσιονομικών και οικονομικών πολιτικών

Οι μακροοικονομικές επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης επιβεβαίωσαν την αλληλεξάρτηση των οικονομιών της ΕΕ, ιδιαίτερα των χωρών της ζώνης του ευρώ, και την ανάγκη στενότερου συντονισμού των οικονομικών και των δημοσιονομικών πολιτικών τους.

Έτσι, για πρώτη φορά, τέθηκε το θέμα μιας “ευρωπαϊκής οικονομικής διακυβέρνησης”, με σκοπό τη διαμόρφωση κοινής οικονομικής ατζέντας και ενός ισχυρού πλαισίου για όλα τα κράτη-μέλη, ιδίως όσον αφορά τη δημοσιονομική πειθαρχία και την εστίαση της οικονομικής πολιτικής στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

Το Μάιο του 2010 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε μια στρατηγική για την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης, εισάγοντας το θεσμικό πλαίσιο του “ευρωπαϊκού εξαμήνου”, μέσω του οποίου επιδιώκεται ο συγχρονισμός των δημοσιονομικών και των διαρθρωτικών πολιτικών των κρατών-μελών και ενδυναμώνεται η συμμόρφωσή τους με τους κανόνες του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης. Σημαντικό μέρος των προτάσεων αφορούσε την ενίσχυση της μακροοικονομικής εποπτείας, με τη θεσμοθέτηση διαδικασιών προκειμένου να εντοπίζονται και να διορθώνονται εγκαίρως οι μακροοικονομικές ανισορροπίες.

Η στρατηγική αυτή αποτυπώθηκε το Σεπτέμβριο του 2010 σε έξι νομοθετικές προτάσεις, γνωστές ως “δέσμη έξι μέτρων”. Το νέο θεσμικό πλαίσιο το οποίο ενσωματώνει τις προτάσεις αυτές υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τέθηκε σε ισχύ στις 13.12.2011. Σύμφωνα με το νέο πλαίσιο:

1. Η δημοσιονομική πειθαρχία και οι προβλεπόμενες ποινές σε περίπτωση μη συμμόρφωσης λαμβάνουν υπόψη τόσο το δημοσιονομικό έλλειμμα όσο και το δημόσιο χρέος,
2. Απλοποιείται η διαδικασία λήψης αποφάσεων με την εισαγωγή της αντίστροφης ειδικής πλειοψηφίας (δηλ. η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής υιοθετείται, εκτός εάν απορριφθεί από την ειδική πλειοψηφία των κρατών-μελών) και
3. Δημιουργείται ένας πίνακας οικονομικών δεικτών (scoreboard) για την ποσοτική παρακολούθηση των μακροοικονομικών ανισορροπιών και εισάγεται η διαδικασία “Υπερβολικών Μακροοικονομικών Ανισορροπιών”.

Το 2012 έτος καμπής για την ΕΕ και τη ζώνη του ευρώ – το κλίμα βελτιώνεται σταδιακά

Το 2012 υπήρξε έτος καμπής για την αντιμετώπιση της κρίσης, καθώς εντάθηκαν οι θεσμικές πρωτοβουλίες για τη βελτίωση της οικονομικής διακυβέρνησης και υποχώρησε η αβεβαιότητα για την πορεία και το μέλλον της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης. Οι ανησυχίες για το ενδεχόμενο διάλυσης της ζώνης του ευρώ, που είχαν κορυφωθεί το πρώτο εξάμηνο του έτους, σταδιακά υποχώρησαν, καθώς εντείνονταν οι προσπάθειες για μια ουσιαστική ολοκλήρωση της ΟΝΕ.

Το Μάρτιο του 2012 υπογράφηκε από τους ηγέτες 25 κρατών-μελών της ΕΕ (εκτός του Ηνωμένου Βασιλείου και της Τσεχίας) η “Συνθήκη για τη Σταθερότητα, το Συντονισμό και τη Διακυβέρνηση της ΟΝΕ”, γνωστή ως “Δημοσιονομικό Σύμφωνο” όσον αφορά τις δημοσιονομικές της διατάξεις, η οποία τέθηκε σε ισχύ τον Ιανουάριο

του 2013. Τα συμβαλλόμενα μέρη υποχρεούνται να εισαγάγουν στο εθνικό τους δίκαιο δημοσιονομικό κανόνα για ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό, καθώς και ένα διορθωτικό μηχανισμό, ο οποίος θα τίθεται αυτομάτως σε λειτουργία σε περίπτωση που παρατηρούνται σημαντικές αποκλίσεις από το μεσοπρόθεσμο στόχο ή την πορεία προσαρμογής προς αυτόν.

Η εμπιστοσύνη των αγορών στη ζώνη του ευρώ ενισχύθηκε περαιτέρω από μία σειρά άλλων γεγονότων στη διάρκεια του 2012, όπως η προσήλωση της νέας ελληνικής κυβέρνησης (Ιούνιος) στην υλοποίηση των στόχων του οικονομικού προγράμματος, η μερική επιστροφή της Ιρλανδίας στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων (Ιούλιος) και η νέα συμφωνία του Eurogroup για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του ελληνικού χρέους (Νοέμβριος).

Καταλυτική επίδραση στην ανάκτηση της εμπιστοσύνης και στην απομάκρυνση του κινδύνου διάλυσης της ζώνης του ευρώ άσκησε η απόφαση της ΕΚΤ, στις 6 Σεπτεμβρίου 2012, για τη δυνατότητα ενεργοποίησης ενός νέου προγράμματος αγοράς κρατικών ομολόγων, των Οριστικών Νομισματικών Συναλλαγών (Outright Monetary Transactions), μέσω του οποίου μπορεί να δίνεται απεριόριστη, αλλά υπό ορισμένες προϋποθέσεις (όπως η εφαρμογή κατάλληλου οικονομικού προγράμματος), στήριξη σε χώρες που βρίσκονται υπό την πίεση των αγορών.

Καθώς η κρίση κατέδειξε ότι δυσκολίες σε μία χώρα της ζώνης του ευρώ μπορούν να έχουν σημαντικές επιπτώσεις στις άλλες χώρες-μέλη, κρίθηκε απαραίτητη η ενισχυμένη οικονομική και δημοσιονομική εποπτεία, ώστε να προλαμβάνονται τα προβλήματα προτού αποκτήσουν συστημικό χαρακτήρα. Αυτός υπήρξε ο σκοπός της “δέσμης δύο μέτρων”, τα οποία τέθηκαν σε εφαρμογή στις 30 Μαΐου 2013 και εισάγουν ένα νέο κύκλο εποπτείας για τη ζώνη του ευρώ, με την υποβολή από τις χώρες-μέλη σχεδίων για τον προϋπολογισμό του επόμενου έτους, επί των οποίων η Επιτροπή εκφέρει γνώμη και μπορεί να ζητήσει την υποβολή αναθεωρημένου σχεδίου εάν διαπιστώσει σοβαρές αποκλίσεις από τις υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί από τις χώρες-μέλη. Σε καθεστώς ενισχυμένης εποπτείας τίθενται επίσης χώρες-μέλη οι οποίες αντιμετωπίζουν δυσκολίες χρηματοδότησης ή εφαρμόζουν πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής. Ακόμη, χώρες-μέλη οι οποίες εξήλθαν από την εφαρμογή οικονομικών προγραμμάτων θα εξακολουθούν να ευρίσκονται υπό “μεταπρογραμματική εποπτεία”, ενόσω παραμένει ανεξόφλητο το 75% των δανείων τα οποία έχουν λάβει στο πλαίσιο οικονομικής στήριξης.

Οδικός χάρτης “προς μία ουσιαστική ONE” - προτεραιότητα στην Τραπεζική Ένωση

Με την υιοθέτηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Δεκέμβριο του 2012, των προτάσεων της έκθεσης “Προς μία Ουσιαστική ONE”, η ζώνη του ευρώ απέκτησε μία αξιόπιστη πρόταση για τη μακροχρόνια στρατηγική της κατεύθυνση. Η έκθεση αυτή, καθώς και το “Σχέδιο στρατηγικής για μια βαθιά και ουσιαστική Οικονομική και Νομισματική Ένωση” της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, περιγράφουν τα βήματα για τη δημιουργία μιας εύρωστης και σταθερής αρχιτεκτονικής στο χρηματοπιστωτικό, το δημοσιονομικό, τον οικονομικό και τον πολιτικό τομέα, προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερότητα του ευρώ και της ΕΕ ως συνόλου. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προωθεί

επίσης πρωτοβουλίες για την ανάπτυξη της κοινωνικής διάστασης της ONE και στο πλαίσιο αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε τον Οκτώβριο του 2013 πρόταση για ενισχυμένη παρακολούθηση και εναρμόνιση των πολιτικών σε θέματα απασχόλησης και κοινωνικών προβλημάτων.

Παράλληλα με την άμεση προτεραιότητα της ολοκλήρωσης και εφαρμογής του πλαισίου για ισχυρότερη οικονομική διακυβέρνηση, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε ότι είναι εξίσου επείγουσα ανάγκη να σημειωθεί πρόοδος προς ένα περισσότερο ενοποιημένο χρηματοοικονομικό πλαίσιο και να σπάσει ο φαύλος κύκλος μεταξύ των τραπεζικών και των δημοσιονομικών επιδόσεων και προοπτικών. Στην επίτευξη των στόχων αυτών θα συμβάλει η δυνατότητα, με συντεταγμένες διαδικασίες λήψης αποφάσεων, της άμεσης ανακεφαλαιοποίησης των τραπεζών από τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας όταν θεσπιστεί και λειτουργήσει ο ενιαίος εποπτικός μηχανισμός. Τον Ιούνιο του 2013, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε ότι η τραπεζική ένωση είναι πολύ σημαντική για τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας, τη μείωση του κατακερματισμού των χρηματοπιστωτικών αγορών και την αποκατάσταση της ομαλής ροής πιστώσεων στην οικονομία.

Σημαντικές εξελίξεις προς αυτή την κατεύθυνση ήταν η έγκριση του Ενιαίου Εποπτικού Μηχανισμού, ο οποίος θα τέθηκε σε πλήρη λειτουργία έως το Νοέμβριο του 2014, καθώς και η γενική προσέγγιση στην οποία κατέληξε πρόσφατα το Συμβούλιο της ΕΕ όσον αφορά τον Ενιαίο Μηχανισμό Εξυγίανσης, ο οποίος μαζί με τον ενιαίο εποπτικό μηχανισμό θα αποτελέσουν σημαντικό βήμα προς την ολοκλήρωση της τραπεζικής ένωσης. Σύμφωνα με την ΕΚΤ, είναι ουσιώδες να δημιουργηθεί ένας ισχυρός Ενιαίος Μηχανισμός Εξυγίανσης ο οποίος θα είναι ενιαίος στην πράξη και όχι μόνο κατ' όνομα, θα διαθέτει επαρκείς χρηματοδοτικούς πόρους και η διαδικασία λήψης αποφάσεων δεν θα είναι υπέρμετρα περίπλοκη.

4.1.2 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟ 2013 ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟ 2014

Ο ρυθμός ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας προβλέπουμε ότι θα επιταχυνθεί το 2014 σε 3,5% έναντι 3,0% το 2013, παράλληλα με την επιτάχυνση της ανόδου του διεθνούς εμπορίου, η οποία όμως εκτιμούμε ότι θα είναι μικρότερη των πρόσφατων προβλέψεων του ΔΝΤ λόγω της πρόσφατης αναταραχής στις αγορές κεφαλαίων και συναλλάγματος σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες. Στην ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας θετική αναμένεται να είναι η συμβολή της οικονομίας της ζώνης του ευρώ, η οποία προβλέπεται να αναπυχθεί με ρυθμό γύρω στο 1% το 2014, έναντι αρνητικού ρυθμού, -0,4%, το 2013, καθώς η εμπιστοσύνη σταδιακά αποκαθίσταται και σημειώνεται πρόοδος στις θεσμικές μεταρρυθμίσεις, αλλά και βελτίωση των οικονομικών δεικτών, όπως ο δείκτης παραγγελιών και παραγωγής στη μεταποίηση (PMI) σε όλες σχεδόν τις χώρες της ζώνης του ευρώ, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδος.

Η παγκόσμια οικονομική δραστηριότητα παρέμεινε υποτονική και ο ρυθμός ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ σχεδόν αμετάβλητος το 2013 (3,0% από 3,1% το 2012), ενώ το κλίμα βελτιώθηκε σημαντικά το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Οι μέτριοι ρυθμοί ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ οφείλονταν στην εξασθενημένη εγχώρια ζήτηση σε πολλές οικονομίες, ως αποτέλεσμα της εντεινόμενης άρσης των επεκτατικών δημοσιονομικών μέτρων στις προηγμένες οικονομίες και της περιοριστικότερης νομισματικής πολιτικής στις αναδυόμενες οικονομίες. Οι επιδόσεις των μεγαλύτερων οικονομιών υπήρξαν αρκετά διαφοροποιημένες, καθώς η καθεμία αντιμετωπίζει διαφορετικό μίγμα προκλήσεων .

Ο ρυθμός ανόδου του όγκου του παγκόσμιου εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών, αφού παρέμεινε χαμηλός και αμετάβλητος το 2012 και το 2013 (άνοδος κατά 2,7%), κυρίως λόγω της υποτονικής διεθνούς ζήτησης αλλά και των δυσκολιών χρηματοδότησης των εξαγωγικών επιχειρήσεων στις προηγμένες οικονομίες, προβλέπεται ότι το 2014 θα επιταχυνθεί στο 4,5%, παραμένοντας ωστόσο κάτω του μακροχρόνιου μέσου όρου (5,6% την περίοδο 1980-2012).

Στις προηγμένες οικονομίες ως σύνολο ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ επιβραδύνθηκε περαιτέρω (στο 1,3% από 1,4% το 2012), ως αποτέλεσμα κυρίως της μείωσης της δημόσιας κατανάλωσης και της επιβράδυνσης των επενδύσεων πάγιου κεφαλαίου. Η εντονότερη σε σχέση με τα προηγούμενα έτη εφαρμογή των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής (σε όλες τις προηγμένες οικονομίες πλην της Ιαπωνίας) και η αναγκαία απομόχλευση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και του υπερδανεισμένου ιδιωτικού τομέα, αν και λειτούργησαν ανασχετικά στην ανάκαμψη το 2013, συνέβαλαν παράλληλα στη σταδιακή αποκατάσταση της εμπιστοσύνης —η οποία είχε πληγεί σοβαρά το 2012, κυρίως στη ζώνη του ευρώ— και τελικά στη βελτίωση των προσδοκιών για μια πιο ισόρροπη και βιώσιμη ανάπτυξη μεσοπρόθεσμα.

Η επιβράδυνση στις προηγμένες οικονομίες ως σύνολο εμπεριέχει εξαιρετικά διαφοροποιημένες εξελίξεις στις επιμέρους χώρες. Η άνοδος του ΑΕΠ των ΗΠΑ επιβραδύνθηκε (στο 1,9% από 2,8% το 2012) υπό το βάρος της έντονης δημοσιονομικής περιστολής, παρά τη συνέχιση της έντονα επεκτατικής νομισματικής πολιτικής και της ευφορίας στις χρηματιστηριακές αγορές. Ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ της Ιαπωνίας επιταχύνθηκε (1,7% από 1,4%), υποβοηθούμενος από την εφαρμογή μιας εξαιρετικά επεκτατικής δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, καθώς και από τη βελτίωση του εξωτερικού της ισοζυγίου. Στο Ηνωμένο Βασίλειο το ΑΕΠ ανέκαμψε ταχύτερα, με ρυθμό 1,7% από 0,3% το 2012, και το ποσοστό ανεργίας κινείται πτωτικά ήδη από το 2012.

Η οικονομία της ζώνης του ευρώ, μετά από συνεχή τρίμηνα υποχώρησης του πραγματικού ΑΕΠ, βγήκε από την ύφεση το β' τρίμηνο του 2013 και συνέχισε να αναπτύσσεται στο δεύτερο εξάμηνο του έτους, ενώ η οικονομική δραστηριότητα εμφάνισε σημάδια σταθεροποίησης στις οικονομίες που αντιμετωπίζουν τις περισσότερες

δυσχέρειες. Σε μέσα επίπεδα έτους όμως, η ζώνη του ευρώ κατέγραψε και πάλι μείωση του ΑΕΠ, μολονότι μικρότερη εκείνης του 2012 (-0,4% έναντι -0,7%).

Οι πρωτοβουλίες των θεσμικών οργάνων της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους και των μακροοικονομικών ανισορροπιών εντός της ζώνης του ευρώ, καθώς και η διευκολυντική νομισματική πολιτική της ΕΚΤ, συνέβαλαν στη μείωση της υψηλής αβεβαιότητας και την αποτροπή ακραίων σεναρίων, όπως του κινδύνου διάλυσης της ευρωζώνης, ο οποίος είχε γίνει απτός την άνοιξη του 2012.

Ωστόσο, η πιστωτική στενότητα και η υψηλή ανεργία σε αρκετές χώρες-μέλη συνεχίζουν βραχυπρόθεσμα να δρουν ανασχετικά στην ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι εξελίξεις διαφέρουν σημαντικά μεταξύ των επιμέρους οικονομιών της ζώνης του ευρώ, παρότι οι διαφορές στις οικονομικές τους επιδόσεις σμικρύνθηκαν. Σε ύφεση βρέθηκαν οκτώ χώρες της ζώνης του ευρώ το 2013, έναντι δέκα χωρών το προηγούμενο έτος. Ορισμένες χώρες του πυρήνα της ζώνης του ευρώ, όπως η Γερμανία, η Γαλλία και η Αυστρία, συνέχισαν να σημειώνουν πολύ χαμηλούς ρυθμούς μεγέθυνσης, ενώ άλλες συνέχισαν να είναι σε ύφεση, όπως η Ολλανδία και η Φινλανδία. Από τις χώρες που αντιμετώπισαν σοβαρές μακροοικονομικές ανισορροπίες κατά τη διάρκεια της κρίσης, η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ισπανία και η Ιταλία εξακολούθησαν να βρίσκονται σε ύφεση αλλά μικρότερης έντασης το 2013, ενώ η Ιρλανδία, η οποία το Νοέμβριο ολοκλήρωσε το πρόγραμμα προσαρμογής, συνεχίζει να σημειώνει χαμηλούς, αλλά θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης.

Η ύφεση, η πιστωτική στενότητα και η απομόχλευση του ιδιωτικού τομέα οδήγησαν σε περαιτέρω αύξηση του ποσοστού ανεργίας στη ζώνη του ευρώ, ενώ στις χώρες με τις σοβαρότερες εσωτερικές και εξωτερικές ανισορροπίες το ποσοστό ανεργίας έφθασε πλέον σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Ο πληθωρισμός στις προηγμένες οικονομίες υποχώρησε περαιτέρω το 2013 (1,4% από 2,0% το 2012), ως συνέπεια του υψηλού και αυξημένου σε σχέση με το προηγούμενο έτος παραγωγικού κενού (3,2% του δυνητικού ΑΕΠ, από 3,0% το 2012), της επιβράδυνσης της ανόδου του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος και της μικρής υποχώρησης των διεθνών τιμών του αργού πετρελαίου και των λοιπών βασικών εμπορευμάτων. Για το 2014 ο πληθωρισμός στις προηγμένες οικονομίες προβλέπεται ότι θα αυξηθεί ελαφρά στο 1,7%, παρά την προσδοκώμενη ελαφρά υποχώρηση των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων (κατά 0,3% του αργού πετρελαίου και κατά 6,1% των λοιπών βασικών εμπορευμάτων), κυρίως λόγω της σμίκρυνσης του παραγωγικού κενού και της επιτάχυνσης του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στις προηγμένες οικονομίες πλην της ζώνης του ευρώ. Στη ζώνη του ευρώ, ο πληθωρισμός προβλέπεται να διαμορφωθεί στο 1,1% το 2014 (έναντι 1,4% το 2013), σύμφωνα με τις προβολές των εμπειρογνομόνων του Ευρωσυστήματος. Η διαμόρφωση του πληθωρισμού σε χαμηλά επίπεδα θα επιτρέψει τη συνέχιση της έντονα επεκτατικής νομισματικής πολιτικής στις προηγμένες οικονομίες, προκειμένου να διευκολυνθούν η οικονομική ανάκαμψη και η βελτίωση της χρηματοοικονομικής κατάστασης του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα.

Το ποσοστό ανεργίας εκτιμάται ότι συνέχισε να υποχωρεί για τέταρτο συνεχές έτος το 2013 στις ΗΠΑ (στο 7,5%) και για τρίτο στην Ιαπωνία (στο 4,0%), ως αποτέλεσμα κυρίως της έντονα επεκτατικής νομισματικής και δημοσιονομικής, αντιστοίχως, πολιτικής στις δύο χώρες. Αντιθέτως στη ζώνη του ευρώ, όπου σημειώθηκε ύφεση, το ποσοστό ανεργίας αυξήθηκε περαιτέρω στο 12,2%, δηλ. διαμορφώθηκε σε 5,6 μονάδες πάνω από το ιστορικό χαμηλό του 2007 και 2008 (7,6%). Για το 2014 προβλέπεται ότι το ποσοστό ανεργίας στη ζώνη του ευρώ θα σταθεροποιηθεί στο 12,1% και θα αρχίσει να υποχωρεί από το 2015 και μετά, ενώ προβλέπεται περαιτέρω υποχώρησή του στις ΗΠΑ στο 6,9% και στην Ιαπωνία στο 3,9%.

Στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες, το ΑΕΠ επιβραδύνθηκε περαιτέρω στο 4,7% το 2013 από 4,9% το 2012, κυρίως λόγω της σταθεροποίησης ή και υποχώρησης των διεθνών τιμών των βασικών εμπορευμάτων των οποίων είναι εξαγωγείς, της περιοριστικότερης νομισματικής πολιτικής και του χαμηλότερου ρυθμού πιστωτικής επέκτασης. Η διαφαινόμενη σταθεροποίηση της ανόδου του ΑΕΠ ορισμένων από τις αναδυόμενες οικονομίες σε ρυθμούς χαμηλότερους από ό,τι στο παρελθόν, καθώς και η μεταβολή της νομισματικής πολιτικής και η άνοδος των μακροπρόθεσμων επιτοκίων στις ΗΠΑ, έχουν προκαλέσει σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες από τα μέσα του 2013 και κυρίως στις αρχές του 2014, εκροή κεφαλαίων, υποχώρηση των συναλλαγματικών ισοτιμιών και αύξηση των βασικών επιτοκίων τους.

Για το 2014 προβλέπεται επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ στο 3,5% από 3,0% το 2013, δηλ. μικρότερη από τις πρόσφατες προβλέψεις του ΔΝΤ, καθώς οι επιπτώσεις στην εξωτερική ζήτηση και το παγκόσμιο εμπόριο από την πρόσφατη συναλλαγματική αναταραχή σε πολλές αναδυόμενες οικονομίες εκτιμούμε ότι θα είναι τελικά σοβαρότερες για όλες τις οικονομικές περιοχές. Οι νέοι κίνδυνοι για την ανάπτυξη που εμφανίστηκαν στις αναδυόμενες οικονομίες, κυκλικής και διαρθρωτικής φύσεως, έχουν ήδη από το 2013 ως συνέπεια τη μικρή εξισορρόπηση της σύνθεσης της ανόδου του παγκόσμιου ΑΕΠ υπέρ των προηγμένων οικονομιών. Το 2014 ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ προβλέπουμε ότι θα επιταχυνθεί στο 2,0% στις προηγμένες οικονομίες και στο 4,9% στις αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι που περιβάλλουν τις προβλέψεις αυτές αφορούν κυρίως το ενδεχόμενο εμφάνισης υπερβολικών αποτιμήσεων στις αγορές περιουσιακών στοιχείων, λόγω της διατήρησης επί μακρόν εξαιρετικά χαμηλών βασικών επιτοκίων στις προηγμένες οικονομίες, ή τον πιθανό εγκλωβισμό τους σε “παγίδα ρευστότητας”. Οι επιπτώσεις της προηγούμενης υπερχρέωσης του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και, στην περίπτωση της ζώνης του ευρώ, της πολυδιάσπασης των χρηματοπιστωτικών αγορών ενδέχεται να συνεχίσουν να λειτουργούν ως τροχοπέδη στο μηχανισμό μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής. Το ΔΝΤ, στην πρόσφατη επικαιροποίηση των προβλέψεών του για την παγκόσμια οικονομία, επισημαίνει τους κινδύνους που απορρέουν από τον πολύ χαμηλό πληθωρισμό στις ανεπτυγμένες οικονομίες, ιδιαίτερα στη ζώνη του ευρώ.

Η προβλεπόμενη ανάκαμψη της ζώνης του ευρώ, με άνοδο του ΑΕΠ κατά 1,0%, θα έχει σημαντική συμβολή στην ανάκαμψη του διεθνούς εμπορίου. Στη μείωση της αβεβαιότητας και τη βελτίωση του οικονομικού κλίματος και των προσδοκιών στη ζώνη του ευρώ για το 2014 - 2015 αναμφίβολα συνέβαλαν το τελευταίο δίμηνο του 2013 τόσο η ανακοίνωση εξόδου της Ισπανίας και της Ιρλανδίας από τα προγράμματα προσαρμογής όσο και η προοπτική επίτευξης πρωτογενών δημοσιονομικών πλεονασμάτων στην Ελλάδα για το 2013 και για το 2014, αλλά και η συνεχής υποχώρηση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων των χωρών αυτών καθώς και της Πορτογαλίας.

Στις ΗΠΑ, παρά την προβλεπόμενη περαιτέρω δημοσιονομική προσαρμογή και τη λιγότερο επεκτατική νομισματική πολιτική, προβλέπεται επιτάχυνση του ρυθμού ανόδου του ΑΕΠ το 2014 στο 2,8% και περαιτέρω υποχώρηση του ποσοστού ανεργίας, κυρίως λόγω ανάκαμψης της εγχώριας ζήτησης σε περιβάλλον χαμηλού πληθωρισμού. Στην Ιαπωνία προβλέπεται σταθερός ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ, καθώς η θετική επίδραση από την επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που αποφασίστηκε το Δεκέμβριο του 2012 θα αντισταθμιστεί από τις επιπτώσεις της προγραμματισμένης αύξησης του φόρου κατανάλωσης από το 5% στο 8% το β' τρίμηνο του 2014.

Στην Κίνα υπάρχουν ενδείξεις για περισσότερο διαρθρωτικό χαρακτήρα επιβράδυνση της ανάπτυξης και ο ρυθμός ανόδου του ΑΕΠ προβλέπεται ότι θα επιβραδυνθεί σε 7,5% το 2014, εξέλιξη με σημαντικές και ευρύτερες επιπτώσεις στο διεθνές εμπόριο, τις διεθνείς τιμές των βασικών εμπορευμάτων, αλλά και την ελληνική ναυτιλία.

Η δημοσιονομική πολιτική στις προηγμένες οικονομίες συνέχισε να λειτουργεί περιοριστικά. Τα διαρθρωτικά ελλείμματα μειώθηκαν για τρίτο συνεχόμενο έτος το 2013 — με εξαίρεση την Ιαπωνία — με στόχο την εξάλειψη των κινδύνων τους οποίους εγκυμονεί το εξαιρετικά υψηλό και αυξανόμενο δημόσιο χρέος, ως ποσοστό του ΑΕΠ, σε πολλές από αυτές. Σε όλες σχεδόν τις οικονομίες της ζώνης του ευρώ συνεχίστηκε με προσήλωση η πολιτική περιορισμού των δημοσιονομικών ελλειμμάτων για την εξάλειψη των κινδύνων από τα δημόσια οικονομικά και τη ρήξη του φαύλου κύκλου μεταξύ δημόσιων οικονομικών, πραγματικής οικονομίας και χρηματοπιστωτικού τομέα. Το πρωτογενές δημοσιονομικό έλλειμμα στο σύνολο της ζώνης του ευρώ εκτιμάται ότι σχεδόν εξαλείφθηκε το 2013, φθάνοντας στο 0,1% του ΑΕΠ, από 0,6% το προηγούμενο έτος, ενώ προβλέπεται ότι θα μετατραπεί σε πλεόνασμα 0,5% το 2014. Το συνολικό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης (περιλαμβανομένων των δαπανών για τόκους) εκτιμάται ότι υποχώρησε στο 3,1% του ΑΕΠ το 2013 από 3,7% το 2012, ενώ προβλέπεται περαιτέρω υποχώρησή του στο 2,5% το 2014. Το ακαθάριστο δημόσιο χρέος αυξήθηκε κατά σχεδόν 3 εκατοστιαίες μονάδες στο 95,5% του ΑΕΠ το 2013, ενώ προβλέπεται ότι θα αρχίσει να υποχωρεί από το 2015.

Στις ΗΠΑ, αν και το “δημοσιονομικό βάραθρο” στις αρχές του 2013 αποφεύχθηκε τελικά, η περιστολή του ελλείμματος της γενικής κυβέρνησης υπήρξε δραστική, στο 6,5% του ΑΕΠ το 2013 από 9,5% το 2012, ενώ η δημοσιονομική προσαρμογή αναμένεται συνεχίστηκε ηπιότερα, για πέμπτο συνεχόμενο έτος και το 2014. Στην

Ιαπωνία, η απόφαση για συνέχιση της δημοσιονομικής επέκτασης αύξησε το ήδη εξαιρετικά υψηλό έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, το οποίο εκτιμάται στο 10,0% του ΑΕΠ το 2013 και 8,5% το 2014.

Η νομισματική πολιτική, με συμβατικά και μη μέτρα, συνεχίζει να είναι εξαιρετικά χαλαρή στις προηγμένες οικονομίες, υποστηρίζοντας αποφασιστικά τις προσπάθειες ανάκαμψης από τη μεγάλη ύφεση, ενώ αποκτά περιοριστική κατεύθυνση σε αρκετές αναδυόμενες οικονομίες προκειμένου να αντιμετωπιστούν προβλήματα υπερθέρμανσης ή εκροής κεφαλαίων. Στη ζώνη του ευρώ, όπου ο πληθωρισμός βρίσκεται σημαντικά κάτω από το μεσοπρόθεσμο στόχο, η ΕΚΤ συνέχισε τις πράξεις πιο μακροπρόθεσμης χρηματοδότησης, ενώ μείωσε περαιτέρω το βασικό επιτόκιο αναχρηματοδότησης δύο φορές, στις 8 Μαΐου και στις 13 Νοεμβρίου 2013, καθορίζοντάς το πλέον στο 0,25%. Στις ΗΠΑ, η ισχυρότερη των προσδοκιών ανάκαμψη και η συνεχιζόμενη τάση μείωσης του ποσοστού ανεργίας οδήγησε την Ομοσπονδιακή Τράπεζα να ανακοινώσει μειώσεις του ανώτατου μηνιαίου ύψους αγοράς ομολόγων από το τρίτο πρόγραμμα ποσοτικής χαλάρωσης (QE3) κατά 20 δισεκ. δολάρια συνολικά (με δύο διαδοχικές αποφάσεις με ισχύ από τις αρχές του Ιανουαρίου και του Φεβρουαρίου του 2014) στα 65 δισεκ. δολάρια. Στην Ιαπωνία, η νέα στόχευση της Τράπεζας της Ιαπωνίας για επίτευξη πληθωρισμού 2% μέσω διπλασιασμού της νομισματικής βάσης εκτιμάται ότι έχει συμβάλει στη βελτίωση του οικονομικού κλίματος και του εμπορικού ισοζυγίου μέσω της σημαντικής εξασθένησης της ισοτιμίας του γιεν από τον Αύγουστο του 2012 και μετά.

Πίνακας III.1 Βασικά μακροοικονομικά μεγέθη της παγκόσμιας οικονομίας

Αριθμός κρατών	% Μεριδίο στο ΑΕΠ	ΑΕΠ(ετήσιες % μεταβολές όγκου)			Πληθωρισμός (ετήσιες % μεταβολές)			Δημ/κό αποτέλεσμα (% του ΑΕΠ)			Ακαθάριστο δημόσιο χρέος (% του ΑΕΠ)			Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (% του ΑΕΠ)			
		2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	2012	2013	2014	
Παγκόσμιο σύνολο																	
189	100,0	3,1	3,0	3,7				-4,3	-3,7	-3,0	80,8	79,7	79,6				
1. Προηγμένες οικονομίες																	
35	50,4	1,4	1,3	2,2	2,0	1,4	1,7	-5,9	-4,5	-3,6	108,7	108,5	109,2	0,1	0,1	0,2	
ΗΠΑ	19,5	2,8	1,9	2,8	2,1	1,2	1,6	-9,3	-6,5	-5,8	102,1	104,1	106,3	-2,7	-2,5	-2,9	
Ιαπωνία	5,5	1,4	1,7	1,7	0,0	0,2	2,3	-9,5	-10,0	-8,5	218,8	227,2	231,9	1,0	0,9	1,2	
Ην. Βασίλειο	2,8	0,3	1,7	2,4	2,8	2,6	2,3	-6,1	-6,4	-5,3	88,7	94,3	96,9	-3,6	-4,1	-4,2	
Ζώνη του ευρώ	18	13,5	-0,7	-0,4	1,0	2,5	1,4	1,2	-3,7	-3,1	-2,5	92,6	95,5	95,9	1,9	2,9	3,0
2. Αναδυόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες																	
154	49,6	4,9	4,7	5,1	6,1	6,2	6,2	-2,1	-2,7	-2,5	36,5	35,3	34,1	1,4	0,8	0,8	
Κίνα	14,7	7,7	7,7	7,5	2,7	2,5	2,4	-2,2	-2,5	-2,1	26,1	22,9	20,9	2,3	2,5	2,7	
Ρωσία	3,0	3,4	1,5	2,0	5,1	6,7	5,7	0,4	-0,7	-0,3	12,5	14,1	14,6	3,7	2,9	2,3	

Πηγές: ΔΝΤ, World Economic Outlook, Οκτώβριος 2013, WEO Update, Ιανουάριος 2014, Fiscal Monitor, Οκτώβριος 2013, Ευρωπαϊκή Επιτροπή, European Economic Forecast, Autumn 2013, Νοέμβριος 2013 και ΟΟΣΑ, Economic Outlook, No 94, Νοέμβριος 2013.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΑΝΑΛΥΣΗ ΕΓΧΩΡΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Μ Α Κ Ρ Ο Ο Ι Κ Ο Ν Ο Μ Ι Κ Ε Σ Ε Ξ Ε Λ Ι Ξ Ε Ι Σ Κ Α Ι Π Ρ Ο Ο Π Τ Ι Κ Ε Σ Σ Τ Η Ν

Ε Λ Λ Α Δ Α

Η τετραετία 2010-2013 χαρακτηρίζεται από σωρευτική υποχώρηση (σε σταθερές τιμές) του ΑΕΠ κατά 20,4% και του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών κατά περισσότερο από 30%. Η συρρίκνωση αυτή, ανάλογη της οποίας σε μέγεθος δεν έχει καταγραφεί μεταπολεμικά σε άλλη οικονομία του ΟΟΣΑ, έλαβε χώρα ταυτόχρονα με την προσπάθεια για εξάλειψη των εκτεταμένων ανισοροπιών στο δημοσιονομικό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης και στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, οι οποίες υπήρξαν και οι αφορμές για την εκδήλωση της κρίσης. Η προσπάθεια αυτή συντελέστηκε σε περιβάλλον περιορισμένης τραπεζικής χρηματοδότησης μέσα σε κλίμα μεγάλης αβεβαιότητας, το οποίο επέτεινε την ύφεση που προκλήθηκε.

Η οικονομική πολιτική για την εξάλειψη των ανισοροπιών στηρίχθηκε σε μέτρα άμεσης απόδοσης (π.χ. μειώσεις στους μισθούς και στις συντάξεις, επιβολή έκτακτων φόρων κ.ά.), αλλά και σε μέτρα με στόχο την αναδιάρθρωση της οικονομίας και επομένως τη μακροχρόνια διατηρήσιμη ανάπτυξη. Τα μέτρα άμεσης απόδοσης οδήγησαν σε επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος της γενικής κυβέρνησης το 2013, σε σημαντική μείωση του κόστους ανά μονάδα προϊόντος και σε ανάκτηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας κόστους που είχε απολεστεί κατά το διάστημα 2000-2009. Στην αγορά εργασίας πραγματοποιήθηκαν σημαντικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις με βασικό στόχο τη βελτίωση της αντιστοιχίας μεταξύ των μεταβολών στους μισθούς και τις οικονομικές επιδόσεις των επιχειρήσεων, καθώς και την ενίσχυση της κινητικότητας πόρων μεταξύ κλάδων. Με λιγότερο ταχύ ρυθμό σε σχέση με τις μεταβολές στην αγορά εργασίας προχώρησαν οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στις αγορές προϊόντων. Ωστόσο, σύμφωνα με εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, η Ελλάδα βελτίωσε περισσότερο από όλες τις χώρες το βαθμό ανταπόκρισης στις συστάσεις διαρθρωτικών αλλαγών που είχε απευθύνει ο Οργανισμός, καθώς έγιναν σημαντικά βήματα για την απλοποίηση της έναρξης επιχειρηματικής δραστηριότητας και την άρση των περιορισμών στη δραστηριότητα επαγγελματιών και επιχειρήσεων (π.χ. άνοιγμα των κλειστών επαγγελμάτων, ενίσχυση της προστασίας του ανταγωνισμού). Η προσπάθεια ωστόσο πρέπει να συνεχιστεί, με κύριους στόχους, πρώτον, την ουσιαστική βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δημόσιας διοίκησης και όχι μόνο την περικοπή του κόστους λειτουργίας της, και δεύτερον, την αναβάθμιση του θεσμικού πλαισίου μέσα στο οποίο λειτουργεί η οικονομία.

5.1 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Στο διάστημα 2000-2010 η ελληνική οικονομία χαρακτηριζόταν από αυξανόμενο έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης, επιδεινούμενο έλλειμμα στο ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, πληθωρισμό που υπερέβαινε εκείνον της ζώνης του ευρώ και υψηλό ποσοστό ανεργίας, ενώ η παραγωγικότητα ανά ώρα εργασίας ανερχόταν μόλις στο 56% του αντίστοιχου μέσου επιπέδου της ζώνης του ευρώ.

Οι ανισοροπίες αυτές αντανάκλυσαν μεταξύ άλλων:

Πρώτον, την υψηλή ιδιωτική κατανάλωση η οποία το 2000-2010 αντιστοιχούσε στο 71,4% του ΑΕΠ (ή άνω του 90% του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών), όταν το αντίστοιχο ποσοστό στη ζώνη του ευρώ ήταν μόλις 57,0%.

Δεύτερον, το υψηλό ποσοστό των επενδύσεων σε κατοικίες (37,2% του συνόλου των επενδύσεων το 2000-2010).

Τρίτον, την πολύ χαμηλή κάλυψη των εισαγωγών από εξαγωγές. Το διάστημα 2000-2010 ο λόγος εξαγωγών προς εισαγωγές διαμορφώθηκε σε 65,2%.

Τέταρτον, τις χαμηλές αξιολογήσεις της ελληνικής οικονομίας όσον αφορά τη διαρθρωτική της επάρκεια (όπως φαίνεται π.χ. από τους δείκτες που αποτυπώνουν την ευχέρεια επιχειρηματικής δραστηριότητας).

5.1.1 Εξελίξεις από την πλευρά της ζήτησης

Μεταξύ του εννεαμήνου του 2010 και του εννεαμήνου του 2013 η ιδιωτική κατανάλωση σε σταθερές τιμές έχει υποχωρήσει με ρυθμό περίπου 23%. Η υποχώρηση της ιδιωτικής κατανάλωσης αποδίδεται (α) στη δημοσιονομική προσαρμογή (που συνεπαγόταν μείωση των μισθών στο δημόσιο τομέα και αύξηση των φόρων), (β) τη μείωση του αριθμού των απασχολουμένων, (γ) την υποχώρηση των αμοιβών στην υπόλοιπη οικονομία και (δ) τον περιορισμό του εισοδήματος από περιουσία. Στο διάστημα αυτό ο λόγος ιδιωτικής κατανάλωσης προς ΑΕΠ υποχώρησε αλλά όχι σημαντικά και εξακολουθεί να είναι πολύ υψηλότερος από ό,τι στη ζώνη του ευρώ.

Αν και η μεταβολή των καταναλωτικών προτύπων είναι εν γένει αργή, παρατηρείται κάποια αλλαγή του καταναλωτικού προτύπου, με κύριο χαρακτηριστικό την αύξηση του ποσοστού συμμετοχής των δαπανών που διατίθενται για την κάλυψη των βασικών αναγκών (τρόφιμα και δαπάνες για στέγαση και υπηρεσίες δικτύων) στο σύνολο των καταναλωτικών δαπανών και την αντίστοιχη μείωση των δαπανών για κάλυψη μη βασικών αναγκών.

Η υποχώρηση της κατανάλωσης και των επενδύσεων είχε αποτέλεσμα τη συρρίκνωση των εισαγωγών αγαθών και υπηρεσιών (-29,3% σε εθνολογιστική βάση μεταξύ 2010 και 2013). Οι εξαγωγές αγαθών, οι οποίες αντιπροσωπεύουν το ήμισυ των συνολικών εξαγωγών, αυξήθηκαν κατά περίπου 16% μέσα σε αυτό το διάστημα,

ενώ οι εξαγωγές υπηρεσιών υποχώρησαν κατά 4,4%. Ως αποτέλεσμα, οι συνολικές εξαγωγές σε σταθερές τιμές αυξήθηκαν κατά 4,7% μεταξύ 2010 και 2013.

Έτσι, ενώ το 2009 τα έσοδα από εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών κάλυπταν μόνο το 66% των δαπανών για εισαγωγές, το 2013 το ποσοστό αυτό είναι πάνω από 90%, κυρίως λόγω της σημαντικής υποχώρησης των εισαγωγών .

Το 2014 η μείωση της κατανάλωσης αναμένεται να συνεχιστεί, αλλά με πολύ πιο ήπιο ρυθμό, όπως φαίνεται και από τα στοιχεία του διμήνου Οκτωβρίου-Νοεμβρίου 2013 που δείχνουν άνοδο, έστω και οριακή, του όγκου του λιανικού εμπορίου (+0,8%), έναντι υποχώρησης 10,0% το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2013. Σε αυτό συνηγορούν και τα στοιχεία για τις πωλήσεις αυτοκινήτων του Ιανουαρίου 2014 τα οποία δείχνουν αύξηση των πωλήσεων σε ετήσια βάση για πέμπτο συνεχή μήνα, καθώς και οι προθέσεις των καταναλωτών για αγορές αυτοκινήτων και επισκευές σπιτιών στη διάρκεια του 2014, όπως αυτές αποτυπώνονται τον Ιανουάριο του 2014 στην Έρευνα Καταναλωτών IOBE-Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι οποίες είναι λιγότερο αρνητικές σε σύγκριση με προηγούμενα τρίμηνα. Λιγότερο απαισιόδοξη είναι και η εικόνα που παρουσιάζουν τον Ιανουάριο του 2014 οι επιχειρηματικές προσδοκίες στο λιανικό εμπόριο (βλ. Πίνακα V.2).

Στο διάστημα 2010-2013 οι δαπάνες για επενδύσεις σε σταθερές τιμές υποχώρησαν κατά 51% περίπου. Περίπου το 47% αυτής της υποχώρησης (24 εκατοστιαίες μονάδες) προέρχεται από τη μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες, το 17% (10 εκατοστιαίες μονάδες) από τη μείωση των επενδύσεων σε λοιπές κατασκευές – αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, της περικοπής του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)— ενώ το υπόλοιπο αποδίδεται στη συρρίκνωση των δαπανών για επιχειρηματικές επενδύσεις (μηχανήματα, εξοπλισμό μεταφορών). Ως αποτέλεσμα αυτών των εξελίξεων, η σύνθεση των επενδύσεων έχει μεταβληθεί: το ποσοστό των επενδύσεων σε κατοικίες έχει υποχωρήσει και το αντίστροφο έχει συμβεί για τις επιχειρηματικές επενδύσεις (επενδύσεις σε μηχανήματα και εξοπλισμό) και τις κατασκευές. Η μείωση των επενδύσεων σε κατοικίες, η οποία αναλύεται στην ενότητα 2 του παρόντος κεφαλαίου, επηρέασε αναμφίβολα τη ζήτηση, τις πάγιες επενδύσεις και την απασχόληση σε μια σειρά κλάδους της οικονομίας που είναι συνδεδεμένοι με την οικοδομή (όπως η τσιμεντοβιομηχανία και τα δομικά υλικά), αλλά ταυτόχρονα απελευθέρωσε πόρους για επενδύσεις σε τομείς παραγωγής διεθνώς εμπορεύσιμων εξαγωγίμων προϊόντων και υπηρεσιών. Από την άλλη, το γεγονός ότι αυξήθηκε το μερίδιο των επιχειρηματικών επενδύσεων στο σύνολο της επενδυτικής δαπάνης αντανακλά απλώς την ταχύτερη αποεπένδυση στον τομέα της κατοικίας, παρά το ότι οι επενδύσεις σε μηχανήματα και μεταφορικό εξοπλισμό έχουν μειωθεί σημαντικά και μάλιστα ταχύτερα από το ΑΕΠ (περίπου 42% σε τρέχουσες και σε σταθερές τιμές μεταξύ του εννεαμήνου του 2009 και του εννεαμήνου του 2013). Οι επιχειρήσεις, σύμφωνα με τις Έρευνες Συγκυρίας IOBE/Ευρωπαϊκής Επιτροπής, αποδίδουν τη μείωση των επιχειρηματικών επενδύσεων στη διάχυτη αβεβαιότητα, στην ανεπάρκεια κεφαλαίων και στην υψηλή φορολόγηση των κερδών.

Εντός του 2014 αναμένεται ότι οι επιχειρηματικές επενδύσεις θα ανακάμψουν, καθώς οι επιχειρήσεις θα κινηθούν για να αντικαταστήσουν ή και να επεκτείνουν τα πάγιά τους – κίνηση απαραίτητη για την επιβίωσή τους.

Ήδη το δεύτερο εξάμηνο του 2013 παρατηρήθηκε αύξηση έναντι του πρώτου εξαμήνου του 2013, κατά 57,1%, των επενδυτικών σχεδίων που υποβάλλονται προς επιδότηση βάσει του αναπτυξιακού νόμου. Στη διαμόρφωση θετικών προοπτικών για το 2014 συμβάλλουν:

πρώτον, η θέσπιση νέου πλαισίου έγκρισης και ελέγχου των επιδοτούμενων επενδύσεων (Ν. 4146/2013) και, δεύτερον, η ταυτόχρονη χρηματοδότηση τόσο από το ΕΣΠΑ (2007-2013) όσο και από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (2014-2020). Ειδικότερα, το α' τρίμηνο του 2014 αναμένεται μεταξύ άλλων η επανεκκίνηση των έργων των τεσσάρων μεγάλων αυτοκινητοδρόμων (Ολυμπία οδός, Ε65, Ιονία οδός, Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου). Ο επιχειρηματικός τομέας θα ωφεληθεί τόσο άμεσα όσο και έμμεσα από τις επενδύσεις αυτές καθώς δημιουργούν θετική επίδραση σε συνδεδεμένους κλάδους (δομικά υλικά, μεταφορικά μέσα, υποστηρικτικές υπηρεσίες).

Θετικές εξελίξεις αποτελούν επίσης οι ανακοινώσεις μεγάλων ξένων πολυεθνικών εταιριών που εκδηλώνουν ενδιαφέρον για να εγκαταστήσουν στη χώρα μας μέρος της παραγωγικής τους διαδικασίας ή κέντρα διανομής, καθώς και η συνέχιση του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων. Μια σειρά σημαντικοί διαγωνισμοί βρίσκονται τη στιγμή αυτή σε εξέλιξη (μεταξύ άλλων, τα περιφερειακά αεροδρόμια, 1η ομάδα από 4 τουριστικές μαρίνες, ΤΡΑΙΝΟΣΕ-ROSCO) και ταυτόχρονα προετοιμάζεται, στο αμέσως επόμενο διάστημα, η έναρξη των διαδικασιών για μείζονες αποκρατικοποιήσεις όπως των ΟΛΠ-ΟΛΘ, του Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών και της έκτασης του Ελληνικού. Εκτιμάται, με βάση την προεργασία που έχει πραγματοποιηθεί αλλά και το εκδηλωμένο ενδιαφέρον αλλοδαπών επενδυτών, ότι είναι δυνατή η επιτάχυνση του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων εντός του 2014, παρά το γεγονός ότι η ολοκλήρωση των σχετικών διαδικασιών είναι χρονοβόρα και επηρεάζεται από εξωγενείς παράγοντες, όπως η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου περί ανταγωνισμού και επιδοτήσεων. Πάντως, η εξέλιξη της επενδυτικής ζήτησης θα πρέπει να θεωρείται στενά συνδεδεμένη με την αποτελεσματικότητα του προγράμματος των ιδιωτικοποιήσεων, όχι μόνο από την άποψη της διαμόρφωσης θετικού επενδυτικού κλίματος αλλά και με την έννοια της δέσμευσης επιπλέον επενδυτικών πόρων από τους επενδυτές (π.χ. απαιτούμενες επενδύσεις συντήρησης ύψους 239 εκατ. ευρώ για τα 3 πρώτα έτη της παραχώρησης των περιφερειακών αεροδρομίων, δέσμευση για επενδύσεις 500 εκατ. Ευρώ εντός της πενταετίας για τον ΟΛΠ).

Η εξέλιξη του ΠΔΕ στη διάρκεια του 2013 χαρακτηρίζεται ικανοποιητική. Οι πληρωμές του Προγράμματος εμφανίζονται αυξημένες κατά 14,5% σε σχέση με το 2012 (βλ. Πίνακα V.3). Για το 2014, ο στόχος είναι τα 7 δισεκ. ευρώ που αποτελεί μικρή αύξηση από τα 6,65 δισεκ. ευρώ (εκτίμηση της υλοποίησης το 2013). Η υλοποίηση του στόχου για το 2014 εξαρτάται από τους περιορισμούς της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Μεταξύ του εννεαμήνου του 2009 και του εννεαμήνου του 2013 η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία της οικονομίας σε σταθερές τιμές υποχώρησε κατά περίπου 20% . Σε ορισμένους κλάδους (κατασκευαστικός κλάδος, εμπόριο) η υποχώρηση ήταν σημαντικά υψηλότερη (65% και 29% αντίστοιχα), με αποτέλεσμα το ποσοστό συμμετοχής των κλάδων αυτών στη συνολική οικονομική δραστηριότητα να έχει υποχωρήσει αισθητά. Στο διάστημα 2000-2009 η προστιθέμενη αξία του κατασκευαστικού κλάδου αντιστοιχούσε στο 7,4% της συνολικής προστιθέμενης αξίας της οικονομίας, ενώ στο διάστημα 2010-2013 το ποσοστό αυτό περιορίστηκε στο 3,1%. Το μερίδιο του κλάδου του εμπορίου, των ξενοδοχείων και εστιατορίων και των μεταφορών και αποθήκευσης στη συνολική προστιθέμενη αξία υποχώρησε οριακά, από 25,5% σε 24,0%, στο ίδιο διάστημα . Το μερίδιο της βιομηχανίας στη συνολική προστιθέμενη αξία έχει παραμείνει σταθερό (κοντά στο 13%), αν και έχουν συντελεστεί μεγάλες ανακατατάξεις εντός της βιομηχανίας και ιδιαίτερα στον τομέα της μεταποίησης. Παραδοσιακοί κλάδοι (κλωστοϋφαντουργία, είδη ένδυσης, βιομηχανία κατεργασίας δέρματος) έχουν μειώσει την παραγωγή τους στο μισό ή λιγότερο. Άλλοι παραδοσιακοί αλλά δυναμικοί κλάδοι έχουν μειώσει την παραγωγή τους κατά περίπου 10% (τρόφιμα, καπνός) ή την έχουν αυξήσει οριακά (μέταλλα: άνοδος 6%). Τέλος, κλάδοι με έντονα εξαγωγικό προσανατολισμό (διύλιση πετρελαίων, φαρμακευτικές εταιρίες) έχουν αυξήσει την παραγωγή τους με διψήφιους ρυθμούς.

Η σημασία της αναδιάρθρωσης της οικονομίας με τη μετατόπιση πόρων προς πιο εξωστρεφείς δραστηριότητες είναι μεγάλη. Η έκταση στην οποία η στροφή αυτή έχει πραγματοποιηθεί είναι ακόμη περιορισμένη .

Ωστόσο, οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιήθηκαν τα προηγούμενα χρόνια και οι οποίες συνεχίζονται τόσο στην αγορά εργασίας όσο και στις αγορές προϊόντων θα ενισχύσουν την ανάπτυξη, επειδή μεταξύ άλλων διευκολύνουν τη μεταφορά πόρων μεταξύ κλάδων. Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, τα οφέλη από τις μεταρρυθμίσεις που έχουν γίνει μπορεί να είναι σημαντικά. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, με βάση εκτιμήσεις του ΟΟΣΑ, μεταρρυθμίσεις που βελτιώνουν το δείκτη περιορισμών στις αγορές προϊόντων (δείκτης PMR) κατά 0,8 περίπου της μονάδας οδηγούν σε αύξηση του ετήσιου ρυθμού μεταβολής του ΑΕΠ κατά περίπου 0,7 της εκατοστιαίας μονάδας για πάνω από 10 χρόνια, μέσω της βελτίωσης της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής. Στην Ελλάδα ο δείκτης PMR βελτιώθηκε κατά περίπου 0,4 της μονάδας μεταξύ 2008 και 2013. Αν συνυπολογιστεί και η βελτίωση στη λειτουργία της αγοράς εργασίας, τότε η θετική επίδραση στο ρυθμό ανάπτυξης θα είναι ακόμη μεγαλύτερη.

Το 2014 αναμένεται να είναι το πρώτο έτος θετικών ρυθμών ανάπτυξης. Η ώθηση θα προέλθει από την άνοδο των επιχειρηματικών επενδύσεων και των εξαγωγών, η οποία θα υπεραντισταθμίσει την αρνητική επίδραση της συνεχιζόμενης υποχώρησης της κατανάλωσης.

Η μείωση των αποδοχών προβλέπεται να είναι πολύ περιορισμένη σε σύγκριση με την τελευταία διετία, ενώ η απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα αναμένεται να εμφανίσει σημάδια ανάκαμψης και η ανεργία να αρχίσει να αποκλιμακώνεται. Η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στις προοπτικές της χώρας, η συνέχιση των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και η αποκατάσταση της χρηματοδότησης της οικονομίας αποτελούν τις μεγαλύτερες προκλήσεις για το τρέχον έτος.

5.2 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Το κόστος της ύφεσης σε όρους θέσεων απασχόλησης είναι τεράστιο. Μεταξύ του γ' τριμήνου του 2009 και του γ' τριμήνου του 2013 χάθηκαν 904,2 χιλιάδες θέσεις εργασίας (-19,9%). Ως αποτέλεσμα, το ποσοστό απασχόλησης του πληθυσμού ηλικίας 20-64 ετών μειώθηκε στο 53,3% το εννεάμηνο του 2013, από 64,4% το εννεάμηνο του 2010 και έναντι 70% που αποτελεί τον ελληνικό στόχο για το 2020 (ο στόχος είναι 75% για την ΕΕ-28 ως σύνολο).

Η έκταση της υποχώρησης της απασχόλησης δεν ήταν ίδια καθ' όλη τη διάρκεια αυτής της περιόδου. Η απασχόληση μειωνόταν με διαρκώς εντεινόμενο ρυθμό από το 2010 μέχρι το γ' τρίμηνο του 2012, ενώ έκτοτε η απασχόληση, τόσο των μισθωτών όσο και των αυτοαπασχολουμένων, υποχωρεί με φθίνοντα ρυθμό (βλ. Διάγραμμα V.8). Η εξασθένηση του ρυθμού μείωσης της απασχόλησης προήλθε, όπως φαίνεται από τα στοιχεία των ροών μισθωτής απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα (Πληροφοριακό Σύστημα "Εργάνη") από άνοδο των προσλήψεων και όχι τόσο από μείωση των καταγγελιών συμβάσεων εργασίας. Αν και από το Σεπτέμβριο του 2013 είναι πιθανόν τα μεγέθη αυτά να επηρεάστηκαν εν μέρει και από την αυστηροποίηση των προστίμων για την αδήλωτη εργασία (βλ. Δελτίο τύπου Εργάνη, 6.1.2014), εντούτοις η τάση αυτή είχε αρχίσει να καταγράφεται αρκετά νωρίτερα και μπορεί να αποδοθεί και στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας. Η έκταση των μεταρρυθμίσεων αποτυπώνεται και στο δείκτη Employment Protection Legislation του ΟΟΣΑ, ο οποίος μετρά την έκταση στην οποία η αγορά εργασίας υπόκειται σε διοικητικούς περιορισμούς.

Ο δείκτης αυτός έχει βελτιωθεί για την Ελλάδα, συγκλίνοντας προς το μέσο επίπεδο των χωρών του ΟΟΣΑ. Η μείωση του αριθμού των απασχολουμένων προέκυψε τόσο από την οριστική παύση της λειτουργίας μεγάλου αριθμού επιχειρήσεων (σύμφωνα με τα στοιχεία του ΙΚΑ, περίπου 75,6 χιλιάδες επιχειρήσεις — δηλ. 30% των επιχειρήσεων— διέκοψαν τη δραστηριότητά τους) όσο και από τη μείωση του προσωπικού των επιχειρήσεων που συνέχισαν να λειτουργούν. Ο αριθμός των επιχειρήσεων μειώθηκε περισσότερο στο εμπόριο, τη μεταποίηση, τις κατασκευές, τα ξενοδοχεία και εστιατόρια και την εκπαίδευση. Ο αριθμός των μικρών επιχειρήσεων μειώθηκε, σε όλους τους κλάδους, με εξαίρεση τη μεταποίηση, περισσότερο από ό,τι ο αριθμός των μεγάλων και έτσι ο μέσος αριθμός απασχολουμένων ανά επιχείρηση αυξήθηκε.

Τα επαγγέλματα τα οποία επλήγησαν περισσότερο είναι οι ανειδίκευτοι εργάτες, οι πωλητές, οι χειριστές μηχανημάτων, αλλά και οι υπάλληλοι γραφείου. Η χρήση του θεσμού της μερικής απασχόλησης επεκτάθηκε σημαντικά, ιδίως στον ιδιωτικό τομέα. Το ποσοστό των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα που είναι μερικώς απασχολούμενοι αυξήθηκε κατά 5,2 εκατοστιαίες μονάδες, από 7,7% το εννέαμηνο του 2010 σε 12,9% το αντίστοιχο διάστημα του 2013, αντανakλώντας την αυξημένη προσφυγή σε συμβάσεις μερικής απασχόλησης σε πολλούς κλάδους, αλλά και την αναδιάρθρωση της απασχόλησης προς κλάδους στους οποίους η μερική απασχόληση είναι συνήθως πιο διαδεδομένη (λιανικό εμπόριο). Το ποσοστό των απασχολουμένων με συμβάσεις ορισμένου χρόνου μειώθηκε, εξέλιξη στην οποία πιθανώς συνέβαλαν και οι αλλαγές στις προϋποθέσεις για αποζημίωση σε περίπτωση καταγγελίας συμβάσεων, καθώς σε περίπτωση καταγγελίας της σύμβασης ορισμένου χρόνου πριν από την παρέλευση έτους η αποζημίωση που πρέπει να καταβάλει ο εργοδότης είναι υψηλότερη από ό,τι αν η σύμβαση ήταν αορίστου χρόνου.

Ως αποτέλεσμα των παραπάνω μεταβολών, ορισμένα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά της αγοράς εργασίας έχουν τώρα διαφοροποιηθεί. Η διάρθρωση ανά επάγγελμα έχει μεταβληθεί υπέρ των πιο ειδικευμένων, ενώ το ποσοστό απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα έχει υποχωρήσει —κυρίως λόγω της σημαντικής υποχώρησης της απασχόλησης στις κατασκευές, αλλά και λόγω της μείωσης της απασχόλησης στη μεταποίηση— σε αντίθεση με το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή και στον πρωτογενή τομέα. Παρότι η απασχόληση υποχώρησε τόσο στο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, το εννέαμηνο του 2013 το ποσοστό των απασχολουμένων στο δημόσιο τομέα είναι ελαφρά υψηλότερο από ό,τι το εννέαμηνο του 2009 (23,1% το 2013 από 22,1%) . Μεταξύ 2010 και 2013 το ποσοστό των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα έχει μειωθεί, ενώ αντίθετα έχει αυξηθεί το ποσοστό των αυτοαπασχολουμένων χωρίς προσωπικό.

Ο αριθμός των ανέργων αυξήθηκε κατά 880,3 χιλ. άτομα μεταξύ του γ' τριμήνου του 2009 και του αντίστοιχου τριμήνου του 2013 και το ποσοστό ανεργίας μεταβλήθηκε από 9,3% το γ' τρίμηνο του 2009 και 12,4% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2010 σε 27,0% το γ' τρίμηνο του 2013 . Το ποσοστό ανεργίας το γ' τρίμηνο του 2013 είναι το υψηλότερο στην Ευρωπαϊκή Ένωση των 28. Έπεται εκείνο της Ισπανίας, κατά περίπου μια εκατοστιαία μονάδα χαμηλότερο, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Έρευνα Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΕΔ)

Από τα άτομα τα οποία είναι άνεργα το 2013, περίπου το 1/5 είναι άνεργα από το 2009. Η πολύ μεγάλη αυτή διάρκεια της ανεργίας απαντάται συχνότερα ανάμεσα σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας και ανάμεσα σε άτομα χωρίς εργασιακή εμπειρία . Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι από εκείνους που δηλώνουν άνεργοι τα τελευταία 4 χρόνια, περίπου το 30% δεν έχει εργαστεί στο παρελθόν. Το υψηλό ποσοστό των μακροχρόνια ανέργων γεννά ανησυχίες ότι, όταν θα ξεκινήσει η ανάπτυξη, θα υπάρχει έλλειψη ατόμων με τις ειδικότητες που απαιτούνται και θα προκληθούν ανοδικές πιέσεις στους μισθούς. Ωστόσο, η ανησυχία αυτή είναι υπερβολική, καθώς η προσφορά

εργασίας είναι μεγάλη, όπως φαίνεται τόσο από τον αριθμό των ανέργων όσο και από τον υψηλό αριθμό των μερικών απασχολουμένων, ακόμη και ειδικευμένων, που θα ήθελαν να εργάζονται περισσότερες ώρες.

Το 2014 το ποσοστό ανεργίας αναμένεται να υποχωρήσει. Μέσα στο 2014 αναμένεται ελαφρά άνοδος τόσο του αριθμού των μισθωτών στον ιδιωτικό τομέα όσο και του αριθμού των αυτοαπασχολουμένων. Στην κατεύθυνση αυτή θα συμβάλουν και τα προγράμματα απασχόλησης και κατάρτισης του ΟΑΕΔ (πρόσφατα ανακοινώθηκε η εντατικοποίησή τους), τα οποία στην τρέχουσα συγκυρία είναι απαραίτητα, καθώς έχουν στόχο να μην απαξιωθούν οι δεξιότητες όσων δεν εργάζονται.

5.3 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΥ, ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΕΡΔΩΝ

- ΠΛΗΘΩΡΙΣΜΟΣ

Στο διάστημα 2010-2013 ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού, με βάση τον Εναρμονισμένο Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (ΕνΔΤΚ), ήταν 2%. Ωστόσο, ο ρυθμός πληθωρισμού εμφάνισε μεγάλες διακυμάνσεις στο διάστημα αυτό : το 2010 και το 2011 υπερέβη σημαντικά το 2% (4,7% και 3,1% αντίστοιχα), ενώ το 2012 περιορίστηκε αισθητά στο 1,0% και το 2013 διαμορφώθηκε σε αρνητικά επίπεδα (-0,9%).

Οι εξελίξεις των τιμών καταναλωτή αντανακλούν τις μεταβολές στους συντελεστές του ΦΠΑ (το Μάρτιο και τον Ιούλιο του 2010 και τον Ιανουάριο του 2011), στους Ειδικούς Φόρους Κατανάλωσης (με την πιο πρόσφατη αύξηση στο πετρέλαιο θέρμανσης τον Οκτώβριο του 2012), τις μεταβολές στις τιμές των καυσίμων, καθώς και την αναιμική ζήτηση. Ενδεικτικό της συμβολής της έμμεσης φορολογίας στη μεταβολή του ΕνΔΤΚ είναι ότι χωρίς την επίπτωση της έμμεσης φορολογίας ο μέσος ετήσιος ρυθμός πληθωρισμού εκτιμάται ότι διαμορφώθηκε στο 1,3% στο διάστημα 2010-2011, ενώ το 2012 ήταν μόλις 0,1%. τους υψηλούς ρυθμούς πληθωρισμού το 2010 και το 2011 συνέβαλε σημαντικά η μεγάλη άνοδος των διεθνών τιμών των καυσίμων, των οποίων οι τιμές συνέχισαν να αυξάνονται με διψήφιους ρυθμούς , ενώ το 2011 συνέβαλε και η άνοδος των τιμών των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής.

Έτσι, το διάστημα 2010-2012 το μέσο ετήσιο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού — που δεν περιλαμβάνει τις τιμές της ενέργειας και των μη επεξεργασμένων ειδών διατροφής— ήταν κατά μέσο όρο 1,4 μονάδα χαμηλότερο από εκείνο του συνολικού ΕνΔΤΚ. Οι τιμές των καυσίμων επέδρασαν επιβαρυντικά και στις τιμές των βιομηχανικών αγαθών. Για τους παραπάνω λόγους οι αυξήσεις των τιμών των αγαθών ήταν υψηλότερες από ό,τι των τιμών των υπηρεσιών.

Ειδικότερα, όσον αφορά τη διαμόρφωση των τιμών στα νωπά οπωροκηπευτικά, πρόσφατη μελέτη της Επιτροπής Ανταγωνισμού (Δεκ. 2013)⁶ που εξετάζει τη διαμόρφωση των τιμών 7 προϊόντων καταλήγει στο

συμπέρασμα ότι, πρώτον, το κόστος παραγωγής των προϊόντων αυτών είναι υψηλότερο από ό,τι σε άλλες χώρες κυρίως λόγω του μικρού μεγέθους των επιμέρους παραγωγικών μονάδων και, δεύτερον, ότι οι χονδρέμποροι, οι οποίοι επίσης είναι οργανωμένοι σε πολύ μεγάλο αριθμό μικρών επιχειρήσεων, έχουν μεγάλη διαπραγματευτική ισχύ έναντι των παραγωγών.

Οι χονδρέμποροι και οι έμποροι λιανικής δεν μετακυλίου στον τελικό καταναλωτή τις μειώσεις στις τιμές ορισμένων προϊόντων με την ίδια ταχύτητα με την οποία μετακυλίου τις αυξήσεις. Το 2013 η συμπλήρωση του ετήσιου κύκλου των παλαιότερων αυξήσεων των έμμεσων φόρων, σε συνδυασμό με την υποχώρηση του μοναδιαίου κόστους εργασίας, που σωρευτικά ήταν της τάξεως του 18% περίπου κατά την τετραετία 2010-2013 (στο σύνολο της οικονομίας), τις δραστικές μειώσεις του διαθέσιμου εισοδήματος και τη συνακόλουθη κατακόρυφη πτώση της ζήτησης, οδήγησαν το μέσο γενικό πληθωρισμό σε αρνητικούς ετήσιους ρυθμούς από το Μάρτιο του 2013, οι οποίοι εντάθηκαν κατά το τελευταίο τρίμηνο του έτους. Στους σαφώς αρνητικούς ετήσιους ρυθμούς του πληθωρισμού προς το τέλος του 2013 συνέβαλαν επίσης η μείωση του συντελεστή του ΦΠΑ στην εστίαση στο 13% από 23%, η συμπλήρωση του ετήσιου κύκλου από την αύξηση του ΕΦΚ στο πετρέλαιο θέρμανσης τον Οκτώβριο του 2012, αλλά και ο νέος θεσμός των ενδιάμεσων εκπτώσεων που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το πρώτο δεκαήμερο του Νοεμβρίου. Έτσι, το μέσο επίπεδο του πληθωρισμού υποχώρησε από 4,7% το 2010 σε 3,1% το 2011, 1,0% το 2012 και -0,9% το 2013. Κατ' αντιστοιχία, το μέσο επίπεδο του πυρήνα του πληθωρισμού (ΕνΔΤΚ χωρίς την ενέργεια και τα μη επεξεργασμένα είδη διατροφής) επίσης υποχώρησε από 3,0% το 2010 σε 1,7% το 2011, -0,1% το 2012 και -1,9% το 2013. Το 2014 ο ρυθμός του πληθωρισμού αναμένεται να διατηρηθεί περίπου στα ίδια επίπεδα με το 2013. Ο πυρήνας του πληθωρισμού ωστόσο αναμένεται να μειωθεί με σημαντικά ηπιότερο ρυθμό από εκείνον του 2013.

- ΚΟΣΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η τετραετία 2010-2013 χαρακτηρίζεται από μεγάλη σωρευτική μείωση των μέσων ακαθάριστων αποδοχών στο σύνολο της οικονομίας (-18,9%), η οποία οφειλόταν (α) στη δημοσιονομική προσαρμογή (που συνεπαγόταν μείωση των μισθών στο δημόσιο τομέα), (β) στις θεσμικές ρυθμίσεις για την ενίσχυση της ευελιξίας στην αγορά εργασίας και (γ) στις συνθήκες οικονομικής ύφεσης, που επηρέαζαν όλο και περισσότερο τη διαπραγματευτική ισχύ των μισθωτών. Επίσης, οι ονομαστικές κατώτατες αποδοχές μειώθηκαν σωρευτικά κατά 19,9%. Η σωρευτική μείωση των μέσων ακαθάριστων αποδοχών οδήγησε:

– πρώτον, σε συνδυασμό με την αύξηση της παραγωγικότητας (ΑΕΠ ανά απασχολούμενο) κατά 1,3%, σε μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος κατά 18,2% στο σύνολο της οικονομίας και ακόμη περισσότερο (κατά 23,9%) στον επιχειρηματικό τομέα (λόγω μεγαλύτερης μείωσης των αποδοχών, αλλά και μεγαλύτερης

ανόδου της παραγωγικότητας), εξέλιξη που συνετέλεσε στην ανάκτηση της απώλειας της διεθνούς ανταγωνιστικότητας κόστους κατά την προηγούμενη εννεαετία, και

– δεύτερον, σε συνδυασμό με τη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων μισθωτών κατά 20,8%, σε μείωση της συνολικής δαπάνης για αποδοχές και εργοδοτικές εισφορές κατά 34,9%, εξέλιξη που συνετέλεσε αποφασιστικά στη μεγάλη υποχώρηση της καταναλωτικής ζήτησης, καθώς η αγοραστική δύναμη των μέσων ακαθάριστων αποδοχών στο σύνολο της οικονομίας μειώθηκε κατά 25,2%.

Ανάμεσα στις θεσμικές αλλαγές που υιοθετήθηκαν, προβλέπεται η δυνατότητα σύναψης επιχειρησιακών συλλογικών συμβάσεων και από ενώσεις προσώπων, ενώ επιτρέπεται επίσης να συμφωνείται μεταξύ των μερών αμοιβή που υπολείπεται εκείνης που προβλέπει η κλαδική συλλογική σύμβαση – όχι όμως και του γενικού κατώτατου μισθού. Έτσι, από τα τέλη Οκτωβρίου του 2011 (όταν με τον Ν. 4024 τροποποιήθηκε το σχετικό νομικό πλαίσιο) μέχρι τις αρχές Φεβρουαρίου του 2014 υπογράφηκαν περίπου 1.445 συλλογικές επιχειρησιακές συμβάσεις (409 το 2013). Οι συμβάσεις αυτές κατά κανόνα προβλέπουν “πάγωμα” αποδοχών ή προς τα κάτω προσαρμογή τους κατά 10%-40%. Υπολογίζεται ότι από τα τέλη του 2011 έως τα τέλη του 2013 οι μειώσεις μισθών μέσω επιχειρησιακών και ατομικών συμβάσεων αφορούσαν τουλάχιστον το 29% των μισθωτών του επιχειρηματικού τομέα. Μειώσεις προέβλεπαν επίσης και οι κλαδικές και ομοιοεπαγγελματικές συλλογικές συμβάσεις, οι οποίες αφορούσαν το 27,5% των μισθωτών του επιχειρηματικού τομέα, ενώ οι μειώσεις αποδοχών μέσω μετατροπής συμβάσεων πλήρους απασχόλησης σε μερική ή εκ περιτροπής απασχόληση αφορούσαν αντίστοιχα το 8,4%.

Το 2013 καταγράφηκε ο υψηλότερος ρυθμός μείωσης των αποδοχών κατά την τελευταία τετραετία. Η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι οι μέσες αποδοχές στο σύνολο της οικονομίας μειώθηκαν κατά 7,4%⁸ (2012: -6,6%). Το 2013 εκτιμάται ότι το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος μειώθηκε κατά 8,1% στο σύνολο της οικονομίας και κατά 9,0% στον επιχειρηματικό τομέα .

Το 2014 αναμένεται ότι η μέση μείωση των αποδοχών θα είναι πολύ περιορισμένη σε σύγκριση με την τελευταία διετία, για ορισμένες μάλιστα κατηγορίες εργαζομένων το επίπεδο των μισθών θα παραμείνει σταθερό, ενώ ο μέσος χρόνος εργασίας στον ιδιωτικό τομέα, που μειωνόταν από το 2008, ενδέχεται να αρχίσει να αυξάνεται σταδιακά. Το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος προβλέπεται ότι θα μειωθεί κατά 1,7% στο σύνολο της οικονομίας και κατά 2,0% στον επιχειρηματικό τομέα το 2014, αντανακλώντας και την ελαφρώς ταχύτερη άνοδο της παραγωγικότητας, καθώς θα αρχίσει να ανακάμπτει η οικονομία.

Συνέπεια των ανωτέρω θα είναι η υπερακόνηση του στόχου του 2ου Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (Φεβρ. 2012) για μείωση του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος την τριετία 2012-2014 κατά 15%, καθώς η σωρευτική μείωση την εν λόγω τριετία θα φθάσει το 22,0%

- ΚΕΡΔΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Αν ληφθούν υπόψη τα δημοσιευμένα στοιχεία των εισηγμένων στο ΧΑ επιχειρήσεων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (εκτός των δύο διυλιστηρίων), κατά την τετραετία 2010-2013 παρατηρείται συνεχής μείωση των μικτών κερδών. Τα καθαρά κέρδη μειώθηκαν το 2010 και το 2013, ενώ το 2011 και το 2012 καταγράφηκαν καθαρές ζημίες. Συνολικά, εξάλλου, η περίοδος χαρακτηρίζεται από μείωση των περιθωρίων κέρδους, καθώς και από μείωση της αποδοτικότητας των ιδίων και των συνολικών κεφαλαίων.

Το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2013 εξακολούθησε να καταγράφεται μείωση των περιθωρίων μικτού και καθαρού κέρδους των εισηγμένων στο ΧΑ επιχειρήσεων του μη χρηματοπιστωτικού τομέα (δηλαδή του λόγου των κερδών προς τον κύκλο εργασιών). Σύμφωνα με τις δημοσιευμένες οικονομικές καταστάσεις 164 εισηγμένων στο ΧΑ επιχειρήσεων εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα, οι πωλήσεις μειώθηκαν κατά 7,5%, τα μικτά κέρδη κατά 11,0% και τα καθαρά κέρδη προ φόρων κατά 52,2%. Έτσι, το περιθώριο μικτού κέρδους μειώθηκε κατά 0,6 της εκατοστιαίας μονάδας (στο 14,1%, από 14,7% το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2012) και το περιθώριο καθαρού κέρδους κατά 1,8 εκατ. μονάδα (σε 1,9%, από 3,7%). Η αποδοτικότητα τόσο των ιδίων όσο και των συνολικών κεφαλαίων μειώθηκε (στο 1,5% από 3,2% και στο 0,7% από 1,3%, αντίστοιχα). Ενδείξεις για σημαντική υποχώρηση των κερδών των μη χρηματοοικονομικών εταιριών προκύπτουν και από τους μη χρηματοοικονομικούς λογαριασμούς των θεσμικών τομέων της ΕΛΣΤΑΤ, που δείχνουν ότι το εννεάμηνο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2013 το καθαρό λειτουργικό πλεόνασμα των μη χρηματοοικονομικών εταιριών μειώθηκε με ετήσιο ρυθμό 21,8%. Διαφορετική εικόνα για την εξέλιξη του περιθωρίου κέρδους στην οικονομία προκύπτει ωστόσο από σύγκριση της μεταβολής του κόστους εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας (ετήσια εκτίμηση: -8,1%) με τη μεταβολή του αποπληθωριστή του ΑΕΠ (-2,6% το 2013, σύμφωνα με προσωρινές εκτιμήσεις της ΕΛΣΤΑΤ), η οποία υποδηλώνει κατ' αρχήν ότι το περιθώριο κέρδους στο σύνολο της οικονομίας αυξήθηκε. Ωστόσο, η σύγκριση αυτή λαμβάνει υπόψη μόνο το κόστος εργασίας, ενώ αγνοεί το κόστος των άλλων εισροών (πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων, κατανάλωσης ενέργειας), το χρηματοοικονομικό κόστος και τη φορολογική επιβάρυνση των επιχειρήσεων.

- ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ

Η μείωση του κόστους εργασίας έχει οδηγήσει σε βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους. Σύμφωνα με τους διαθέσιμους δείκτες της Τράπεζας της Ελλάδος και των διεθνών οργανισμών, η ελληνική οικονομία, έπειτα από περισσότερο από δύο δεκαετίες σχεδόν συνεχούς απώλειας διεθνούς ανταγωνιστικότητας ως προς τις τιμές και το κόστος εργασίας, από το 2010 και μετά ανακτά σημαντικό τμήμα των απωλειών αυτών.

Βάσει των δεικτών της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας που στηρίζονται στο σχετικό κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος στο σύνολο της οικονομίας, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι η βελτίωση

του 2013, η οποία ήταν 7,8%, προστιθέμενη στη βελτίωση των αμέσως προηγούμενων ετών, οδήγησε σε πλήρη ανάκτηση της απώλειας ανταγωνιστικότητας της περιόδου 2001-2009 . Βάσει των δεικτών που στηρίζονται στις σχετικές τιμές καταναλωτή, η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας την περίοδο 2010-2013 είναι μικρότερη, τόσο λόγω των αυξήσεων των έμμεσων φόρων και του ενεργειακού κόστους που επιβάρυναν ιδιαίτερος τις εγχώριες τιμές όσο και λόγω των στρεβλώσεων που εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν τις εγχώριες αγορές αγαθών και υπηρεσιών. Παρά τη σημαντική ονομαστική ανατίμηση του ευρώ από τα τέλη του 2012, η Τράπεζα της Ελλάδος εκτιμά ότι το 2013 επιτεύχθηκε βελτίωση της πραγματικής σταθμισμένης συναλλαγματικής ισοτιμίας κατά 0,6%. Αυτό οφείλεται στον αρνητικό πληθωρισμό στην Ελλάδα και στην αξιόλογη αρνητική διαφορά πληθωρισμού μεταξύ της Ελλάδος και των εμπορικών εταίρων της. Έτσι, η σωρευτική απώλεια της περιόδου 2001-2009 μειώθηκε από 18,7% στο 13,5% το 2013. Επίσης, προβλέπεται περαιτέρω βελτίωση τη ανταγωνιστικότητας τιμών, καθώς η διαφορά πληθωρισμού της Ελλάδος και των κυριότερων εμπορικών της εταίρων θα παραμείνει σημαντική και το 2014.

Ως προς τη διαρθρωτική ανταγωνιστικότητα της Ελλάδος, επίσης σημειώνεται πρόοδος, ωστόσο αυτή είναι βραδεία και από εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα. Αναλυτικότερα, σύμφωνα με το δείκτη “ευχέρειας προς το επιχειρείν” (Ease of Doing Business) της Παγκόσμιας Τράπεζας (Οκτώβριος 2013), σημειώνεται βελτίωση στην κατάταξη της χώρας από την 89η στην 72η θέση μεταξύ 189 χωρών. Σύμφωνα με το δείκτη παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας του World Economic Forum (Σεπτέμβριος 2013), η Ελλάδα κατατάσσεται 91η μεταξύ 148 χωρών (ενώ ήταν 96^η πέρυσι), ενώ το IMD World Competitiveness Scoreboard (Μάιος 2013) τοποθετεί την Ελλάδα στην 54η θέση μεταξύ 60 χωρών, τέσσερις θέσεις υψηλότερα σε σχέση με την περυσινή κατάταξη. Παρά το ότι η Ελλάδα είναι η χώρα που έχει ανταποκριθεί στον καλύτερο δυνατό βαθμό στις συστάσεις του ΟΟΣΑ για την υιοθέτηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων (βλ. Διάγραμμα V.2), εντούτοις σύμφωνα με τους σύνθετους δείκτες συνολικής ανταγωνιστικότητας εξακολουθεί να κατατάσσεται στην τελευταία θέση μεταξύ των προηγμένων οικονομιών.

5.4 ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Κατά την τελευταία πενταετία, η ελληνική οικονομία κατόρθωσε να μειώσει το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών κατά περίπου 16 ποσοστιαίες μονάδες σε όρους ΑΕΠ και να δημιουργήσει πλεόνασμα το 2013 . Λόγω της ύφεσης, περιορίστηκαν σημαντικά οι δαπάνες για εισαγωγές τόσο καταναλωτικών όσο και επενδυτικών αγαθών. Οι εξαγωγές αγαθών, περιλαμβανομένων των πετρελαιοειδών, επωφελήθηκαν από την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας έως τα μέσα του 2011, την επέκταση σε αγορές εκτός της ζώνης του ευρώ, αλλά και από τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους από το 2010 και μετά. Αντίθετα, οι εξαγωγικές εισπράξεις από υπηρεσίες, κυρίως ταξιδιωτικές και μεταφορικές, επηρεάστηκαν αρνητικά από την κατά καιρούς αυξημένη αβεβαιότητα στην Ελλάδα, αλλά και από την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου η οποία πίεσε τους ναύλους .

Στην αποκατάσταση της ισορροπίας στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών συνέβαλε ωστόσο σημαντικά η μείωση των καθαρών πληρωμών τόκων επί του δημόσιου χρέους, αφενός λόγω της εφαρμογής του PSI και αφετέρου λόγω της χρονικής μετάθεσης της καταβολής των τόκων που αφορούν δάνεια του Μηχανισμού Στήριξης. Αποτέλεσμα των εξελίξεων αυτών ήταν η κατά 6,5 δισεκ. Ευρώ μείωση των πληρωμών τόκων για το έτος 2012, η οποία σε συνδυασμό με τον κατά 7,5 δισεκ. ευρώ περιορισμό του εμπορικού ελλείμματος συνέβαλε κατά 90% περίπου στη μείωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών για το 2012.

5.5 ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Τα τελευταία τέσσερα έτη έχει επιτευχθεί δημοσιονομική προσαρμογή πρωτοφανής για τα διεθνή δεδομένα, με συνέπεια να είναι πλέον ορατή η επίτευξη σημαντικού πρωτογενούς πλεονάσματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) το 2013. Το πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ), προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα μεγαλύτερο από 0,4% του ΑΕΠ το 2013 που προβλέπει ο Προϋπολογισμός του 2014 και να βελτιωθεί κατά περισσότερο από 11 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2009. Το διαρθρωτικό πρωτογενές αποτέλεσμα της ΓΚ εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα μεγαλύτερο από 4,4% του δυνητικού ΑΕΠ το 2013, εμφανίζοντας έτσι συνολική εκτιμώμενη βελτίωση κατά περισσότερο από 19,0 εκατοστιαίες μονάδες του δυνητικού ΑΕΠ την περίοδο 2010-2013. Η επιτυχής υλοποίηση του Προϋπολογισμού το 2014 θα σηματοδοτήσει την επίτευξη διατηρήσιμης δημοσιονομικής προσαρμογής, η οποία σε συνδυασμό με την επανεκκίνηση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας θα συμβάλει στην οριστική έξοδο της χώρας από την κρίση.

- **ΣΥΝΟΨΗ ΕΞΕΛΙΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΩΝ**

Οι δημοσιονομικές επιδόσεις του 2013 σηματοδοτούν την έλευση μιας νέας εποχής για τα δημόσια οικονομικά της χώρας. Μετά από τέσσερα χρόνια έντονης προσπάθειας δημοσιονομικής προσαρμογής, υπό αντίξοες μακροοικονομικές συνθήκες, είναι πλέον ορατή η διαμόρφωση σημαντικού πρωτογενούς πλεονάσματος, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του Προγράμματος Οικονομικής Προσαρμογής (ΠΟΠ), σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης (ΓΚ) το 2013.

Τα διαθέσιμα στοιχεία της περιόδου Ιανουαρίου-Δεκεμβρίου 2013 για την εκτέλεση του κρατικού προϋπολογισμού και για το ταμειακό αποτέλεσμα της γενικής κυβέρνησης υποδηλώνουν ότι το εθνολογιστικό πρωτογενές πλεόνασμα, βάσει της μεθοδολογίας του ΠΟΠ, θα είναι μεγαλύτερο του 0,4% του ΑΕΠ που προβλέπει ο Προϋπολογισμός του 2014.

Συνεπώς, το πρωτογενές αποτέλεσμα προβλέπεται ότι θα βελτιωθεί κατά περισσότερο από 1,9 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2012 και συνολικά περισσότερο από 11 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ σε σύγκριση με το 2009. Το πρωτογενές πλεόνασμα το 2013, που θα πρέπει να επικυρωθεί από την Eurostat τον

Απρίλιο του 2014, αποτελεί, σύμφωνα με τις αποφάσεις του Eurogroup στις 26-27 Νοεμβρίου και 13 Δεκεμβρίου 2012, προαπαιτούμενο για ανάληψη επιπλέον δράσεων από την ευρωζώνη προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ θα διαμορφωθεί σε 124% το 2020 και σημαντικά χαμηλότερο του 110% το 2022.

Αφαιρώντας την επίδραση του οικονομικού κύκλου στα έσοδα και στις δαπάνες του Δημοσίου, καθώς και προσωρινών παρεμβάσεων, η βελτίωση του διαρθρωτικού πρωτογενούς αποτελέσματος της ΓΚ την περίοδο 2010-2013 εκτιμάται βάσει μεθοδολογίας του Ευρωσυστήματος σε περισσότερο από 19,0 εκατοστιαίες μονάδες του δυνητικού ΑΕΠ, οπότε το διαρθρωτικό πρωτογενές αποτέλεσμα εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα άνω του 4,4% του δυνητικού ΑΕΠ το 2013 .

Αντίθετα με την περίοδο 2010-2012 όπου η προσαρμογή είχε βασιστεί κυρίως σε αύξηση εσόδων, η δημοσιονομική προσαρμογή το 2013 στηρίχθηκε κατά κύριο λόγο σε μέτρα περιορισμού και εξορθολογισμού των κοινωνικών δαπανών, των δαπανών προσωπικού και της καταναλωτικής δαπάνης του Δημοσίου μέσω της εφαρμογής των μέτρων που προβλέπονταν στο Μεσοπρόθεσμο Πλαίσιο Δημοσιονομικής Στρατηγικής (ΜΠΔΣ) 2013-2016 . Θετική συμβολή στην αύξηση των εσόδων το 2013, σε κυκλικά προσαρμοσμένους όρους, είχαν οι νομοθετικές παρεμβάσεις στον τομέα των κοινωνικών εισφορών και των έμμεσων φόρων που περιλαμβάνονταν στα ΜΠΔΣ 2012-2015 και 2013-2016. Συνολικά, την περίοδο 2010-2013 εκτιμάται ότι έχουν ληφθεί μέτρα αρχικής απόδοσης ύψους 73,4 δισεκ. ευρώ, ή 36,2% του ΑΕΠ, τα οποία επιμερίζονται ισόποσα σε αύξηση εσόδων και περικοπή δαπανών. Τα έως τώρα θετικά αποτελέσματα δεν δημιουργούν περιθώρια εφησυχασμού. Η δημοσιονομική προσαρμογή θα πρέπει να συνεχιστεί και τα επόμενα χρόνια, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η πτωτική πορεία του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ και να υλοποιηθεί η σταδιακή επιστροφή της χώρας στις διεθνείς αγορές κεφαλαίων.

Ο Προϋπολογισμός του 2014 θέτει ως στόχο την επίτευξη πρωτογενούς πλεονάσματος σε επίπεδο Γενικής Κυβέρνησης ύψους 1,6% του ΑΕΠ, σύμφωνα με τη μεθοδολογία του ΠΟΠ, που είναι οριακά υψηλότερος από τους στόχους του δευτέρου ΠΟΠ (1,5% του ΑΕΠ) για το 2014. Η επιτυχής υλοποίηση του Προϋπολογισμού το 2014 θα σηματοδοτήσει την επίτευξη διατηρήσιμης δημοσιονομικής προσαρμογής, η οποία σε συνδυασμό με την επανεκκίνηση της αναπτυξιακής πορείας της οικονομίας θα συμβάλει στην αποκατάσταση της αξιοπιστίας της χώρας, στην τόνωση της εμπιστοσύνης και στην οριστική έξοδο από την κρίση . Οι επαναλαμβανόμενες όμως καθυστερήσεις στην υλοποίηση προαπαιτούμενων, ήδη συμφωνηθεισών, δράσεων στο πλαίσιο του ΠΟΠ, αποτελούν παράγοντα αβεβαιότητας, όπως επίσης και οι εντεινόμενες πολιτικές αντιπαραθέσεις εν όψει των προσεχών εκλογικών αναμετρήσεων.

Ωστόσο, για να είναι τα δημοσιονομικά επιτεύγματα διατηρήσιμα σε μεσομακροπρόθεσμο ορίζοντα, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και η επιστροφή της χώρας σε

αναπτυξιακή τροχιά το 2014. Η ανάκαμψη της οικονομικής δραστηριότητας θα επιτρέψει την ταχύτερη αποκλιμάκωση του λόγου του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ, καθώς θα αναστρέψει την ιδιαίτερα επιβαρυντική επίπτωση της σχέσης ονομαστικού επιτοκίου-ονομαστικού ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ (snowball effect), η οποία την περίοδο 2010-2013 συνέβαλε κατά περίπου 59,7 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ στην αύξηση του δημόσιου χρέους ως ποσοστού του ΑΕΠ.

Επιπλέον, η βελτίωση του μακροοικονομικού περιβάλλοντος και η μείωση της αβεβαιότητας θα συμβάλουν στην προσέλκυση ξένων επενδύσεων και στην επιτάχυνση του προγράμματος αποκρατικοποιήσεων. Κάτι τέτοιο θα οδηγήσει σε περαιτέρω αποκλιμάκωση του δημόσιου χρέους και θα βελτιώσει τις μεσομακροπρόθεσμες προοπτικές της ελληνικής οικονομίας. Βασικές προτεραιότητες για την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων τα επόμενα χρόνια θα πρέπει να αποτελέσουν η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης και του φοροεισπρακτικού μηχανισμού, καθώς και η πιο γρήγορη διευθέτηση των φορολογικών υποθέσεων από τη δικαιοσύνη προκειμένου να αντιμετωπιστούν η φοροδιαφυγή και η εισφοροδιαφυγή.

Η πρόοδος σε αυτούς τους τομείς θα συμβάλει στη διεύρυνση της φορολογικής βάσης, συνεισφέροντας με αυτό τον τρόπο στην αύξηση των εσόδων, αλλά και στην ενίσχυση του αισθήματος κοινωνικής δικαιοσύνης εφόσον όλοι θα συμμετέχουν στη δημοσιονομική προσπάθεια ανάλογα με τις δυνάμεις τους. Κάτι τέτοιο θα ενισχύσει και τη φορολογική συμμόρφωση των πολιτών, διευκολύνοντας τη συνέχιση της δημοσιονομικής προσπάθειας και την επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων τα επόμενα χρόνια. Παρά τα απτά βήματα προόδου σε σημαντικούς τομείς (εντατικοποίηση των φορολογικών ελέγχων ειδικά σε ομάδες υψηλού κινδύνου, αύξηση της αυτονομίας των φορολογικών αρχών, καλύτερη στοχοθέτηση όσον αφορά τα προσδοκώμενα δημόσια έσοδα κ.λπ.), έως τώρα δεν έχει επιτευχθεί η προσδοκώμενη πρόοδος στην αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και εισφοροδιαφυγής. Κατά συνέπεια, επιβάλλονται συνήθως νέες αυξήσεις φόρων και επιπλέον φορολογικές ρυθμίσεις, οι οποίες επιβαρύνουν τους ήδη συνεπείς φορολογουμένους. Είναι ενδεικτικό ότι, ενώ το πρώτο ΠΟΠ του Μαΐου του 2010 προέβλεπε ότι το 2013 θα υπάρξουν έσοδα από την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, τελικά κάτι τέτοιο έχει πλέον μετατεθεί για την περίοδο 2014-2016. Συγκεκριμένα, προβλέπεται ότι η βελτίωση της φορολογικής διοίκησης θα συμβάλει στα έσοδα κατά 0,4% του ΑΕΠ το 2014 και έως 1,5% του ΑΕΠ σωρευτικά έως το 2016. Η πρόοδος σε αυτόν τον τομέα είναι προαπαιτούμενο για να είναι διατηρήσιμη η δημοσιονομική προσαρμογή.

Σύμφωνα με πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ (2013),⁴ αν η Ελλάδα επιτύγχανε τους μέσους όρους των χωρών του ΟΟΣΑ το 2011 στη φορολογική αποδοτικότητα του ΦΠΑ και των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης (με τους ισχύοντες συντελεστές), τότε τα δημόσια έσοδα θα ήταν υψηλότερα κατά 6 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ. Δηλαδή θα υπερκαλυπτόταν το όποιο δημοσιονομικό κενό της περιόδου 2014-2016. Όπως όμως αναφέρει η έκθεση του ΟΟΣΑ (2013) και έχει επισημάνει και η Τράπεζα της Ελλάδος στην Έκθεση Νομισματικής Πολιτικής το Μάιο του 2013, η φορολογική αποδοτικότητα φθίνει σε περιόδους ύφεσης. Στην περίπτωση της φορολογικής αποδοτικότητας

του ΦΠΑ, αυτό ενδεχομένως αντανακλά την αύξηση της φοροδιαφυγής και τη στροφή της καταναλωτικής δαπάνης προς αγαθά πρώτης ανάγκης, τα οποία επιβαρύνονται με χαμηλότερο συντελεστή ΦΠΑ. Συνεπώς, η προσδοκώμενη άνοδος της οικονομικής δραστηριότητας και η ενίσχυση των φορολογικών μηχανισμών αναμένεται να βελτιώσουν τη φορολογική αποδοτικότητα και να ενισχύσουν τα δημόσια έσοδα τα επόμενα χρόνια.

Παρά την ορατή πρόοδο στον περιορισμό του μεγέθους του κράτους, μέσω της μείωσης του αριθμού των δημοσίων υπαλλήλων με την εφαρμογή του κανόνα “1 πρόσληψη για κάθε 5 αποχωρήσεις”, θα πρέπει να συνεχιστεί η προσπάθεια καταπολέμησης της σπατάλης μέσω της αναδιάρθρωσης και του εξορθολογισμού της λειτουργίας του, προκειμένου να επιτευχθούν οι δημοσιονομικοί στόχοι, να μειωθούν η γραφειοκρατία και το διοικητικό βάρος για τον ιδιωτικό τομέα, αλλά και να βελτιωθούν οι βασικές δημόσιες υπηρεσίες που παρέχονται στους πολίτες.

Επιπλέον, όπως προτείνει και η έκθεση του ΟΟΣΑ (2013), η αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω με την επέκταση σε όλους τους τομείς επικοινωνίας/επαφής με τους πολίτες πρακτικών και διαδικασιών ηλεκτρονικής διακυβέρνησης (e-government). Παράλληλα, προϋπόθεση για τη βελτίωση του παραγόμενου αποτελέσματος αποτελεί η επιτάχυνση της υλοποίησης της διοικητικής μεταρρύθμισης (η οποία έχει καθυστερήσει) με την αξιολόγηση της αποδοτικότητας των δημοσίων υπηρεσιών και των δημοσίων υπαλλήλων μέσω διαφανών και αντικειμενικών κριτηρίων. Απαιτείται επίσης καλύτερη παρακολούθηση και έλεγχος των δαπανών, προκειμένου να αποφευχθεί η συνεχής συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών ειδικά στα ασφαλιστικά ταμεία και τον ΕΟΠΥΥ. Η συσσώρευση ληξιπρόθεσμων οφειλών και η υστέρηση εσόδων έναντι των στόχων των ιδιωτικοποιήσεων αποτελούν παράγοντες κινδύνου για τη ρευστότητα της οικονομίας, την ανάπτυξη και την κάλυψη των μελλοντικών χρηματοδοτικών αναγκών του κράτους.

Η περαιτέρω ενίσχυση του θεσμικού πλαισίου κατάρτισης, εκτέλεσης και παρακολούθησης του προϋπολογισμού με τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου δημοσιονομικού συμβουλίου θα διασφαλίσει περαιτέρω τη διατηρησιμότητα της δημοσιονομικής προσπάθειας στη μετά το Μνημόνιο εποχή .

Συνολικά, η λειτουργία της δημόσιας διοίκησης θα πρέπει να γίνει πιο αποτελεσματική, προκειμένου να μπορέσει να φέρει εις πέρας τις απαιτούμενες διαρθρωτικές αλλαγές, όπως για παράδειγμα την εφαρμογή των Καλύτερων Κανονιστικών Αρχών του ΟΟΣΑ για τη μείωση του διοικητικού βάρους κατά 25% σε 13 τομείς της ελληνικής οικονομίας (π.χ. ενέργεια, δημόσιες προμήθειες, εταιρική νομοθεσία, ΦΠΑ και περιβάλλον). Ωστόσο, προαπαιτούμενο για την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων είναι η καλύτερη εποπτεία επί της εφαρμογής των απαιτούμενων διαρθρωτικών αλλαγών. Προς το σκοπό αυτό, απαιτείται καλύτερος συντονισμός μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών, ενώ, όπως προτείνει και ο ΟΟΣΑ, η αρμοδιότητα αυτή θα μπορούσε να ανατεθεί σε μια ανεξάρτητη αρχή.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΛΑΔΟΥ «ΤΑΞΙΔΙΑ ΚΑΙ ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ»

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Τουριστική βιομηχανία αποτελεί το βασικό τομέα τόσο οικονομικής ανάπτυξης όσο και της απασχόλησης. Τα τελευταία χρόνια έχει αναδειχθεί σε παράγοντα οικονομικής ανάπτυξης και δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Η ταχεία ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας έχει κάνει εμφανή τη σπουδαιότητα της για τις οικονομίες των χωρών. Ο 20^{ος} αιώνας χαρακτηρίστηκε από πολλούς ως ο «αιώνας του τουρισμού» αφού κατά τη διάρκεια του συντελέστηκαν σημαντικές αλλαγές που συνέβαλαν στην αλματώδη ανάπτυξη του τουρισμού. Η σημασία του τουρισμού για την Ελληνική οικονομία ,ιδίως στις μέρες μας, είναι μεγαλύτερη από το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας.

Η παγκοσμιοποίηση δεν έχει συντελέσει μόνο στις διασυνοριακές κινήσεις αγαθών και κεφαλαίων αλλά και στις μετακινήσεις ανθρώπων είτε για επαγγελματικούς λόγους είτε για λόγους αναψυχής.

Ο τουρισμός είναι ένας πολύ διαδεδομένος τρόπος ψυχαγωγίας, ειδικά στον Δυτικό Κόσμο ενώ παράλληλα αποτελεί μια πολύ μεγάλη βιομηχανία και σημαντικότερη πηγή εσόδων για παραδοσιακά τουριστικές χώρες όπως την Γαλλία, Ισπανία, Ιταλία και την Ελλάδα. Σήμερα ο τουρισμός αποτελεί ένα παγκόσμιο φαινόμενο με κοινωνικοοικονομικές διαστάσεις σε πολλές περιφέρειες του πλανήτη μας.

Ποιοι παράγοντες όμως συνετέλεσαν σε αυτήν την αλματώδη ανάπτυξη του τουρισμού παγκοσμίως; Ο «κυρίως Υπαίτιος» αυτής της ραγδαίας ανάπτυξης είναι η τεχνολογική εξέλιξη που υπήρξε εντυπωσιακή , εκμηδενίζοντας τις αποστάσεις και δίνοντας στο σύγχρονο άνθρωπο την δυνατότητα της εύκολης πρόσβασης σε κάθε σημείο της Γής. Σημαντική επίσης παράμετρος αποτελεί και η αναβάθμιση της ποιότητας ζωής απόρροια και αυτή βέβαια της τεχνολογικής εξέλιξης.

Ειδικότερα , στα του οίκου μας, ο Τουρισμός αποτελεί για την Ελλάδα την ατμομηχανή της Ελληνικής οικονομίας και την κινητήριο δύναμη που θα μπορέσει κατά την εκτίμηση μας να μας βγάλει από το οικονομικό αδιέξοδο στο οποίο έχουμε περιέλθει. Με μικρές η μεγάλες διακυμάνσεις ο Τουρισμός συνεισφέρει τα μέγιστα στην ευημερία της Ελλάδας αποτελώντας ουσιαστικά μαζί με τη ναυτιλία τη μεγαλύτερη εθνική βιομηχανία.

Ο Ελληνικός Τουρισμός αποτελεί τις τελευταίες δεκαετίες το σημαντικότερο πυλώνα ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Ειδικότερα την περίοδο αυτή που η ελληνική οικονομία βρίσκεται εν μέσω μιας πρωτοφανούς κρίσης, οι

17 εκατομμύρια αφίξεις τουριστών φέτος, δείχνουν θετικά στοιχεία για την ανταγωνιστικότητα της Τουριστικής βιομηχανίας όσο και για τη βιωσιμότητα και προοπτική ανάπτυξης του Ελληνικού Τουρισμού.

6.1 Εννοιολογική οριοθέτηση Τουρισμού

Τόσο στην Ελληνική όσο και στην ξένη βιβλιογραφία υπάρχουν πολλοί ορισμοί της έννοιας του τουρισμού. Το κοινό χαρακτηριστικό της πλειοψηφίας των ορισμών είναι ότι οριοθετούν τον τουρισμό ως μία δραστηριότητα που συνδέετε άμεσα με την τάση του ανθρώπου για επικοινωνία , ψυχαγωγία και δημιουργία νέων εμπειριών μέσα από κάποιον ταξιδιωτικό προορισμό.

Από τα κύρια χαρακτηριστικά του, πέντε μπορούν να εξακριβωθούν εννοιολογικά και συγκεκριμένα τα εξής:

- Ο τουρισμός είναι αποτέλεσμα μεμονωμένης ή ομαδικής μετακίνησης ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς και η διαμονή τους σε αυτούς επί τουλάχιστον ένα 24ωρο με σκοπό την ικανοποίηση των ψυχαγωγικών τους αναγκών.
- Οι διάφορες μορφές του τουρισμού περιλαμβάνουν απαραίτητα δύο βασικά στοιχεία: Το ταξίδι στον τουριστικό προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν, συμπεριλαμβανομένου της διατροφής.
- Το ταξίδι και η διαμονή λαμβάνουν χώρα εκτός του τόπου της μόνιμης διαμονής των ανθρώπων που αποφασίζουν να μετακινηθούν για τουριστικούς λόγους.
- Η μετακίνηση ανθρώπων σε διάφορους τουριστικούς προορισμούς είναι προσωρινού και βραχυχρόνιου χαρακτήρα, που σημαίνει ότι πρόθεσή τους είναι να επιστρέψουν στον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους μέσα σε λίγες, μέρες βδομάδες ή μήνες.
- Οι άνθρωποι επισκέπτονται τουριστικούς προορισμούς για τουριστικούς λόγους, δηλαδή για λόγους άλλους από εκείνους της μόνιμης διαμονής τους ή της επαγγελματικής απασχόλησής τους.

Το 1941 οι καθηγητές Hunziker και Krarf του Πανεπιστημίου της Βέρνης υποστήριξαν την άποψη πως ο τουρισμός πρέπει να οριστεί σαν το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και τη διαμονή σε αυτόν μη μόνιμων κατοίκων του.

Το 1937 η Επιτροπή Εμπειρογνομόνων της Κοινωνίας των Εθνών σύστησε στις χώρες-μέλη της να υιοθετήσουν έναν ορισμό που χαρακτήριζε τον τουρίστα σαν ένα άτομο που ταξιδεύει για ένα χρονικό διάστημα 24 ωρών ή περισσότερο σε μια χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα.

Δύομιση δεκαετίες αργότερα, το 1963 η Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για Διεθνή Ταξίδια και Τουρισμό, που πραγματοποιήθηκε στη Ρώμη συμφώνησε ο όρος επισκέπτης να περιγράφει κάθε άτομο που επισκέπτεται μία

χώρα διαφορετική από εκείνη που διαμένει μόνιμα, για οποιοδήποτε λόγο εκτός από εκείνο της άσκησης ενός επαγγέλματος για το οποίο να αμείβεται με χρηματικούς πόρους της χώρας την οποία επισκέπτεται. Ο ορισμός αυτό καλύπτει δύο κατηγορίες επισκεπτών:

- Τους *τουρίστες*: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτήν τουλάχιστον επί ένα 24ωρο, και των οποίων οι λόγοι επίσκεψης είναι τις περισσότερες φορές διακοπές, επαγγελματικοί, υγείας, σπουδές, συμμετοχή σε αποστολή ή σύσκεψη ή συνέδριο, επίσκεψη φίλων ή συγγενών, θρησκευτικοί και άθληση.
- Τους *εκδρομείς*: άτομα που επισκέπτονται μια χώρα και διαμένουν σε αυτή λιγότερο από ένα 24ωρο. Σε αυτούς περιλαμβάνονται οι επιβάτες κρουαζιερόπλοιων, οι επισκέπτες που έρχονται και φεύγουν την ίδια μέρα χωρίς να διανυκτερεύσουν, καθώς επίσης και τα πληρώματα πλοίων, αεροπλάνων κλπ.

Από τους παραπάνω ορισμούς κανένας τους Κανένας δεν λαμβάνει υπόψη τον εσωτερικό τουρισμό. Τελευταία φορά, το θέμα της υιοθέτησης ενός ορισμού για τον εσωτερικό τουρισμό τέθηκε στην Παγκόσμια Διάσκεψη για τον Τουρισμό που συγκλήθηκε το 1980 στην Μανίλα των Φιλιππινών από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού, χωρίς όμως θετικό αποτέλεσμα. Σήμερα, κάποιες χώρες έχουν δώσει έναν ορισμό για τον ντόπιο τουρίστα. Οι ΗΠΑ π.χ. ορίζουν σαν τουρίστα που κάνει εσωτερικό τουρισμό οποιοδήποτε άτομο φεύγει από το σπίτι του με σκοπό να επισπευτεί κάποιο μέρος που απέχει τουλάχιστον 50 μίλια (80,48 χιλιόμετρα) από αυτό για οποιοδήποτε λόγο εκτός της καθημερινής του μετάβασης στην εργασία.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (Π.Ο.Τ) , Ο Τουρισμός αποτελείται από δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε μέρη διαφορετικά από το σύνηθες περιβάλλον τους , για λόγους αναψυχής , αποφυγής των προβλημάτων της καθημερινότητας για άσκηση επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός έτους. Γενικά ο τουρισμός είναι ένας συνδυασμός δραστηριοτήτων , υπηρεσιών και βιομηχανιών , όπως μεταφορικών μέσων , χώροι διαμονής , χώροι ψυχαγωγίας , χώροι αθλητισμού , εστιατόρια , εμπορικά μαγαζιά και πολλών άλλων δραστηριοτήτων που προσφέρουν μία ταξιδιωτική εμπειρία , συμβάλλοντας παράλληλα στην άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στην αύξηση των επενδύσεων και εν τέλει στη μεγέθυνση της οικονομίας.

6.2 Ο τουρισμός στην Ελλάδα – Ιστορική εξέλιξη

Όπως προαναφέραμε και στην εισαγωγή μας ο τουριστικός τομέας αποτελεί την κινητήριου δύναμη της Ελληνικής οικονομίας και το μεγάλο στοίχημα που θα πρέπει να κερδίσουμε προκειμένου να βγούμε από την οικονομική κρίση. Αυτή τη στιγμή ο τουριστικός τομέας αποτελεί τον σημαντικότερο πυλώνα ανάπτυξης και εισροής εσόδων για τη χώρα μας.

Ακολουθώντας, έναν εντυπωσιακό ρυθμό ανάπτυξης κατά τις δεκαετίες του 1960 και 1970 και μία σταθερή ανοδική πορεία τις δεκαετίες του 1980 και 1990 και 2000, ο Ελληνικός τουρισμός αποτελεί σήμερα μία από τις βασικότερες πηγές εσόδων για την Ελληνική οικονομία.

Το πρώτο μεγάλο ρεύμα τουριστών ήρθε στη χώρα μας τις δεκαετίες του 70 και του 80' και προερχόταν κυρίως από χώρες τις Βόρειας Ευρώπης. Ανακάλυπταν το θερμό ήλιο και τη γαλάζια θάλασσα που για τα δικά τους δεδομένα ήταν κάτι μοναδικό. Όταν λοιπόν η Ευρώπη άρχισε να συνέρχεται από τις καταστροφές του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και οι πολίτες της είχαν την οικονομική δυνατότητα των διακοπών, άρχισαν να ανακαλύπτουν τις χώρες της Νότιας Ευρώπης με τη χαμηλή οικονομική ανάπτυξη και τις ανύπαρκτες υποδομές. Η φιλοξενία, η ζεστασιά και η παράδοση ήταν αυτά που συνδυαζόντουσαν με τις χαμηλές τιμές λόγω των συναλλαγματικών ισοτιμιών των νομισμάτων τους. Στη χώρα μας εκείνη την περίοδο δόθηκε έμφαση στην επανακατασκευή του εθνικού δικτύου και στον εκμοντερνισμό των υφιστάμενων ξενοδοχειακών μονάδων. Οι οικονομικές εξελίξεις του 1953 με την νομισματική υποτίμηση μετέτρεψαν την Ελλάδα σε φθηνό οικονομικά τουριστικό προορισμό. Την ίδια περίοδο το κράτος επανιδρύει τον ΕΟΤ και τον προσδιόρισε σαν παράγοντα εξελίξεων για την Τουριστική βιομηχανία της χώρας.

Ο σημερινός τουρίστας έχει έντονη την επιθυμία να συμμετέχει ενεργά σε όλες τις δραστηριότητες κατά τη διάρκεια μιας επίσκεψης σε ένα προορισμό, αναζητεί νέους προορισμούς και νέες μορφές τουρισμού, δεν περιορίζεται σε ένα μόνο ταξίδι το χρόνο, πραγματοποιεί περισσότερα, αλλά μικρότερης διάρκειας μέσα στο χρόνο, είναι πιο ενημερωμένος, περιβαλλοντικά πιο ευαίσθητος και έχει περισσότερες απαιτήσεις.

Από το 1950 ο τουρισμός συγκαταλέγεται στους τομείς εκείνους της οικονομίας με την ταχύτερη ανάπτυξη. Σύμφωνα με τις προβλέψεις του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (Π.Ο.Τ) , το 2020 οι διεθνείς τουριστικές αφίξεις θα είναι 40 φορές μεγαλύτερες σε σχέση με αυτές του 1950, ενώ και οι διεθνείς αφίξεις τουριστών αναμένεται να φθάσουν στις 1,56 δισεκατομμύρια.

Σήμερα ο τουρισμός είναι η πιο σημαντική βιομηχανία για την ελληνική οικονομία και αυτό φαίνεται ξεκάθαρα από τους οικονομικούς δείκτες. Το μερίδιό του στο ΑΕΠ είναι υψηλότερο από 16%, η συμμετοχή του στη συνολική απασχόληση ανέρχεται στο 20% περίπου και είναι ο πλέον συναλλαγματοφόρος κλάδος της ελληνικής οικονομίας.

Τα παραπάνω στοιχεία αποδεικνύουν με το πλέον περίτρανο τρόπο ότι ο Ελληνικός τουρισμός είναι ένας από τους ελάχιστους τομείς της Ελληνικής οικονομίας ο οποίος είναι ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού αλλά και του Σ.Ε.Τ.Ε η Ελλάδα την χρονιά που μας πέρασε κατέλαβε την 17^η θέση στις Διεθνείς αφίξεις παγκοσμίως και την 23^η θέση στις Εισπράξεις. Τέλος βρίσκεται στην 32^η θέση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας.

ΠΗΓΗ: Σ.Ε.Τ.Ε

Τα παραπάνω στοιχεία είναι κάτι παραπάνω από ενθαρρυντικά για τις δυνατότητες του Ελληνικού τουριστικού προϊόντος, αλλά αυτό δεν θα πρέπει να μας κάνει να εφησυχάζουμε. Απεναντίας θα πρέπει να μας γεμίζουν με δημιουργικό άγχος που σε συνδυασμό με επίπονη και συστηματική προσπάθεια θα μας οδηγήσει σε ακόμα καλύτερα αποτελέσματα. Στις μέρες μας υπάρχουν πολλές ευκαιρίες για τον Ελληνικό τουρισμό οι οποίες αν αξιοποιηθούν κατάλληλα θα οδηγήσουν σε περαιτέρω άνθηση του Τουρισμού μας.

Για παράδειγμα η προσέλκυση ξένων κεφαλαίων, ο διαρκής εκσυγχρονισμός όλων των τουριστικών επιχειρήσεων καθώς και η συνεχής βελτίωση των υπαρχουσών, και η ανάπτυξη νέων, υποστηρικτικών τουριστικών υποδομών θα ευνοήσουν την εξέλιξη διάφορων μορφών τουρισμού πέραν των παραδοσιακών και θα συντελέσουν στην άμβλυση της εποχικότητας που χαρακτηρίζει την ζήτηση για τη χώρα. Η κύρια μορφή τουρισμού στη χώρα μας είναι ο θαλάσσιος τουρισμός, γεγονός που δεν οφείλεται αποκλειστικά στην ύπαρξη ενός μεγάλου συμπλέγματος νήσων στη χώρα μας.

Μέσα στο έντονο αυτό ανταγωνιστικό περιβάλλον η Ελλάδα κατέχει μία εξαιρετικά προνομιούχα θέση με μοναδικά ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα.

Μερικά από τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα της Ελλάδας είναι τα εξής:

- Η Ελλάδα λόγω της μακραίωνης ιστορίας της απολαμβάνει υψηλή αναγνωσιμότητα και θαυμασμό σε μεγάλο ποσοστό των κατοίκων του πλανήτη.
- Οι μοναδικές ιστορικές και πολιτισμικές καταβολές της, που ασκούν παγκόσμια γοητεία («Τα ερειπωμένα κτίρια παντού στον κόσμο θλίβουν και τρομάζουν. Τα ελληνικά της αρχαιότητας εκπλήττουν και εμπνέουν» Δημήτριος Καμπούρογλου, 1852-1942, Έλληνας γνωμικογράφος)
- Η γεωγραφική της θέση. Το μεσογειακό της κλίμα, και το απέραντο γαλάζιο σε συνδυασμό με τον ήλιο την καθιστούν ονειρεμένο τουριστικό προορισμό

- Τέλος η παρουσία της μέσα στην Ευρώπη , τον κύριο προορισμό του παγκόσμιου τουρισμού , και η άμεση γεινίαση της με άλλες χώρες ανάλογου τουριστικού ενδιαφέροντος (Ιταλία , Γαλλία , Ισπανία , Αίγυπτος)

Ο τουρισμός έχει εξελιχθεί παγκοσμίως σε μία από τις σημαντικότερες βιομηχανίες, αποτελώντας σημαντικό παράγοντα ανάπτυξης και πηγή απασχόλησης. Αποτελώντας κυρίαρχη δραστηριότητα σε πολλές χώρες, έχει σημαντικές επιδράσεις στους άλλους τομείς της οικονομίας και συμβάλλει στη συνολική οικονομική ανάπτυξη των χωρών. Η σημασία του τουρισμού για την ελληνική οικονομία είναι μεγαλύτερη από ότι για το σύνολο της παγκόσμιας οικονομίας.

Η Ελλάδα δεν ανταγωνίζεται πλέον μόνο προορισμούς, όπως η Ιταλία, η Κύπρος, η Πορτογαλία και η Ισπανία. Τα τελευταία χρόνια νέοι τουριστικοί προορισμοί, όπως η Τουρκία, η Κροατία, η Αίγυπτος και η Μάλτα προσφέρουν πλέον το ίδιο προϊόν με την Ελλάδα (ήλιος και θάλασσα), διεκδικώντας κατά κύριο λόγο μερίδιο από τις ίδιες τουριστικές αγορές που απευθύνεται και το ελληνικό τουριστικό προϊόν.

Στη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών ο τουρισμός σημείωσε αξιοσημείωτη πρόοδο, συνδεδεμένος άμεσα με την κοινωνικοοικονομική αναπτυξιακή διαδικασία, καθώς συμβάλλει σημαντικά στην άνοδο του επιπέδου διαβίωσης των τουριστικά ανεπτυγμένων περιοχών και συνεπώς στην ευημερία των πολιτών.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το 2012 οι διασυνοριακές μετακινήσεις τουριστών ξεπέρασαν για πρώτη φορά το ψυχολογικό όριο του ενός δις. Σε σχέση με το 2011, ήταν αυξημένες κατά 3,8%. Η ανάκαμψη του παγκόσμιου τουρισμού υπήρξε θεαματική και πέρα από κάθε πρόβλεψη, κατά το 4ο τρίμηνο του 2012. Ο μήνας που σημειώθηκε η καλύτερη επίδοση μέσα στο 2012 ήταν ο Μάρτιος (6%), ενώ η χειρότερη καταγράφηκε τον Ιούλιο (1%). Παρά την τρέχουσα οικονομική αστάθεια, η βελτίωση των τουριστικών μεγεθών συνεχίστηκε και το 2013, με ελαφρά χαμηλότερους ρυθμούς (3-4%).

Σε περιφερειακό επίπεδο, καταγράφηκε αύξηση σε όλες τις μείζονες γεωγραφικές ενότητες, με εξαίρεση τη Μέση Ανατολή. Μεγαλύτερη αύξηση της τουριστικής δραστηριότητας σημειώθηκε στις περιοχές Ασίας-Ειρηνικού και στην Αφρική (6,8% και 6,3% αντίστοιχα). Ακολούθησε η Αμερική με 3,7% και η Ευρώπη με 3,3%.

Οι αφίξεις στη Μέση Ανατολή μειώθηκαν κατά 5%, εξαιτίας των πολιτικών εντάσεων που εξακολουθούν να ταλαιπωρούν αρκετές χώρες της περιοχής. Στη Νότια Ευρώπη παρατηρήθηκε αύξηση των αφίξεων κατά 2%, ενώ την ίδια στιγμή στην Ελλάδα μειώθηκαν κατά 5,5% σε σχέση με το 2011.

Ο επιχειρηματικός όγκος του τουρισμού σε παγκόσμια κλίμακα ενδεχομένως ξεπερνά αυτό των εξαγωγών πετρελαίου, ειδών διατροφής και αυτοκινήτων, ενώ παράλληλα παραμένει η βασική πηγή εισοδήματος για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες. Ο τουρισμός ως οικονομικός τομέας συνδέεται άμεσα με πολλούς άλλους τομείς της οικονομίας και της παραγωγής συμβάλλοντας στην αύξηση της απασχόλησης.

Αναφορικά με τη συμβολή του τουρισμού στην παγκόσμια οικονομία σημειώνονται τα κάτωθι:

- Από το 1952 ως το 2007 ο αριθμός των διεθνών τουριστικών αφίξεων αυξήθηκε με ρυθμό 6,5% κατ' έτος, με αποτέλεσμα ο συνολικός αριθμός των ταξιδιωτών να εκτιναχθεί από τα 25 στα 807 εκατομμύρια.
- Ο ρυθμός αύξησης του εισοδήματος που προέκυψε από αυτές τις αφίξεις ήταν ιδιαίτερα μεγάλος, αγγίζοντας το 11,3% για την προαναφερθείσα περίοδο, γιγαντώνοντας την παγκόσμια οικονομία και αγγίζοντας τα 685 δις δολάρια το 2007.
- Ως το 1950, οι 15 κορυφαίοι προορισμοί απορροφούσαν το 88% των παγκόσμιων αφίξεων, με το ποσοστό να μειώνεται στο 75% για το 1970 και στο 57% για το 2007, με αποτέλεσμα την πιο ομοιόμορφη κατανομή των οφελών του παγκόσμιου τουρισμού, συμπεριλαμβανομένων πλέον και νέων προορισμών, πολλοί εκ των οποίων βρίσκονται στις αναπτυσσόμενες χώρες.
- Το 2006 χαρακτηρίστηκε ως χρονιά ρεκόρ για την παγκόσμια τουριστική αγορά από την πλευρά τουλάχιστον του μεγέθους των παγκόσμιων τουριστικών αφίξεων (842 εκ. αφίξεις). Παρ' όλες τις απειλές που είχαν επισημανθεί από αναλυτές παγκοσμίως, όπως οι τρομοκρατικές επιθέσεις, τα ζητήματα υγείας και οι αυξανόμενες τιμές του πετρελαίου, η οικονομική σταθερότητα και οι σταθεροί ρυθμοί ανάπτυξης της οικονομίας σε συνδυασμό με την δυνατότητα των φορέων του τουριστικού κυκλώματος να αντιδρούν πιο αποτελεσματικά στις κρίσεις, οδήγησαν τον τουρισμό σε μια εξαιρετική χρονιά. Επιπλέον, η ισχυροποίηση της οικονομίας αρκετών ασιατικών χωρών, φαίνεται να συντέλεσε σε αυτό σύμφωνα με εκτιμήσεις ειδικών αναλυτών. Το 2007 παρουσιάζεται ως το τέταρτο συνεχόμενο έτος σταθερής μμεγέθυνσης της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, η οποία παρουσιάζεται συνολικά ευπροσάρμοστη στις ποικίλες κρίσεις που ενδεχομένως προκύπτουν.
- Το 2007 παρουσιάζεται ως το τέταρτο συνεχόμενο έτος σταθερής μμεγέθυνσης της παγκόσμιας τουριστικής βιομηχανίας, η οποία παρουσιάζεται συνολικά ευπροσάρμοστη στις ποικίλες κρίσεις που ενδεχομένως προκύπτουν.
- Το 2008 ήταν το έτος που ο παγκόσμιος τουρισμός επλήγει σημαντικά από την παγκόσμια οικονομική κρίση και άρχισε μια αντίστροφη πορεία που συνεχίστηκε και το πρώτο μισό του 2009.
- Το 2009 οι παγκόσμιες αφίξεις μειώθηκαν κατά 4,2% σε σχέση με το 2008, φτάνοντας τα 880 εκατομμύρια.

- Το 2010 οι παγκόσμιες αφίξεις άγγιξαν τα 940 εκατομμύρια, σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 6,6% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.
- Το 2011 οι παγκόσμιες αφίξεις σημείωσαν άνοδο κατά 4,6% σε σχέση με το 2010, φθάνοντας τα 983 εκατομμύρια.

Το 2012 ο τουρισμός συνέχισε την ανάκαμψή του, ξεπερνώντας για πρώτη φορά το φράγμα του 1 δισ. στις διεθνείς αφίξεις.

- Το 2013 ο τουρισμός συνεχίζει την ανάπτυξή του και αναμένεται να παρουσιάσει αύξηση των διεθνών αφίξεων μεταξύ 3-4%.
- Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού προβλέπει μέσο ετήσιο ρυθμό αύξησης των διεθνών τουριστικών αφίξεων της τάξης του 4,1% με ορίζοντα το 2020. Συνεπώς, οι διεθνείς αφίξεις αναμένεται ως τότε να ξεπεράσουν το 1,5 δις ταξιδιωτών.

Ο παγκόσμιος τουρισμός αντιμετωπίζει μεγάλες προκλήσεις εν όψει του 21ου αιώνα, οι οποίες σχετίζονται με τη βιώσιμη και ισόρροπη ανάπτυξη, την αντιμετώπιση των ανισοτήτων σε ζητήματα πλούτου και ευκαιριών αλλά και την ορθή κατανομή και διαχείριση των υπαρχόντων φυσικών πόρων, όπως ακριβώς συμβαίνει με κάθε ζωντανό κομμάτι της παγκόσμιας οικονομίας που έρχεται αντιμέτωπο με τη διαρκώς εξελισσόμενη διεθνή πραγματικότητα.

Με βάση τις τελευταίες τάσεις στην παγκόσμια αγορά των τουριστικών υπηρεσιών και σε συνδυασμό παγκόσμια οικονομική κρίση από πλευράς ζήτησης παρατηρούνται σημαντικές αλλαγές όπως:

- Λόγω της οικονομικής κρίσης δεν μειώθηκε η συχνότητα των ταξιδιών αλλά περιορίστηκαν οι διανυκτερεύσεις.
- Νέοι προορισμοί μπαίνουν στον τουριστικό χάρτη και αναπτύσσονται.
- Το διαδίκτυο και τα social media δίνουν την ικανότητα στον πελάτη να επιλέξουν πακέτο διακοπών ανάλογα με τις ανάγκες τους και τις επιθυμίες τους.
- Χαμηλά σε κόστος ναύλα.
- Η κρίση και ο μεγάλος ανταγωνισμός μεταξύ των αεροπορικών εταιριών έχει οδηγήσει στα πακέτα προσφορών και σε μειώσεις τιμών.
- Ανάπτυξη του φαινομένου για τα ξενοδοχειακά προϊόντα «all-inclusive» ως μία σύγχρονη τάση στην τουριστική βιομηχανία.

Από την πλευρά της προσφοράς και με δεδομένο πλέον το στοιχείο ότι ο τουρισμός προβλέπεται ότι θα συνεχίσει να αναπτύσσεται με σημαντικούς ρυθμούς και τα επόμενα χρόνια προβλέπεται ότι:

- Οι τουριστικοί οργανισμοί θα συνεχίσουν να συγκεντρώνονται λόγω των συγχωνεύσεων, των εξαγορών και των συνεργασιών
- Θα εξαπλωθούν οι μεγάλες Τουριστικές αλυσίδες που παρέχουν υπηρεσίες υψηλής ποιότητας
- Θα δημιουργηθούν εταιρίες που στόχο θα έχουν να προβάλουν τουριστικούς προορισμούς και τα πλεονεκτήματά τους.
- Θα αναπτυχθούν περαιτέρω τα εμπορικά brands που στόχο έχουν να δώσουν τουριστική ταυτότητα σε ένα προορισμό.

Η ανάπτυξη του διαδικτύου θα δώσει ώθηση σε νέα συστήματα πωλήσεων και θα διαφοροποίηση τον τρόπο λειτουργίας των ταξιδιωτικών οργανισμών.

6.3 Χαρακτηριστικά Ελληνικού τουρισμού

Η συμβολή της τουριστικής οικονομίας το 2012 στο ΑΕΠ της Ελλάδας φτάνει το 16,4%, ενώ η συνολική απασχόληση στην τουριστική οικονομία (688.800 θέσεις εργασίας) αντιστοιχεί στο 18,3% των απασχολουμένων.

Συγκρινόμενος σε παγκόσμιο επίπεδο, ο ελληνικός τουρισμός καταγράφει ικανοποιητικές επιδόσεις. Σύμφωνα με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (WTO), η Ελλάδα το 2012 ήταν 17η σε επίπεδο διεθνών αφίξεων και 23η σε επίπεδο εσόδων. Επίσης, σύμφωνα με το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ (WEF) το 2013, η χώρα μας καταλαμβάνει την 32η θέση μεταξύ 140 χωρών στο Δείκτη Ταξιδιωτικής και Τουριστικής Ανταγωνιστικότητας, ενώ στο Γενικό Δείκτη Ανταγωνιστικότητας καταλαμβάνει μόλις την 96η.

Οι αφίξεις των τουριστών στην Ελλάδα σημειώνουν μακροχρόνια αυξητική τάση. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία του 2012 οι διεθνείς Τουριστικές αφίξεις έφτασαν τις 15.517.622 με Μέση κατά κεφαλήν δαπάνη τα 646 ευρώ. Οι πέντε κυριότερες αγορές προέλευσης των τουριστών στο σύνολο των Διεθνών τουριστικών αφίξεων είναι η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Π.Γ.Δ.Μ, η Γαλλία και η Ρωσία.

Όπως φαίνεται ξεκάθαρα και από τα στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Υπηρεσίας το Ελληνικό τουριστικό προϊόν παρουσιάζει μεγάλο βαθμό εποχικότητας, καθώς στο σύνολο των αφίξεων το 56% αφορούν τους μήνες Ιούλιο , Αύγουστο και Σεπτέμβριο. Το πρότυπο αυτό του τουρισμού οφείλεται στα χαρακτηριστικά του προσφερόμενου προϊόντος (ήλιος – Θάλασσα).

Λόγω της γεωγραφικής θέσης της χώρας μας το κύριο μέσο αφίξεων των τουριστών είναι το αεροπλάνο. Το κύριο όγκο των αφίξεων τον επιφορτίζεται το αεροδρόμιο «Ελευθέριος Βενιζέλος» και ακολουθούν τα αεροδρόμια του Ηρακλείου , της Θεσσαλονίκης και της Κέρκυρας.

09 Τα 10 Ελληνικά Αεροδρόμια με τις Περισσότερες Διεθνείς Τουριστικές Αφίξεις, 2012
 Top 10 Greek Airports in International Tourist Arrivals, 2012

Πηγή: ΣΕΤΕ, επεξεργασία στοιχείων Διεθνούς Αερολιμένα Αθηνών και Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας
 Source: SETE, based on data provided by the Athens International Airport and the Civil Aviation Authority

10 Διεθνείς Ταξιδιωτικές Εισπράξεις από Μειμονωμένους Ταξιδιώτες και Οργανωμένα Ταξίδια, 2012 (σε εκατ. €)
 International Tourism Receipts from Independent Travellers and Package Tours, 2012 (in mi. €)

Πηγή: Τράπεζα της Ελλάδος
 Source: Bank of Greece

Μία ένδειξη της ποιότητας του τουρισμού αποτελεί και η σύνθεση των αφίξεων των ξένων τουριστών κατά εθνικότητα , με βάση τη διαπίστωση ότι η προέλευση προσδιορίζει , κατά κάποιο τρόπο το εισοδηματικό επίπεδο. Την υψηλότερη κατά κεφαλήν δαπάνη την έχουν οι τουρίστες που προέρχονται από τις Η.Π.Α και ακολουθούν οι Ευρωπαίοι. Η κυριότερη πηγή άντλησης τουριστών από την χώρα μας είναι η Ευρώπη , ενώ τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία διαρκώς αυξανόμενη αγορά εξ ‘ ανατολής.

Από τα παραπάνω στοιχεία εξάγουμε το συμπέρασμα πως τα βασικά τουριστικά προϊόντα που προσφέρει η χώρα μας είναι ο ήλιος και η θάλασσα σε συνδυασμό με την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά και την ιστορία της. Επιπλέον η Ελλάδα είναι γνωστή για την φιλοξενία της. Ο απλός τρόπος ζωής του Έλληνα σε συνδυασμό με της οικογενειακές τουριστικές επιχειρήσεις προσφέρουν αμεσότητα με τον τουρίστα. Τέλος το μεσογειακό κλίμα σε συνδυασμό με τον μεγάλο αριθμό νησιών και της απέραντες παραλίες προσφέρουν την δυνατότητα στον επισκέπτη να απολαύσει άνετες και ευχάριστες διακοπές.

Οι κυριότεροι ανταγωνιστικοί προορισμοί της χώρας μας , που προσφέρουν όμοια τουριστικά προϊόντα με εμάς (ήλιο – θάλασσα) είναι η Ισπανία , η Ιταλία η Γαλλία και η Τουρκία. Οι τρεις πρώτες πλεονεκτούν στο ότι βρίσκονται γεωγραφικά πιο κοντά στις αγορές της Ευρώπης και στο ότι έχουν οργανώσει την προσφορά του τουριστικού τους προϊόντος σε καλύτερη βάση. Από την άλλη η Τουρκία προσπαθεί να διεκδικήσει μερίδιο στην τουριστική αγορά προσφέροντας χαμηλότερες τιμές.

6.4 S.W.O.T Ανάλυση του Ελληνικού τουρισμού

Η ανάλυση SWOT είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο χρησιμοποιείται για την ανάλυση του εσωτερικού και εξωτερικού περιβάλλοντος , όταν καλούμαστε να λάβουμε μία απόφαση σε σχέση με τους στόχους που έχουμε θέσει ή με σκοπό την επίτευξή τους. Κατά την ανάλυση SWOT μελετώνται τα δυνατά (Strengths) και αδύνατα (Weaknesses) σημεία μίας επιχείρησης, οργανισμού ή και περιοχής, καθώς και οι ευκαιρίες (Opportunities) και οι απειλές (Threats) που υπάρχουν.

Τα δυνατά και αδύνατα σημεία αφορούν το εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης ή του υπό εξέταση οργανισμού καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει (π.χ. ικανότητες προσωπικού και στελεχών, ιδιότητες και χαρακτηριστικά της επιχείρησης, τεχνογνωσία, χρηματοοικονομική υγεία και ικανότητα να ανταποκριθεί σε νέες επενδύσεις, κλπ.).

Αντιθέτως οι ευκαιρίες και οι απειλές ανακλούν μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος της επιχείρησης/ οργανισμού / περιοχής κ.τ.λ τις οποίες θα πρέπει να εντοπίσει, να προσαρμοστεί σε αυτές ή ακόμα και να τις προσαρμόσει όπου κάτι τέτοιο είναι εφικτό (π.χ. είσοδος νέων ανταγωνιστών, ρυθμίσεις στο νομικό περιβάλλον, δημιουργία ή/και εμφάνιση νέων αγορών, κλπ.).

Η ανάλυση αυτή καθίσταται αναγκαία καθώς θα συμβάλει τα μέγιστα στον εντοπισμό των δυνατών και αδύνατων σημείων , των ευκαιριών , που θα πρέπει να εκμεταλλευτούμε προκειμένου να γίνουμε ακόμα πιο ανταγωνιστικοί , καθώς και των απειλών , που θα πρέπει να αντιμετωπίσουμε προκειμένου να ισχυροποιήσουμε το τουριστικό μας προϊόν.

Επομένως προκειμένου να εντοπίσουμε και να εξειδικεύσουμε τους παραμέτρους που συνιστούν τα δυνατά σημεία , τα σημεία δηλαδή εκείνα που θα πρέπει να προβάλουμε και να αναπτύξουμε στο έπακρον, καθώς και τα αδύνατα σημεία , εκείνα δηλαδή που θα πρέπει να περιορίσουμε ή δυνατόν και να εξαλείψουμε ,καλούμαστε να εντοπίσουμε και να λάβουμε υπόψη τα στοιχεία εκείνα που συγκροτούν το εσωτερικό περιβάλλον. Κατ' αναλογία λαμβάνοντας υπόψη τα συμπεράσματα από την ανάλυση του εξωτερικού περιβάλλοντος , εντοπίζουμε τις ευκαιρίες ,τις οποίες θα πρέπει με τον κατάλληλο στρατηγικό σχεδιασμό να εκμεταλλευτούμε, καθώς και τις απειλές που ενδέχεται να παρουσιαστούν στο μέλλον και τις οποίες απειλές θα πρέπει να είμαστε έτοιμοι να τις αντιμετωπίσουμε.

Ισχυρά σημεία Ελληνικού Τουρισμού (Strengths)

- Το θερμό μεσογειακό κλίμα με τις ήπιες κλιματολογικές συνθήκες.
- Η ελληνική φιλοξενία, η ελληνική παιδεία και ο ελληνικός τρόπος ζωής.
- Η ακτογραμμή 15000 χμ και τα πολυάριθμα νησιωτικά συμπλέγματα που περιλαμβάνουν μεγάλο αριθμό πεντακάθαρων παραλιών.
- Οι ελληνικές παραδόσεις, η τεράστια πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά που είναι θαυμαστή σε ολόκληρο τον κόσμο.
- Η ελληνική κουζίνα σήμα κατατεθέν της Μεσογειακής διατροφής και η πρωτογενής και δευτερογενής παραγωγή παραδοσιακών προϊόντων.
- Ο υψηλός βαθμός ασφάλειας σε σχέση με ανταγωνίστριες χώρες όπως Αίγυπτος και Τουρκία.
- Οι ξενοδοχειακές υποδομές και η φήμη που έχει η χώρα σαν τουριστικός προορισμός.

Αδύνατα σημεία Ελληνικού Τουρισμού (Weaknesses)

- Η έντονη εποχικότητα της τουριστικής ζήτησης, που παρουσιάζεται κυρίως τους θερινούς μήνες, οδηγεί στην μη ανάπτυξη των επιχειρήσεων και στην ανεργία χιλιάδες εργαζομένους.
- Η συγκέντρωση της τουριστικής υποδομής σε συγκεκριμένες περιφέρειες όπως η Κρήτη, τα Δωδεκάνησα και η Στερεά Ελλάδα έχει σαν αποτέλεσμα την ανισοκατανομή της τουριστικής κίνησης.
- Η έλλειψη εκπαίδευσης στο ανθρώπινο δυναμικό (υπαλλήλων και επιχειρηματιών) που δεν ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις του διεθνή ανταγωνισμού και ρίχνουν το επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- Το μονοδιάστατο προσφερόμενο τουριστικό προϊόν (beach&sun) και έλλειψη διαφοροποίησης της τουριστικής εικόνας από τις ανταγωνίστριες χώρες.
- Χαμηλές επενδύσεις στον κλάδο του Τουρισμού λόγω οικονομικής κρίσης και έλλειψη χωροταξικού σχεδιασμού για τις τουριστικές υποδομές.
- Έλλειψη εκσυγχρονισμού των συγκοινωνιακών υποδομών και ανύπαρκτες υποστηρικτικές υποδομές.
- Χαμηλή ποιότητα τουριστικών υποδομών και εγκαταστάσεων για ειδικές μορφές τουρισμού όπως μαρίνες, συνεδριακά κέντρα, κέντρα θαλασσοθεραπείας και χιονοδρομικά κέντρα.
- Μειωμένη ικανότητα στο promotion, το marketing και την αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών (διαδίκτυο, δίκτυα κρατήσεων) με αποτέλεσμα τη μείωση της ανταγωνιστικότητας του Ελληνικού τουρισμού.
- Έλλειψη κινήτρων για αύξηση της τουριστικής επιχειρηματικότητας και ένταξη των νέων στον τουριστικό κλάδο που οφείλεται στην έλλειψη σχεδιασμού πάνω σε έναν μακροπρόθεσμο αναπτυξιακό άξονα.
- Χαμηλή απορρόφηση κονδυλίων ΕΣΠΑ για την ανάπτυξη τουριστικών μονάδων.

Ευκαιρίες του Ελληνικού Τουρισμού (Opportunities)

- Η στροφή σε εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι επενδύσεις σε νέες τουριστικές υποδομές και η διαφοροποίηση του υπάρχοντος τουριστικού προϊόντος. Η συνεργασία ιδιωτικού και δημοσίου τομέα και η καταπολέμηση της γραφειοκρατίας βασικοί παράγοντες για την επίτευξη αυτών των στόχων.
- Η αύξηση τουριστικών δαπανών και κινήτρων για τους νέους επιχειρηματίες.

- Η επέκταση της τουριστικής περιόδου μέσω των εναλλακτικών μορφών τουρισμού και η αύξηση του εσωτερικού τουρισμού.
- Άνοιγμα σε ανερχόμενες οικονομικές δυνάμεις όπως Ρωσία, Κίνα και Ινδία με απλοποίηση διαδικασιών έκδοσης visa.
- Η προώθηση του Ελληνικού Τουρισμού και δυνατότητα πρόσβασης στον καταναλωτή μέσω διαδικτύου και social media.
- Η δημιουργία τουριστικού χωροταξικού σχεδίου, ώστε να μπορέσει να υπάρξει μια ορθολογική τουριστική ανάπτυξη με κατηγοριοποίηση των περιοχών αναλόγως με το πόσο ανεπτυγμένες είναι τουριστικά και με ρυθμίσεις ανάλογα με τις ιδιομορφίες(ορεινά, πεδινά, νησιωτικά) και τα χαρακτηριστικά(ιστορικά, πολιτιστικά) της κάθε περιοχής.
- Η χρηματοδότηση έργων υποδομής μέσω Ευρωπαϊκών κονδυλίων
- Οι συμφωνίες με αεροπορικές εταιρίες χαμηλού κόστους που θα προσελκύσει τουρίστες από τη Βόρεια Ευρώπη τους θερινούς μήνες και θα βοηθήσει την Αθήνα να αναδειχθεί σε προορισμό city break.

Απειλές για τον Ελληνικό Τουρισμό (Threats)

- Ο αυξανόμενος ανταγωνισμός από αναδυόμενους μεσογειακούς προορισμούς λόγω του χαμηλότερου κόστους διακοπών που προσφέρουν.
- Η ίδια ακριβώς τουριστική προσφορά (beach&sun) με τις ανταγωνίστριες χώρες της Μεσογείου να οδηγήσει σε σταδιακή μείωση των επισκεπτών.
- Οι επιπτώσεις της παρατεταμένης κρίσης χρέους των χωρών της Ευρώπης, να οδηγήσει σε κοινωνική και πολιτική αστάθεια.

6.5 Σύνοψη – Συμπεράσματα

Οι αφίξεις των τουριστών στη χώρα μας παρά τις διακυμάνσεις και κυρίως παρά την παντελή έλλειψη ενιαίας τουριστικής πολιτικής παρουσιάζει σταθερά ανοδική πορεία. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Ε.Ο.Τ η μέση διάρκεια παραμονής των τουριστών στη χώρα μας υπολογίζεται στις 9-10 μέρες.

Η Ελλάδα είναι η χώρα του αεροπορικού τουρισμού , αφού λόγω της γεωγραφικής της θέσης δεν είναι εύκολη η πρόσβαση με άλλο μέσο. Η Ευρώπη είναι η κυρίαρχη αγορά προέλευσης των τουριστών και έπεται αυτή της Αμερικής.

Ένα από τα αδύνατα σημεία του Ελληνικού τουρισμού είναι η έντονη εποχικότητα , γεγονός που επηρεάζει αρνητικά την ποιότητα και το κόστος των προσφερόμενων υπηρεσιών. Τέλος παρατηρείται μεγάλη συγκέντρωση των Τουριστών σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας Η συγκέντρωση αυτή είναι αποτέλεσμα της ασύμμετρης κατανομής της προσφοράς του τουριστικού προϊόντος. Βέβαια αυτό το φαινόμενο τείνει μειούμενο όσο περνούν τα χρόνια καθώς όλο και περισσότερες περιοχές της χώρας αναπτύσσουν τουριστικές υποδομές αντιλαμβανόμενες πως η Τουριστική βιομηχανία στη χώρα μας είναι ένα πεδίο με τεράστιες δυνατότητες.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- <http://www.gnto.gov.gr/>
- WWW.SETE.GR

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΕΤΑΙΡΙΩΝ ΚΛΑΔΟΥ

7.1 ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

Προφιλ Ομίλου:

Η Attica Group είναι η μητρική εταιρία των Superfast Ferries και Blue Star Ferries. Τα πλοία του Ομίλου είναι δρομολογημένα σε γραμμές στην Ελλάδα και το εξωτερικό, μεταξύ Ελλάδος και Ιταλίας στην Αδριατική θάλασσα και στις γραμμές του εσωτερικού τα πλοία του Ομίλου συνδέουν τον Πειραιά και την Ραφήνα με τις Κυκλάδες, και τον Πειραιά με τα Δωδεκάνησα και την Κρήτη.

Ελλάδα – Ιταλία

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στις εξής γραμμές:

ΠΑΤΡΑ-ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ-ΑΝΚΟΝΑ*
ΠΑΤΡΑ-ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑ-ΚΕΡΚΥΡΑ-ΜΠΑΡΙ

Ελληνικά Νησιά

Ο Όμιλος δραστηριοποιείται στις εξής γραμμές:

Κυκλάδες

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΑ:
ΠΑΡΟ - ΝΑΞΟ - ΣΑΝΤΟΡΙΝΗ
ΣΥΡΟ - ΤΗΝΟ - ΜΥΚΟΝΟ
ΙΟ - ΑΜΟΡΓΟ - ΗΡΑΚΛΕΙΑ - ΣΧΟΙΝΟΥΣΑ - ΚΟΥΦΟΝΗΣΙ - ΔΟΝΟΥΣΑ

ΑΠΟ ΡΑΦΗΝΑ:
ΜΥΚΟΝΟ - ΠΑΡΟ - ΝΑΞΟ - ΙΟ (από τον Ιούνιο 2013)

Δωδεκάνησα

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΑ:
ΠΑΤΜΟ - ΛΕΡΟ - ΚΩ – ΡΟΔΟ
ΚΑΛΥΜΝΟ - ΑΣΤΥΠΑΛΛΙΑ - ΝΙΣΥΡΟΣ – ΤΗΛΟΣ

Κρήτη

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΑ -
ΗΡΑΚΛΕΙΟ*

Νησιά Β.Α. Αιγαίου

ΑΠΟ ΠΕΙΡΑΙΑ ΠΡΟΣ:
[ΧΙΟ - ΜΥΤΙΛΗΝΗ](#)

Η Attica Group είναι εταιρία εισηγμένη στο Χρηματιστήριο Αθηνών.

*Τα δρομολόγια Πάτρα - Ηγουμενίτσα - Ανκόνα και Πειραιάς - Ηράκλειο πραγματοποιούνται σε συνεργασία με την Anek Lines.

Ιστορικό Ομίλου

Το 1918 ιδρύεται η Εταιρία με έδρα τον Πειραιά και επωνυμία "Γενική Εταιρία Εμπορίου και Βιομηχανίας της Ελλάδος". Αντικείμενο των εργασιών της είναι η παραγωγή και εμπορία αλεύρων για αρκετές δεκαετίες υπό νέα επωνυμία "Κυλινδρόμυλοι Αττικής Α.Ε."

Το 1922 έχουμε την Εισαγωγή της εταιρίας στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και το 1924 αλλαγή ιδιοκτησιακού καθεστώτος και επωνυμίας σε "Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε.", μετέπειτα "Επιχειρήσεις Αττικής Α.Ε. Συμμετοχών".

Το 1993 Υπό νέα διοίκηση με Πρόεδρο τον κ. Π. Παναγόπουλο, έχουμε την ίδρυση της θυγατρικής εταιρίας Αττική Ναυτιλιακή Α.Ε., μετέπειτα Superfast Ferries Ναυτιλιακή Α.Ε. και παραγγελία ναυπήγησης των δύο πρώτων Superfast, (Superfast I και Superfast II) στη Γερμανία.

Τον Απρίλιο και τον Ιούνιο του 1995 δρομολογούνται τα Superfast I και Superfast II στη γραμμή Πάτρα - Ανκώνα - Πάτρα. Τα δύο πλοία μειώνουν το χρόνο ταξιδιού μεταξύ Πάτρας και Ανκώνας κατά 40%.

Τον Ιούλιο του 1996 παραγγέλονται δύο νέα Superfast, (Superfast III και Superfast IV) στα ναυπηγεία Kvaerner Masa της Φινλανδίας .

Τον Απρίλιο του 1998 δρομολογούνται τα Superfast III και Superfast IV στη γραμμή Πάτρα - Ανκώνα - Πάτρα. Τα Superfast I και Superfast II εγκαινιάζουν μια νέα σύνδεση μεταξύ Πάτρας - Ηγουμενίτσας και Μπάρι στη νότιο Ιταλία. Τον Ιούλιο του ίδιου έτους έχουμε την Παραγγελία τεσσάρων νέων Superfast, στα ναυπηγεία Howaldtswerke Deutsche Werft AG στο Κίελο, Γερμανίας με δικαίωμα που επιβεβαιώθηκε το Μάρτιο 1999 για ακόμα δύο πλοία. Το πρώτο ζευγάρι (Superfast V και Superfast VI) προορίζεται για τις γραμμές Ελλάδος - Ιταλίας. Τα άλλα τέσσερα Superfast (Superfast VII, VIII, IX και X) θα δρομολογηθούν στη Βαλτική θάλασσα.

Τον Αύγουστο του 1999 η εταιρία έρχεται σε Συμφωνία με μετόχους της εταιρίας Γραμμές Στρίντζη Ναυτιλιακή Α.Ε. για την αγορά ποσοστού ελέγχου 38,8% της τελευταίας, ποσοστό που αργότερα φτάνει το 48,8% και αλλαγή του εμπορικού σήματος και ονόματος της εταιρίας σε Blue Star Ferries. Οι Γραμμές Στρίντζη διαθέτουν σήμερα στόλο 10 πλοίων που εξυπηρετεί γραμμές του εσωτερικού και μεταξύ Ελλάδος - Ιταλίας. Το Δεκέμβριο του ίδιου έτους ιδρύεται η θυγατρική εταιρία Attica Premium Α.Ε. με σκοπό να αναλάβει τη Γενική Αντιπροσώπευση των πλοίων του Ομίλου στην Αττική, στα νησιά του Αιγαίου, στην Κεντρική και Βόρειο Ελλάδα και σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το Μάρτιο του 2000 παραγγέλονται στα ναυπηγεία Flender Werft AG δύο νέων Superfast που θα παραδοθούν τον Μάρτιο και Μάιο του 2002. Το Μάιο έχουμε την Παραλαβή του πρώτου πλοίου νέας γενιάς για την Blue Star Ferries, του επιβατηγού-οχηματαγωγού Blue Star Ithaki από τα ναυπηγεία Daewoo Heavy Industries Ltd. της Κορέας. Το υπερσύγχρονο νεότευκτο Blue Star Ithaki δρομολογείται στις γραμμές των Κυκλάδων κερδίζοντας την προτίμηση του επιβατικού κοινού. Τον Ιούνιο και τον Ιούλιο παραλαμβάνονται τα επιβατηγά-οχηματαγωγά Blue Star 1 και Blue Star 2 από τα ναυπηγεία Van der Giessen de Noord N.V. της Ολλανδίας και δρομολογήσή τους στις γραμμές της Αδριατικής Θάλασσας , ενώ το Σεπτέμβριο η Superfast Ferries επιλέγεται μεταξύ 42 άλλων εταιριών ως

η προτιμώμενη Εταιρία για τη δρομολόγηση επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων μεταξύ του Rosyth στο Fife της Σκωτίας και της ηπειρωτικής Ευρώπης.

Το Φεβρουάριο και Απρίλιο του 2001 έχουμε την παράδοση των Superfast VI και Superfast V από τα ναυπηγεία Howaldtswerke Deutsche Werft AG στο Κίελο, Γερμανίας. Δρομολόγηση των δύο πλοίων στις γραμμές της Αδριατικής. Το Μάιο δρομολογείται το Superfast VII στη γραμμή Ρόστοκ, Γερμανία - Χάνκο, Φινλανδία, εγκαινιάζοντας έτσι τις δραστηριότητες της Superfast Ferries στη Βαλτική θάλασσα. Το ακολουθεί στην ίδια γραμμή το Superfast VIII τον Ιούλιο του 2001.

Τον Ιούνιο του 2001 Το λιμάνι του Ζεμπρούγκε στο Βέλγιο επιλέγεται για την καθημερινή σύνδεση μεταξύ Σκωτίας και ηπειρωτικής Ευρώπης που θα ξεκινήσει τον Μάιο του 2002. Το Σεπτέμβριο Οι Επιχειρήσεις Απτικής ύστερα από έγκρισή της Γενικής Συνέλευσης προχωρούν στην έκδοση μετατρέψιμου ομολογιακού δανείου τριετούς διάρκειας, ύψους Ευρώ 45 εκατ. , τέλος το Νοέμβριο του 2001 Οι Επιχειρήσεις Απτικής υπογράφουν μνημόνιο προθέσεως συνεργασίας με την Ιταλική εταιρία κρουαζιερών Costa Crociere, μέλος του Ομίλου Carnival Corporation, για τη δημιουργία δύο νέων ναυτιλιακών εταιριών που θα δραστηριοποιηθούν στις κρουαζιέρες και στη μεταφορά επιβατών και οχημάτων με επιβατηγά-οχηματαγωγά πλοία.

Τον Ιανουάριο και το Φεβρουάριο του 2002 έχουμε την παράδοση των Superfast IX και Superfast X από τα ναυπηγεία Howaldtswerke Deutsche Werft AG στο Κίελο, Γερμανίας ,ενω το Μάρτιο έχουμε την συμφωνία των Επιχειρήσεων Απτικής με την Εταιρία TT-Line της Τασμανίας η οποία ανήκει στην Κυβέρνηση της Τασμανίας (Αυστραλία), για την πώληση των πλοίων Superfast III και Superfast IV.

Τον Απρίλιο του 2002 παραλαμβάνεται επιβατηγό – οχηματαγωγό Blue Star Paros από τα ναυπηγεία Daewoo Heavy Industries Ltd. της Κορέας. Το υπερσύγχρονο νεότευκτο Blue Star Paros δρομολογείται στις γραμμές των Κυκλάδων συνεχίζοντας την επιτυχία του Blue Star Ithaki. Το Μάιο Η Superfast Ferries έρχεται ξανά πρώτη σε διεθνή διαγωνισμό για μία νέα συνδεσή μεταφοράς επιβατών και φορτίων μεταξύ της Μεγάλης Βρετανίας και της Ολλανδίας. Έναρξη της γραμμής μεταξύ Ροσάϊθ, Σκωτίας και Ζεμπρούγκε, Βελγίου, της πρώτης απευθείας θαλάσσιας σύνδεσης της Σκωτίας με την Ηπειρωτική Ευρώπη με τα υπερσύγχρονα επιβατηγά-οχηματαγωγά Superfast IX και Superfast X.

Τον Ιούνιο παραλαμβάνεται το επιβατηγό – οχηματαγωγό Blue Star Naxos από τα ναυπηγεία Daewoo Heavy Industries Ltd. της Κορέας. Το υπερσύγχρονο νεότευκτο Blue Star Naxos δρομολογείται στις γραμμές των Κυκλάδων. Τον Ιούλιο παραλαμβάνεται το επιβατηγό – οχηματαγωγό πλοίο Superfast XI, από τα ναυπηγεία Flender Werft AG, στο Lubeck της Γερμανίας και δρομολογείται στις γραμμές της Αδριατικής Θάλασσας μεταξύ Πάτρας, Ηγουμενίτσας και Ανκώνας. Η Blue Star Ferries δρομολογεί το επιβατηγό-οχηματαγωγό πλοίο Blue Star 1 στη νέα

σύνδεση μεταξύ Πειραιά-Πάτμου-Λέρου-Κώ-Ρόδου αλλάζοντας τα δεδομένα στο θαλάσσιο ταξίδι για τα Δωδεκάνησα.

Το Σεπτέμβριο οι Superfast Ferries και Blue Star Ferries, γίνονται οι πρώτες ελληνικές εταιρίες της επιβατηγού ναυτιλίας που λαμβάνουν την πιστοποίηση ISO 14001 από τον Αμερικανικό Φορέα Πιστοποίησης ABS Quality Evaluations του διεθνούς Ομίλου Εταιριών American Bureau of Shipping , ενώ τον Οκτώμβριο παραλαμβάνεται το επιβατηγό – οχηματαγωγό πλοίο Superfast XII, από τα ναυπηγεία Flender Werft AG, στο Lubeck της Γερμανίας. Με το Superfast XII ολοκληρώνεται το επενδυτικό πρόγραμμα που ξεκίνησε το 1993 με την παραγγελία των Superfast I και Superfast II.

Το Μάρτιο του 2003 η Blue Star Ferries ενισχύοντας την παρουσία της στην ελληνική αγορά, εγκαινιάζει άλλη μία νέα γραμμή μεταξύ Πειραιά και Χανίων, Κρήτης. Στην γραμμή δρομολογείται το Blue Star 2 και τον Ιούλιο του ίδιου έτους έχουμε τη συμφωνία των Επιχειρήσεων Αττικής με την Εταιρία TT-Line της Τασμανίας η οποία ανήκει στην Κυβέρνηση της Τασμανίας (Αυστραλία), για την απόκτηση του επιβατηγού-οχηματαγωγού Superfast II.

Τον Ιανουάριο του 2004 τα Superfast IX και Superfast X που εκτελούν το δρομολόγιο Rosyth, Σκωτίας – Zeebrugge, Βελγίου ψηφίζονται ως τα καλύτερα πλοία της Βορείου Θάλασσας μεταξύ 15 πλοίων από τον περιοδικό "Holiday Which?" του Βρετανικού Συνδέσμου Καταναλωτών .Παράλληλα έχουμε τη Συμφωνία των Επιχειρήσεων Αττικής με την Εταιρία Atlantic Navigazione για την απόκτηση του επιβατηγού-οχηματαγωγού Superfast I. Το Superfast I παραδίδεται στους νέους ιδιοκτήτες του στα τέλη Φεβρουαρίου 2004. Με την πώληση του Superfast I, ολοκληρώνεται η πώληση των τεσσάρων Superfast πρώτης γενιάς. Ο στόλος της Superfast Ferries αποτελείται πλέον από οκτώ ολοκαίνουργια επιβατηγά-οχηματαγωγά πλοία Superfast κατασκευής 2001 και εντεύθεν με μέση ηλικία μικρότερη των τριών ετών.

Το Φεβρουάριο του 2004 πωλείται το Ε/Γ–Ο/Γ Blue Sky, έτους ναυπηγήσεως 1974, που ήταν δρομολογημένο στη γραμμή της Βενετίας. Η πώληση του πλοίου εντάσσεται στο πρόγραμμα του Ομίλου για ανανέωση του στόλου του. Το Μάιο πωλείται το Ε/Γ–Ο/Γ Blue Bridge, έτους ναυπηγήσεως 1976, που ήταν δρομολογημένο στη γραμμή του Μπρίντεζι. Η πώληση και αυτού του πλοίου εντάσσεται στο πρόγραμμα του Ομίλου για ανανέωση του στόλου του.

Τον Ιούνιο του 2004 οι Επιχειρήσεις Αττικής ύστερα από έγκρισή της Γενικής Συνέλευσης μετονομάζονται σε Attica Group και το Νοέμβριο η Attica Group ψηφίζεται «Η Καλύτερη Εταιρία της Χρονιάς για την Επιβατηγό Ναυτιλία» στα Ναυτιλιακά Βραβεία της Lloyd's List.Επίσης η Superfast Ferries ψηφίζεται η «Καλύτερη Εταιρία Επιβατηγών-Οχηματαγωγών Πλοίων» από τον Σύνδεσμο Τουριστικών Πρακτόρων της Σκωτίας, τον αρχαιότερο σύνδεσμο πρακτόρων του κόσμου, από 700 μέλη που ψήφισαν σε ολόκληρη τη Σκωτία.

Τον Ιανουάριο του 2005 η Attica Group εισέρχεται στην αγορά των πλοίων RoRo με την αγορά και δρομολόγηση των Marin και Nordia, δύο φορτηγών-οχηματαγωγών πλοίων (RoRo) μεταξύ Ροστόκ, Γερμανίας και

Ουζικαουπούνκι, Φινλανδίας αυξάνοντας την μεταφορική ισχύ του Ομίλου στη Βαλτική Θάλασσα όπου δραστηριοποιείται από το 2001. Επίσης η Attica Group αποκτά ποσοστό 12.33% στην Hellas Flying Dolphins, νυν Hellenic Seaways, που δραστηριοποιείται με επιβατηγά-οχηματαγωγά πλοία κυρίως στις γραμμές του Αιγαίου.

Το Φεβρουάριου 2005 η H Attica Group αποκτά ποσοστό συμμετοχής 10.23% στο μετοχικό κεφάλαιο στην εδρεύουσα στο Ηράκλειο Κρήτης ναυτιλιακή εταιρία Μινωικές Γραμμές Α.Ν.Ε. ποσοστό που αργότερα φτάνει το 11.61%. Το Μάρτιο Η Blue Star Ferries αναστέλει τη γραμμή Πειραιά-Χανίων-Πειραιά και το επιβατηγό-οχηματαγωγό Blue Star 1 μεταδρομολογείται στη γραμμή Πάτρας-Ηγουμενίσσας-Μπάρι, ενισχύοντας την παρουσία της Blue Star Ferries στις γραμμές Ελλάδας-Ιταλίας, όπου δραστηριοποιείται με ένα ακόμη πλοίο. Τον Ιούλιο του 2005 η σύνδεση της Superfast Ferries μεταξύ Σκωτίας και Βελγίου στη Βόρειο Θάλασσα λαμβάνει την υψηλότερη διάκριση του Εθνικού Οργανισμού Τουρισμού της Σκωτίας, την απόδοση 4 αστέρων για την τελειότητα των υπηρεσιών και του προϊόντος που προσφέρει.

Το Σεπτέμβριο του 2005 συνεχίζονται οι διακρίσεις καθώς η Blue Star Ferries αναδεικνύεται ως η «Καλύτερη Ναυτιλιακή Εταιρία στην Ελλάδα» από τους αναγνώστες του περιοδικού Voyager μετά από σχετικό διαγωνισμό. Ειδικότερα, η εταιρία επιβραβεύθηκε από το αναγνωστικό κοινό του περιοδικού στις ακόλουθες κατηγορίες: Πληρώματα/service, καμπίνες, αίσθημα ασφάλειας, καθαριότητα, διάρκεια ταξιδιού. Επιπλέον η Superfast Ferries ψηφίζεται ως η «Καλύτερη Εταιρία Ferries» από τους αναγνώστες των εφημερίδων Guardian, Observer και Guardian Unlimited (ηλεκτρονική έκδοση της Guardian) στα 19α Guardian Travel Awards, τη μακροβιότερη ανεξάρτητη δημοσκόπηση στο είδος της.

Το Νοέμβριο του 2005 ανταποκρινόμενη στις ανάγκες της αγοράς και επιδιώκοντας την αποτελεσματικότερη λειτουργία του στόλου, η Superfast Ferries μεταδρομολογεί το Superfast IX από τη γραμμή Σκωτίας-Βελγίου στη Βόρειο Θάλασσα, στη γραμμή Γερμανίας-Φινλανδίας στη Βαλτική Θάλασσα που θα εξυπηρετείται πλέον από τρία πλοία Superfast, τα Superfast VII, Superfast VIII και Superfast IX. Η γραμμή Σκωτίας-Βελγίου, στη Βόρειο Θάλασσα, θα εξυπηρετείται από το Superfast X. Τον ίδιο μήνα η Superfast Ferries ψηφίζεται ως η «Καλύτερη Εταιρία Επιβατηγών-Οχηματαγωγών Πλοίων» από τον Σύνδεσμο Τουριστικών Πρακτόρων της Σκωτίας για δεύτερη συνεχή χρονιά.

Το Φεβρουάριο του 2006 η Attica προβαίνει στην πώληση του ποσοστού 12,33% στη Hellenic Seaways που είχε αποκτήσει ένα χρόνο νωρίτερα, ενώ η Blue Star Ferries, στα πλαίσια του θεσμού Superbrands, αναδεικνύεται ως μία από τις κορυφαίες επώνυμες μάρκες της Ελληνικής Αγοράς, για το 2005, στην κατηγορία «Τουριστικές Υπηρεσίες».

Το Μάρτιο του 2006 η Blue Star Ναυτιλιακή προβαίνει στην πώληση του επιβατηγού catamaran SeaJet 2. Η πώληση του πλοίου εντάσσεται στο πλαίσιο της επικέντρωσης της εταιρίας στην εκμετάλλευση σύγχρονων

συμβατικών επιβατηγών οχηματαγωγών πλοίων υψηλών ταχυτήτων. Τον Απρίλιο η Attica προβαίνει στην πώληση των Superfast VII, Superfast VIII και Superfast IX, που δραστηριοποιούνται στη γραμμή Ρόστοκ, Γερμανίας-Χάνκο, Φινλανδίας στη Βαλτική Θάλασσα στην εταιρία AS Tallink Grupp. Κατόπιν συμφωνίας με την AS Tallink Grupp, τα πωληθέντα πλοία θα διατηρήσουν τα ονόματά τους και θα συνεχίσουν να εκτελούν πλόες με τα χρώματα της Superfast το αργότερο μέχρι το τέλος του 2007.

Τον Ιούλιο η θυγατρική της Attica Group, Blue Star N.A.E. αποκτά, μέσω πλειστηριασμού, το σύνολο του ενεργητικού της ΔANE που περιλαμβάνει το Ε/Γ-Ο/Γ πλοίο Διαγόρας, για το συνολικό τίμημα των Ευρώ 19,9 εκατ. Το πλοίο Διαγόρας δρομολογείται στις γραμμές των Δωδεκανήσων τον Αύγουστο. Τον μήνα Αύγουστο η Η Attica Group προβαίνει σε συμφωνία με την Veolia Transport, για την πώληση του πλοίου Superfast X που δραστηριοποιείται στη Βόρειο θάλασσα, έναντι συνολικού τιμήματος Ευρώ 112 εκατ. τοις μετρητοίς. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί στις αρχές του 2007 με την παράδοση του πλοίου.

Το Νοέμβριο του 2006 η Attica Group προβαίνει σε συμφωνία με την γαλλική εταιρία Fret Cetam για τη ναύλωση του φορτηγού-οχηματαγωγού RoRo Nordia μέχρι τον Οκτώβριο 2008. Το RoRo Nordia ήταν δρομολογημένο στη γραμμή Uusikaupunki, Φινλανδίας – Rostock, Γερμανίας μαζί με το RoRo Marin. Από τις αρχές του 2007, το RoRo Marin θα μεταδρομολογηθεί καλύπτοντας τις ανάγκες του Ομίλου στις γραμμές Ελλάδος-Ιταλίας στην Αδριατική και στην Ακτοπλοΐα. Τον ίδιο μήνα η Blue Star Ferries ψηφίζεται ως «Η Καλύτερη Εταιρεία της Χρονιάς για την Επιβατηγό Ναυτιλία» στα Ναυτιλιακά Βραβεία της Lloyd's List.

Το Δεκέμβριο του 2006 η Attica Group ανακοινώνει τη δρομολόγηση του πλοίου Blue Star 1 της θυγατρικής της εταιρίας Blue Star Ferries στη γραμμή Σκωτίας – Βελγίου σε αντικατάσταση του πλοίου Superfast X το οποίο επωλήθη τον Αύγουστο 2006 και θα παραδοθεί στους αγοραστές του τον Φεβρουάριο 2007.

Το Φεβρουάριο του 2007 η Attica Group αυξάνει τη συμμετοχή της στις Μινωικές Γραμμές Α.Ν.Ε σε 22,25% και τον Ιούνιο επώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στις Μινωικές Γραμμές Α.Ε. Τον Αύγουστο έχουμε την αλλαγή στη σύνθεση και τις αρμοδιότητες του Διοικητικού Συμβουλίου.

Την ίδια περίοδο η ATTICA A.E. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ δείχνοντας το κοινωνικό της πρόσωπο κατέθεσε στην Τράπεζα της Ελλάδος για λογαριασμό των εταιριών Superfast Ferries και Blue Star Ferries το ποσό των Ευρώ 150.000 στο Ειδικό Ταμείο Αντιμετώπισης Εκτάκτων Αναγκών για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκάλεσαν οι πρόσφατες πυρκαγιές στη χώρα μας.

Το Σεπτέμβριο του 2007 η Attica Group ανακοινώνει την αγορά δύο φορτηγών-οχηματαγωγών πλοίων, τύπου RoRo, έτους κατασκευής 1998 και 1999 αντίστοιχα. Τον Οκτώβριο έχουμε αλλαγή σύνθεσης Διοικητικού Συμβουλίου και επανακαθορισμός αρμοδιοτήτων. Επιπλέον η Attica Group ανακοινώνει την παραλαβή των φορτηγών-οχηματαγωγών πλοίων RoRo Shield (1999) και Challenge (1998). Τα πλοία Shield και Challenge θα παραμείνουν χρονοναυλωμένα μεταξύ Αγγλίας και Ιρλανδίας.

Τον Ιανουάριο του 2008 η Attica Group ανακοινώνει ότι προέβη σε συμφωνία για την πώληση του οχηματαγωγού πλοίου (RoRo) Marin που δραστηριοποιείται στην Αδριατική θάλασσα. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί το Φεβρουάριο του 2008 με την παράδοση του πλοίου. Επίσης η Attica Group ανακοινώνει ότι προέβη σε συμφωνία για την πώληση των οχηματαγωγών πλοίων (RoRo) Shield και Challenge. Τα πλοία αυτά, έτους ναυπήγησης 1998 και 1999 είναι χρονοναυλωμένα σε γραμμές της Βορείου Ευρώπης. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί το Φεβρουάριο του 2008 με την παράδοση των πλοίων.

Το Φεβρουάριο του 2008 η Attica Group ανακοινώνει την ολοκλήρωση της πώλησης του πλοίου RoRo Marin στην Compagnie Maritime Marfret καθώς και την ολοκλήρωση της πώλησης του πλοίου RoRo Challenge στην Challenge Shipping Co. Ltd. της Clipper Denmark A/S. Επίσης ανακοινώνεται η σύνθεση του νέου Διοικητικού Συμβουλίου. Τέλος τον ίδιο μήνα ανακοινώνεται η ολοκλήρωση της πώλησης του πλοίου RoRo Shield στην Shield Shipping Co. Ltd. της Clipper Denmark A/S και η απόφαση της συνεδρίασης της 26.02.08 για τη συγχώνευση δια απορροφήσεως της εισηγμένης στο Χ.Α. Blue Star Ναυτιλιακή Α.Ε. από την Attica Α.Ε. Συμμετοχών σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 69-77α του Κ.Ν. 2190/1920, των άρθρων 1 έως 5 του Ν. 2166/1993 και εν γένει της εμπορικής νομοθεσίας ως ισχύουν. Η ημερομηνία μετασχηματισμού θα είναι το αργότερο η 30η Ιουνίου, 2008.

Το Μάρτιο η Attica Group ανακοινώνει ότι προέβη σε συμφωνία για την πώληση του οχηματαγωγού πλοίου (RoRo) Nordia στην Compagnie Maritime Marfret, Marseilles. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Απρίλιο του 2008 με την παράδοση του πλοίου. Επίσης ανακοινώθηκε ότι η Έκτακτη Γενική Συνέλευση των μετόχων της, της 12.02.08, αποφάσισε τη μετατροπή του συνόλου των 104.173.680 μετοχών της Εταιρίας από κοινές ανώνυμες σε ισάριθμες 104.173.680 κοινές ονομαστικές μετοχές.

Τον Απρίλιο ολοκληρώνεται η πώληση του πλοίου RoRo Nordia στην Compagnie Maritime Marfret, Marseilles και τον Ιούνιο η Attica Group έρχεται σε συμφωνία συμφωνία με την Grimaldi Holding S.p.A., Γένοβας, Ιταλίας για την αγορά δύο υπερσύγχρονων πλοίων Ro-Pax που ναυπηγούνται στα ναυπηγεία Nuovi Cantieri Aruania, Ιταλίας. Το πρώτο πλοίο θα παραδοθεί το φθινόπωρο του 2008 και το δεύτερο το καλοκαίρι/φθινόπωρο του 2009. Τα πλοία θα δρομολογηθούν σε γραμμές που δραστηριοποιούνται τα πλοία του Ομίλου.

Το Σεπτέμβριο του 2008 η εταιρία μετακομίζει στα νέα της γραφεία στη Λεωφόρο Συγγρού 123-125 & Τορβά 3. Τον Οκτώβριο παραλαμβάνεται το νεότευκτο υπερσύγχρονο πλοίο Ro-Pax Superfast I από την Grimaldi Holding

S.p.A, Γένοβας, Ιταλίας που ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία Nuovi Cantieri Aruania, Ιταλίας. Το Superfast I είναι το πρώτο από την παραγγελία των δύο πλοίων, ενώ η παράδοση του δεύτερου πλοίου αναμένεται το καλοκαίρι/φθινόπωρο του 2009. Το πλοίο θα δρομολογηθεί στη γραμμή Πάτρα-Ηγουμενίτσα-Μπάρι.

Το Δεκέμβριο του 2008 έχουμε τη συγχώνευση των των Ανώνυμων Εταιρειών, «Blue Star Ναυτιλιακή Ανώνυμη Εταιρεία», «Superfast Ferries Ναυτιλιακή Ανώνυμος Εταιρεία» και «Attica Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών» με απορρόφηση της πρώτης και της δεύτερης από την τρίτη. Η Attica Group ανακοινώνει ότι, λόγω της συγχώνευσης με απορρόφηση της Blue Star Ναυτιλιακή Ανώνυμη Εταιρεία, αυξήθηκε το Μετοχικό Κεφάλαιο της Εταιρείας κατά το συνολικό ποσό των Ευρώ 55.035.163, ήτοι κατά το ποσό του εισφερόμενου μετοχικού κεφαλαίου της Blue Star Ναυτιλιακή Ανώνυμη Εταιρεία, ύψους Ευρώ 53.765.000, πλέον ποσού Ευρώ 1.270.163 λόγω κεφαλαιοποίησης (για σκοπούς στοργυλοποίησης) αποθεματικού υπέρ το άρτιο, παράλληλα με τη μεταβολή της ονομαστικής αξίας της μετοχής από Ευρώ 0,60 σε Ευρώ 0,83 και την έκδοση 37.440.020 νέων κοινών ονομαστικών μετοχών, ονομαστικής αξίας Ευρώ 0,83 έκαστη. Μετά την ως άνω αύξηση το μετοχικό κεφάλαιο της Attica Ανώνυμος Εταιρεία Συμμετοχών ανέρχεται σε Ευρώ 117.539.371 διαιρούμενο σε 141.613.700 κοινές, ονομαστικές με δικαίωμα ψήφου, μετοχές, νέας ονομαστικής αξίας Ευρώ 0,83 η κάθε μία.

Το Μάρτιο του 2009 η Η Attica Group, με ιδιαίτερη χαρά ανακοινώνει την έναρξη της σύνδεσης Πειραιάς-Καστελλόριζο, με το πλοίο ΔΙΑΓΟΡΑΣ της εταιρίας Blue Star Ferries. Το δρομολόγιο θα εκτελείται μία φορά την εβδομάδα. Με τη δρομολόγηση του F/B ΔΙΑΓΟΡΑΣ, αλλάζουν τα δεδομένα στο θαλάσσιο ταξίδι για το Καστελλόριζο, προσφέροντας με συνέπεια υπηρεσίες υψηλού επιπέδου στους κατοίκους του νησιού και στους επισκέπτες. Επιπλέον η Attica Group ανακοινώνει τη δρομολόγηση του Superfast XII στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιά. Το Superfast XII διαθέτει όλες τις σύγχρονες ανέσεις για ένα άνετο, πολυτελές και γρήγορο ταξίδι. Καθιερώνει νέα πρότυπα στη θαλάσσια μεταφορά, προσφέροντας υπηρεσίες υψηλού επιπέδου.

Τον Ιούνιο του 2009 η Attica Group ανακοινώνει την υπογραφή συμφωνίας για τη ναυπήγηση δύο υπερσύγχρονων επιβατηγών-οχηματαγωγών πλοίων με τα ναυπηγεία Daewoo Shipbuilding and Marine Engineering Co. (DSME) της Κορέας. Το συνολικό κόστος της επένδυσης ανέρχεται σε Ευρώ 137,00 εκατ. περίπου για τα δύο πλοία. Η παράδοση του πρώτου πλοίου θα γίνει την άνοιξη του 2011 και του δεύτερου το α' τρίμηνο του 2012. Η επένδυση αυτή στοχεύει στη συνεχή προσπάθεια της εταιρίας να προσφέρει υψηλού επιπέδου μεταφορικές υπηρεσίες με σύγχρονα, καινούργια και γρήγορα πλοία και να συμβάλλει στην ανάπτυξη των νησιών μας προς όφελος των κατοίκων και των επισκεπτών τους.

Τον Οκτώβριο η Attica Group ανακοινώνει την παραλαβή του νεότευκτου υπερσύγχρονου πλοίου Ro-Pax Superfast II, ναυπήγησης Σεπτεμβρίου 2009, από την Grimaldi Holding S.p.A., Γένοβας, Ιταλίας που ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία Nuovi Cantieri Aruania, Ιταλίας. Το Superfast II είναι το δεύτερο από την παραγγελία των δύο πλοίων. Το πλοίο θα δρομολογηθεί στη γραμμή Πάτρα-Ηγουμενίτσα-Μπάρι. Τέλος το Δεκέμβριο του 2009 η Attica

Group ανακοινώνει ότι προέβη σε συμφωνία με την BRETAGNE ANGLETERRE IRLANDE S.A., Γαλλίας, για την πώληση του πλοίου Superfast V. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί τον Φεβρουάριο 2010 με την παράδοση του πλοίου.

Τον Απρίλιο του 2010 ανακοινώνεται η δρομολόγηση του Blue Horizon στη γραμμή Χανιά-Πειραιά. Ο Όμιλος Attica Group με τη δρομολόγηση του BLUE HORIZON στα Χανιά και την καθιέρωση του SUPERFAST XII στη γραμμή του Ηρακλείου, εδραιώνει την παρουσία του στην Κρήτη, εξυπηρετώντας τα δύο μεγαλύτερα λιμάνια του νησιού, συμβάλλοντας σημαντικά, σε μία περίοδο έντονης οικονομικής ύφεσης, στην αύξηση της επιβατικής κίνησης.

Τον Νοέμβριο η Attica Group ανακοινώνει την καθέλκυση του Blue Star Delos, η οποία πραγματοποιήθηκε στα Ναυπηγεία Daewoo Shipbuilding and Marine Engineering Co. Ltd της Κορέας. Το Blue Star Delos αποτελεί το πρώτο από τα δύο νέα πλοία του Ομίλου, που θα δρομολογηθεί στις γραμμές των Κυκλάδων το καλοκαίρι του 2011. Τέλος το Δεκέμβριο η Attica Group ανακοινώνει ότι προέβη σε συμφωνία με την ελληνική εταιρία GOLDEN STAR FERRIES SHIPPING CO για την πώληση του πλοίου Superferry II, ναυπήγησης 1974. Η συναλλαγή αναμένεται να ολοκληρωθεί το δεύτερο δεκαπενθήμερο του Μαρτίου 2011 με την παράδοση του πλοίου.

Το Μάρτιο του 2011 η Attica Group ανακοινώνει την ολοκλήρωση της πώλησης του πλοίου Superferry II στην GOLDEN STAR FERRIES SHIPPING CO και τον Οκτώβριο την παραλαβή του νεότευκτου υπερσύγχρονου πλοίου Ro-Pax Blue Star Delos που ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering Co., Ltd, Κορέας. Το Blue Star Delos είναι το πρώτο από την παραγγελία δύο πλοίων, υψηλών προδιαγραφών, ολικού μήκους 145,50 μέτρων, ταχύτητας 26 κόμβων και μεταφορικής ικανότητας 2.400 επιβατών και 450 αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως ή 50 φορτηγών οχημάτων και 150 αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως.

Τον Ιούνιο του 2012 η Attica Group ανακοινώνει την παραλαβή του νεότευκτου υπερσύγχρονου πλοίου Ro-Pax Blue Star Patmos, που ναυπηγήθηκε στα ναυπηγεία Daewoo Shipbuilding & Marine Engineering Co., Ltd, Κορέας. Το Blue Star Patmos είναι το δεύτερο από την παραγγελία δύο πλοίων, υψηλών προδιαγραφών, ολικού μήκους 145,50 μέτρων, ταχύτητας 26 κόμβων και μεταφορικής ικανότητας 2.000 επιβατών και 427 αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως ή 60 φορτηγών οχημάτων και 145 αυτοκινήτων ιδιωτικής χρήσεως.

Το Μάρτιο του 2013 η Attica Group προέβη σε συμφωνία με την Genting Group για την πώληση του πλοίου SUPERFAST VI και τον Οκτώβριο του 2014 υπογράφεται συμφωνία με την κυβέρνηση του Καναδά, για την πώληση του Ε/Γ-Ο/Γ πλοίου BLUE STAR ITHAKI.

Δίκτυο Πωλήσεων:

Διεθνείς Γραμμές

Το Δίκτυο πωλήσεων της ATTICA GROUP για τις διεθνείς γραμμές επεκτείνεται σε όλο τον κόσμο και υποστηρίζεται από 4 γραφεία που ανήκουν στον Όμιλο (Αθήνα, Θεσσαλονίκη, Κρήτη και Γερμανία) και από 30 Κεντρικούς Αντιπροσώπους (Premium Sales Agents) στις κυριότερες αγορές και λιμενικούς πράκτορες στα λιμάνια αναχώρησης των πλοίων. Επιπλέον, ως πλήρες μέλος της Διεθνούς Ένωσης Σιδηροδρόμων (UIC), καθώς και όλων των Ευρωπαϊκών Σιδηροδρομικών Οργανισμών για τη θαλάσσια μεταφορά επιβατών, οι υπηρεσίες της διατίθενται σε 90 χώρες.

Το σύστημα κρατήσεων του Ομίλου ATTICA συνδέεται με τα Διεθνή Δίκτυα Κρατήσεων, όπως τα μέσα των οποίων συνδέονται on-line περισσότερα από 20.000 Ταξιδιωτικά Γραφεία σε όλο τον κόσμο προσφέροντας στους πελάτες άμεσες και ολοκληρωμένες υπηρεσίες.

Στόχος του Ομίλου είναι η διαρκής αναζήτηση νέων αγορών και προκλήσεων ώστε να επεκτείνει τις συνεργασίες του, αυξάνοντας ταυτόχρονα τις πωλήσεις. Το έμπειρο ανθρώπινο δυναμικό μετά από στρατηγικό σχεδιασμό, κάνοντας χρήση όλων των εργαλείων marketing, επικοινωνεί με το δίκτυο των συνεργατών και τους ενημερώνει και καθοδηγεί για την εμπορική πολιτική, καθώς και για τις δραστηριότητες και τα νέα προϊόντα των εταιριών του Ομίλου. Παράλληλα, επενδύοντας σε νέα μέσα και τεχνολογίες, ο Όμιλος προωθεί τις πωλήσεις εισιτηρίων on-line μέσω της δικής του ιστοσελίδας, πετυχαίνοντας αυξανόμενες πωλήσεις κάθε χρόνο.

Επίσης συμμετέχει στις κυριότερες τουριστικές εκθέσεις στην Ευρώπη προβάλλοντας τα προγράμματα και τις υπηρεσίες που προσφέρει.

Ελληνική Ακτοπλοΐα

Η ATTICA Group μέσω της Blue Star και της Superfast Ferries, δραστηριοποιείται στις Ελληνικές Ακτοπλοϊκές Γραμμές.

Το Δίκτυο Πωλήσεων εσωτερικού του Ομίλου είναι εξαιρετικά ανεπτυγμένο. Σε κάθε λιμάνι αναχώρησης ο Όμιλος διατηρεί λιμενικούς πράκτορες οι οποίοι συνδέονται on-line με το κεντρικό σύστημα κρατήσεων ενώ μέσω συστημάτων CRS (ForthCRS, Ferryscreen, Start) περισσότερα από 20.000 τουριστικά γραφεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό έχουν τη δυνατότητα να κάνουν κρατήσεις στο κεντρικό σύστημα κρατήσεων του Ομίλου.

Περιβαλλοντική Πολιτική

Ο Όμιλος Attica δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα σε περιβαλλοντικά θέματα και ως εκ τούτου έχει αφοσιωθεί στην προστασία του περιβάλλοντος αναγνωρίζοντας τις πτυχές – θέματα του περιβάλλοντος που ενδέχεται να επηρεαστούν από τη λειτουργία της.

Οι εταιρίες του Ομίλου αξιολογούν ετησίως αυτά τα περιβαλλοντικά θέματα και επιχειρούν να ελαχιστοποιήσουν την επίδρασή τους στο περιβάλλον. Τα πιο σημαντικά από αυτά σχετίζονται με εκπομπές καυσαερίων, εκροές στη θάλασσα, διαχείριση απορριμμάτων, ρύπανση της γης, χρησιμοποίηση πρώτων υλών και πόρων και περιβαλλοντικά αιτήματα τοπικών κοινωνιών.

Η περιβαλλοντική συνείδηση του Ομίλου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την αφοσίωσή μας να προσφέρουμε υψηλού επιπέδου υπηρεσίες προς ικανοποίηση των επιβατών μας. Πέραν της απόλυτης συμμόρφωσης με όλους τους διεθνείς, περιφερειακούς και τοπικούς κανονισμούς που αφορούν την προστασία του περιβάλλοντος, στόχοι του Ομίλου είναι:

- Να επενδύει συνεχώς σε νέες τεχνολογίες και να εφαρμόζει μεθόδους φιλικές προς το περιβάλλον.
- Να ελαχιστοποιεί τις όποιες αρνητικές συνέπειες λειτουργίας των μηχανημάτων διασφαλίζοντας την ομαλή λειτουργία τους μέσω της σωστής και έγκαιρης συντήρησής τους.
- Να ενθαρρύνει το προσωπικό του, στα πλοία και στα γραφεία, προς την υιοθέτηση πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον και την ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης, μέσω της κατάλληλης ενημέρωσης και εκπαίδευσης.
- Να ενθαρρύνει το προσωπικό του, στα πλοία και στα γραφεία, προς την υιοθέτηση πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον και την ανάπτυξη περιβαλλοντικής συνείδησης, μέσω της κατάλληλης ενημέρωσης και εκπαίδευσης.
- Να συμμετέχει ενεργά σε οργανισμούς που προωθούν τις αρχές της ασφάλειας και της προστασίας του περιβάλλοντος.
- Να συμμετέχει σε διεθνή προγράμματα έρευνας και ανάπτυξης που προωθούν την αποτελεσματικότητα, την υπευθυνότητα και τη μείωση των ρύπων στον κλάδο της ναυτιλίας.
- Να ενημερώνεται συνεχώς αναφορικά με θέματα περιβάλλοντος και να υιοθετεί νέες πρακτικές για αυτά.

Ο στόλος της Attica Group αποτελείται σε σημαντικό βαθμό από σύγχρονα, νεότευκτα πλοία τα οποία πληρούν το σύνολο των διεθνών κανονισμών για την προστασία του περιβάλλοντος με κυριότερο τον κανονισμό MARPOL 73/78 του Διεθνούς Ναυτιλιακού Οργανισμού (IMO).

Παραδείγματα εφαρμογής αυστηρών κριτηρίων περιβαλλοντικής λειτουργίας είναι, μεταξύ άλλων:

- Οι μηχανές των πλοίων τηρούν τους κανονισμούς για τις εκπομπές διοξειδίων αζώτου (Nox).
- Τα υφαλοχρώματα των πλοίων επιλέγονται ώστε να μην είναι τοξικά και να μην δηλητηριάζουν τους θαλάσσιους οργανισμούς, άλλη μία πρακτική που υιοθετήθηκε πριν γίνει υποχρεωτική μέσω διεθνών κανονισμών.
- Όλα τα χημικά που χρησιμοποιούνται στα πλοία, έχουν επιλεγεί βάσει της φιλικότητας τους προς το περιβάλλον.
- Τα υφαλοχρώματα των πλοίων επιλέγονται ώστε να μην είναι τοξικά και να μην δηλητηριάζουν τους θαλάσσιους οργανισμούς, άλλη μία πρακτική που υιοθετήθηκε πριν γίνει υποχρεωτική μέσω διεθνών κανονισμών.
- Απαγόρευση της χρήσης των ουσιών που προκαλούν καταστροφή του όζοντος και οποιαδήποτε χημικά πρόσθετα που χρησιμοποιούνται, επιλέγονται με βάση την περιβαλλοντική τους συμβατότητα.

Στον τομέα διαχείρισης προσωπικού, η Attica Group εκπαιδεύει τους υπαλλήλους της ως προς τις βέλτιστες πρακτικές και την ελάχιστη διατάραξη του περιβάλλοντος

Σε κάθε πλοίο, έχουν ορισθεί Αξιωματικοί με αρμοδιότητες επί των πρακτικών περιβαλλοντικών μέτρων που υιοθετούνται. Στα γραφεία του Ομίλου, ειδικευμένοι μηχανικοί και αρμόδιοι υπάλληλοι καταγράφουν τις επιδόσεις και θέτουν τις προδιαγραφές για τη γενικότερη αλλά και εξειδικευμένη, βάση των αναγκών, περιβαλλοντική εκπαίδευση. Σε τακτά χρονικά διαστήματα, τα πλοία που μαζί με προσωπικό και από τα γραφεία, συμμετέχουν σε ασκήσεις εκτάκτου περιβαλλοντικής ανάγκης σε συνεργασία με τις κατά τόπους αρμόδιες αρχές.

Οι εταιρίες του Ομίλου, Superfast Ferries και Blue Star Ferries είναι οι πρώτες ελληνικές εταιρίες της επιβατηγού ναυτιλίας που έλαβαν την πιστοποίηση ISO 14001:1996 Περιβαλλοντικής Διαχείρισης. Κατά τον ίδιο κώδικα έχουν πιστοποιηθεί τα πλοία του Ομίλου. Η αποτελεσματικότητα και η δυναμική της εν λόγω Περιβαλλοντικής Διαχείρισης πιστοποιείται από τον Αμερικανικό Φορέα Πιστοποίησης ABS Quality Evaluations του διεθνούς Ομίλου Εταιριών American Bureau of Shipping.

Το 2006 οι εταιρίες καθώς και τα πλοία του Ομίλου πιστοποιήθηκαν κατά το νέο πρότυπο περιβαλλοντικής διαχείρισης ISO 14001:2004.

Ο Όμιλος μας, αποφάσισε το 2007 να ασχοληθεί σοβαρά με το μείζον θέμα της Κλιματικής Αλλαγής. Μέχρι τώρα βάσει του προγράμματος αυτού έχουν πραγματοποιηθεί οι ακόλουθες ενέργειες:

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ

Σε συνεργασία με εξειδικευμένο εξωτερικό συνεργάτη ο Όμιλος υπολόγισε το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των πλοίων. Έκτοτε υπολογίζεται ετησίως το αποτύπωμα όλων των πλοίων.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Ο Όμιλος μας πραγματοποίησε σειρά σεμιναρίων και διαλόγων με το προσωπικό των κεντρικών γραφείων και τα πληρώματα των πλοίων με θέμα την Κλιματική Αλλαγή, σκοπεύοντας στην ευαισθητοποίηση όλων στο μείζον αυτό πρόβλημα.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ – ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΧΑΡΤΙΟΥ

Χρησιμοποιούνται εκτυπωτές διπλής όψης (μείωση ποσότητας χαρτιού) και 100% ανακυκλωμένο χαρτί στα κεντρικά γραφεία του Ομίλου. Επίσης όλο το άχρηστο χαρτί προωθείται προς ανακύκλωση μέσω του μη κερδοσκοπικού φορέα «Κλίμακα» στηρίζοντας παράλληλα το κοινωνικά έργο του συγκεκριμένου φορέα.

ΑΦΗΣ ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΜΠΑΤΑΡΙΩΝ

Ο Όμιλος σε συνεργασία με τον μη κερδοσκοπικό οργανισμό «Αφής» εφαρμόζει πρόγραμμα ανακύκλωσης μπαταριών. Έχουν τοποθετηθεί κάδοι ανακύκλωσης χρησιμοποιημένων μπαταριών στα γραφεία και τα πλοία του Ομίλου, οι οποίοι και δέχονται όλα τα είδη μπαταριών μέχρι 1500 γραμμάρια, είτε αυτές είναι πρωτογενείς (μιάς χρήσης) είτε δευτερογενείς (επαναφορτιζόμενες), χωρίς να παίζει ρόλο το είδος της συσκευής από την οποία προέρχονται (κινητά τηλέφωνα, βιντεοκάμερες, ηλεκτρονικοί υπολογιστές).

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΜΕΝΩΝ ΜΕΛΑΝΙΩΝ

Πέραν από την εξοικονόμηση ενέργειας και πρώτων υλών, ο Όμιλος με αυτή του την ενέργεια συνδυάζει την προστασία του περιβάλλοντος με την κοινωνική προσφορά στην πράξη. Στο πρόγραμμα ανακύκλωσης χρησιμοποιημένων μελανιών, το χρηματικό ποσό που συγκεντρώνεται ως επιστροφή ανταμοιβής δεν παραμένει για ίδια χρήση, αλλά προσφέρεται κάθε έτος σε φιλανθρωπικούς συλλόγους και ιδρύματα.

ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗ ΛΑΔΙΩΝ ΤΗΓΑΝΙΣΜΑΤΟΣ

Τα χρησιμοποιημένα τηγανέλαια από τις κουζίνες των πλοίων, προωθούνται σε εξουσιοδοτημένο φορέα για την παραγωγή βιοκαυσίμου.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΝΕΡΟΥ & ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΣΤΑ ΠΛΟΙΑ ΤΟΥ ΟΜΙΛΟΥ

1. Το μεγαλύτερο μέρος του νερού που χρησιμοποιούν τα πλοία προέρχεται από αφαλάτωση του θαλάσσιου νερού μέσω ειδικών βραστήρων.
2. Χρησιμοποιούμε λαμπτήρες εξοικονόμησης ενέργειας παντού στα πλοία μας (εκτός από τα φώτα ασφαλείας).

3. Μέσω της θερμότητας των καυσαερίων των Κυρίων Μηχανών και κατάλληλων διατάξεων θερμαίνεται ο αέρας των κοινόχρηστων χώρων και το ζεστό νερό υγιεινής.

ΕΥΑΙΣΘΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΒΑΤΩΝ

1. Εκτυπώθηκε φυλλάδιο το οποίο διανέμεται σε όλους τους επιβάτες μας με σκοπό την ευαισθητοποίηση τους στο μείζον πρόβλημα της Κλιματικής Αλλαγής. Συγκεκριμένα, περιείχε συμβουλές κλιματικά φιλικών πρακτικών, τόσο για το ταξίδι τους με τα πλοία μας όσο και για την καθημερινότητά τους.
2. Τοποθετήθηκε σήμανση σε όλες τις καμπίνες, η οποία προτρέπει τους επιβάτες να κλείνουν τα φώτα και να μη καταναλώνουν άσκοπα νερό.

ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΟΙ – ΦΙΛΙΚΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΡΟΠΟΙ ΤΑΞΙΔΙΟΥ

Πρωθούμε εναλλακτικούς και φιλικούς προς το περιβάλλον τρόπους ταξιδιού, προσφέροντας ταξιδιωτικά πακέτα που συνδυάζουν «Τρένο και πλοίο» για προορισμούς εντός Ευρώπης, καθώς και μία έκπτωση της τάξεως του 50% στο ναύλο μεταφοράς για όλα τα υβριδικά και ηλεκτρικά οχήματα στην γραμμή της Αδριατικής.

Πέρα των ενεργειών που σχετίζονται με την Κλιματική Αλλαγή, ο Όμιλος μας κατά καιρούς προέβη σε ενέργειες που αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος:

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΑΛΑΣΣΙΑΣ ΧΕΛΩΝΑΣ

Ο Όμιλος μας δημιούργησε T – Shirt με θέμα την θαλάσσια χελώνα και slogan “Save our Seas” & “The sea is our life” τα οποία διατέθηκαν προς πώληση στα καταστήματα των πλοίων. Το κέρδος από τις πωλήσεις διατέθηκε στον σύλλογο για την Προστασία της Θαλάσσιας Χελώνας «ΑΡΧΕΛΩΝ».

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΑΚΤΩΝ

1. Ο Όμιλος συνεχίζει την προσπάθειά του για ενεργή συμμετοχή στο τεράστιο θέμα των καθαρών ακτών. Τυπώθηκαν τασάκια ακτής τα οποία διανεμήθηκαν δωρεάν μέσω των κεντρικών πρακτορείων του Ομίλου, των πλοίων μας και του περιοδικού Traveler’s Icons στα τεύχη του καλοκαιριού.
2. Διοργανώθηκαν ημερίδες καθαρισμού των ακτών στα νησιά που ταξιδεύουν τα πλοία μας με την συμμετοχή προσωπικού του Ομίλου, εθελοντών και παιδιών των τοπικών κοινωνιών.

Η ενημέρωση, μέσω συνδρομών στα εξειδικευμένα έντυπα και ο προβληματισμός μας περί περιβαλλοντικών θεμάτων είναι συνεχής στην Attica Group. Επίσης είμαστε ενεργά μέλη σε ερευνητικά προγράμματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FLAGSHIP).

Οι εταιρίες του Ομίλου, Superfast Ferries και Blue Star Ferries είναι ενεργά μέλη της HELMEPA, της Ελληνικής

Ένωσης Προστασίας Θαλάσσιου Περιβάλλοντος, μίας μη κερδοσκοπικής, μη κυβερνητικής οργάνωσης με στόχο την καλλιέργεια περιβαλλοντολογικής συνείδησης και σκεπτικού ασφαλούς λειτουργίας στον κλάδο της ναυτιλίας μέσω της πληροφόρησης, διαφήμισης, ενημέρωσης και δημοσιότητας.

Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη

Από την έναρξη της δραστηριοποίησης των εταιρειών Blue Star Ferries & SUPERFAST FERRIES στον τομέα της επιβατηγού ναυτιλίας εξυπηρετώντας γραμμές εσωτερικού και εξωτερικού, ο Όμιλος έχει υιοθετηθεί πρακτικές που προάγουν το «Ευ επιχειρήν».

Έχοντας ενσωματώσει τις Αρχές του Οικουμενικού Συμφώνου του ΟΗΕ στην επιχειρηματική στρατηγική, έχει σχεδιαστεί ένα δομημένο και στοχευόμενο πρόγραμμα δράσεων το οποίο βρίσκει εφαρμογή στους πυλώνες της Αγοράς και της Διακυβέρνησης, της Αειφόρου Ανάπτυξης, των εργαζομένων, του περιβάλλοντος και των τοπικών κοινωνιών.

Το πρόγραμμα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης του Ομίλου, με τίτλο «Με προορισμό εσάς» θέτει τον άνθρωπο στο επίκεντρο κάθε ενέργειας. Η προσπάθεια που κάναμε με συνέχεια και συνέπεια ήταν να εντάξουμε την Εταιρική Κοινωνική Ευθύνη στην κουλτούρα του συνόλου των συμμετόχων του Ομίλου και να δραστηριοποιούμαστε επιχειρηματικά ως «Επιχείρηση Ενεργός Πολίτης».

Ήδη την τελευταία δεκαετία ο Όμιλος Attica Group μέσα από τις εταιρείες Superfast Ferries και Blue Star Ferries, βρίσκεται διακριτικά δίπλα σε συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων, Φιλανθρωπικά και Κοινωνικά ιδρύματα, Μητροπόλεις, Πολιτιστικούς και Αθλητικούς συλλόγους, την Ιατρική επιστημονική κοινότητα κ.α. με μόνο στόχο τη διευκόλυνση και την άμεση παροχή στήριξης.

Επιπλέον υποστηρίζει τις τοπικές κοινωνίες απαντώντας σε αιτήματα διαφόρων φορέων, ενώ από το 2006 οι εταιρείες Superfast Ferries & Blue Star Ferries, υλοποιούν προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που σχεδιάστηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών των νησιών μας.

Ο Όμιλος στάθηκε δίπλα στους νησιώτες και έγινε γέφυρα βοήθειας ή και ακόμα σωτηρίας, ώστε να μεταφερθούν ασθενείς στην Αθήνα προσεγγίζοντας έκτακτους προορισμούς εκτός των προγραμματισμένων δρομολογίων του, ενώ παράλληλα οργανισμοί και οργανώσεις του τομέα της υγείας, της εκπαίδευσης, του πολιτισμού στηρίζονται είτε με δωρεάν διάθεση εισιτηρίων, είτε με επιχορήγηση του 50% του ποσού των μετακινήσεων, είτε με άλλα εκπαιδευτικά εισιτήρια.

Επιπλέον υποστηρίζει τις τοπικές κοινωνίες απαντώντας σε αιτήματα διαφόρων φορέων. Επίσης από το 2006 οι εταιρείες Superfast Ferries & Blue Star Ferries, υλοποιούν προγράμματα Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που σχεδιάστηκαν κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τοπικών κοινωνιών των νησιών μας.

Το Πρόγραμμα ΕΚΕ της Attica Group δεν αποτελεί αποσπασματική προσέγγιση με μεμονωμένες ενέργειες, αλλά έχει συνέχεια, σταθερότητα και συνέπεια. Με προορισμό τους κατοίκους των τοπικών κοινωνιών συστρατευόμαστε στο ζήτημα της αειφόρου ανάπτυξης με κύριους άξονες την προστασία του περιβάλλοντος, την εκπαίδευση, τον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την υγεία.

7.2 ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε

Προφίλ Ομίλου:

Η **NEL LINES** (Ναυτιλιακή Εταιρεία Λέσβου) ιδρύθηκε το 1972, ως εταιρεία λαϊκής βάσης με μετόχους τους κατοίκους της Λέσβου και με βασική προτεραιότητα την αγορά πλοίου για την κάλυψη της ακτοπλοϊκής γραμμής Μυτιλήνη-Χίος-Πειραιάς. Έκτοτε, η εταιρεία αναπτύχθηκε και δρομολόγησε πλοία και σε άλλες γραμμές του Αιγαίου.

Σήμερα, με νέα πλέον διοίκηση και αναπτυξιακή πολιτική, ο στόλος της NEL LINES αποτελείται από επιβατηγά-οχηματαγωγά, ταχύπλοα επιβατηγά-οχηματαγωγά και φορτηγά-οχηματαγωγά πλοία τα οποία συμμορφώνονται πλήρως με τον Διεθνή Κώδικα Ασφαλούς Διαχείρισης (ISM CODE).

Η NEL LINES, με ταχύπλοα και συμβατικά επιβατηγά-οχηματαγωγά εκτελεί δρομολόγια συνδέοντας καθημερινά τον Πειραιά με τη Χίο και τη Μυτιλήνη, τη Σύρο και το Λαύριο με τις Ανατολικές, Κεντρικές και Δυτικές Κυκλάδες, το Λαύριο με τα Ψαρά και τα Μεστά της Χίου, τη Βόρεια και τη Κεντρική Ελλάδα με τις Σποράδες, τη Λήμνο, τον Αγ. Ευστράτιο, τη Σάμος και την Ικαρία με τη Θεσσαλονίκη, τη Καβάλα και το Λαύριο. Η **NEL LINES** αναπτύσσοντας τις δραστηριότητές της στην αγορά της Τουρκίας, πραγματοποιεί δρομολόγια από τη Μυτιλήνη προς Δικελί και Αϊβαλί.

Η NEL LINES έχει πλέον επεκταθεί και στον τομέα του cargo με φορτηγά/οχηματαγωγά. Με πλοία Ro-Ro εκτελεί δρομολόγια από Πειραιά προς Κάλυμνο, Κω, Ρόδο, Κυκλάδες, Ικαρία ενώ με πλοία Ro-Pax συνδέει την Ελλάδα με την Ιταλία.

Με απόλυτο σεβασμό προς το επιβατικό κοινό, η NEL LINES ανανεώνει τον στόλο της και διαμορφώνει πολιτικές που αποσκοπούν στη βελτίωση των συνθηκών της τουριστικής κίνησης και την ικανοποίηση και διευκόλυνση των πελατών της.

Με ένα εκτεταμένο δίκτυο συνεργατών – πρακτόρων και παρέχοντας τη δυνατότητα on-line κρατήσεων μέσα

από την ιστοσελίδα της εταιρίας www.nel.gr , η NEL LINES χαράζει γραμμή πλεύσης και φέρνει την Ελλάδα πιο κοντά!

Ιστορικό:

Το **1972** έχουμε την ίδρυση της ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. (NEL Lines) και την αγορά του πλοίου "ΣΑΠΦΩ"

Το **1974** τίθενται σε λειτουργία οι γραμμές Μυτιλήνης - Χίου και Μυτιλήνης – Θεσσαλονίκης ενώ το 1975 τίθεται σε λειτουργία η γραμμή Μυτιλήνης - Χίου - Πειραιά - Ρόδου - Κύπρου - Χάιφας, με εβδομαδιαία τακτικά δρομολόγια.

Το **1976** έχουμε τη διάθεση σε τακτά δρομολόγια μη επιδοτούμενων μεγάλων πλοίων στη γραμμή Λήμνου - Καβάλας

Το **1980** γίνεται η έναρξη της μηχανογράφησης των υπηρεσιών της Εταιρίας ενώ το **1981** αγοράζεται το πλοίο "ΑΛΚΑΙΟΣ"

Την ίδια περίοδο ιδρύεται η Αναπτυξιακή Εταιρία Λέσβου Α.Ε. με σκοπό την αξιοποίηση των τουριστικών πόρων της Λέσβου και τη συνεργασία με την ΝΕΛ Α.Ε. για τη γενικότερη οικονομική ανάπτυξη της Λέσβου

Το **1988** αγοράζεται το πλοίο "ΑΓ. ΡΑΦΑΗΛ" και το **1990** το πλοίο "ΜΥΤΙΛΗΝΗ" , παράλληλα τίθεται σε λειτουργία η γραμμή Μυτιλήνης – Βόλου.

Το **1994** ιδρύεται το κεντρικό πρακτορείο στη Πειραιώς και προχωράει η αγορά κτίσματος στη Μυτιλήνη για τη στέγαση των γραφείων της Εταιρίας

Το **1995** πραγματοποιείται η Αγορά του πλοίου "ΘΕΟΦΙΛΟΣ" και γίνεται αύξηση του Μετοχικού Κεφαλαίου της Εταιρίας με δημόσια εγγραφή και εισαγωγή των μετοχών της στην Κύρια Αγορά του Χρηματιστηρίου Αξιών Αθηνών (έναρξη διαπραγμάτευσης μετοχών της NEL Lines στις 28.08.1995)

Το **1998** παραγγέλλεται για ναυπήγηση το υπερταχύπλοο CORSAIRE 12000 στα Γαλλικά ναυπηγεία Alstom Leroux Naval

Το **1999** αγοράζεται το πλοίο "ΤΑΞΙΑΡΧΗΣ" , παράλληλα αυξάνεται το μετοχικό κεφαλαίο της Εταιρίας με καταβολή μετρητών. Συνολικά έσοδα αύξησης Δρχ. 17 δις περίπου. Συμμετοχή στρατηγικού επενδυτή (ΑΝΕΚ) στο μετοχικό κεφάλαιο της Εταιρίας με ποσοστό 16,5%

Την ίδια περίοδο παραγγέλλονται για ναυπήγηση δύο νέα υπερταχύπλοα τύπου CORSAIRE 10000 και CORSAIRE 14000 στα γαλλικά ναυπηγεία Alstom Leroux Naval

Το **2000** πραγματοποιείται η εξαγορά του 42% της ακτοπλοϊκής εταιρίας MedLink S.A., κατόχου τριών Ε/Γ-Ο/Γ πλοίων με δραστηριοποίηση στη γραμμή Ελλάδας - Ιταλίας, με στόχο το ποσοστό να ανέλθει σε 70% ,επίσης έχουμε την παραλαβή του υπερταχύπλοου "ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΙΠΡΕΣ" (CORSAIRE 12000) και δρομολόγηση στη γραμμή

των Ανατολικών Κυκλάδων (Πειραιάς ή Ραφήνα - Άνδρος - Σύρος - Τήνος - Μύκονος) . Τέλος δρομολογείται το "ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΠΡΕΣ" στη γραμμή της Πειραιάς ή Ραφήνα - Πάρος - Νάξος και στη γραμμή Πειραιάς - Χίος - Μυτιλήνη

Το **2001** λαμβάνει χώρα η ίδρυση των θυγατρικών εταιρειών Arisvi Shiring Ltd και Irina Shipping Ltd και ναυπηγείται το πλοίο "ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΠΡΕΣ" στη γραμμή Ικαρίας-Σάμου. Την ίδια περίοδο λήφθηκε η απόφαση για έκδοση Ομολογιακού Δανείου Μετατρέψιμου σε Μετοχές και παραλήφθηκε το ταχυπλόο πλοίο "ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΠΡΕΣ II" τύπου Corsaire 10000 και δρομολογείται στη γραμμή Πάρου - Νάξου. Επίσης έχουμε την παραλαβή του ταχυπλόου πλοίου "ΑΙΟΛΟΣ ΚΕΝΤΕΡΗΣ" τύπου Corsaire 14000 και δρομολόγησή του στη γραμμή Πειραιά - Χίου Μυτιλήνης και την πώληση του πλοίου "ΑΓΙΟΣ ΡΑΦΑΗΛ"

Το **2002** πώληται το πλοίο "ΣΑΠΦΩ" και ολοκληρώνεται η διαδικασία έκδοσης Ομολογιακού Δανείου μετατρέψιμου σε μετοχές ,παράλληλα δρομολογείται το πλοίο "ΑΙΟΛΟΣ ΚΕΝΤΕΡΗΣ"

Το **2003** πραγματοποιείται η Πώληση του πλοίου "ΑΛΚΑΙΟΣ" και δρομολογείται το πλοίο "ΑΙΟΛΟΣ ΚΕΝΤΕΡΗΣ" στη γραμμή Μυτιλήνη - Λήμνος – Θεσσαλονίκη.Επίσης την ίδια χρονία έχουμε την πώληση των πλοίων Άγιος Ανδρέας και Αφροδίτη II των εταιρειών Arisvi Shipping Ltd και Irina Shipping Ltd.

Το **2004** πραγματοποιείται η πώληση του πλοίου Maria G της Εταιρείας Maria G Shipping Ltd και το **2005** γίνεται εξαγορά του πακέτου μετοχών της NEL Lines που βρίσκονταν υπό την κατοχή της ANEK ΑΕ, από το νέο στρατηγικό επενδυτή Edgewater Holdings Inc.

Τέλος το **2005** αποδρομολογούνται τα ταχύπλοα πλοία ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΠΡΕΣ και ΑΙΟΛΟΣ ΕΞΠΡΕΣ II από τις γραμμές Ικαρίας – Σάμου και Κυκλάδων και πραγματοποιείται αύξηση μετοχικού κεφαλαίου Εταιρείας υπέρ των παλαιών μετόχων με καταβολή μετρητών.

Δρομολόγια:

Βορειοανατολικό Αιγαίο

- Πειραιάς - Χίος - Μυτιλήνη
- Πειραιάς - Σύρος - Εύδηλος - Αγ. Κήρυκος - Φούρνοι - Καρλόβασι - Βαθύ
- Καβάλα - Λήμνος - Μυτιλήνη - Χίος - Καρλόβασι - Αγ. Κήρυκος
- Καβάλα - Λήμνος - Μυτιλήνη - Χίος - Βαθύ
- Θεσσαλονίκη - Λήμνος - Μυτιλήνη - Χίος - Βαθύ
- Λαύριο - Αγ. Ευστράτιος - Λήμνος - Καβάλα
- Λαύριο - Ψαρά - Μεστά (Χίου)

Ενδοκυκλαδικά δρομολόγια

- Σύρος - Κύθνος - Κέα - Λαύριο
- **Σύρος - Μύκονος - Πάρος - Νάξος - Ιος - Σίκινος - Φολέγανδρος - Κίμωλος - Μήλος**
- Σύρος - Πάρος - Σέριφος - Σίφνος - Κίμωλος - Μήλος
- Σύρος - Τήνος - Άνδρος
- Σύρος - Πάρος - Νάξος - Δονούσα - Αιγιάλη - Κατάπολα - Κουφονήσι - Σχοινούσα - Ηρακλειά - Νάξος - Πάρος - Σύρος
- Σύρος - Μύκονος - Πάρος - Νάξος - Φολέγανδρος - Σίκινος - Ίος - Θηρασιά - Θήρα - Ανάφη

Ο Σκοπός της Εταιρείας

Οι σκοποί της εταιρείας είναι:

1. Η απόκτηση και η εκμετάλλευση πλοίων για την μεταφορά προσώπων, οχημάτων παντός τύπου και εμπορευμάτων προς εξυπηρέτηση της ακτοπλοϊκής γραμμής Λέσβου - Πειραιά, καθώς και άλλων γραμμών του εσωτερικού και εξωτερικού.

2. Η ναύλωση ή με οποιονδήποτε τρόπο γενικά (με προμήθεια ή με συνεργασία με οποιοδήποτε τρίτο φυσικό ή νομικό πρόσωπο) εκμετάλλευση πλοίων και γενικά πλωτών μέσων κάθε εθνικότητας και σημαίας.

3. Η εκτέλεση παντός είδους θαλάσσιας μεταφοράς εμπορευμάτων, επιβατών ή οχημάτων με ιδιότητα ή μη πλοία αυτής.

4. Η διενέργεια γενικά πάσης επιχειρήσεως ή εργασίας η οποία διευκολύνει την καλύτερη εκπλήρωση του σκοπού της εταιρείας όπως:

i. Η άσκηση πάσης φύσεως και πάσης μορφής τουριστικής επιχείρησης που έχει σχέση με τη δια θαλάσσης μεταφοράς επιβατών καθώς και πραγματοποίηση εργασιών πρακτόρευσης πλοίων με νόμιμο εκπρόσωπο που θα ορίζεται με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου.

ii. Η συμμετοχή σε οποιαδήποτε επιχείρηση με όμοιο ή παρεμφερή σκοπό, οποιουδήποτε εταιρικού τύπου ακόμη και η σύμπραξη ή κοινοπραξία με αυτές.

iii. Η ίδρυση θυγατρικών εταιρειών με αντικείμενο την οργάνωση τουριστικών, μεταφορικών, βιομηχανικών, εμπορικών και λοιπών επιχειρήσεων.

iv. Η ίδρυση, εκμετάλλευση και λειτουργία εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ηλιακή ακτινοβολία, αιολική, υδροηλεκτρική, γεωθερμία, υβριδική και γενικώς κάθε πηγή ενέργειας και η διενέργεια κάθε είδους επιχειρήσεως σχετικά με την προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, όπως ενδεικτικά η ανακύκλωση, η διαχείριση απορριμμάτων και αποβλήτων, η εξοικονόμηση ενέργειας.

v. Η ίδρυση, εκμετάλλευση και λειτουργία λιμενικών εγκαταστάσεων, τερματικών σταθμών, εμπορευματικών σταθμών, αποθηκευτικών χώρων και επιχειρήσεων διακίνησης και αποθήκευσης εμπορευμάτων, εκθεσιακών χώρων.

vi. Η διενέργεια κάθε είδους μεταφορικής εργασίας με κάθε μέσο καθώς και η κάθε είδους διαμεσολάβηση σε μεταφορικές εργασίες.

vii. Η άσκηση κάθε είδους τουριστικής και ξενοδοχειακής επιχείρησης. Η κατασκευή, απόκτηση, μίσθωση και εκμετάλλευση ξενοδοχειακών, τουριστικών μονάδων, συνεδριακών και εκθεσιακών χώρων.

viii. Η με οποιοδήποτε ποσοστό συμμετοχή, σε ελληνικές (Ανώνυμες, Ε.Π.Ε. κτλ.) ή σε αλλοδαπές εταιρείες, με εμπορική ή βιομηχανική δραστηριότητα στην Ελλάδα και την αλλοδαπή.

7.3 ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΕ

Προφιλ Ομίλου:

Η εταιρεία Minoan Lines, γνωστή και ως Μινωικές Γραμμές, είναι Ελληνική ναυτιλιακή εταιρεία που επικεντρώνεται στην ακτοπλοϊκή σύνδεση του Ηρακλείου με τον Πειραιά και της Πάτρας με την Ιταλία. Η ίδρυση της έγινε στο Ηράκλειο το 1972 ενώ το 2008 οι μετοχές της εξαγοράστηκαν από τον Ιταλικό Όμιλο Γκριμάλντι σε ποσοστό 88%.

Ιστορικό

Το **1974** η Minoan Lines εισέρχεται δυναμικά στην ελληνική ακτοπλοΐα. αποκτάται το F/B Μίνως και στις 5 Ιουλίου πραγματοποιεί το πρώτο του ταξίδι από τον Πειραιά για το Ηράκλειο. Δύο χρόνια αργότερα το **1976** το δεύτερο πλοίο της εταιρείας το ταχύτατο και για τα χρόνια εκείνα το πιο σύγχρονο F/B Αριάδνη δίνει το στίγμα του δυναμισμού της Minoan Lines, τότε τέθηκαν και τα καθημερινά δρομολόγια προς την Κρήτη.

Το **1978** το F/B Κνωσός μπαίνει στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιάς, και το F/B Μίνως αρχίζει δρομολόγια στη γραμμή Πειραιάς - Χανιά. Τα δύο κύρια κρητικά λιμάνια συνδέονται πια καθημερινά με την ηπειρωτική Ελλάδα. Τρία χρόνια αργότερα το **1981** γίνεται το μεγάλο βήμα της Minoan Lines, η εταιρεία βάζει πλώρη για τη διεθνή αγορά. Το F/B Ελ Γκρέκο ξεκινά δρομολόγια στη γραμμή Πάτρα-Αγκώνα, ανοίγοντας νέους επιχειρηματικούς ορίζοντες. Το **1985** η εταιρεία, πια αποφασίζει την ανανέωση του στόλου της το F/B Μίνως αποχωρεί από τα θαλάσσια δρομολόγια και την θέση του παίρνει ένα νέο F/B το Φαιστός.

Το **1986** η Minoan Lines επεκτείνει τη δραστηριότητα της. Το Ro/Ro Αγία Γαλήνη που δρομολογείται στη γραμμή Ηράκλειο - Πειραιά, δίνει τη δυνατότητα μεταφοράς, με τον πιο σίγουρο και ασφαλή τρόπο, μεγάλων φορτηγών αυτοκινήτων, ψυγείων, βυτιοφόρων και ειδικών φορτίων με εύφλεκτα υλικά. Ενώ το **1987** η γραμμή Πάτρα- Αγκώνα γίνεται "διπλή." Η διαρκώς αυξανόμενη προτίμηση του επιβατικού κοινού στη Minoan Lines επιβάλλει στην εταιρεία τη δρομολόγηση ενός ακόμη πλοίου, του F/B Φαίδρα. Το **1988** εισέρχεται στην γραμμή Πάτρα- Αγκώνα και το F/B Κίνγκ Μίνως, που αποτελεί το τρίτο πλοίο της εταιρείας για αυτό το δρομολόγιο.

Το **1990** δρομολογείται το F/B Αριάδνη στη γραμμή Ελλάδα - Ιταλία- Τουρκία ενώνοντας έτσι τα παράλια της Ιωνίας με την Ελλάδα και την Ευρώπη. Την ίδια χρονολογία το F/B Ν. Καζαντζάκης δρομολογείται στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιάς.

Το **1991** για μια ακόμη φορά η Minoan Lines αλλάζει τα δεδομένα στην επιβατηγό ναυτιλία με το νέο F/B Δαίδαλος που δρομολογείται στις διεθνείς γραμμές Πάτρα-Αγκώνα. Την ίδια επίσης χρονιά η Minoan Lines ενώνει και την Κρήτη με την Αγκώνα και τη Δυτική Ευρώπη με το ανανεωμένο F/B Ελ Γκρέκο. Το **1992** τη χρονιά αυτή η Minoan Lines καινοτομεί ακόμα μια φορά, μειώνοντας το χρόνο ταξιδιού για την Ιταλία στις 24 ώρες, με νέο και υπερσύγχρονο F/B, το F/B Ερωτόκριτος που κάνει πιο άνετο και πιο γρήγορο το ταξίδι, ενώ με την νέα υπηρεσία Camping on board που πρώτες η Minoan Lines προσφέρει, δίνουν μια επιπλέον δυνατότητα σε επιβάτες που ταξιδεύουν με το τροχόσπιτο ή το camper τους.

Το **1993** είναι η χρονιά που αρχίζει να εφαρμόζεται ένα φιλόδοξο, για την εταιρεία, επενδυτικό πρόγραμμα. Η ναυπήγηση ενός σύγχρονου, σύμφωνα με τις νέες προδιαγραφές ασφάλειας, ταχύτητας και πολυτέλειας πλοίου, του Highspeed Ferry Αρετούσα.

Ενώ το **1994** το ιστορικό κτίριο της Εθνικής Τράπεζας στο Ηράκλειο, που είχε υποστεί ολοκληρωτική καταστροφή από τους βομβαρδισμούς του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, περνά στην ιδιοκτησία της εταιρείας όπου και στεγάζει πλέον τη διοίκηση και όλες τις υπηρεσίες των Κεντρικών της Γραφείων.

Το **1995** παραλαμβάνεται το πρώτο νεοναυπηγημένο πλοίο, το υπερσύγχρονο Highspeed Ferry Αρετούσα και γίνεται το ενδέκατο πλοίο αλλά και η ναυαρχίδα του στόλου της εταιρείας. Η Πάτρα και η Αγκώνα απέχουν τώρα, 22 μόνο ώρες! Η πολυτέλεια των κρουαζιερόπλοιων σε τακτικές γραμμές ανταμείβεται με την αθρόα εμπιστοσύνη και προτίμηση του επιβατικού κοινού. Το **1996** το επενδυτικό πρόγραμμα της Minoan Lines "ταράζει" εκ νέου τα νερά της Μεσογείου. Με τα νέα Highspeed Ferries που παραγγέλνονται, Ίκαρος και Πασιφάη, το συνολικό ύψος επένδυσης αγγίζει τα 56 δις. δρχ. Το Μάιο του **1997** το H/S/F Ίκαρος κατελκύεται στα νερά των Νορβηγικών ναυπηγείων και φτάνει στην Ελλάδα μέσα σε κλίμα μεγάλης υπερηφάνειας και ενθουσιασμού. Την ίδια χρονιά η Minoan Lines ιδρύει από κοινού με άλλους Έλληνες εφοπλιστές και επιχειρηματίες τη Minoan Lines Highspeed Ferries, και αμέσως δρομολογείται στη γραμμή Πειραιάς – Κυκλάδες το υπερσύγχρονο Catamaran Ferry Highspeed 1 και το F/B Αριάδνη.

Το **1998** κατακτάται ένα νέο ρεκόρ για τη Minoan Lines. Η εταιρεία εισάγει τις μετοχές της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών και η καθολική συμμετοχή και εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού, συμβάλλει στο σχεδιασμό ακόμα πιο φιλόδοξων επενδυτικών προγραμμάτων. Επίσης το τρίτο Highspeed Ferry της εταιρείας, το Πασιφάη παραδίδεται στη Minoan Lines και μαζί με τα H/S/Fs Ίκαρος και Αρετούσα αντιπροσωπεύουν με 80 δις δρχ. Τη μεγαλύτερη επένδυση μέχρι τώρα στην ελληνική ακτοπλοΐα.

Την ίδια χρονιά ένας ακόμα φιλόδοξος στόχος μπαίνει σε εφαρμογή. Τα ταχύτερα, πολυτελέστερα και μεγαλύτερα πλοία στον κόσμο αρχίζουν να κατασκευάζονται στην Ιταλία για λογαριασμό της Minoan Lines. Τα Highspeed Ferries, Κνωσός Παλλάς και Φαιστός Παλλάς θα μειώσουν την ταχύτητα από τον Πειραιά στο Ηράκλειο σε 6 μόνο ώρες. Σχεδιαστής τους είναι το διάσημο αρχιτεκτονικό γραφείο "De Jorio".

Οι φιλοδοξίες όμως της εταιρείας "δεν βρίσκουν λιμάνι". Δύο ακόμα ταχύτατα Highspeed Ferries για τις γραμμές της Αδριατικής παραγγέλλονται στην Ιταλία. Το επενδυτικό πρόγραμμα της εταιρείας προβλέπει ακόμα δύο Highspeed Ferries. Τα Ro-Pax Ferries που παραγγέλλονται στο ναυπηγείο Samsung της Ν. Κορέας θα είναι σε θέση να αναπτύσσουν υπηρεσιακή ταχύτητα 28,5 κόμβων. Η Minoan Lines όμως μεγαλώνει ακόμη πιο πολύ. Αποκτά το 70% της εταιρείας Ceres Hydrofoils και διευρύνει τη στρατηγική της ανάπτυξη.

Στο τέλος του **1998** επιβεβαιώνεται για μια φορά ακόμη η εμπιστοσύνη του επενδυτικού κοινού της Minoan Lines αφού σε αύξηση του μετοχικού της κεφαλαίου από τους υφιστάμενους μετόχους αντλούνται 3 δις δρχ.

Το **1999** είναι η χρονιά της δημιουργίας μια νέας μεγάλης εταιρείας. Της HELLAS FLYING DOLPHINS, που προκύπτει από την κοινοπραξία Ceres Hydrofoils, της Minoan lines Highspeed ferries και της Minoan Lines.

Η Air Greece και η Aegean Airlines συνεργάζονται και δημιουργούν τη μεγαλύτερη ιδιωτική αεροπορική εταιρεία στην Ελλάδα. Μετά τη συνεργασία και τελικά συγχώνευση των δύο αεροπορικών εταιριών, η Minoan Lines βρίσκεται να κατέχει ένα μεγάλο πακέτο των μετοχών της ιδιωτικής αεροπορικής εταιρείας AIR GREECE. Έτσι, η δυνατότητα προσφοράς υπηρεσιών συνδυασμένων μεταφορών στο επιβατικό κοινό αποκτά νέα διάσταση.

Παραγγέλλεται ένα ακόμη H/S/F στα ναυπηγεία SAMSUNG και δύο ακόμη στα Ιταλικά ναυπηγεία Fincantieri, ανεβάζοντας το συνολικό κόστος του επενδυτικού προγράμματος από το 1995, σε 1 δις. δολάρια.

Το **2000** τα πολύ υψηλά επίπεδα ασφάλειας και ποιοτικής μεταφοράς επιβατών από τη Minoan Lines πιστοποιούνται πλέον και επίσημα, η πιστοποίηση κατά ISO 9002 από την Germanischer Lloyd στην Ελλάδα γίνεται πλέον από την επίσημη πολιτεία και αφορά την Ασφαλή και Ποιοτική Μεταφορά Επιβατών και Οχημάτων δια Θαλάσσης.

Καθελκύεται ένα ακόμη H/S/F, το Προμηθέας, από τα ναυπηγεία Samsung και παραγγέλλεται ένα ακόμη, με τα ίδια χαρακτηριστικά. Παραλαμβάνεται από τα ναυπηγεία Fincantieri ένα ακόμη Highspeed Ferry, το Κνωσός Παλλάς.

Το **2001** το φιλόδοξο επενδυτικό πρόγραμμα της Minoan Lines εξελίσσεται απρόσκοπτα, με την παραλαβή ενός ακόμη νεότευκτου Highspeed Ferry, του Προμηθέας, το οποίο δρομολογείται στη γραμμή Πάτρα - Κέρκυρα - Ηγουμενίτσα-Βενετία.

Πωλείται το F/B N. Καζαντζάκης, το οποίο εξυπηρετούσε τη γραμμή Ηράκλειο - Πειραιάς - Ηράκλειο. Έτσι, ακολουθείται πιστά, το στρατηγικό πρόγραμμα των Μινωικών Γραμμών που ως βασικό στόχο έχει την πλήρη ανανέωση και τον εκσυγχρονισμό του στόλου. Λίγους μήνες μετά, παραλαμβάνεται από τα ναυπηγεία Fincantieri το αδελφό πλοίο του H/S/F Knossos Palace, το Festos Palace.

Μετά την παραλαβή του νεότευκτου πλοίου Highspeed Ferry Festos Palace, ανακοινώνεται η στρατηγική συνεργασία των Μινωικών Γραμμών με τον μεγαλύτερο ιδιωτικό όμιλο ναυτιλιακών εταιρειών της Ιταλίας, Grimaldi. Με τη συνεργασία αυτή, οι Μινωικές Γραμμές θα επεκτείνουν τη δραστηριότητά τους, πέρα των γραμμών της Αδριατικής, στο χώρο της Δυτικής Μεσογείου, συνδέοντας τη Δυτική Ιταλία με την Τυνησία σε πρώτη φάση, και στη συνέχεια με Γαλλικά λιμάνια της Μεσογείου.

Η πορεία των Μινωικών Γραμμών συνεχίζεται με την παραλαβή του H/S/F Ωκεανός από τα ναυπηγεία Samsung, το οποίο δρομολογείται στη γραμμή Πάτρα - Ηγουμενίτσα - Βενετία.

Το **2002** η Minoan Lines συνεχίζοντας το επενδυτικό της πρόγραμμα παραλαμβάνει στις 10 Μαΐου 2002 το H/S/F Ευρώπη Παλλάς από τα ναυπηγεία Fincantieri της Ιταλίας. Πρόκειται για ένα ακόμη υπερσύγχρονο πλοίο, που έρχεται να ενισχύσει τη θέση της εταιρείας στις γραμμές της Αδριατικής και να συμβάλλει στην αναβάθμιση της ελληνικής ακτοπλοΐας αλλά και στην οικονομική και τουριστική ανάπτυξη της χώρας μας.

Στις 31.5.2002 ξεκίνησε τα δρομολόγια του το H/S/F Αριάδνη Παλλάς πρώην Ωκεανός στη νέα γραμμή Γένοβα - Μάλτα - Τυνησία, που επεκτείνεται η Minoan Lines σε συνεργασία με τον Ιταλικό όμιλο Grimaldi.

Το **2003** παρά το ευμετάβλητο διεθνές οικονομικό και γεωπολιτικό περιβάλλον και την επίδρασή του στην εσωτερική αγορά, η διοίκηση της Minoan Lines πέτυχε το 2003 να ισχυροποιήσει τη θέση της εταιρίας και ταυτόχρονα να υλοποιήσει τη στρατηγική απόφαση για δραστική μείωση του τραπεζικού δανεισμού και την επαναφορά της εταιρίας σε πορεία κερδοφορίας. Στα πλαίσια αυτής της στρατηγικής συγκαταλέγονται και οι πωλήσεις των H/S/F Προμηθέας και H/S/F Ωκεανός.

Με στόχο την πληρέστερη εξυπηρέτηση του επιβατικού κοινού, η εταιρία υλοποίησε μέσα στο 2003 δύο νέες, πρωτοποριακές και άκρως πελατοκεντρικές υπηρεσίες: τις κρατήσεις και πληρωμή εισιτηρίου μέσω τηλεφώνου και την κράτηση μέσω διαδικτύου.

Τον Αύγουστο του 2003 η Minoan Lines πιστοποιήθηκε σε όλα τα πλοία νέας τεχνολογίας, με το σύστημα υγιεινής και ασφάλειας τροφίμων HACCP, στο πλαίσιο των μέτρων που εφαρμόζονται, προκειμένου να προστατευτεί η υγιεινή των τροφίμων και κατά συνέπεια να διασφαλιστεί και να βελτιωθεί η ποιότητα των υπηρεσιών που προσφέρονται στους επιβάτες μέσα στα πλοία της εταιρίας. Η Minoan Lines είναι η μοναδική εταιρία στον κλάδο που έχει πιστοποιηθεί με το σύστημα αυτό.

Το **2004** με ιδιαίτερη επιτυχία η διοίκηση της Minoan Lines, εφαρμόζοντας αυστηρά τη στρατηγική που έχει χαράξει, κατάφερε να πετύχει θεαματική αύξηση στη λειτουργική κερδοφορία καθώς και εντυπωσιακή βελτίωση σε όλους τους χρηματοοικονομικούς δείκτες. Έχοντας πρωταρχικό μέλημα την καλύτερη και πληρέστερη εξυπηρέτηση του επιβατικού κοινού η Minoan Lines υλοποιεί ένα καινοτόμο πελατοκεντρικό πρόγραμμα τακτικών επιβατών με την ονομασία «Minoan Ev Πλω». The Minoan Lines Club!

Επικεντρώνοντας τις επιχειρηματικές δραστηριότητές στον αμιγώς ναυτιλιακό τομέα η εταιρία συμφώνησε την πώληση της συμμετοχής της στην Αεροπορία Αιγαίου (Aegean). Αύξηση της συμμετοχής της Minoan Lines σε 33,31% με αγορά μετοχών της Hellas Flying Dolphins.

Το **2006** η εταιρία πούλησε το H/S/F Ariadne Palace στην εταιρία Moby Lines όπου δραστηριοποιείται στις Ιταλικές ακτοπλοϊκές γραμμές και την ίδια χρονιά οι Μινωικές γραμμές Α.Ν.Ε ανακηρύσσονται ως η επιβατηγός ναυτιλιακή εταιρία της χρονιάς σύμφωνα με την λίστα της διεθνούς εφημερίδας Lloyd's που ασχολείται με τα ναυτιλιακά δρώμενα.

Τον Φεβρουάριο του **2007**, η Attica Group αύξησε το ποσοστό συμμετοχής της στις Μινωικές Γραμμές. Τον Ιούνιο, η Attica Group πώλησε το σύνολο της συμμετοχής της στις Μινωικές (22,2%) στην Access Maritime SA, η οποία ελέγχεται από τον κ Λασκαρίδης. Τον Δεκέμβριο, η Sea Star Capital, ιδιοκτήτης της ANEK, απέκτησε ποσοστό 26,05% στις Μινωικές Γραμμές από την Access Maritime σε μια συναλλαγή με απευθείας ανάθεση.

Τον Ιανουάριο του **2008**, η Sea Star Capital υπέγραψε συμφωνία με την Grimaldi Compagnia του di Navigazione SpA να πουλήσει το 26,7 τοις εκατό των μετοχών της στις Μινωικές. Τον Οκτώβριο, Compagnia di Navigazione SpA, μητρική εταιρεία του Ομίλου Grimaldi, αύξησε τη συμμετοχή του πάνω από το όριο του ενός τρίτου των κοινών κεφαλαίου και των δικαιωμάτων ψήφου, η οποία προκάλεσε μια υποχρεωτική δημόσια προσφορά για το υπόλοιπο των μετοχών. Η προσφορά ξεκίνησε στα τέλη του Οκτωβρίου και διήρκεσε μέχρι το τέλος του Νοεμβρίου. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, η Γκριμάλντι απέκτησε ένα επιπλέον 47,9% των μετοχών της Minoan Lines, ανεβάζοντας το ποσοστό συμμετοχής της σε περίπου 85%.

7.4 ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε

Προφίλ Ομίλου:

Η εταιρεία ιδρύθηκε στις 10 Απριλίου του 1967, με την επωνυμία «Ανώνυμη Ναυτιλιακή Εταιρεία Κρήτης Α.Ε.» και τον διακριτικό τίτλο «ANEK LINES», με μετόχους απλούς ανθρώπους της Μεγαλονήσου. Είναι η πρώτη εταιρεία λαϊκής βάσης και η ιδέα της ίδρυσής της προέκυψε από την ανάγκη βελτίωσης των υπηρεσιών της ακτοπλοϊκής σύνδεσης της Κρήτης με την Ηπειρωτική Ελλάδα.

Διοικείται από 15μελες συμβούλιο και απασχολεί κατά μέσο όρο 1800 άτομα σε πληρώματα & Διοικητικές Υπηρεσίες ξηράς. Η έδρα της είναι στα Χανιά, σε ιδιόκτητα υπερσύγχρονα γραφεία, τα οποία διαθέτουν μεγάλο συνεδριακό κέντρο με δυνατότητα φιλοξενίας 500 ατόμων. Η δραστηριοποίηση της ANEK στον χώρο της επιβατηγού ναυτιλίας ξεκίνησε τον Σεπτέμβριο του 1970 με τη δρομολόγηση του πρώτου πλοίου της, του αλυσμόνητου «ΚΥΔΩΝ», στη γραμμή Πειραιά – Χανιά. **Από τότε μέχρι σήμερα η εξέλιξή της ήταν εντυπωσιακή.**

Ο μεγάλος και σύγχρονος στόλος της ANEK περιλαμβάνει 10 ιδιόκτητα πλοία, ελληνικού νηολογίου, τα οποία είναι πιστοποιημένα με τα **Διεθνή Συστήματα Ασφάλειας και Ποιότητας** ISM & ISPS Systems, ISO & HACCP αντίστοιχα.

Επιπροσθέτως, εφαρμόζοντας την Διεθνή **Σύμβαση STCW του 1995**, που αφορά στην ποιότητα των πληρωμάτων (εξειδίκευση, διπλώματα, εμπειρία κλπ), η ANEK κατά γενική ομολογία έχει καταφέρει να διατηρήσει μια από τις πρώτες θέσεις στο χώρο της διεθνούς και εγχώριας ναυτιλίας.

Η σημερινή ANEK LINES ανήκει στην ομάδα των πλέον σύγχρονων ναυτιλιακών εταιρειών, με πανευρωπαϊκή παρουσία και μεγάλο κύρος. Από το Δεκέμβριο του 1998, με την εισαγωγή της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών, διασφάλισε την ανοδική της πορεία. Με τη διεύρυνση του εμπορικού της δικτύου, με την δημιουργία νέων δρομολογιακών γραμμών, με την αξιοποίηση των επενδυτικών ευκαιριών και των προκλήσεων στο ναυτιλιακό χώρο, με την υλοποίηση εύστοχων στρατηγικών Marketing που λαμβάνουν υπόψη όλες τις σημαντικές ιδιομορφίες και τις επιμέρους ιδιαιτερότητες της κάθε αγοράς, ενεργοποιεί αποδοτικά και ανταγωνιστικά τόσο το συνολικό δυναμικό της όσο και το μεγάλο δίκτυο πωλήσεων και πρακτορείων που την αντιπροσωπεύουν, σε Ελλάδα και Ευρώπη.

Παράλληλα, η ANEK είναι **κοινωνικά ευαισθητοποιημένη** και με υπευθυνότητα προσφέρει χρόνια τώρα στο κοινωνικό σύνολο, μέσα από μεγάλες περιβαλλοντικές, αθλητικές, πολιτισμικές χορηγίες, στηρίζει οικονομικά ιδρύματα κοινωνικού και φιλανθρωπικού χαρακτήρα, ενισχύει προσπάθειες διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και προβολής της ιστορικής φυσιογνωμίας της Κρήτης, συμμετέχοντας στην τουριστική προβολή της

χώρας. Βρίσκεται πάντα, έμπρακτα και διακριτικά & στο πλευρό συνανθρώπων μας που έχουν ανάγκη την συνδρομή της.

Το Δεκέμβριο του 2008, στο πλαίσιο της ετήσιας απονομής των “ 5th Greek Shipping Awards ” που διοργάνωσε η **Lloyd’s List**, η ANEK βραβεύτηκε ως «**Η Καλύτερη Εταιρεία της Χρονιάς 2008 για την Επιβατηγό Ναυτιλία**».

Από την γέννηση της εταιρείας & τον κατάπλου του πρώτου πλοίου της, του θρυλικού ΚΥΔΩΝ, μέχρι τις μελετημένες στρατηγικές αποφάσεις της σημερινής Διοίκησης, η ANEK LINES λειτουργεί χωρίς παρέκκλιση, με υπευθυνότητα και συνέπεια, αναπτύσσει και βελτιώνει τον αξιόπιστο στόλο της, το ειδικευμένο προσωπικό της και τις άψογα παρεχόμενες υπηρεσίες της. Και όλα αυτά πάντα με κύριο γνώμονα το συμφέρον του επιβατικού κοινού που μακροπρόθεσμα εξασφαλίζει και την ευρωστία του δικού της φέροντος μετοχικού οργανισμού.

Κοινωνική Ευθύνη:

Η ANEK LINES βρίσκεται διαρκώς κοντά στην κοινωνία διατηρώντας και ενισχύοντας σε ετήσια βάση το θεσμό των χορηγιών, βοηθώντας τις πιο σημαντικές κοινωνικές, πολιτιστικές, επιστημονικές, αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και πρωτοβουλίες. Ενδεικτικά σας παρουσιάζουμε μία μικρή εικόνα της πολυεπίπεδης χορηγικής δραστηριοποίησης της εταιρείας:

- Η ANEK LINES πιστεύοντας στην σπουδαιότητα αναβίωσης του πολιτισμού συνέβαλλε ως πρώτος Μέγας Χορηγός στην ανακατασκευή του Μινωϊκού Πλοίου, που 3.500 χρόνια μετά ταξίδεψε ξανά πρεσβεύοντας πολιτισμό και οράματα του σήμερα
- Θεωρώντας υψίστης σημασίας την ανάγκη διαφύλαξης και διάσωσης του φυσικού περιβάλλοντος η ANEK LINES χορήγησε την υλοποίηση του προγράμματος με θέμα: “Δράσεις για τη Διατήρηση – Προστασία του Γυπαετού και της Βιοποικιλότητας στην Κρήτη”
- Ως Χρυσός Χορηγός, η ANEK LINES στηρίζει την πολυετή πολιτιστική προσφορά του ΔΗ.ΠΕ.ΘΕ.Κ, το οποίο σε πείσμα των καιρών εμμένει στην επιλογή εξαιρετων ποιοτικών θεατρικών έργων
- Δυναμικό το παρόν της εταιρείας και στο χώρο του αθλητισμού. Επίσημος Χορηγός του Ποδηλατικού Ομίλου «ΤΑΛΩΣ-ANEK LINES», ο οποίος με σταθερά βήματα και μεθοδικότητα έφθασε τα τελευταία χρόνια να κερδίζει τον τίτλο της κορυφαίας ελληνικής ομάδας στην ποδηλασία.
- Η ομάδα υδατοσφαίρισης NOX-ANEK LINES, αλλά και το ΚΑΝΟΕ-ΚΑΓΙΑΚ, έχουν να επιδείξουν κορυφαίες στιγμές, σπουδαίους αγώνες και νίκες εντός και εκτός Ελλάδας.

Πέραν των παραπάνω μεγάλων χορηγιών, η ANEK, με αίσθημα ευθύνης, είναι κοντά τόσο σε ατομικές περιπτώσεις συνανθρώπων μας που χρίζουν βοήθειας, όσο και σε πολλές επιστημονικές, καλλιτεχνικές, πολιτισμικές, αθλητικές και εκπαιδευτικές εκδηλώσεις που διοργανώνουν αντίστοιχοι φορείς.

Ιστορικό:

Σημαντικοί ιστορικοί σταθμοί στην πορεία της ANEK :

10 Απριλίου **1967** στα Χανιά. Μερικές εκατοντάδες Κρητικοί, έμποροι, επαγγελματίες, συνταξιούχοι, αγρότες, με πρόταση του Συνδέσμου Οικονομολόγων του Νομού Χανίων και την συμβολή και αμέριστη συμπαράσταση του τότε Σεβασμώτατου Μητροπολίτη Κισσάμου και Σελίνου Ειρηναίου Γαλανάκη, υλοποιούν την τολμηρή ιδέα της ίδρυσης της πρώτης παγκοσμίως πολυμετοχικής ναυτιλιακής εταιρείας, με στόχο την πραγματοποίηση θαλάσσιων μεταφορών με σύγχρονα, άνετα και πολιτισμένα μέσα. Η ANEK είναι μια πραγματικότητα !

Στις 9 Σεπτεμβρίου **1970** το Ε/Γ-Ο/Γ ΚΥΔΩΝ καταπλέει στο λιμάνι της Σούδας και η ANEK κερδίζει την εμπιστοσύνη όλων. Η ANEK εισέρχεται δυναμικά στην Ελληνική Ακτοπλοΐα.

Το **1973** αποκτά τα Ε/Γ-Ο/Γ ΚΑΝΤΙΑ και ΡΕΘΥΜΝΟ, πραγματοποιώντας καθημερινά δρομολόγια στη γραμμή Ηράκλειο-Πειραιά.

Το **1978** η Εταιρεία αποκτά το Ε/Γ-Ο/Γ ΚΡΗΤΗ. Τα καθημερινά δρομολόγια των πλοίων της ANEK είναι πλέον γεγονός, συνδέοντας τα δύο βασικά λιμάνια της Κρήτης με την ηπειρωτική Ελλάδα.

Το **1987** ενισχύει το στόλο της με ότι πιο σύγχρονο υπήρχε την εποχή εκείνη, το Ε/Γ-Ο/Γ ΑΠΤΕΡΑ, στη γραμμή Χανιά-Πειραιά.

Οι δημιουργικές ιδέες φέρνουν αλματώδη ανάπτυξη. Πραγματοποιείται η ναυτιλιακή σύνδεση Ελλάδας-Ιταλίας, ενώ παράλληλα άρχισε η αναγραφή του μπλε-κίτρινου λογοτύπου σε όλα τα πλοία της. Το **1989** τα Ε/Γ-Ο/Γ ΛΙΣΣΟΣ και ΛΑΤΩ μπαίνουν δυναμικά στους θαλάσσιους δρόμους της Ιταλίας, δημιουργώντας νέες προοπτικές στην γραμμή Πάτρα-Αγκώνα και πώληση του Ε/Γ-Ο/Γ πλοίου "ΚΥΔΩΝ"

Το **1992** δρομολογείται για τη γραμμή Βορείου Ιταλίας το Ε/Γ-Ο/Γ ΕΛ.ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ, η ναυαρχίδα της ANEK, το μεγαλύτερο και πολυτελέστερο πλοίο της Μεσογείου. Το ακολουθεί στα ίδια δρομολόγια το Ε/Γ-Ο/Γ ΤΑΛΩΣ

Το **1997** δρομολογούνται τα ΚΡΗΤΗ I και ΚΡΗΤΗ II στη γραμμή Πάτρα-Αγκώνα.

Το **1998** η ANEK χαράζει μια νέα πορεία με αγορές νέων πλοίων και εισαγωγή των μετοχών της στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών. Δρομολογείται το ΣΟΦΟΚΛΗΣ Βεν. στη γραμμή Βορείου Ιταλίας και εντάσσονται στο στόλο της τα Ε/Γ-Ο/Γ ΠΡΕΒΕΛΗΣ και ΑΡΚΑΔΙ απο συγχώνευση της Ρεθυμνιακής.

Το **2000** δρομολογείται το Ε/Γ-Ο/Γ "ΛΕΥΚΑ ΟΡΗ στη γραμμή Βορείου Ιταλίας, και το νεότευκτο Η/Σ/Φ "OLYMPIC CHAMPION στη γραμμή Πάτρα-Αγκώνα.

Το **2001** δρομολογείται το δεύτερο νεότευκτο Η/Σ/Φ HELLENIC SPIRIT στη γραμμή Βορείου Ιταλίας.

Το **2005** η γραμμή της Βορείου Ιταλίας συνεχίζεται με τη νέα γραμμή Πάτρα-Βενετία. Την ίδια χρονιά ένα όραμα δεκαετιών έγινε πραγματικότητα. Ολοκληρώθηκε η ανέγερση του κτηρίου της Εταιρείας και η μεταφορά των διοικητικών υπηρεσιών της σε ιδιόκτητες, λειτουργικές εγκαταστάσεις στα Χανιά, αναβαθμίζοντας έτσι το κύρος και τις παρεχόμενες υπηρεσίες της ANEK.

Το **2006** η Γερμανική Λέσχη Αυτοκινήτου ADAC, απονέμει στο Η/Σ/Φ OLYMPIC CHAMPION, το πρώτο Πανερωπαϊκό Βραβείο καλύτερου επιβατηγού / οχηματαγωγού πλοίου, πιστοποιώντας έτσι ότι πληρεί τα διεθνή πρότυπα ασφαλείας, σε ότι αφορά τον τεχνικό εξοπλισμό και το άρτια εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό.

Τον Φεβρουάριο του **2007** εγκαινιάζεται το νέο υπερσύγχρονο κτήριο της εταιρείας στον Πειραιά, όπου στεγάζεται η διεύθυνση εμπορικής εκμετάλλευσης, η διεύθυνση τεχνικών υπηρεσιών και το κεντρικό πρακτορείο Πειραιά.

Τον Απρίλιο του **2008** δρομολογείται το Ε/Γ- Ο/Γ «Πρέβελη» στη γραμμή Πειραιά-Πάρο-Νάξο-Ιο-Σαντορίνη. Τον Ιούλιο το Ε/Γ-Ο/Γ «ΛΙΣΣΟΣ» δρομολογείται από Πειραιά προς Χίο-Μυτιλήνη, ενώ τον Σεπτέμβριο το υπερπολυτελές, υπερσύγχρονο ΕΓ/ΟΓ «ΕΛΥΡΟΣ» η κορωνίδα του στόλου της ANEK, δρομολογείται στην γραμμή Πειραιά-Χανιά, αναβαθμίζοντας ουσιαστικά την ακτοπλοϊκή σύνδεση της Κρήτης με την ηπειρωτική Ελλάδα. Το Δεκέμβριο του 2008 η ANEK βραβεύτηκε ως «Η Καλύτερη Εταιρεία της Χρονιάς 2008 για την Επιβατηγό Ναυτιλία», στα πλαίσια της ετήσιας απονομής των 5th Greek Shipping Awards που διοργάνωσε η Lloyd's List.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ
- ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε
- ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΕ
- ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

ΚΡΙΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

8.1 Γενικά

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί χρηματοοικονομική ανάλυση των τεσσάρων εισηγμένων ομίλων που δραστηριοποιούνται στο κλάδο των ταξιδίων και του τουρισμού χρησιμοποιώντας ως εργαλείο τους αριθμοδείκτες οι οποίοι και παρουσιάστηκαν στο τρίτο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Για την χρηματοοικονομική ανάλυση των ομίλων χρησιμοποιήθηκαν τα διαθέσιμα δημοσιευμένα στοιχεία των ισολογισμών και των καταστάσεων αποτελεσμάτων χρήσεως των ομίλων σε ενοποιημένη βάση.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η ανάλυση αφορά τα στοιχεία για τις χρήσεις 2008-2013 και για λόγους ορθότερης ανάλυσης και σύγκρισης των επιχειρήσεων χρησιμοποιήθηκαν μόνο τα στοιχεία των ομίλων και όχι τα στοιχεία των μητρικών τους.

Όσον αφορά τη διάρθρωση του κεφαλαίου θα γίνεται καταρχάς μια παρουσίαση των καθαρών αποτελεσμάτων του κάθε ομίλου και γενικά σχόλια επί αυτών και στη συνέχεια θα αναλύονται τα αποτελέσματα των αριθμοδεικτών όπου και θα πραγματοποιούνται συγκρίσεις με τα βασικά πρότυπα και το μέσο όρο των αντίστοιχων δεικτών του κλάδου καθώς επίσης θα πραγματοποιείται και μελέτη της διαχρονικής εξέλιξης των δεικτών.

8.2 Χρηματοοικονομικά αποτελέσματα του κλάδου

Το σύνολο του ενεργητικού των μεγαλύτερων επιχειρήσεων του κλάδου συρρικνώθηκε με μέσο ετήσιο ρυθμό 5,3% την περίοδο 2007-2013 (**Error! Reference source not found.**). Η καθαρή αξία του παγίου ενεργητικού, το οποίο αποτελεί το μεγαλύτερο τμήμα του συνολικού ενεργητικού, παρουσιάζει μέση ετήσια μείωση κατά 3,7%, στην οποία συνέβαλε καθοριστικά η πτώση κατά 10,2% που σημειώθηκε το 2013. Το κυκλοφορούν ενεργητικό επίσης υποχωρεί, με μέσο ετήσιο ρυθμό μείωσης 12,6%, ενώ η μεγαλύτερη πτώση σημειώθηκε το 2011 (-23%).

Πίνακας 8.1 Βασικά χρηματοοικονομικά μεγέθη κλάδου

(εκατ. €)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	ΜΕΡΜ '07-'13	Δ'12- '13
Καταστάσεις Αποτελεσμάτων Χρήσης									
Κύκλος Εργασιών	994	1,073	966	914	912	788	754	-4.5%	-4.3%
Κόστος Πωλήσεων	719	860	801	878	896	767	683	-0.9%	-10.9%
Καθαρά Κέρδη (προ φόρων)	129	1	-4	-244	-240	-276	-173	-	37.6%
Ισολογισμοί									
Σύνολο Ενεργητικού	2,762	2,773	2,745	2,581	2,387	2,201	1,988	-5.3%	-9.7%
Καθαρή Αξία Παγίων	2,179	2,316	2,255	2,180	2,079	1,940	1,743	-3.7%	-10.2%
Σύνολο Αποσβέσεων	77	75	82	81	79	79	75	-0.5%	-5.9%
Αποθέματα	24	22	25	34	30	21	15	-7.1%	-28.4%
Κυκλοφορούν Ενεργητικό	547	457	408	401	309	261	245	-12.6%	-6.2%
Ίδια Κεφάλαια	1,279	1,249	1,243	1,129	926	649	664	-10.3%	2.3%
Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	286	333	655	427	747	1,370	959	22.3%	-30.0%
Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις	1,191	1,187	848	1,026	714	183	365	-17.9%	100.0%
Σύνολο Υποχρεώσεων	1,477	1,520	1,502	1,453	1,461	1,553	1,324	-1.8%	-14.7%

Στο παθητικό, την περίοδο 2008-2012 καταγράφεται αναδιάρθρωση του δανεισμού υπέρ των βραχυχρόνιων δανείων, η οποία οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στη μη έγκαιρη εξυπηρέτηση των μακροπρόθεσμων δανείων και τη μετατροπή τους σε ληξιπρόθεσμες οφειλές. Η αναδιάρθρωση αυτή ήταν επίσης αποτέλεσμα αφενός των αυξημένων αναγκών σε κεφάλαια κίνησης και αφετέρου της συστηματικής άρνησης των τραπεζών να χορηγήσουν μακροχρόνια δάνεια, λόγω περιορισμένης ρευστότητας στο τραπεζικό σύστημα και της μειωμένης φερεγγυότητας των επιχειρήσεων.

Το 2013 αυτή η τάση ανατρέπεται, καθώς οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις διπλασιάζονται, ενώ οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις μειώνονται κατά 30%. Αυτή η μεταβολή οφείλεται κυρίως στην καταγραφή ενός ομολογιακού δανείου της Minoan Lines (με υπόλοιπο €211 εκατ. την 31/12/2013) ως βραχυπρόθεσμη υποχρέωση το 2012 και ως μακροπρόθεσμη το 2013.¹ Ωστόσο, οι βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις παραμένουν υψηλότερες σε σχέση με το 2011, ενώ αντίστοιχα οι μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι κατά πολύ χαμηλότερες, τόσο σε σχέση με το 2011 όσο και σε σύγκριση με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις το 2013.

Μια πρόσθετη τάση που κυριαρχεί την περίοδο 2007-2013 είναι ότι η χρηματοδότηση των υποχρεώσεων γίνεται ολοένα και περισσότερο από ξένα κεφάλαια, γεγονός που αντανακλάται στην ταχύτερη μείωση των ιδίων κεφαλαίων (με μέσο ετήσιο ρυθμό -10,3%) σε σχέση με την αντίστοιχη που σημειώθηκε για το σύνολο του ενεργητικού. Η δανειακή εξάρτηση των εταιριών του κλάδου επιβεβαιώνεται από την ανοδική πορεία του λόγου σύνολο υποχρεώσεων προς σύνολο παθητικού που ξεπερνάει το 70% το 2012, από 53% το 2007 (Πίνακας 8.1). Η αναλογία κεφαλαίων που έχουν διατεθεί σε κυκλοφορούν ενεργητικό μειώνεται διαχρονικά από 20% του ενεργητικού το 2007 σε 12% το 2012, αντανακλώντας τη μειωμένη ρευστότητα στην αγορά.

Πίνακας 8.1: Βασικοί Αριθμοδείκτες κλάδου

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Αποδοτικότητα							
Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	12,9%	0,1%	-0,4%	-26,7%	-26,3%	-35,1%	-22,9%
Μικτό Περιθώριο Κέρδους	27,7%	19,9%	17,0%	3,9%	1,7%	2,7%	9,5%
Αποδοτικότητα Ιδίων Κεφαλαίων	10,1%	0,1%	-0,3%	-21,7%	-25,9%	-42,6%	-26,0%
Αποδοτικότητα Συνολικών Κεφαλαίων	4,7%	0,0%	-0,1%	-9,5%	-10,1%	-12,6%	-8,7%
Κεφαλαιακή Διάρθρωση							
Κυκλοφορούν ενεργητικό / Σύνολο ενεργητικού	19,8%	16,5%	14,9%	15,5%	12,9%	11,9%	12,3%
Δανειακή Πίεση (Υποχρεώσεις/Παθητικό)	53,5%	54,8%	54,7%	56,3%	61,2%	70,5%	66,6%
Ρευστότητα							
Γενική Ρευστότητα	1,91	1,37	0,62	0,94	0,41	0,19	0,26
Άμεση Ρευστότητα	1,83	1,31	0,59	0,86	0,37	0,17	0,24
Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις προς πωλήσεις	0,29	0,31	0,68	0,47	0,82	1,74	1,27
Βραχυπρ. τραπεζικές υποχρεώσεις προς πωλήσεις	0,27	0,13	0,19	0,20	0,51	1,05	0,90
Φερεγγυότητα							
Τόκοι προς πωλήσεις	0,07	0,07	0,05	0,05	0,06	0,07	0,07
Κάλυψη χρηματοοικονομικών εξόδων	2,18	1,17	0,83	-2,15	-1,18	-1,23	-0,05
Z-score	1,88	1,37	0,38	0,74	-0,30	-2,79	-1,49

Πηγή: Hellstat, Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις εταιριών

Όπως και στην περίπτωση της διάρθρωσης των υποχρεώσεων, το 2013 η τάση αλλάζει πρόσημο, με τα ίδια κεφάλαια να σημειώνουν μικρή αύξηση κατά 2,3%, ενώ η δανειακή πίεση υποχωρεί στο 67%. Αυτή η θετική εξέλιξη οφείλεται τόσο στην αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου της Minoan Lines κατά €51 εκατ. το Νοέμβριο το 2013, όσο και στην αύξηση των αποθεματικών κεφαλαίων της NEL κατά €129 εκατ. ως αποτέλεσμα της ρύθμισης των οφειλών της εταιρίας προς τους πιστωτές της. Το 2013 η γενική ρευστότητα βελτιώνεται μερικώς, χωρίς να επιστρέφει στο επίπεδο που σημειώθηκε το 2011.

Όσον αφορά στα αποτελέσματα χρήσης, ο κύκλος εργασιών των εταιριών του κλάδου παρουσιάζει μείωση το 2013 για πέμπτο συνεχόμενο έτος, με μέσο ετήσιο ρυθμό 4,5%, στον οποίο συνέβαλε σημαντικά η υποχώρηση κατά 14% που σημειώθηκε το 2012. Ταυτόχρονα, το κόστος πωλήσεων μετά από σημαντικές αυξήσεις το 2008 και ξανά το 2010, κυρίως λόγω της πορείας των διεθνών τιμών πετρελαίου, υποχωρεί, σημειώνοντας πτώση κατά 10,9% το 2013. Η πτώση οφείλεται κυρίως στα μέτρα περιορισμού του κόστους καυσίμου (slow steaming, βελτιστοποίηση των δρομολογίων, αναβάθμιση των προπελών κ.ά.), αλλά και στη μικρή πτώση των τιμών των καυσίμων στις διεθνείς αγορές.

Η αποδοτικότητα των επιχειρήσεων είχε καθοδική πορεία για το σύνολο του κλάδου την περίοδο 2007-2012, σημειώνοντας μικρή ανάκαμψη το 2013. Το μικτό περιθώριο κέρδους εμφανίζεται σε σχετικά υψηλά επίπεδα το 2007 (27,7%) όμως τα επόμενα έτη παρουσιάζει σημαντική κάμψη υποχωρώντας στο 1,7% το 2011. Ως αποτέλεσμα των μέτρων περιορισμού του κόστους πωλήσεων, το μικτό περιθώριο βελτιώνεται έκτοτε και ανέρχεται το 2013 στο 9,5%, το υψηλότερο επίπεδο του συγκεκριμένου δείκτη μετά το 2009. Το καθαρό περιθώριο κέρδους βελτιώθηκε το 2013, ωστόσο εξακολουθεί να βρίσκεται στην αρνητική περιοχή (-23%).

Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων χειροτέρευσε σημαντικά το 2010 και το 2012, υποχωρώντας κατά 21 και 17 ποσοστιαίες μονάδες αντίστοιχα, τόσο λόγω των ζημιών, όσο και λόγω της πτώσης των ίδιων κεφαλαίων ως αποτέλεσμα της διαχρονικής συσσώρευσης των ζημιών. Με τον περιορισμό των καθαρών ζημιών από €276 εκατ. το 2012 σε €173 εκατ. το 2013 και την σταθεροποίηση των ίδιων κεφαλαίων ο δείκτης βελτιώθηκε κατά 17 ποσοστιαίες μονάδες το 2013, παραμένοντας ωστόσο αρνητικός. Η αποδοτικότητα συνολικών κεφαλαίων εμφανίζει παρόμοια πορεία, αλλά με μικρότερες διακυμάνσεις, αγγίζοντας το -8,7% το 2013. Όσον αφορά τη φερεγγυότητα, η δυνατότητα κάλυψης των χρηματοοικονομικών εξόδων είναι πολύ περιορισμένη, ειδικά την περίοδο 2010-2012, ενώ το z-score² δείχνει ότι ο κλάδος παραμένει στη ζώνη οικονομικής δυσχέρειας από το 2009 και έπειτα, παρά τη μικρή βελτίωση που σημειώνεται το 2013.

8.3 Οι επιχειρήσεις του κλάδου

Η Attica Group κατέχει το υψηλότερο μερίδιο αγοράς με βάση τον κύκλο εργασιών ανάμεσα στις ανώνυμες εταιρίες του κλάδου, με το ποσοστό της να ανέρχεται το 2013 σε 34,5% (ήτοι €260 εκατ.), ενώ ακολουθεί η ANEK με 23,6% (€178 εκατ.) και η Minoan με 21,4% (€162 εκατ.). Έπεται, η NEL με 6,8% (52 εκατ. ευρώ).

8.4 Όμιλος ΑΤΤΙCΑ

Ο όμιλος ΑΤΤΙCΑ ακολουθεί την γενικότερη πορεία που καταγράφουν οι ακτοπλοϊκές εταιρείες τα τελευταία πέντε χρόνια. Οι πωλήσεις εμφανίζουν δραματική μείωση από το 2008 και μετά και είναι αποτέλεσμα της μείωσης της ζήτησης επιβατών(21%) , αλλά και των αυτοκίνητων και των φορτηγών (μείωση 25% και 9% αντίστοιχα).

Παράλληλα το κόστος των καυσίμων αυξήθηκε σημαντικά την τελευταία τετραετία και το κόστος πωληθέντων ανήλθε για την τελευταία οικονομική χρήση στα 260.160.000 € ελαφρώς αυξημένο σε σχέση με το 2012. Ενδεικτικό της κακής οικονομικής κατάστασης του ομίλου είναι το γεγονός ότι το 2011 προχώρησε σε αναταξινόμηση των δανείων από τις μακροπρόθεσμες στις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις διότι δεν πληρούνταν οι απαραίτητοι χρηματοοικονομικοί όροι των δανείων του ομίλου.

Τα καθαρά αποτελέσματα του ομίλου όπως φαίνεται και στο παρακάτω πίνακα είναι αρνητικά και το 2011 οι ζημιές ανήλθαν στο ποσό ρεκόρ για τα δεδομένα του ομίλου στα 86.690.000 €.

2008	2009	2010	2011	2012	2013
22.262.000	-23.880.000	-44.400.000	-86.690.000	-53.187.000	-10.096.000

Καθαρά αποτελέσματα προ φόρων Ομίλου ΑΤΤΙCΑ (2008-2012)

Κριτική διερεύνηση αριθμοδεικτών του ομίλου

Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Η συνολική αποδοτικότητα του ομίλου ακολουθεί την γενικότερη αρνητική πορεία που καταγράφουν και οι πέντε εισηγμένες επιχειρήσεις την τελευταία πενταετία. Συγκεκριμένα το έτος 2008 η συνολική αποδοτικότητα του ομίλου πλησίαζε το 5% και ήταν και η υψηλότερη του κλάδου. Στη συνέχεια κάθε χρόνο υπήρξε σταθερή μείωση του δείκτη (ο οποίος τα τελευταία χρόνια ήταν αρνητικός) και έφτασε το -4,38% το 2011. Το 2013 υστερα από μία πενταετία υπήρξε θετικό πρόσιμο (0,27%). Σε σχέση με τις υπόλοιπες εταιρείες ο δείκτης αποδοτικότητας είναι ο δεύτερος χαμηλότερος πίσω από την ΝΕL LINES (-35,75%) και είναι απόρροια του χαμηλού δείκτη περιθωρίου κέρδους αλλά και της χαμηλής συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας.

Το μικτό περιθώριο κέρδους του ομίλου κινείται σε χαμηλά νούμερα από το 2009 και μετά και διαμορφώθηκε το 2013 κοντά στο 15,80% (χαμηλότερα από το μέσο όρο του κλάδου). Ο χαμηλός δείκτης φανερώνει αδυναμία της επιχείρησης να ανταποκρίνεται έστω και στα λειτουργικά της έξοδα.

Την ίδια εικόνα εμφανίζει όπως είναι λογικό και ο δείκτης καθαρού περιθωρίου κέρδους ο οποίος το 2013 ήταν στο -3,89%. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια αυξήθηκε κατά πολύ το κόστος παραγωγής της εταιρείας ενώ ο υψηλός ανταγωνισμός και η μείωση της επιβατικής κίνησης δεν άφησαν την εταιρεία να μετακυλήσει το επιπλέον αυτό κόστος στις τιμές των εισιτηρίων της οι οποίες κινήθηκαν σε σχετικά σταθερά επίπεδα.

Όσον αφορά την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων του ομίλου ΑΤΤΙΓΑ σε σχέση με τους αντίστοιχους δείκτες των υπολοίπων εισηγμένων εταιρειών παρουσιάζει σχετικά καλή εικόνα και το 2013 κυμάνθηκε στο -2,94% (πάνω από το μέσο όρο που ήταν -140%).

Η διαχρονική μείωση του εν λόγω δείκτη δεν οφείλεται τόσο στην μεταβολή των ιδίων κεφαλαίων της εταιρείας αλλά στη δραματική μείωση των καθαρών της κερδών που από τα 61 εκατομμύρια το 2007 διαμορφώθηκαν σε ζημιά ύψους 86 εκατομμυρίων το 2011. Το 2013 η κατάσταση είναι κάπως καλύτερη με τις ζημιές να ανέρχονται στις 10 εκατομμύρια ευρώ. Η ύπαρξη αρνητικού δείκτη φανερώνει επίσης προβλήματα όσον αφορά την παραγωγικότητα της επιχείρησης, τη διοίκηση της, την αναποτελεσματικότητα στη χρησιμοποίηση των κεφαλαίων της και τέλος είναι και απόρροια των δυσμενών οικονομικών συνθηκών των τελευταίων ετών.

Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Ο αριθμοδείκτης τρέχουσας ρευστότητας εμφανίζεται υψηλότερος από το μέσο όρο του κλάδου αν και παρουσιάζει διαχρονική μείωση και το 2010 ανήλθε στο 1,30. Η μείωση του δείκτη από το 2007 και μετά δεν οφείλεται στις μεταβολές των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων, οι οποίες δεν παρουσιάζουν αξιολογη μεταβολή, αλλά στη μείωση των στοιχείων που συνθέτουν το κυκλοφορούν ενεργητικό της εταιρείας και ειδικότερα στη δραματική μείωση των ταμιακών της διαθεσίμων. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εταιρεία το 2011 μετέφερε το 99% των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων της στις βραχυπρόθεσμες λόγω του γεγονότος ότι παρουσίαζε αρνητικό κεφάλαιο κίνησης και δεν πληρούνταν οι χρηματοοικονομικοί όροι που ρυθμίζουν τις τραπεζικές της υποχρεώσεις. Σαν αποτέλεσμα από την παραπάνω ενέργεια ήταν η τιμή του δείκτη της τρέχουσας ρευστότητας για το 2011 να διαμορφωθεί στο 0,20 και το 2012 στο 0,19.

Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας είναι ιδιαίτερα ικανοποιητικός αν λάβουμε υπόψη μας το μέσο όρο του κλάδου αλλά και τις δυσμενείς οικονομικές συνθήκες. Πιο συγκεκριμένα αν και έχει υποχωρήσει αισθητά κατά την τελευταία

πενταετία (το 2007 ήταν πάνω από 3) , έχει πέσει κάτω από τη από το 2011 και μετά που όμως δεν λαμβάνεται υπόψη λόγω της ιδιομορφίας που αναφέρθηκε προηγουμένως. Πρακτικά η διαμόρφωση του δείκτη πάνω από τη μονάδα σημαίνει ότι η επιχείρηση είναι σε θέση να αποπληρώσει το σύνολο των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων της με τα στοιχεία του ενεργητικού της που είναι δυνατόν να ρευστοποιηθούν άμεσα.

Αριθμοδείκτες δραστηριότητας

Ο αριθμοδείκτης συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας ενεργητικού της ATTICA Group ακολουθεί περίπου το μέσο όρο του κλάδου για όλη την εξεταζόμενη χρονική περίοδο. Για τα έτη 2008 έως και 2010 υπήρξε μείωση του δείκτη και το 2011 αυξήθηκε σε 0,30. Βέβαια για τη συγκεκριμένη οικονομική χρήση το καθαρό ενεργητικό του ομίλου (ενεργητικό μείον βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις) δεν είναι αντιπροσωπευτικό λόγω της Αναπροσαρμογής των ποσών στις μακροχρόνιες και βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις της. Η αύξηση αυτή συνεχίστηκε και το 2013 εκλείσε στις 0,32 φορές.

Η κυκλοφοριακή ταχύτητα πάγιου ενεργητικού έχει υποστεί διαχρονική μείωση από το 2007 και μετά και είναι κάτω από το μέσο όρο του κλάδου (το 2013 ανήλθε σε 0,39 έναντι 0,49 ο μέσος όρος του κλάδου). Το γεγονός αυτό υποδηλώνει υπερεπένδυση της επιχείρησης σε πάγιο εξοπλισμό και μία μη εντατική χρησιμοποίηση των μακροπρόθεσμων περιουσιακών της στοιχείων.

Αντίθετα ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας του κυκλοφορούντος ενεργητικού του ομίλου είναι διαχρονικά από τους υψηλότερους μεταξύ των εισηγμένων της επιβατηγού ναυτιλίας και ακολουθεί ανοδική πορεία κάθε χρονιά. Οι υψηλές τιμές του δείκτη φανερώνουν ότι ο όμιλος ATTICA χρησιμοποιεί τα στοιχεία που συνθέτουν το κυκλοφορούν ενεργητικό του με αποδοτικό τρόπο.

Πιο συγκεκριμένα η κυκλοφοριακή ταχύτητα των αποθεμάτων ήταν για τα χρόνια 2009- 2013 ιδιαίτερα υψηλή που σήμαινε ότι τα αποθέματα της επιχείρησης ανανεώνονταν με γρήγορο ρυθμό και δεν απαιτείτο η διακράτηση υψηλών κεφαλαίων για τη διατήρηση μεγάλου όγκου αποθεμάτων (το 2013 η μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα ήταν 3,22 φορές).

Ο όμιλος ATTICA εισέπραττε τις απαιτήσεις του σε μικρότερα χρονικά διαστήματα από ότι οι άλλες εισηγμένες επιχειρήσεις και αυτό φαίνεται από το γεγονός ότι ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων ήταν ο υψηλότερος για το 2011. Το γεγονός αυτό αποτελεί θετικό στοιχείο για την επιχείρηση αφού (και εν μέσω οικονομικής κρίσης ακόμη περισσότερο) μειώνει τον κίνδυνο που διατρέχει από επισφαλείς πελάτες. Τα τελευταία 2 χρόνια όμως αυτό έχει μειωθεί δραματικά και το 2013 διαμορφώθηκε μόλις στις 0,45 φορές.

Τέλος ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των ταμιακών διαθεσίμων είναι αρκετά υψηλός τα τελευταία χρόνια λόγω της μεγάλης μείωσης του λογαριασμού του ταμείου που από τα 171 εκατομμύρια το 2007 υποχώρησε σε 25 εκατομμύρια το 2013.

Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων

Ο δείκτης παγιοποίησης του ομίλου είναι για όλη την πενταετία πολύ πάνω από τη μονάδα και αυτό δείχνει ότι η επιχείρηση είναι εντάσεως πάγιας περιουσίας. Για το 2013 ο συγκεκριμένος δείκτης διαμορφώθηκε στις 7,21 μονάδες και αυτό δείχνει (όπως είδαμε και προηγουμένως) ότι ο όμιλος έχει κάνει υπερεπένδυση σε πάγιο εξοπλισμό.

Ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγιο εξοπλισμό εμφανίζει μικρή αλλά διαχρονική μείωση από το 2007 και μετέπειτα. Αυτό είναι συνέπεια του γεγονότος ότι τα ίδια κεφάλαια του ομίλου σημείωσαν σημαντική μείωση και είναι απόρροια των ζημιών που παρουσίασε ο όμιλος το τελευταία χρόνια. Βέβαια στα θετικά για την επιχείρηση περιλαμβάνεται ότι ο εν λόγω δείκτης κινείται σταθερά πάνω από το μέσο όρο του κλάδου. Το 2013 έχουμε μία ελαφρά αύξηση.

8.5 Όμιλος NEL

Ο όμιλος NEL LINES βρίσκεται στη χειρότερη ίσως οικονομική κατάσταση μεταξύ των πέντε εισηγμένων εταιρειών του κλάδου της επιβατηγού ναυτιλίας αφού εμφανίζει τις μεγαλύτερες ζημιές χρήσης αναλογικά πάντα με το κύκλο εργασιών που πραγματοποιεί. Είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι είναι η μόνη η οποία εμφανίζει ζημιές καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης πενταετίας με τα χειρότερα αποτελέσματα να καταγράφονται το 2012 όπου και οι ζημιές ξεπέρασαν τα 75 εκατομμύρια ευρώ. Το 2013 εταιρεία μπήκε σε καθεστώς εξυγίανσης και εμφάνισε θετικό πρόσημο. Παρότι υπήρξε τα προηγούμενα τέσσερα χρόνια σημαντική αύξηση στις πωλήσεις του ομίλου, εντούτοις αυτές δεν ήταν ικανές να απορροφήσουν την κατακόρυφη αύξηση που παρουσίασαν τόσο το κόστος πωληθέντων, (με σημαντικότερη επίδραση την αύξηση του κόστους των καυσίμων) όσο και τα διάφορα άλλα έξοδα λειτουργίας.

Ο κύκλος εργασιών του Ομίλου της 'ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΛΕΣΒΟΥ ΑΕ' κατά τη χρήση 2013 ανήλθε σε ποσό € 51.520.326,56, έναντι ποσού € 68.019.955,88 την χρήση 2012, ήτοι παρουσίασε μείωση 24,25 %, η οποία οφείλεται στην συνεχιζόμενη οικονομική κρίση. Οι λειτουργικές ζημιές προ φόρων, τόκων και αποσβέσεων (EBITDA) του Ομίλου ανήλθαν σε ποσό € 45.856.272,80 κατά τη χρήση 2013, έναντι ζημιών ποσού €

62.380.852,03 στην προηγούμενη χρήση 2012. Τα αποτελέσματα του Ομίλου, πριν και μετά από φόρους κατά τη χρήση 2013 ανήλθαν σε ζημιά ποσού € 59.042.911,33, έναντι ζημιάς ποσού € 75.796.308,42 στη χρήση 2012.

Τα παραπάνω αποτελέσματα του Ομίλου έχουν επιβαρυνθεί κατά την χρήση 2013 με ποσό € 32.349.715,14 έναντι ποσού € 34.774.243,72 στη χρήση 2012, αποτέλεσμα που προήλθε από την αναπροσαρμογή των πλοίων στην εύλογη τους αξία. Οι ταμειακές ροές από λειτουργικές δραστηριότητες του ομίλου την 31.12.2013, εμφανίζονται θετικές κατά ποσό € 231.091,69 (31.12.2012, αρνητικές ταμειακές ροές ποσό € 18.057.591,68). Το αποθεματικό σχηματίστηκε από την εφαρμογή της Συμφωνίας Εξυγίανσης η οποία επικυρώθηκε από το Εφετείο Βορείου Αιγαίου την 12.12.2013. Το συνολικό σχηματισθέν αποθεματικό της Εταιρείας την 31.12.2013 ποσού € 129.317.925,02 αφορά όφελος από ρύθμιση τραπεζικών δανειακών συμβάσεων συνολικού ποσού € 102.610.324,29, όφελος από πιστωτές συνολικού ποσού € 10.068.509,13 και όφελος από απαιτήσεις μετόχων συνολικού ποσού € 16.639.091,60.

Επίσης το σχηματισθέν αποθεματικό ποσού € 9.427.273,98 προήλθε από ρύθμιση οφειλής μεταξύ της τράπεζας και της θυγατρικής εταιρείας SILVER FIN LTD που προέβλεπε περιορισμό της υπό τον όρο της επικύρωσης της Συμφωνίας Εξυγίανσης η οποία ήδη επικυρώθηκε.

Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Η συνολική αποδοτικότητα του ομίλου είναι η χαμηλότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες εισηγμένες για όλα τα έτη από το 2009 και μετέπειτα. Συγκεκριμένα το 2013 ανήλθε στο -47,46% με το μέσο όρο του κλάδου να φτάνει το -13,83%.

Μπορεί οι πωλήσεις να εμφάνισαν αύξηση το 2009 και 2010, όμως η αύξηση του κόστους πωληθέντων ήταν αισθητά μεγαλύτερη σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά και ξεπέρασε τα 122 εκατομμύρια ευρώ. Σημαντικότερη επίδραση στη κατακόρυφη αύξηση του κόστους είχε η αύξηση του κόστους των καυσίμων με αυτή να υπολογίζεται στο 88%.

Οι πωλήσεις που πραγματοποιεί κάθε χρόνο η NEL LINES δεν είναι αρκετές ούτε για την κάλυψη του κόστους πωληθέντων της και αυτό επιφέρει δραματική επιδείνωση στο μεικτό περιθώριο κέρδους που το 2013 έφτασε το -111,44%. Ο όμιλος δεν μπόρεσε παρά την αύξηση του όγκου των πωλήσεων να μετακυλήσει το αυξημένο κόστος στις τιμές των ναύλων με αποτέλεσμα οι πωλήσεις να αυξηθούν με χαμηλότερο ρυθμό από τα έξοδα λειτουργίας.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους ακολουθεί ανάλογη πορεία με το δείκτη μεικτού κέρδους και το 2013 υπολογίστηκε στο -111,48%. Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων σημείωσε δραματική επιδείνωση το 2011 και έφτασε στο -143,19% πολύ κάτω από τους αντίστοιχους δείκτες των υπολοίπων εταιρειών. Σημαντική επίδραση στη

διαμόρφωση του δείκτη σε αυτά τα επίπεδα έπαιξε η πολύ μεγάλη μείωση των ιδίων κεφαλαίων του ομίλου που έφτασε το 2011 το 84% σε σχέση με το 2010. Η χαμηλή αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων υποδεικνύει προβλήματα που έχουν να κάνουν με την μη αποδοτική διοίκηση, με την χαμηλή παραγωγικότητα καθώς και με την υπερεπένδυση κεφαλαίων τα οποία δεν χρησιμοποιούνται με παραγωγικό τρόπο.

Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Ο όμιλος της NEL LINES εμφανίζει αρνητικό κεφάλαιο κίνησης για τα έτη 2009, 20011, 2012 και 2013 και ως εκ τούτου ο αριθμοδείκτης γενικής ρευστότητας για τα χρόνια αυτά βρίσκεται κάτω από τη μονάδα. Για το 2012 ο δείκτης κυμάνθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα και ήταν αρκετά χαμηλότερος από το μέσο όρο του κλάδου υποδεικνύοντας ότι ο όμιλος παρουσιάζει σημαντική αδυναμία όσον αφορά την εξόφληση των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων του.

Καλύτερη ένδειξη για την αδυναμία του ομίλου να καλύπτει τις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις του παίρνουμε από την μελέτη του αριθμοδείκτη άμεσης ρευστότητας ο οποίος κινείται σε πολύ χαμηλά επίπεδα και το 2013 διαμορφώθηκε στο 0,50. Η μέση τιμή του δείκτη για τις εισηγμένες για το συγκεκριμένο έτος ήταν κατά πολύ μεγαλύτερη.

Αριθμοδείκτες δραστηριότητας

Ένας από τους αριθμοδείκτες ο οποίος κινείται σε επίπεδα άνω του μέσου όρου είναι αυτός της συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας. Για τη χρήση του 2013 διαμορφώθηκε στο 0,46. Στο γεγονός αυτό συντέλεσαν τόσο η αύξηση των πραγματοποιηθέντων πωλήσεων όσο και η σημαντική μείωση του καθαρού ενεργητικού του ομίλου.

Η αύξηση του δείκτη διαχρονικά μας δίνει ένδειξη μιας πιο εντατικής εκμετάλλευσης των στοιχείων του ενεργητικού αφού η αύξηση των πωλήσεων είναι αναλογικά μεγαλύτερη από την αύξηση του ενεργητικού του ομίλου.

Ο όμιλος NEL LINES χρησιμοποιεί με σχετικά αποδοτικό τρόπο τα στοιχεία που συνθέτουν το πάγιο ενεργητικό του και αυτό φαίνεται από τη διαμόρφωση του δείκτη ταχύτητας κυκλοφορίας του πάγιου ενεργητικού σε επίπεδα μεγαλύτερα από το μέσο όρο των πέντε εισηγμένων. Η τιμή του δείκτη για το 2013 ανήλθε στο 0,55 έναντι 0,49 του κλάδου.

Θα πρέπει ωστόσο να αναφέρουμε ότι η ερμηνεία του συγκεκριμένου δείκτη θα πρέπει να γίνεται με μεγάλη προσοχή λόγω του ότι οι πωλήσεις αναφέρονται σε τρέχουσες τιμές ενώ τα περιουσιακά στοιχεία σε τιμές κήσεως.

Εν αντιθέσει με το δείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας παγίου ενεργητικού, ο αριθμοδείκτης ταχύτητας κυκλοφορίας του κυκλοφορούντος ενεργητικού της NEL LINES είναι ο χαμηλότερος μεταξύ των εταιριών. Το 2013 διαμορφώθηκε στις 2,80 φορές.

Τα αποθέματα του ομίλου ανανεώνονται ανά 6 ημέρες (για τη χρήση του 2011) και αυτό αποτελεί θετικό σημάδι για την NEL LINES αφού δεν χρειάζεται να παρακρατεί σημαντικά κεφάλαια για τη φύλαξη αυτών. Γενικότερα ο όμιλος διαθέτει τον καλύτερο δείκτη κυκλοφοριακής ταχύτητας αποθεμάτων και αυτό αποτελεί θετική ένδειξη για τη διοίκηση αφού δεν παρατηρείται το φαινόμενο υπεραποθεματοποίησης.

Αρνητικό σημάδι για τον όμιλο που επηρεάζει σε μεγαλύτερο ακόμη βαθμό την ρευστότητα του είναι το γεγονός ότι η μέση διάρκεια είσπραξης των απαιτήσεων του είναι σχετικά υψηλή και αυτό αποτυπώνει και την πολιτική της διοίκησης στα θέματα που αφορούν τις χορηγούμενες πιστώσεις. Πιο συγκεκριμένα ο δείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των απαιτήσεων της NEL LINES σημειώνει διαχρονική μείωση από το 2009 και μετά και το 2013 ανήλθε στο 0,10 κινούμενος σε χαμηλότερα επίπεδα από τις μέσες τιμές των εισηγμένων εταιριών.

Ο αριθμοδείκτης κυκλοφοριακής ταχύτητας των ταμειακών διαθεσίμων τέλος εμφανίζει σημαντικές μεταβολές στη διάρκεια της πενταετίας και το 2012 κατέγραψε αξιοσημείωτη αύξηση λόγω της μεγάλης μείωσης των ταμειακών διαθεσίμων του ομίλου.

Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων

Ο όμιλος της NEL LINES χαρακτηρίζεται και αυτός ως εντάσεως πάγιας περιουσίας αφού το πάγιο ενεργητικό ξεπερνάει το κυκλοφορούν. Ο δείκτης παγιοποίησης της NEL LINES έχει υποχωρήσει σημαντικά τα τελευταία χρόνια και το 2013 ανήλθε στο 5,13 πολύ χαμηλότερα από το μέσο όρο των εξεταζόμενων ομίλων. Το γεγονός αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει υπερεπένδυση της εταιρείας σε πάγιο εξοπλισμό και τα μακροπρόθεσμα στοιχεία του ενεργητικού της χρησιμοποιούνται με αποδοτικό τρόπο.

Ο αριθμοδείκτης ιδίων κεφαλαίων προς συνολικά κυμαίνεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα και είναι ο μικρότερος μεταξύ των ομίλων. Αυτό υποδεικνύει ότι η προστασία που παρέχεται στους διάφορους πιστωτές του ομίλου είναι χαμηλή αφού υπάρχει αυξημένη πιθανότητα για τον όμιλο να μην μπορεί να ανταπεξέλθει στην εξόφληση των υποχρεώσεων του. Επιπροσθέτως μία ενδεχόμενη μείωση των πωλήσεων και περαιτέρω μείωση του καθαρού αποτελέσματος μπορεί να μειώσει τα ίδια κεφάλαια σε επικίνδυνο σημείο και να χρειαστεί αναδιοργάνωση.

Ένα ακόμη αρνητικό σημάδι για τον όμιλο σε σχέση με την εικόνα που δείχνει στους πιστωτές του είναι και ο χαμηλός δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγιο ενεργητικό. Αυτό παρέχει ένδειξη ότι για την απόκτηση του παγίου

εξοπλισμού χρησιμοποιήθηκαν σε μεγάλο βαθμό ξένα κεφάλαια τα οποία οδήγησαν τον όμιλο σε υπερδανεισμό με αποτέλεσμα την επιβάρυνσή του με υψηλά χρηματοοικονομικά έξοδα.

Μειωμένος είναι και ο δείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς συνολικές υποχρεώσεις υποδηλώνοντας γεγονός ότι ο όμιλος εμφανίζει δυσκολίες όσον αφορά την αποπληρωμή τόσο των βραχυπρόθεσμων όσο και των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων του.

8.6 Όμιλος MINOAN

Τα οικονομικά αποτελέσματα της MINOAN LINES ακολουθούν για τα δύο τελευταία χρόνια την εικόνα όλων των ακτοπλοϊκών με τα μεγαλύτερα προβλήματα να εστιάζονται στην μεγάλη αύξηση του κόστους πωληθέντων και στα προβλήματα ρευστότητας.

Αν και οι πωλήσεις αυξήθηκαν σημαντικά από το 2009 και μετά (αύξηση επιβατικής κίνησης 3% και αύξηση κίνησης αυτοκινήτων 10%) η αύξηση αυτή ήταν μικρότερη από τις αυξήσεις του κόστους λειτουργίας και των διαφόρων άλλων εξόδων διοίκησης και διάθεσης με αποτέλεσμα το καθαρό αποτέλεσμα προ φόρων να είναι αρνητικό τόσο για το 2012 (ζημιά 31 εκατ.) όσο και για το 2013 (ζημιά 17 εκατ.). Ο σημαντικότερος παράγοντας που επηρέασε αρνητικά το κόστος πωληθέντων ήταν η μεγάλη αύξηση του κόστους των καυσίμων που για την τελευταία εξεταζόμενη περίοδο έφτασε το 15%. καθαρό αποτέλεσμα προ φόρων.

Κριτική διερεύνηση αριθμοδεικτών του ομίλου:

Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Η συνολική αποδοτικότητα του ομίλου είναι αρνητική τα δύο τελευταία χρόνια αντανακλώντας την ύπαρξη ζημιών και της μη επιτυχίας της διοίκησης στη χρησιμοποίηση με αποδοτικό τρόπο ιδίων και ξένων κεφαλαίων. Παρόλο αυτά ο δείκτης συνολικής αποδοτικότητας εμφανίζεται ελαφρώς βελτιωμένος για τη χρήση του 2013 και είναι ο δεύτερος υψηλότερος ανάμεσα στους αντίστοιχους δείκτες των υπολοίπων εισηγμένων επιχειρήσεων του κλάδου.

Το μεικτό περιθώριο κέρδους μετά την αύξηση του το 2009 (12,52%) τα δύο επόμενα χρόνια εμφάνισε αισθητή μείωση για να επανακάμψει και για τη τελευταία χρήση ήταν ίσο με 13,13%. Η ύπαρξη αρνητικού μεικτού περιθωρίου κέρδους καθιστούσε τον όμιλο ακόμη πιο ευάλωτο σε πιθανές μελλοντικές αυξήσεις του κόστους πωληθέντων του. Βέβαια η MINOAN LINES κινείται σε σχετικά καλά επίπεδα σε σχέση με το μέσο όρο του κλάδου

και σε αυτό συντέλεσε το γεγονός ότι παρά την αισθητή αύξηση του κόστους των καυσίμων και των διαφόρων άλλων εξόδων που συνδέονται με τις πωλήσεις κατάφερε να σημειώσει αύξηση στις πωλήσεις της ελαχιστοποιώντας κατά αυτόν τον τρόπο τις απώλειες της.

Οι ποσοστιαίες μεταβολές του καθαρού περιθωρίου κέρδους κυμαίνονται στα ίδια επίπεδα με αυτές του μεικτού περιθωρίου πράγμα απολύτως λογικό αφού τα έξοδα λειτουργίας και διάθεσης δεν εμφανίζουν σημαντικές μεταβολές κατά την εξεταζόμενη πενταετία. Το καθαρό περιθώριο κέρδους βελτιώθηκε το 2013 (-8,94%) και ήταν το δεύτερο πιο υψηλό ανάμεσα στις υπόλοιπες εταιρίες (ο μέσος όρος του κλάδου ήταν -34,5%). Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων του ομίλου είναι αρνητική τα δύο τελευταία χρόνια όμως είναι κατά πολύ υψηλότερη σε σχέση με τις υπόλοιπες εισηγμένες και αυτό υποδηλώνει μία πιο αποτελεσματική απασχόληση των κεφαλαίων που έχουν εισφέρει οι μέτοχοι.

Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Η MINOAN lines εμφανίζει και αυτή για το 2013 αρνητικό κεφάλαιο κίνησης με το δείκτη γενικής ρευστότητας να κυμαίνεται κάτω από τη μονάδα και να είναι ίσος με 0,62. Στα θετικά του ομίλου είναι το γεγονός ότι τα τελευταία χρόνια διαθέτει τον υψηλότερο δείκτη σε σχέση με τις υπόλοιπες εισηγμένες πράγμα που τον καθιστά σε ευνοϊκότερη θέση από πλευράς εξόφλησης των τρεχουσών υποχρεώσεων του.

Μια πιο αντιπροσωπευτική εικόνα όσον αφορά τη ρευστότητα του ομίλου μας δίνει ο δείκτης άμεσης ρευστότητας (αφού δεν υπολογίζει τα αποθέματα που ρευστοποιούνται δύσκολα) ο οποίος επίσης είναι κάτω από τη μονάδα το 2013 εξαιτίας κυρίως της αύξησης κατά 20 εκατομμυρίων ευρώ των βραχυπρόθεσμων υποχρεώσεων σε σχέση με το 2010. Ο μέσος όρος των πέντε εξεταζόμενων ομίλων βρίσκεται χαμηλότερα και είναι ίσος με 0,51. Αριθμοδείκτες δραστηριότητας.

Η συνολική κυκλοφοριακή ταχύτητα της MINOAN LINES βρίσκεται σε πολύ χαμηλά επίπεδα και είναι σταθερή καθ' όλη τη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών και στη χρήση του 2013 διαμορφώθηκε στο 0,30. Η διαμόρφωση του δείκτη σταθερά κάτω από το μέσο όρο του κλάδου (περίπου 0,50) μας δείχνει ότι ο όμιλος χρησιμοποιεί λιγότερο εντατικά από τους υπόλοιπους τα περιουσιακά του στοιχεία για την πραγματοποίηση των πωλήσεων του.

Ειδικότερα ο βαθμός χρησιμοποίησης του πάγιου ενεργητικού του ομίλου παρουσιάζει την ίδια εικόνα με αυτή του δείκτη συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας. Η αξιοποίηση των παγίων δεν γίνεται με αποδοτικό τρόπο και υπάρχει υπερεπένδυση κεφαλαίων σε εξοπλισμό σε σχέση πάντα με τις πωλήσεις που πραγματοποιούνται. Θετικό ωστόσο στοιχείο για τον όμιλο αποτελεί το γεγονός ότι διαχρονικά ο εν λόγω δείκτης παρουσιάζει άνοδο και αυτό είναι αποτέλεσμα τόσο της αύξησης των πωλήσεων όσο και της προσπάθειας για μείωση του πάγιου ενεργητικού

του.

Αυξητική τάση παρατηρείται επίσης και στη κυκλοφοριακή ταχύτητα του κυκλοφορούντος ενεργητικού του ομίλου με την τιμή του όμως να παραμένει κάτω από το μέσο όρο των εισηγμένων ακτοπλοϊκών. Το 2013 η τιμή του δείκτη ήταν 2,47 με τη μέση τιμή του συνόλου των εισηγμένων να διαμορφώνεται στο 2,37. Το κυκλοφορούν ενεργητικό αξιοποιείται τα τελευταία χρόνια ποιο εντατικά από την MINOAN με περισσότερες πωλήσεις να πραγματοποιούνται με τη χρησιμοποίηση λιγότερων βραχυχρόνιων περιουσιακών στοιχείων.

Τα αποθέματα της MINOAN LINES ανανεώνονται με χαμηλότερο ρυθμό από ότι τα προηγούμενα χρόνια και η μέση διάρκεια επένδυσης σε αυτά υπολογίζεται για το 2011 σε 19 ημέρες. Η διαμόρφωση του συγκεκριμένου δείκτη σε τόσο χαμηλά επίπεδα αντικατοπτρίζει μία αδυναμία του ομίλου όσον αφορά την πολιτική που ακολουθεί σε σχέση με τα αποθέματά του, διότι πιθανότατα διατηρεί μεγαλύτερο ποσό αποθεμάτων (υπεραποθεματοποίηση) από ότι απαιτείται για την εύρυθμη λειτουργία του. Επιπλέον η διατήρηση μεγάλου αριθμού αποθεμάτων αυξάνει το κόστος διατήρησης αυτών και αυξάνονται οι κίνδυνοι σε περίπτωση που αυτά έχουν αγοραστεί με πίστωση.

Το μεγαλύτερο ίσως πρόβλημα του ομίλου στους αριθμοδείκτες δραστηριότητας εντοπίζεται στην κυκλοφοριακή ταχύτητα είσπραξης των απαιτήσεών του. Σε περίοδο μάλιστα που οι περιπτώσεις επισφαλών πελατών και ανείσπρακτων απαιτήσεων αποτελούν συχνό φαινόμενο σε όλες τις επιχειρήσεις η διαμόρφωση του δείκτη σε τόσο χαμηλά επίπεδα σε σχέση με τις υπόλοιπες εταιρείες φανερώνει μία κακή πολιτική όσον αφορά τα θέματα χορηγούμενων πιστώσεων. Ο χρόνος δέσμευσης των κεφαλαίων του ομίλου ανήλθε στις 108 ημέρες το 2013 έναντι 89 ημερών που είναι ο μέσος όρος των εισηγμένων.

Βέβαια για την εξαγωγή ασφαλέστερων συμπερασμάτων θα έπρεπε να λάβουμε υπόψη και τη ταχύτητα με την οποία εξοφλεί ο όμιλος τις αγορές που κάνει με πίστωση, να διαπιστωθεί αν οι απαιτήσεις εισπράττονται με ταχύτερο ρυθμό από ότι πραγματοποιούνται οι πληρωμές ή όχι.

Αριθμοδείκτες διάρθρωσης κεφαλαίων

Η MINOAN LINES χαρακτηρίζεται ως επιχείρηση εντάσεως πάγιας περιουσίας αφού ο δείκτης παγιοποίησης είναι αρκετά μεγαλύτερος της μονάδας. Ο δείκτης παγιοποίησης της MINOAN βρίσκεται περίπου στο μέσο όρο του κλάδου με μόνο τον αντίστοιχο δείκτη του ομίλου ATTICA να διαφέρει σημαντικά από τους υπόλοιπους.

Η σχέση ιδίων προς συνολικά κεφάλαια έχει σημειώσει μείωση από το 2009 και μετά και το 2013 διαμορφώθηκε στο 0,45. Αν και κινείται πάνω από το μέσο όρο των εισηγμένων εντούτοις η χαμηλή τιμή του

δημιουργεί αρνητική εικόνα στους διάφορους πιστωτές (όσον αφορά την προστασία που τους παρέχεται στα κεφάλαια που έχουν δανείσει) και επηρεάζει τον όμιλο δυσμενώς ως προς την πίεση που ασκείται σε αυτόν για την εξόφληση των υποχρεώσεων του και την πληρωμή των τόκων.

Ο δείκτης ιδίων κεφαλαίων προς πάγια είναι μικρότερος της μονάδας καθ' όλη τη διάρκεια της εξεταζόμενης περιόδου υποδηλώνοντας το γεγονός ότι για χρηματοδότηση των στοιχείων του πάγιου εξοπλισμού έχουν χρησιμοποιηθεί πέρα των ιδίων κεφαλαίων και ξένα. Η μείωση του δείκτη από το 2009 και μετά δεν οφείλεται στην αύξηση των στοιχείων του πάγιου ενεργητικού (τα πάγια μειώθηκαν) αλλά στην εμφάνιση έκτακτων ζημιών που παρουσίασε ο όμιλος.

Η MINOAN LINES εμφανίζει καλύτερη εικόνα από τις υπόλοιπες εισηγμένες όσον αφορά την ικανότητα της να καλύπτει τις υποχρεώσεις τις αφού διαθέτει τον μεγαλύτερο δείκτη κυκλοφορούντος ενεργητικού προς συνολικές υποχρεώσεις. Ο συγκεκριμένος δείκτης διαμορφώθηκε το 2013 στο 0,62 έναντι 0,20 του κλάδου. Η μείωση ωστόσο του δείκτη διαχρονικά αποτελεί αρνητική ένδειξη για τους πιστωτές της ο βαθμός προστασίας των οπείων γίνεται μικρότερος.

8.7 Όμιλος ANEK

Τα οικονομικά αποτελέσματα του ομίλου για την τελευταία πενταετία αποτυπώνουν και τη γενικότερη πορεία του κλάδου της ακτοπλοΐας με τα μεγαλύτερα προβλήματα να εντοπίζονται στη μείωση της επιβατικής κίνησης η οποία και έχει συμπιέσει κατά πολύ τις πωλήσεις. Το γεγονός αυτό και σε συνδυασμό με την αύξηση του κόστους λειτουργίας έχουν μειώσει δραματικά τα καθαρά αποτελέσματα.

Η διοίκηση του Ομίλου τα τελευταία χρόνια, έχοντας ως κύριο σκοπό τον περιορισμό του λειτουργικού κόστους, και προκειμένου να αντισταθμίσει τις αρνητικές συνέπειες από τη μείωση της μεταφορικής κίνησης, έχει προχωρήσει σε μια σειρά συγκεκριμένων ενεργειών όπως σύσταση κοινοπραξίας, αποδρομολογήσεις πλοίων από μη αποδοτικές γραμμές, περικοπή δρομολογίων, μείωση ταχυτήτων, αντικατάσταση πλοίων κ.λπ. Έτσι, όσον αφορά στη χρήση 2013, ο Όμιλος, παρά τη μείωση του κύκλου εργασιών, εμφανίζει βελτιωμένα λειτουργικά αποτελέσματα.

Πραγματοποιώντας συνολικά 25% λιγότερα δρομολόγια σε σχέση με το 2012 (κυρίως, λόγω της διακοπής δραστηριοποίησης στην Ενδοκυκλαδική γραμμή και στη γραμμή του Ανατολικού Αιγαίου), ο Όμιλος της ANEK το 2013, σε όλες τις γραμμές που δραστηριοποιήθηκε, διακίνησε συνολικά 1,5 εκατομμύριο επιβάτες έναντι 1,9 εκατ. το 2012. Ο ενοποιημένος κύκλος εργασιών της χρήσης 2013 ανήλθε σε € 178,0 εκατ. έναντι € 199,7 εκατ. το 2012,

τα μικτά κέρδη ανήλθαν σε € 23,3 εκατ. έναντι € 22,4 εκατ. και τα κέρδη προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και αποσβέσεων (EBITDA) του Ομίλου διαμορφώθηκαν σε € 6,5 εκατ. το 2013 έναντι € 4,2 εκατ. το 2012. Τέλος, οι ζημιές μετά από φόρους και δικαιώματα μειοψηφίας διαμορφώθηκαν σε € 35,7 εκατ. έναντι ζημιών € 60,8 εκατ. τη χρήση 2012. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι τα καθαρά αποτελέσματα επιβαρύνθηκαν σε μεγάλο βαθμό από τα αρνητικά επενδυτικά αποτελέσματα ποσού € 15,3 εκατ. το 2013 (έναντι € 35,5 εκατ. το 2012) που αφορούν, κυρίως, σε προσαρμογές της λογιστικής αξίας των πλοίων του Ομίλου.

Κριτική διερεύνηση αριθμοδεικτών του ομίλου

Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Η συνολική αποδοτικότητα του ομίλου μετά την μεγάλη μείωση που κατέγραψε το 2010 μοιάζει να επανέρχεται και το 2013 ήταν στο -1,34%. Η συνολική αποδοτικότητα της ANEK για τη χρήση του 2013 ήταν η καλύτερη συγκριτικά με τις υπόλοιπες εισηγμένες εταιρείες του κλάδου και το γεγονός αυτό οφείλεται τόσο στη σχετικά καλή (για τα δεδομένα της γενικότερης εικόνας της ακτοπλοΐας) συνολική κυκλοφοριακή ταχύτητα όσο και στη βελτίωση του περιθωρίου κέρδους του ομίλου. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η ANEK κατάφερε να μειώσει τις καθαρές ζημιές και σε συνδυασμό με τη σταδιακή μείωση του ενεργητικού της οδήγησαν στην αύξηση της συνολικής της αποδοτικότητας.

Βελτίωση παρουσίασε το περιθώριο μικτού κέρδους (%) του Ομίλου για τη χρήση 2013 το οποίο διαμορφώθηκε σε 13,1% έναντι 11,2% το 2012. Επίσης, το περιθώριο EBITDA για το 2013 ανήλθε σε 3,6% έναντι 2,1% το 2012. Το γεγονός ότι η επιχείρηση παρουσιάζει το καλύτερο δείκτη μεικτού περιθωρίου κέρδους σε σχέση με τις υπόλοιπες την καθιστά σε καλύτερη θέση όσον αφορά στο πως ανταποκρίνεται στην κάλυψη των λειτουργικών και άλλων της εξόδων.

Το καθαρό περιθώριο κέρδους είναι αρνητικό για τα τέσσερα τελευταία έτη και διαμορφώθηκε το 2013 στο -20,65%. Η εξέλιξη του συγκεκριμένου δείκτη παρουσιάζει ποσοστιαία ανάλογες μεταβολές με εκείνες του μεικτού περιθωρίου κέρδους πράγμα που πρακτικά σημαίνει ότι υπήρξαν παρόμοιες μεταβολές κάθε χρόνο τόσο στο κόστος πωληθέντων όσο και στα έξοδα λειτουργίας και διάθεσης του ομίλου.

Η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων από το 2008 και μετέπειτα είναι αρνητική και το 2013 ήταν -166,83% . Ο χαμηλός δείκτης αντανάκλα προβλήματα που έχουν να κάνουν με την μη αποδοτική χρήση των ιδίων κεφαλαίων αλλά και τυχόν δυσλειτουργίες όσον αφορά τη διοίκηση της επιχείρησης.

Αριθμοδείκτες ρευστότητας

Ο δείκτης γενικής ρευστότητας (:1) «Κυκλοφορούν ενεργητικό / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» ανήλθε σε 0,17 το 2013 έναντι 0,20 το 2012, ενώ ο δείκτης άμεσης ρευστότητας (:1) «(Κυκλοφορούν ενεργητικό – Αποθέματα) / Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις» διαμορφώθηκε σε 0,16 έναντι 0,18 την προηγούμενη χρήση. Οι δείκτες αυτοί έχουν επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την ταξινόμηση των μακροπρόθεσμων δανείων της Μητρικής στις βραχυπρόθεσμες τραπεζικές υποχρεώσεις.

Η ρευστότητα της επιχείρησης είναι από τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η διοίκηση (όπως και όλες οι ακτοπλοϊκές) και συνδέονται άμεσα με την κρίση στο τραπεζικό τομέα και στη μη έγκαιρή από τη μεριά του κράτους πληρωμής των δρομολογίων των άγονων γραμμών. Αποτέλεσμα είναι ο δείκτης τρέχουσας ρευστότητας να διαμορφώνεται τα τρία τελευταία έτη κάτω από τη μονάδα. Ως εκ τούτου ο όμιλος αντιμετωπίζει προβλήματα που έχουν να κάνουν με τις πληρωμές τόσο των τρεχουσών υποχρεώσεων, των τόκων και των σταθερών δαπανών του όσο και στην αδυναμία ανταπόκρισης σε τυχόν έκτακτες ζημιές αλλά και μειώσεις στην τρέχουσα αξία των αποθεμάτων του κλπ.

Παρόμοια είναι και η εικόνα του δείκτη άμεσης ρευστότητας ο οποίος είναι κάτω από τη μονάδα και αποτυπώνει ότι η επιχείρηση δεν έχει καλή τρέχουσα οικονομική κατάσταση. Η διαμόρφωση του δείκτη σε χαμηλά επίπεδα είναι ακόμη πιο ανησυχητική την συγκεκριμένη περίοδο της οικονομικής κρίσης λόγω του ότι σχεδόν σε όλους τους κλάδους της οικονομίας ένα μεγάλο μέρος των απαιτήσεων χαρακτηρίζονται ως επισφαλείς ή ανεπίδεκτης εισπράξεως.

Αριθμοδείκτες δραστηριότητας

Ο αριθμοδείκτης συνολικής κυκλοφοριακής ταχύτητας της ANEK LINES είναι ο μεγαλύτερος του κλάδου για όλη την εξεταζόμενη πενταετία. Η ανοδική πορεία του δείκτη φανερώνει ότι ο όμιλος εκμεταλλεύεται πιο εντατικά τα στοιχεία που συνθέτουν το ενεργητικό του και δεν υπάρχει υπερεπένδυση σε περιουσιακά στοιχεία.

Ο δείκτης πάγιου ενεργητικού (:1) «Κύκλος εργασιών / Πάγιο ενεργητικό» ανήλθε σε 0,58 το 2013 έναντι 0,62 το 2012. Επίσης, ο δείκτης ενεργητικού (:1) «Κύκλος εργασιών / Σύνολο ενεργητικού» διαμορφώθηκε σε 0,49 έναντι 0,51 την προηγούμενη χρήση.

Ιδιαίτερως θετική για τα δεδομένα πάντα του κλάδου είναι η κυκλοφοριακή ταχύτητα του κυκλοφορούντος ενεργητικού του ομίλου η οποία ακολουθεί αύξουσα πορεία τα τελευταία χρόνια με το 2013 να διαμορφώνεται στο 2,82 έναντι 2,37 του μέσου όρου των εισηγμένων. Η διατήρηση του δείκτη σε υψηλά επίπεδα φανερώνει θετική

εικόνα όσον αφορά την αποδοτικότητα με την οποία ο όμιλος χρησιμοποιεί τα βραχυπρόθεσμα στοιχεία του ενεργητικού.

Ο δείκτης παγιοποίησης της ANEK LINES είναι κατά πολύ μεγαλύτερος της μονάδας που είναι λογικό μιας και ο κλάδος της ακτοπλοΐας χαρακτηρίζεται ως εντάσεως πάγιας περιουσίας. Παρότι ο συγκεκριμένος δείκτης κινείται σε χαμηλά για τα δεδομένα του κλάδου επίπεδα ,τα τελευταία χρόνια η τιμή του έχει αυξηθεί και είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος μεταξύ των εισηγμένων εταιρειών. Το γεγονός αυτό δίνει μια εικόνα υπερεπένδυσης σε πάγιο εξοπλισμό.

Από την ανάλυση του δείκτη ιδίων προς συνολικά κεφάλαια παρατηρούμε ότι οι μέτοχοι του ομίλου έχουν σχετικά χαμηλή συμμετοχή ως προς τη χρηματοδότηση των ενεργητικών στοιχείων (24%). Ο μέσος όρος του κλάδου είναι κοντά στο 30%. Η διαμόρφωση του δείκτη σε τόσο χαμηλά επίπεδα καθιστούν τον όμιλο ευάλωτο στις όποιες δυσμενείς οικονομικές καταστάσεις και επηρεάζουν αρνητικά την εικόνα που λαμβάνουν οι διάφοροι πιστωτές.

Τα ίδια κεφάλαια είναι μικρότερα από το ύψος του πάγιου ενεργητικού πράγμα που σημαίνει ότι η απόκτηση των διαφόρων περιουσιακών στοιχείων έγινε μέσω και της άντλησης ξένων κεφαλαίων. Επιπροσθέτως ο όμιλος διαθέτει το δεύτερο χαμηλότερο δείκτη ιδίων κεφαλαίων προς πάγια και ο δείκτης παρουσιάζει συνεχόμενη μείωση χρόνο με το χρόνο. Τέλος το άθροισμα των ιδίων κεφαλαίων με τις μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις είναι χαμηλότερο από το ύψος του πάγιου ενεργητικού με αποτέλεσμα ο όμιλος να εμφανίζει αρνητικό κεφάλαιο κίνησης. Ένα ακόμη σημάδι ότι ο όμιλος εμφανίζει δυσκολίες τα τελευταία χρόνια ως προς την εξόφληση των υποχρεώσεων του είναι και η εικόνα που παρουσιάζει ο δείκτης κυκλοφορούντος ενεργητικού προς συνολικές υποχρεώσεις ο οποίος την τελευταία πενταετία έχει μειωθεί σχεδόν στο μισό. Ο βαθμός προστασίας των βραχυχρόνιων πιστωτών είναι χαμηλός αφού ο όμιλος δεν διαθέτει θετικό κεφάλαιο κίνησης.

Σχετικά με τους δείκτες δανειακής επιβάρυνσης (:1) ο δείκτης «Υποχρεώσεις / Ίδια κεφάλαια» διαμορφώθηκε σε 34,72 το 2013 από 7,34 το 2012, ενώ ο δείκτης «Τραπεζικές υποχρεώσεις / Ίδια κεφάλαια» διαμορφώθηκε σε 28,59 από 5,86 την προηγούμενη χρήση. Ο δείκτης «Υποχρεώσεις / (Ίδια κεφάλαια + Υποχρεώσεις)» ανήλθε σε 0,97 το 2013 από 0,88 το 2012, ενώ ο δείκτης «Τραπεζικές υποχρεώσεις / (Ίδια Κεφάλαια + Υποχρεώσεις)» διαμορφώθηκε σε 0,80 το 2013 έναντι 0,70 το 2012. Οι παραπάνω δείκτες για τις χρήσεις 2012 και 2013 έχουν επηρεαστεί σημαντικά από τη μείωση των ιδίων κεφαλαίων ως συνέπεια των αρνητικών αποτελεσμάτων.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- www.attica-group.com -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Attica Group για τα έτη

2009-2013

- www.minoan.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Μίνοαν για τα έτη 2009-2013
- www.anek.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Ανεκ για τα έτη 2009-2013
- www.nel.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Nel για τα έτη 2009-2013
- www.euro2day.gr
- www.ase.gr

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Σύμφωνα με την ανάλυση που πραγματοποιήθηκε στα προηγούμενα κεφάλαια της παρούσας εργασίας είναι ξεκάθαρο το γεγονός ότι ο κλάδος εξακολουθεί να βρίσκεται υπό ασφυκτική πίεση.

Μετά το 2009 ο κλάδος βρέθηκε αντιμέτωπος με δύο ταυτόχρονες και ισχυρές εξωγενείς διαταραχές: την αύξηση των διεθνών τιμών των καυσίμων και την κατακόρυφη πτώση της επιβατικής κίνησης λόγω της κρίσης της ελληνικής οικονομίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι η ζήτηση ακτοπλοϊκών υπηρεσιών υποχώρησε μεταξύ 2009 και 2012 κατά 24% στους επιβάτες και κατά 31% στα ΙΧ αυτοκίνητα (με ενδείξεις σταθεροποίησης το 2013), ενώ το κόστος καυσίμων αποτελούσε το 2012 περισσότερο από το ήμισυ του κύκλου εργασιών του κλάδου. Η δυνατότητα προσαρμογής σε αυτές τις εξωγενείς διαταραχές εμποδίστηκε από περιορισμούς στο ρυθμιστικό περιβάλλον. Αρκετές στρεβλώσεις αμβλύθηκαν χωρίς να εξαλειφθούν το 2013, ωστόσο δεν έχουμε πλήρη εικόνα για την επίδραση που έχουν στην προσπάθεια προσαρμογής.

Οι εξελίξεις αυτές αντανακλώνται στα οικονομικά αποτελέσματα του κλάδου, τα οποία είναι εξαιρετικά δυσμενή. Η συρρίκνωση του κύκλου εργασιών συνδυάστηκε με σημαντικές αυξήσεις των λειτουργικών εξόδων οδηγώντας σε μεγάλες ζημιές. Η ρευστότητα είναι περιορισμένη και η δανειακή πίεση υψηλή. Κατά συνέπεια, δημιουργούνται βάσιμα ερωτήματα για τη γενικότερη βιωσιμότητα ορισμένων επιχειρήσεων του κλάδου τα επόμενα χρόνια και τη δυνατότητα του υφιστάμενου συστήματος να παρέχει τις απαιτούμενες υπηρεσίες, παρά τη βελτίωση που σημειώθηκε στους χρηματοοικονομικούς δείκτες το 2013. Ένα τέτοιο ενδεχόμενο θα έχει εξαιρετικά αρνητικές συνέπειες για την εθνική οικονομία, καθώς η επιβατηγός ναυτιλία συνεισφέρει στην εγχώρια οικονομική δραστηριότητα με τη διακίνηση επιβατών και οχημάτων, λειτουργεί όμως και υποστηρικτικά στην ανάπτυξη άλλων κλάδων δραστηριότητας, ειδικά στις νησιωτικές περιφέρειες της χώρας.

Δεδομένων των υφιστάμενων συνθηκών είναι απαραίτητος ο εξορθολογισμός της δυναμικότητας του κλάδου και των δρομολογίων. Ήδη επιχειρήσεις του κλάδου βρίσκονται σε συζητήσεις με τις τράπεζες για την αναδιάρθρωση των δανείων του. Αυτό θα αποτελέσει το πρώτο βήμα σε μια προσπάθεια διάσωσης του κλάδου.

Από την άλλη μεριά, η συμβολή του κλάδου στην ελληνική οικονομία, έτσι όπως αναδεικνύεται στην παρούσα έρευνα, αντικατοπτρίζει ένα πολύ σημαντικό δυναμικό που μπορεί να βοηθήσει στην επανεκκίνηση της ελληνικής οικονομίας, αν φυσικά εφαρμοσθούν διαρθρωτικές και κλαδικές πολιτικές με συγκεκριμένες κατευθύνσεις. Σε κάθε περίπτωση οι πολιτικές πρέπει να στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση του κόστους για τις εταιρίες για να διασφαλιστεί

η βιωσιμότητα του κλάδου, χωρίς ωστόσο να θυσιάζεται η ποιότητα παροχής των ακτοπλοϊκών υπηρεσιών. Σε αυτές τις ειδικότερες κατευθύνσεις αναφερόμαστε στη συνέχεια.

Προτάσεις για τη βιωσιμότητα και ανάπτυξη του κλάδου

Η προσαρμογή του κλάδου στα νέα δεδομένα απαιτεί συνεχείς προσπάθειες περιορισμού του κόστους εκμετάλλευσης με διατήρηση της καλύτερης δυνατής εξυπηρέτησης των χρηστών ακτοπλοϊκών υπηρεσιών. Βραχυπρόθεσμα θα είναι αποτελεσματικά κάποια μέτρα τόνωσης της ζήτησης μέσω μείωσης των εκτός καθαρών ναύλων χρεώσεων, όμως ταυτόχρονα απαιτείται να επανακαθοριστούν αρκετές παράμετροι που συνδέονται με το ακτοπλοϊκό ζήτημα, ιδίως σε ό,τι αφορά το πλαίσιο που ρυθμίζει τη λειτουργία της ακτοπλοΐας. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνονται ενδεικτικά τα εξής:

- **Μείωση κόστους λειτουργίας των πλοίων.** Με δεδομένο ότι το κόστος καυσίμων καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό εξωγενώς, αυτό μπορεί να επιτευχθεί με μείωση του κόστους επανδρώσεως (μέσω π.χ. της επιδότησης ασφαλιστικών εισφορών), με συνθέσεις πληρωμάτων που ανταποκρίνονται στις πραγματικές ανάγκες των πλοίων και κατάργηση της ελληνομάθειας για το προσωπικό που σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις δεν σχετίζεται με την ασφαλή λειτουργία του πλοίου, με μείωση του χρόνου υποχρεωτικής δρομολόγησης στις τακτικές γραμμές σε συνδυασμό με ανάλογη αποζημίωση σε περίπτωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας και αντίστοιχη προσαρμογή του υποχρεωτικού χρόνου διατήρησης πληρώματος (με πρόβλεψη παροχής επιδόματος ανεργίας σε ναυτικούς).
- **Εξέταση της δυνατότητας κατάργησης του επίναυλου, μείωσης των λιμενικών τελών όπου δεν υπάρχει ανταποδοτικότητα υπηρεσιών και η αναθεώρηση του καθεστώτος υποχρεωτικών εκπνώσεων σε κατηγορίες χρηστών.**
- **Εξέταση της δυνατότητας μείωσης των συντελεστών ΦΠΑ στα εισιτήρια της ακτοπλοΐας.** Εκτιμήθηκε στην παρούσα μελέτη ότι η μείωση του συντελεστή ΦΠΑ στα ακτοπλοϊκά εισιτήρια υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις (πλήρης μετακύλιση της μείωσης του ΦΠΑ στις τιμές των εισιτηρίων) θα τονώσει τη ζήτηση ακτοπλοϊκών υπηρεσιών και θα έχει θετική επίδραση στον κλάδο και στην οικονομική δραστηριότητα στα νησιά. Επιπλέον, οι απώλειες εσόδων ΦΠΑ στα ναύλα εκτιμάται ότι αντισταθμίζονται από τα έσοδα που προκύπτουν από την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας στις νησιωτικές περιφέρειες της χώρας, αρκεί η επιπλέον ζήτηση για τουρισμό που δημιουργείται εκεί να μην οδηγεί σε ισοδύναμη πτώση της ζήτησης στις ηπειρωτικές περιοχές και η έκταση της φοροδιαφυγής να μην ξεπερνά το 60% των δυνητικών επιπλέον εσόδων από ΦΠΑ στα νησιά. Επομένως, εκτιμάται πως υπό συγκεκριμένες υποθέσεις η μείωση των συντελεστών ΦΠΑ σε εισιτήρια επιβατών και Ι.Χ. οχημάτων δεν θα είχε αρνητικό δημοσιονομικό αποτέλεσμα.
- **Εκσυγχρονισμός του συστήματος έκδοσης εισιτηρίων.** Η σταδιακή αύξηση της χρήσης νέων τεχνολογιών από το καταναλωτικό κοινό, σε συνδυασμό με την αναβάθμιση των πληροφοριακών συστημάτων των ακτοπλοϊκών εταιριών και την προσαρμογή του θεσμικού πλαισίου, μπορεί να διευκολύνει την υιοθέτηση του συστήματος

ηλεκτρονικού εισιτηρίου και στην ακτοπλοΐα, κατά τα πρότυπα των αερομεταφορών. Με τις κατάλληλες προσαρμογές και υπό την προϋπόθεση επίλυσης των ειδικών ζητημάτων που δημιουργούνται (π.χ. σε σχέση με τις δυνατότητες των λιμενικών υποδομών και τη διαχείριση του πλήθους επιβατών και οχημάτων), η εξυπηρέτηση των επιβατών θα καταστεί καλύτερη, ενώ οι εταιρίες θα μπορέσουν να εξοικονομήσουν πόρους, αλλά να επεκτείνουν την εφαρμογή δυναμικών συστημάτων τιμολόγησης που θα τους επιτρέψουν τελικά την πιο αποδοτική διαχείριση των εσόδων τους.

- **Αναδιοργάνωση ακτοπλοϊκού συστήματος.** Επανασχεδιασμός του ακτοπλοϊκού δικτύου με τον οποίο θα εξυπηρετούνται οι ανάγκες και θα αξιοποιούνται καλύτερα οι πόροι που διατίθενται για την αποζημίωση των μη εμπορικών γραμμών. Αυτό σημαίνει επανεξέταση των γραμμών που επιδοτούνται με έμφαση στην απάντηση των παρακάτω ερωτημάτων: Καλύπτονται οι ανάγκες από γραμμές ελεύθερης δρομολόγησης; Υπάρχουν εναλλακτικοί τρόποι σύνδεσης, π.χ. οδικής μεταξύ λιμανιών του ίδιου νησιού; Εμπίπτουν οι γραμμές στις ελάχιστες απαιτήσεις σύνδεσης; Ποιο είναι το κόστος ανά επιβάτη; Σημαίνει επίσης ενδεχόμενη πρόσκληση εκδήλωσης ενδιαφέροντος ελεύθερης δρομολόγησης για δύο ή τρεις περιόδους ανά έτος.
- **Επανεξέταση συστήματος αποζημίωσης παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε όλα τα μέσα μεταφοράς** (ακτοπλοΐα, αερομεταφορές κ.λπ.). Πρέπει να εξεταστούν συνολικά οι αποζημιώσεις που δίνονται για την παροχή υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος, ώστε να συγκεντρώνονται και αποδίδονται από τον κρατικό προϋπολογισμό οι απαιτούμενοι πόροι με ισότιμη μεταχείριση των χρηστών. Ειδική μελέτη (Angelopoulos et al., 2013) έχει δείξει ότι ορισμένες γραμμές εμφανίζονται να λαμβάνουν χαμηλές επιδοτήσεις για το μέγεθός τους, καθώς και ότι υπάρχουν επικαλύψεις των αεροπορικών και ακτοπλοϊκών δικτύων αλλά και αεροπορικών υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας με κερδοφόρες ακτοπλοϊκές γραμμές, επιβεβαιώνοντας τελικά ότι οι υφιστάμενες γραμμές έχουν αναπτυχθεί χωρίς ολοκληρωμένο σχεδιασμό.
- Με τον επανασχεδιασμό του δικτύου πρέπει να εξεταστεί με λεπτομέρεια η δυνατότητα **δημιουργίας περιφερειακών κόμβων μετεπιβίβασης με ταχεία ανταπόκριση** σε μικρότερα νησιά – σε συνδυασμό και με άλλα μέσα μεταφοράς (π.χ. λεωφορεία, αεροπορικά δρομολόγια, δίκτυο υδροπλάνων). Υπάρχουν, ωστόσο, αρκετοί περιορισμοί σε μια τέτοια προσπάθεια (π.χ. διαχείριση επιβατών και αποσκευών).
- Βελτίωση διαδικασιών: α) Δηλώσεων για τις ελεύθερες γραμμές δρομολόγησης, β) Επιλογής πλοίων εξυπηρέτησης γραμμών δημόσιας υπηρεσίας, γ) Καταβολής αποζημιώσεων για την εξυπηρέτηση γραμμών δημόσιας υπηρεσίας, δ) Όρων διαγωνισμών για γραμμές δημόσιας υπηρεσίας με χρήση κριτηρίων εποχικότητας και δρομολόγηση διαφορετικής χωρητικότητας πλοίων, εισαγωγή ποιοτικών κριτηρίων (ταχύτητα, άνεση, τιμή κ.λπ.).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΒΙΒΛΙΑ

- Γεώργιος Π. Αρτίκης, Χρηματοοικονομική Διοίκηση: Ανάλυση και Προγραμματισμός, Εκδόσεις Interbooks, 2003
- Νιάρχος Α. Νικήτας, Χρηματοοικονομική Ανάλυση Λογιστικών Καταστάσεων, Έκτη Έκδοση, Εκδόσεις Αθ. Σταμούλης, Αθήνα 2002.

2. ΕΚΘΕΣΕΙΣ

- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2009
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2010
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2011
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2012
- Τράπεζα Ελλάδος, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2013

3. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

- www.attica-group.com -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Attica Group για τα έτη 2009-2013
- www.minoan.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Μίνοαν για τα έτη 2009-2013

- www.anek.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Anek για τα έτη 2009-2013
- www.nel.gr -Ετήσιες οικονομικές καταστάσεις Nel για τα έτη 2009-2013
- www.euro2day.gr
- www.ase.gr

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

ΠΙΝΑΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

1) ΑΤΤΙΣΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ					
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	629.228,00	706.730,00	712.925,00	738.240,00
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα		0,00	0,00	0,00
11300	Ύαλα περιουσιακά στοιχεία	812,00	990,00	1.151,00	1.357,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	1.152,00	1.235,00	3.398,00	5.747,00
12000	Αποθέματα	4.501,00	5.406,00	8.129,00	11.381,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	42.595,00	44.040,00	50.963,00	55.011,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	40466,00	24.816,00	18.265,00	45.845,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση		0,00	0,00	682,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	718.754,00	783.217,00	794.831,00	858.263,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	57.498,00	57.498,00	57.498,00	134.812,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	282553,00	292.873,00	348.717,00	336.229,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	340.053,00	350.371,00	406.215,00	471.041,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)		0,00	0,00	0,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	340.053,00	350.371,00	406.215,00	471.041,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις		0,00	2,00	295.032,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	83.611,00	51.953,00	3.246,00	3.976,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	221.492	341.350,00	346.322,00	41.043,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	73.598,00	39.543,00	39.046,00	45.241,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση		0,00	0,00	1.930,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	378.701,00	432.846,00	388.616,00	387.222,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	718.754,00	783.217,00	794.831,00	858.263,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ

		31/12/2009	31/12/2008
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	738.055,00	744.720,00
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	0,00	0,00
11300	Άυλα περιουσιακά στοιχεία	1.595,00	1.798,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	2.359,00	1.644,00
12000	Αποθέματα	4.874,00	3.712,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	57.438,00	55.973,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	42.171,00	138.708,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	81.500,00	0,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	927.992,00	946.555,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	117.539,00	117.539,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	353.510,00	385.293,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	471.049,00	502.832,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	0,00	0,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	471.049,00	502.832,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	328.491,00	356.439,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	3.872,00	5.098,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	35.025,00	39.130,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	48.353,00	43.056,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	41.202,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	456.943,00	443.723,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	927.992,00	946.555,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ				
	01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
ΟΚύκλος εργασιών	260.160,0000	256.002,0000	246.790,0000	271.521,0000
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	41.105,0000	22.981,0000	10.094,0000	23.924,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	2.031	-17.022,0000	-36.195,0000	-29.476,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-10.096	-53.187,0000	-86.690,0000	-44.400,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	-10.132	-53.269,0000	-86.503,0000	-49.326,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-10.132	-53.269,0000	-86.503,0000	-49.326,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	0,0000
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	-186000	-2.575,0000	-1.986,0000	7.991,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(Α)+(Β)	-10.318	-55.844,0000	-88.489,0000	-41.335,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-10.318	-55.844,0000	-88.489,0000	-41.335,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε ?)	-0,0529	-0,2779	-0,4553	-0,3055
Προτεινόμενο Μέρισμα		0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	27.146	10.159,0000	-8.851,0000	-2.463,0000

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ		
Περιγραφή	01/01/2009	01/01/2008
	31/12/2009	31/12/2008
Κύκλος εργασιών	302.478,0000	325.910,0000
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	56.295,0000	75.412,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	664,0000	21.351,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-23.880,0000	22.262,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	-27.449,0000	22.262,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-27.449,0000	22.262,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας	0,0000	0,0000

Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (B)	5.579,0000	-12402,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(A)+(B)	-21.870,0000	9.860,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-21.870,0000	
- Δικαιώματα μειοψηφίας	0,0000	
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε €)	-0,1938	0,1809
Προτεινόμενο Μέρισμα	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	29.071,0000	47.673,0000

ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ				
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης περιόδου/χρήσης	350.371,00	406.215,00	471.041,00	471.049,00
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-10.318,00	-55.844,00	-88.489,00	-41.335,00
Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου		0,00	23.663,00	41.327,00
Διανεμηθέντα μερίσματα		0,00	0,00	0,00
Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών		0,00	0,00	0,00
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης περιόδου/χρήσης	340.053,00	350.371,00	406.215,00	471.041,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ		
	31/12/2009	31/12/2008
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης περιόδου/χρήσης (01.01.2009 και 01.01.2008 αντίστοιχα)	502.832,00	506.145,00
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-21.870,00	9.860,00
Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
Διανεμηθέντα μερίσματα	-9.913,00	-13.173,00
Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών	0,00	0,00
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης περιόδου/χρήσης (31.12.2009 και 31.12.2008 αντίστοιχα)	471.049,00	502.832,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ				
	01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
Λειτουργικές δραστηριότητες				
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-10.096,00	-53.187,00	-86.690,00	-44.400,00
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)		0,00	0,00	0,00
Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
Αποσβέσεις	25.115,00	27.180,00	27.344,00	27.013,00
Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων		20.359,00	41.827,00	0,00
Προβλέψεις	2.660,00	2.303,00	2.752,00	3.157,00
Συναλλαγματικές διαφορές	-1.653,00	-1.871,00	25,00	-151,00
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-416,00	5.374,00	-5.621,00	595,00
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	14.031,00	11.231,00	12.599,00	13.895,00
Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	905,00	-675,00	3.252,00	-6.507,00
Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-8.639,00	-32.093,00	10.621,00	7.742,00
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	-1.674,00	42.624,00	-11.106,00	-3.842,00
Μείον:				
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-13.160,00	-14.555,00	-11.457,00	-10.493,00
Καταβεβλημένοι φόροι	-51,00	-60,00	-3.563,00	-3.000,00
Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες		0,00	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	7.022,00	6.630,00	-20.017,00	-15.991,00
Επενδυτικές δραστηριότητες				
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων		0,00	0,00	0,00
Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-425,00	-3.855,00	-43.644,00	-27.642,00
Εισπραξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	54.000,00	0,00	4.650,00	81.500,00
Διακανονισμός παραγώνων χρηματοοικονομικών στοιχείων		0,00	3.023,00	0,00
Τόκοι εισπραχθέντες	309,00	89,00	303,00	733,00
Μερίσματα εισπραχθέντα		0,00	0,00	0,00

Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες		0,00	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	53.884,00	-3.766,00	-35.668,00	54.591,00
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		0,00	24.266,00	41.621,00
Προκαταβολές για αύξηση μετοχικού κεφαλαίου		6.000,00	7.000,00	0,00
Έξοδα αυξήσεως κεφαλαίου		0,00	-603,00	-294,00
Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου		0,00	0,00	0,00
Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια		0,00	40.000,00	6.000,00
Εξοφλήσεις δανείων	-52.056,00	-1.069,00	-32.799,00	-75.981,00
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	-2,00	-52,00	-339,00	-369,00
Μερίσματα πληρωθέντα		0,00	0,00	0,00
Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες		0,00	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	52.058,00	4.879,00	37.525,00	-29.023,00
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	8.848,00	7.743,00	-18.160,00	9.577,00
Συναλλαγματικές διαφορές στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα	37,00	-45,00	-28,00	44,00
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	16.001,00	8.303,00	26.491,00	16.870,00
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	24.886,00	16.001,00	8.303,00	26.491,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

	01/01/2009	01/01/2008
	31/12/2009	31/12/2008
Λειτουργικές δραστηριότητες		
Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-23.880,00	22.262,00
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)	0,00	0,00
Πλέον / μείον προσαρμογές για:		
Αποσβέσεις	28.407,00	26.322,00
Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	2.034,00	0,00
Προβλέψεις	1.354,00	454,00
Συναλλαγματικές διαφορές	-207,00	-2.247,00
Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	6.619,00	-19.351,00

Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	15.981,00	20.610,00
Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:		
Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-1.162,00	516,00
Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-7.253,00	-8.888,00
(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	-977,00	-8.364,00
Μείον:		
Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-15.796,00	-22.801,00
Καταβεβλημένοι φόροι	-235,00	-159,00
Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	4.885,00	8.354,00
Επενδυτικές δραστηριότητες		
Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00
Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-105.073,00	-86.986,00
Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	0,00	52.475,00
Διακανονισμός Παραγώγων Χρηματοοικονομικών στοιχείων	0,00	4.018,00
Τόκοι εισπραχθέντες	1.321,00	6.253,00
Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00
Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-103.752,00	-24.240,00
Χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	53.600,00	48.000,00
Εξοφλήσεις δανείων	-46.775,00	-73.461,00
Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	-356,00	-326,00
Μερίσματα πληρωθέντα	-9.913,00	-13.173,00
Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	-3.444,00	-38.960,00
Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	-102.311,00	-54.846,00
Συναλλαγματικές διαφορές	57,00	2.097,00
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	119.124,00	171.873,00
Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	16.870,00	119.124,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 5:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ					
	ΜΕΓΕΘΟΥΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ενσώματα πάγια	78,68%	79,53%	86,02%	89,70%	90,23%	87,54%
Άυλα πάγια	0,19%	0,17%	0,16%	0,14%	0,13%	0,11%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	0,17%	0,25%	0,67%	0,43%	0,16%	0,16%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	79,04%	79,96%	86,84%	90,27%	90,52%	87,82%
Αποθέματα	0,39%	0,53%	1,33%	1,02%	0,69%	0,63%
Απαιτήσεις	5,91%	6,19%	6,41%	6,41%	5,62%	5,93%
Κυκλοφορούντα πάγια	14,65%	4,54%	5,34%	2,30%	3,17%	5,63%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	0,00%	8,78%	0,08%	0,00%	0,00%	0,00%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	20,96%	20,04%	13,16%	9,73%	9,48%	12,18%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Μετοχικό κεφάλαιο	12,42%	12,67%	15,71%	7,23%	7,34%	8,00%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	40,70%	38,09%	39,18%	43,87%	37,39%	39,31%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	53,12%	50,76%	54,88%	51,11%	44,73%	47,31%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	37,66%	35,40%	34,38%	0,00%	0,00%	0,00%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ						
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	0,54%	0,42%	0,46%	0,41%	6,63%	11,63%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ						
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	38,20%	35,82%	34,84%	0,41%	6,63%	11,63%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	4,13%	3,77%	4,78%	43,57%	43,58%	30,82%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	4,55%	5,21%	5,27%	4,91%	5,05%	10,24%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για πώληση	0,00%	4,44%	0,22%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ						
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	8,68%	13,42%	10,28%	48,48%	48,63%	41,06%

ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
-------------------------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ΠΙΝΑΚΑΣ 6:

	ΑΝΑΛΥΣΗ					
	ΔΕΙΚΤΩΝ					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Ενσώματα πάγια	100,00%	99,11%	99,13%	95,73%	94,90%	84,49%
Άυλα πάγια	100,00%	88,71%	75,47%	64,02%	55,06%	45,16%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	143,49%	349,57%	206,69%	75,12%	70,07%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	99,18%	99,62%	95,90%	94,76%	84,37%
Αποθέματα	100,00%	131,30%	306,60%	218,99%	145,64%	121,26%
Απαιτήσεις	100,00%	102,62%	98,28%	91,05%	78,68%	76,10%
Κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	30,40%	33,05%	13,17%	17,89%	29,17%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	-	-	-	-	-	-
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	93,74%	56,92%	38,99%	37,43%	44,14%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	98,04%	90,67%	83,97%	82,74%	75,93%
Μετοχικό κεφάλαιο	100,00%	100,00%	114,70%	48,92%	48,92%	48,92%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	100,00%	91,75%	87,27%	90,51%	76,01%	73,33%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	100,00%	93,68%	93,68%	80,79%	69,68%	67,63%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	100,00%	92,16%	82,77%	0,00%	0,00%	0,00
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ						
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	100,00%	75,95%	77,99%	63,67%	1019,09%	1640,07%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ						
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	91,93%	82,70%	0,90%	14,37%	23,13%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	100,00%	89,51%	104,89%	885,05%	872,35%	566,04%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100,00%	112,30%	105,07%	90,69%	91,84%	170,94%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για	-	-	-	-	-	-

πώληση

ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	151,58%	107,33%	468,90%	463,45%	359,05%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	98,04%	90,67%	83,97%	82,74%	75,93%

ΠΙΝΑΚΑΣ 7:

	ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	76,86%	81,39%	91,19%	95,91%	91,02%	84,20%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	23,14%	18,61%	8,81%	4,09%	8,98%	15,80%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	6,55%	0,22%	-10,86%	-14,67%	-6,65%	0,78%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	6,83%	-7,89%	-16,35%	-35,13%	-20,78%	-3,88%
Κέρδη μετά φόρων	6,83%	-9,07%	-18,17%	-35,05%	-20,81%	-3,89%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-3,81%	1,84%	2,94%	-0,80%	-1,01%	-0,07%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	3,03%	-6,05%	-13,41%	-35,93%	-21,78%	-3,95%

ΠΙΝΑΚΑΣ 8:

	ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ					
	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	92,81%	83,31%	75,72%	78,55%	79,83%
Κόστος Πωληθέντων	100,00%	98,28%	98,84%	94,49%	93,02%	87,45%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	100,00%	74,65%	31,72%	13,39%	30,47%	54,51%

Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	100,00%	3,11%	138,05%	169,52%	-79,72%	9,51%
		-	-	-	-	-
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	100,00%	107,27%	199,44%	389,41%	238,91%	-45,35%
		-	-	-	-	-
Κέρδη μετά φόρων	100,00%	123,30%	221,57%	388,57%	239,28%	-45,51%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	-44,98%	-64,43%	16,01%	20,76%	1,50%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	185,61%	369,26%	899,35%	565,54%	104,28%

2.ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε

ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ					
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	72.968,00	112.808,00	155.382,00	165.825,00
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	223,00	223,00	223,00	223,00
11300	Ύψα περιουσιακά στοιχεία	0,47	2,00	3,00	10,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	23,79	339,00	655,00	973,00
12000	Αποθέματα	603,00	672,00	1.281,00	2.005,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	6.453,00	10.775,00	20.614,00	15.506,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	7.222,00	11.040,00	11.712,00	36.314,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση		0,00	0,00	0,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	87.492,00	135.859,00	189.870,00	220.856,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	76.638,00	76.638,00	102.183,00	102.183,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	-60.800,00	-140.360,00	-90.079,00	-29.064,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	15.838,00	-63.722,00	12.104,00	73.119,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	0,00	0,00	0,00	0,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	15.838,00	-63.722,00	12.104,00	73.119,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	30.998,08	94.719,00	103.527,00	106.859,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	17.363,00	9.061,00	9.014,00	9.277,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	136,00	43.551,00	12.566,00	7.820,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	23.157,00	52.250,00	52.659,00	23.781,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00	0,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	71.654,00	199.581,00	177.766,00	147.737,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	87.492,00	135.859,00	189.870,00	220.856,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
		31/12/2009	31/12/2008
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	176.052,00	180.402,00

11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	223,00	223,00
11300	Άυλα περιουσιακά στοιχεία	10,00	26,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	767,00	2.122,00
12000	Αποθέματα	765,00	712,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	6.808,00	3.836,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	13.498,00	9.311,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	503,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	198.123,00	197.135,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	42.598,00	42.598,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	-22.672,00	-1.552,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	19.926,00	41.046,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	-143,00	54,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	19.783,00	41.100,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	121.635,00	108.008,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	9.369,00	7.166,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	34.290,00	23.133,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	13.046,00	17.728,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	178.340,00	156.035,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	198.123,00	197.135,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 10:ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ				
	01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
ΟΚύκλος εργασιών	51.520,0000	68.020,0000	83.547,0000	56.445,0000
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	-9.289,0000	-15.982,0000	-39.180,0000	-14.255,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	-52.999,0000	-70.180,0000	-56.111,0000	-34.768,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-59.043,0000	-75.802,0000	-61.015,0000	-43.366,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	-59.043,0000	-75.802,0000	-61.015,0000	-43.366,0000

- Ιδιοκτήτες μητρικής	-59.043,0000	-75.802,0000	-61.015,0000	-43.366,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	0,0000
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (B)	138.603,0000	-24,0000	0,0000	-937,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(A)+(B)	79.560,0000	-75.826,0000	-61.015,0000	-44.303,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	79.560,0000	-75.826,0000	-61.015,0000	-44.303,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε ?)	-0,23	-0,2967	-0,2388	-2,0315
Προτεινόμενο Μέρισμα		0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	-45.856,0000	-62.397,0000	-48.438,0000	-27.301,0000

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Κωδικός	Περιγραφή	01/01/2009	01/01/2008
		31/12/2009	31/12/2008
26000	Κύκλος εργασιών	39.379,0000	33.008,0000
27000	Μικτά κέρδη / (ζημιές)	1.546,0000	-5.407,0000
28000	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	-11.136,0000	-19.773,0000
30000	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-20.320,0000	-29.092,0000
32000	Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (A)	-20.464,0000	-29.092,0000
34000	- Ιδιοκτήτες μητρικής	-20.267,0000	-29.105,0000
35000	- Δικαιώματα μειοψηφίας	-197,0000	13,0000
35100	Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (B)	-853,0000	-955,0000
35200	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(A)+(B)	-21.317,0000	-30.047,0000
35300	- Ιδιοκτήτες μητρικής	-21.120,0000	-30.060,0000
35400	- Δικαιώματα μειοψηφίας	-197,0000	13,0000
36000	Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε €)	-0,1428	-0,2156
29000	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	-4.659,0000	-16.267,0000

ΠΙΝΑΚΑΣ 11:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ					
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
38000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσης (01.01.2012 και 01.01.2011 αντίστοιχα)	-63.722,00	12.104,00	73.119,00	19.783,00
42000	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	79.560,00	-75.826,00	-61.015,00	-44.303,00
39000	Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	-25.546,00	0,00	59.586,00
39005	Συμψηφισμός και διαγραφή ζημιών προηγούμενων χρήσεων	0,00	25.546,00	0,00	46.834,10
40000	Διανεμηθέντα μερίσματα		0,00	0,00	
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών		0,00	0,00	
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης χρήσης (31.12.2012 και 31.12.2011 αντίστοιχα)	15.838,00	-63.722,00	12.104,00	73.120,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			
		31/12/2009	31/12/2008
38000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσης (01.01.2009 και 01.01.2008 αντίστοιχα)	41.100,00	54.520,00
42000	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-21.317,00	-30.047,00
39000	Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	16.722,00
39005	Εξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	0,00	-95,00
40000	Διανεμηθέντα μερίσματα	0,00	0,00
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών	0,00	0,00
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης χρήσης (31.12.2009 και 31.12.2008 αντίστοιχα)	19.783,00	41.100,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 12:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ					
		01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
46000	Λειτουργικές δραστηριότητες				
52100	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-59.043,00	-75.802,00	-61.015,00	-43.366,00
52200	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)		0,00	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
54000	Αποσβέσεις	7.142,00	7.783,00	7.672,00	7.466,00
54005	Λοιπές μη ταμειακές συναλλαγές	316,00	316,00	316,00	-196,00
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	32.350,00	34.774,00	3.882,00	6.157,00
55000	Προβλέψεις	2.196,00	4.251,00	957,00	116,00
56000	Συναλλαγματικές διαφορές	0,00	0,00	0,00	170,00
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-0,40	-2,00	-46,00	294,00
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	6.045,00	5.624,00	4.950,00	8.794,00
59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	69,00	609,00	724,00	-1.239,00
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	5.487,00	9.111,00	-8.444,00	-12.792,00
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	6.333,00	-3.515,00	29.478,00	12.019,00
63000	Μείον:				
64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-663,00	-1.207,00	-1.727,00	-10.716,00
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	0,00	0,00	0,00	-206,00
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	231,00	-18.058,00	-23.253,00	-33.499,00
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες				
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00	0,00	0,00
73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	3,00	-6,00	-1.104,00	-81,00
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	0,00	0,00	2,00	373,00

75000	Τόκοι εισπραχθέντες	0,40	2,00	46,00	122,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00	0,00	-1,00
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-3,00	-4,00	-1.056,00	414,00
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	0,00	97.926,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	0,00	0,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	292,00	24.791,00	31.287,00	-430,00
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-35,00	-5.759,00	-31.797,00	22.839,00
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	-737,00	-1.271,00	-1.299,00	-67.636,00
83000	Μερίσματα πληρωθέντα	0,00	0,00	0,00	-515,00
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	-479,00	17.761,00	-1.809,00	52.184,00
86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	-252,00	-301,00	-26.118,00	19.099,00
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	1.044,00	1.345,00	27.463,00	8.365,00
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	792,00	1.044,00	1.345,00	27.464,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

		01/01/2009	01/01/2008
		31/12/2009	31/12/2008
46000	Λειτουργικές δραστηριότητες		
52100	Κέρδη/(ζημίες) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-20.320,00	-29.092,00
52200	Κέρδη / (ζημίες) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:		
54000	Αποσβέσεις	6.477,00	3.506,00
54005	Λοιπές μη ταμειακές συναλλαγές	1.355,00	6.407,00
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	-2.907,00	3.485,00
55000	Προβλέψεις	838,00	2.300,00
56000	Συναλλαγματικές διαφορές	-14,00	-72,00
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημίες) επενδυτικής δραστηριότητας	-452,00	-2.040,00
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	9.174,00	6.823,00
59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου		

	κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:		
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-54,00	373,00
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-4.446,00	2.854,00
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	406,00	-8.199,00
63000	Μειόν:		
64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-1.600,00	-5.959,00
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	0,00	0,00
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	-11.543,00	-19.614,00
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες		
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00
73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-73,00	-288,00
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	917,00	78,00
74005	Εισροές από πώληση επενδυτικών τίτλων	0,00	5.600,00
75000	Τόκοι εισπραχθέντες	55,00	4,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	899,00	5.394,00
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	16.722,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
79105	Εξοδα αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	0,00	-95,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	24.511,00	34.611,00
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-7.308,00	-39.824,00
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	0,00	0,00
83000	Μερίσματα πληρωθέντα	0,00	0,00
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	17.203,00	11.414,00
86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	6.559,00	-2.806,00
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	1.806,00	4.612,00
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	8.365,00	1.806,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 13:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ				
	ΜΕΓΕΘΟΥΣ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	91,51%	88,86%	75,08%	81,84%	83,03%
Άυλα πάγια	0,13%	0,12%	0,11%	0,12%	0,17%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	1,08%	0,39%	0,44%	0,34%	0,25%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	92,71%	89,36%	75,63%	82,30%	83,45%
Αποθέματα	0,36%	0,39%	0,91%	0,67%	0,49%
Απαιτήσεις	1,95%	3,44%	7,02%	10,86%	7,93%
Κυκλοφορούντα πάγια	4,72%	6,81%	16,44%	6,17%	8,13%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	0,26%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	7,29%	10,64%	24,37%	17,70%	16,55%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Μετοχικό κεφάλαιο	21,61%	21,49%	46,27%	53,82%	56,41%
					-
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	-0,79%	-11,44%	-13,16%	-47,44%	103,31%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	20,83%	10,05%	33,11%	6,37%	-46,90%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	54,80%	61,35%	48,38%	54,53%	69,72%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	3,64%	4,73%	4,20%	4,75%	6,67%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	58,44%	66,07%	52,58%	59,27%	76,39%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	11,74%	17,29%	3,54%	6,62%	32,06%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες					
υποχρεώσεις	9,00%	6,58%	10,77%	27,73%	38,46%
Υποχρεώσεις για μη					
κυκλοφορούντα πάγια για					
πώληση	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ	20,73%	23,87%	14,31%	34,35%	70,52%

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ

ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
-------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

ΠΙΝΑΚΑΣ 14:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	100,00%	97,59%	91,92%	86,13%	62,53%
Άυλα πάγια	100,00%	93,57%	93,57%	90,76%	90,36%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	36,15%	45,85%	30,87%	15,98%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	96,87%	91,39%	85,50%	62,03%
Αποθέματα	100,00%	107,44%	281,60%	179,92%	94,38%
Απαιτήσεις	100,00%	177,48%	404,22%	537,38%	280,89%
Κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	144,97%	390,01%	125,79%	118,57%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	-	-	-	-	-
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	146,71%	374,77%	234,00%	156,57%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,50%	112,03%	96,31%	68,92%
Μετοχικό κεφάλαιο	100,00%	100,00%	239,88%	239,88%	179,91%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	100,00%	1460,82%	1872,68%	5804,06%	9043,81%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	100,00%	48,55%	178,14%	29,49%	-155,25%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	100,00%	112,62%	98,94%	95,85%	87,70%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	100,00%	130,74%	129,46%	125,79%	126,44%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	113,74%	100,84%	97,71%	90,11%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	100,00%	148,23%	33,80%	54,32%	188,26%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100,00%	73,59%	134,14%	297,04%	294,73%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για	-	-	-	-	-

πώληση

ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	115,85%	77,34%	159,63%	234,46%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,60%	112,06%	96,34%	68,94%

ΠΙΝΑΚΑΣ 15:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	116,38%	96,07%	161,60%	146,90%	123,50%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	-16,38%	3,93%	-61,60%	-46,90%	-23,50%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	-59,90%	-28,28%	-61,60%	-67,16%	103,18%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	-88,14%	-51,60%	-76,83%	-73,03%	111,44%
Κέρδη μετά φόρων	-88,14%	-51,97%	-76,83%	-73,03%	111,44%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-2,89%	-2,17%	-1,66%	0,00%	-0,04%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-91,03%	-53,77%	-78,49%	-73,03%	111,48%

ΠΙΝΑΚΑΣ 16:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	119,30%	171,00%	253,11%	206,07%
Κόστος Πωληθέντων	100,00%	98,48%	237,44%	319,48%	218,67%

Μικτά κέρδη/(ζημιές)	100,00%	-28,59%	643,02%	724,62%	295,58%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	100,00%	56,32%	175,84%	283,78%	354,93%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	100,00%	69,85%	149,07%	209,73%	260,56%
Κέρδη μετά φόρων	100,00%	70,34%	149,07%	209,73%	260,56%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	89,32%	98,12%	0,00%	2,51%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	70,47%	147,45%	203,07%	252,36%

3. ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ					
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	396.906	408.011,30	417.069,40	431.342,79
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	1.340	5.937,52	1.422,04	1.463,24
11300	Ύαλα περιουσιακά στοιχεία	299	333,80	399,93	192,03
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	68.105	70.489,98	77.538,17	77.535,48
12000	Αποθέματα	3.715	6.595,62	9.934,79	9.249,05
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	31.158	36.452,47	56.878,01	56.806,47
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	27.792	25.004,93	25.475,01	33.111,74
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00	4.556,68	5.200,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	529.315	552.825,62	593.274,03	614.900,80
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	210.118	159.583,50	159.583,50	159.583,50
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	1.528	16.769,45	68.070,17	107.811,36
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	211.646	176.352,95	227.653,67	267.394,86
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	0,00	0,00	0,00	1,39
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	211.646	176.352,95	227.653,67	267.396,25
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	0,00	0,00	242.795,58	258.924,11
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	215.999	6.075,78	6.658,55	7.668,42
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	29.680	267.822,13	43.601,03	31.765,45
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	71.869	102.574,76	72.565,20	49.146,57
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00	0,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	317.669	376.472,67	365.620,36	347.504,55
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	529.315	552.825,62	593.274,03	614.900,80

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
		31/12/2009	31/12/2008
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	445.231,06	529.651,75
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	1.504,44	1.545,64
11300	Ύαλα περιουσιακά στοιχεία	111,00	143,61

11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	77.535,71	76.121,45
12000	Αποθέματα	6.113,77	5.507,06
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	18.061,53	16.754,30
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	95.652,32	57.935,60
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	5.585,31	5.200,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	649.795,14	692.859,41
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	159.583,50	159.583,50
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	151.206,40	118.783,84
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	310.789,90	278.367,34
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	-6,30	56,23
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	310.783,60	278.423,57
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	0,00	335.811,73
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	7.025,52	7.205,26
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	296.268,31	42.644,51
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	35.567,71	28.774,34
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	150,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	339.011,54	414.435,84
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	649.795,14	692.859,41

ΠΙΝΑΚΑΣ 18:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

	01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
ΟΚύκλος εργασιών	161.571	152.826,0500	193.323,7400	169.374,8300
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	21.217	-1.014,7500	2.698,6900	-321,8800
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	-6.217	-21.478,2800	-28.377,4300	-35.984,9300
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-14.537	-31.398,1700	-39.972,6600	-40.816,2400
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	-14.780	-31.300,7200	-39.765,0700	-43.387,3700
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-14.780	-31.300,7200	-39.765,0700	-43.368,3600
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	-19,0100
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	334	-20.000,0000	0,0000	0,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(Α)+(Β)	-14.446	-51.300,7200	-39.765,0700	-43.387,3700
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-14.446	-51.300,7200	-39.765,0700	-43.368,3600
- Δικαιώματα μειοψηφίας		0,0000	0,0000	-19,0100

Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε ?)	-0,2002	-0,4413	-0,5607	-0,6115
Προτεινόμενο Μέρισμα		0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	16.076	-7.208,2400	-13.893,7700	-21.528,1036

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

Περιγραφή	01/01/2009	01/01/2008
	31/12/2009	31/12/2008
Κύκλος εργασιών	171.278,0400	213.782,3300
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	21.444,4700	51.960,4800
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	-7.913,1100	24.344,5200
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	32.384,6100	3.316,6100
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	32.357,3900	3.299,6700
- Ιδιοκτήτες μητρικής	32.418,1700	3.308,7500
- Δικαιώματα μειοψηφίας	-60,7800	-9,0800
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (Β)	2,6700	-1.498,7800
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(Α)+(Β)	32.360,0600	1.800,8900
- Ιδιοκτήτες μητρικής	32.460,8500	1.809,9700
- Δικαιώματα μειοψηφίας	-60,7900	-9,0800
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε €)	0,4571	0,0467
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	7.134,0600	41.309,3500

ΠΙΝΑΚΑΣ 19:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
38000 Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσης (01.01.2012 και 01.01.2011 αντίστοιχα)	176.352	227.653,67	267.396,25	310.783,62
42000 Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-14.446	-51.300,72	-39.765,07	-43.387,37
39000 Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	50.534	0,00	0,00	0,00
39005 Συμψηφισμός και διαγραφή ζημιών προηγούμενων χρήσεων	0,00	0,00	0,00	0,00

40000	Διανεμηθέντα μερίσματα				
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών			22,49	
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης χρήσης (31.12.2012 και 31.12.2011 αντίστοιχα)	211.646	176.352,95	227.653,67	267.396,25

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ			
		31/12/2009	31/12/2008
38000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης περιόδου/χρήσης (01.01.2009 και 01.01.2008 - 1 αντίστοιχα)	278.423,57	280.168,83
42000	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	32.360,06	1.800,89
39000	Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,15
40000	Διανεμηθέντα μερίσματα	0,00	-3.546,30
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών	-0,03	
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης περιόδου/χρήσης (31.12.2009 και 31.12.2008-1 αντίστοιχα)	310.783,60	278.423,57

ΠΙΝΑΚΑΣ 20:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ					
		01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/03/2010
46000	Λειτουργικές δραστηριότητες				
52100	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-7.341	-31.398,17	-39.972,66	-40.816,24
52200	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)		0,00	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
54000	Αποσβέσεις	15.290	14.270,04	14.483,66	14.456,82
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων		0,00	643,31	0,00
55000	Προβλέψεις	2.253	1.354,44	4.500,19	10.060,31
56000	Συναλλαγματικές διαφορές	-4	-3,75	12,11	9,33
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-1	-6,15	-121,17	-3.343,82
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	7.504	9.980,67	11.877,95	8.654,94

59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-136	3.339,16	-685,74	-3.135,27
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-1.658	6.108,30	1.612,37	-23.526,65
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	-30.955	29.376,01	24.233,02	10.461,14
63000	Μείον:				
64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-7.342	-9.834,51	-11.695,22	-6.952,00
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	-39	-19,57	-1.764,43	-23,73
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες		0,00	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	-21.841	23.166,47	3.123,39	-34.155,17
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες				
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	0,00	0,00	0,00
73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-1.889	-5.321,31	-571,03	-809,28
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	412	20,89	4,90	808,11
75000	Τόκοι εισπραχθέντες	0,00	0,00	0,00	13.000,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00	139,46	2.077,34
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-544	-5.300,42	-426,67	15.076,17
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	49.762	0,00	0,00	0,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	0,00	0,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	0,00	0,00	4.094,26	18.291,09
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-27.734	-18.704,65	-8.517,37	-24.000,00
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	0,00	0,00	0,00	-38,60
83000	Μερίσματα πληρωθέντα	-91	-2,87	-427,18	-0,54
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	21.937	-18.707,52	-4.850,29	-5.748,05

86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	-448	-841,47	-2.153,57	-24.827,05
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	19.654	20.495,22	22.648,79	47.475,85
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	19.206	19.653,75	20.495,22	22.648,80

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ		01/01/2009 01/01/2008	
		31/12/2009 31/12/2008	
46000	Λειτουργικές δραστηριότητες		
52100	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	32.384,61	3.316,61
52200	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:		
54000	Αποσβέσεις	15.047,15	16.964,82
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	0,00	0,00
55000	Προβλέψεις	-1.175,52	423,47
56000	Συναλλαγματικές διαφορές	-5,30	-2,06
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-51.065,08	-3.597,87
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	10.227,55	25.069,68
59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:		
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-606,71	-954,48
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	2.294,56	-9.694,37
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	5.551,26	-7.385,32
63000	Μειον:		
64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-9.856,27	-23.699,52
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	-47,65	-84,89
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	2.748,60	356,07
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες		
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	-50,00	0,00

73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-2.537,24	-1.125,08
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	73.504,00	163,64
75000	Τόκοι εισπραχθέντες	35.426,57	0,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	6,51	2.075,79
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	106.349,84	1.114,35
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	0,00	375.780,11
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-82.531,20	-358.585,69
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	-90,59	-70,09
83000	Μερίσματα πληρωθέντα	-9,79	-3.547,03
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	-82.631,58	13.577,30
86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	26.466,86	15.047,72
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	21.008,99	5.961,27
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	47.475,85	21.008,99

ΠΙΝΑΚΑΣ 21:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ				
	ΜΕΓΕΘΟΥΣ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	76,67%	69,35%	70,39%	70,54%	74,88%
Άυλα πάγια	0,02%	0,02%	0,03%	0,07%	0,06%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	10,99%	12,04%	12,61%	13,07%	12,75%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	87,67%	81,40%	83,03%	83,68%	87,69%
Αποθέματα	0,79%	0,95%	1,50%	1,67%	1,19%
Απαιτήσεις	2,42%	2,80%	9,24%	9,59%	6,59%
Κυκλοφορούντα πάγια	8,36%	14,85%	5,38%	4,29%	4,52%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	0,75%	0,00%	0,85%	0,77%	0,00%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	12,33%	18,60%	16,97%	16,32%	12,31%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Μετοχικό κεφάλαιο	23,03%	24,56%	25,95%	26,90%	28,87%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	17,15%	23,27%	17,53%	11,47%	3,03%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	40,18%	47,83%	43,49%	38,37%	31,90%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	48,47%	0,00%	42,11%	40,92%	0,00%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	1,04%	1,08%	1,25%	1,12%	1,10%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	49,51%	1,08%	43,36%	42,05%	1,10%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	6,16%	45,59%	5,17%	7,35%	48,45%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	4,15%	5,47%	7,99%	12,23%	18,55%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για πώληση	0,00%	0,02%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	10,31%	51,09%	13,16%	19,58%	67,00%

ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
-------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

ΠΙΝΑΚΑΣ 22:

	ΑΝΑΛΥΣΗ				
	ΔΕΙΚΤΩΝ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	100,00%	84,10%	81,48%	78,78%	77,93%
Άυλα πάγια	100,00%	77,08%	133,33%	277,78%	231,94%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	101,86%	101,86%	101,86%	92,60%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	86,32%	84,04%	81,72%	79,80%
Αποθέματα	100,00%	111,02%	167,95%	180,41%	119,77%
Απαιτήσεις	100,00%	107,81%	339,06%	339,49%	217,57%
Κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	165,10%	57,15%	43,97%	43,16%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	-	-	-	-	-
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	140,32%	122,21%	113,41%	79,69%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	92,98%	88,75%	85,63%	79,79%
Μετοχικό κεφάλαιο	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	100,00%	127,29%	90,76%	57,31%	14,12%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	100,00%	111,65%	96,06%	81,78%	63,35%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	100,00%	0,00%	77,10%	72,30%	0,00%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	100,00%	97,52%	106,43%	92,42%	84,33%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	2,05%	77,72%	72,72%	1,77%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	100,00%	694,73%	74,49%	102,24%	628,03%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100,00%	123,61%	170,80%	252,19%	356,49%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για	-	-	-	-	-

πώληση					
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	464,84%	113,29%	162,65%	518,63%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	93,79%	88,76%	85,63%	79,80%

ΠΙΝΑΚΑΣ 23:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	75,69%	87,48%	100,19%	98,60%	100,66%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	24,31%	12,52%	-0,19%	1,40%	-0,66%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	11,39%	-4,62%	-21,25%	-14,68%	-14,05%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	1,55%	18,91%	-24,10%	-20,68%	-20,54%
Κέρδη μετά φόρων	1,54%	18,89%	-25,62%	-20,57%	-20,48%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-0,70%	0,00%	0,00%	0,00%	-13,09%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0,84%	18,89%	-25,62%	-20,57%	-33,57%

ΠΙΝΑΚΑΣ 24:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	80,12%	79,23%	90,43%	71,49%
Κόστος Πωληθέντων	100,00%	92,59%	104,87%	117,80%	95,07%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	100,00%	41,27%	-0,62%	5,19%	-1,95%

Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	100,00%	-32,50%	-147,81%	-116,56%	-88,22%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	100,00%	976,33%	#####	#####	-946,58%
Κέρδη μετά φόρων	100,00%	980,52%	#####	#####	-948,52%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	-0,20%	0,00%	0,00%	1334,22%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	1796,78%	#####	#####	#####

4. ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 25:ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ Δ.Λ.Π

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ					
		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	300.964	320.878,00	367.549,00	386.708,00
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	1.785	1.791,00	1.796,00	1.802,00
11300	Ύψα περιουσιακά στοιχεία	47	67,00	73,00	120,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	2.106	1.674,00	1.529,00	1.229,00
12000	Αποθέματα	4.520	6.288,00	7.869,00	9.333,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	45.293	52.739,00	55.612,00	68.547,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	8.558	9.083,00	6.152,00	11.327,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00	0,00	0,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	363.273	392.520,00	440.580,00	479.066,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	56.597	56.597,00	56.597,00	40.325,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	-52.541	-17.267,00	43.460,00	66.696,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	4.056	39.330,00	100.057,00	107.021,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	6.114	7.041,00	7.017,00	7.146,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	10.170	46.371,00	107.074,00	114.167,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	210	903,00	229.077,00	221.554,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	6.813	7.889,00	6.466,00	5.630,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	290.540	274.948,00	34.519,00	68.490,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	55.540	62.409,00	63.444,00	69.225,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00	0,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	353.103	346.149,00	333.506,00	364.899,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	363.273	392.520,00	440.580,00	479.066,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΘΕΣΗΣ			
		31/12/2009	31/12/2008
10000	ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ		
11100	Ιδιοχρησιμοποιούμενα ενσώματα πάγια στοιχεία	400.501,00	411.535,00
11200	Επενδύσεις σε ακίνητα	1.852,00	1.857,00

11300	Άυλα περιουσιακά στοιχεία	163,00	288,00
11400	Λοιπά μη Κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	37.099,00	1.741,00
12000	Αποθέματα	10.801,00	10.849,00
13000	Απαιτήσεις από πελάτες	73.814,00	76.806,00
13100	Λοιπά κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία	13.758,00	25.044,00
13200	Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00
15000	ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	537.988,00	528.120,00
16000	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ		
16005	Μετοχικό Κεφάλαιο	161.299,00	161.299,00
16010	Λοιπά Στοιχεία ιδίων κεφαλαίων	35.577,00	35.512,00
21000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων ιδιοκτητών μητρικής (α)	196.876,00	196.811,00
22000	Δικαιώματα μειοψηφίας (β)	5.993,00	5.535,00
23000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων (γ) = (α)+(β)	202.869,00	202.346,00
17000	Μακροπρόθεσμες δανειακές υποχρεώσεις	200.785,00	218.701,00
17100	Προβλέψεις/Λοιπές μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις	5.587,00	6.205,00
18000	Βραχυπρόθεσμες δανειακές Υποχρεώσεις	75.904,00	50.256,00
19000	Λοιπές βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	52.843,00	50.612,00
19100	Υποχρεώσεις που σχετίζονται με μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία προοριζόμενα για πώληση	0,00	0,00
20000	Σύνολο υποχρεώσεων (δ)	335.119,00	325.774,00
24000	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ (γ) + (δ)	537.988,00	528.120,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 26:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ				
	01/01/2013	01/01/2012	01/01/2011	01/01/2010
	31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
ΟΚύκλος εργασιών	178.039	199.677,0000	243.595,0000	263.125,0000
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	23.257	22.373,0000	36.713,0000	22.356,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	-5.076	-8.809,0000	1.259,0000	-25.107,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-36.190	-60.383,0000	-22.888,0000	-88.286,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (Α)	-36.509	-60.568,0000	-23.027,0000	-88.872,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-35.713	-60.732,0000	-22.901,0000	-89.738,0000

- Δικαιώματα μειοψηφίας	-796	164,0000	-126,0000	866,0000
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (B)	-248	-8,0000	0,0000	0,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(A)+(B)	-36.757	-60.576,0000	-23.027,0000	-88.872,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-35.900	-60.726,0000	-22.901,0000	-89.738,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας	-857	150,0000	-126,0000	866,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε ?)	-0,1893	-0,3219	-0,1337	-0,6676
Προτεινόμενο Μέρισμα	0,000	0,0000	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	6.477	4.235,0000	12.308,0000	-11.387,0000

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΣΥΝΟΛΙΚΩΝ ΕΣΟΔΩΝ

	01/01/2009	01/01/2008
	31/12/2009	31/12/2008
Κύκλος εργασιών	274.572,0000	282.356,0000
Μικτά κέρδη / (ζημιές)	49.522,0000	54.422,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών και επενδυτικών αποτελεσμάτων	10.795,0000	15.130,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων	-4.965,0000	-6.413,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους (A)	-5.303,0000	-6.630,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-5.788,0000	-5.886,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας	485,0000	-744,0000
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (B)	0,0000	255,0000
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους(A)+(B)	-5.303,0000	-6.375,0000
- Ιδιοκτήτες μητρικής	-5.788,0000	-5.785,0000
- Δικαιώματα μειοψηφίας	485,0000	-590,0000
Κέρδη / (ζημιές) μετά από φόρους ανά μετοχή ? βασικά (σε €)	-0,0359	-0,0365
Προτεινόμενο Μέρισμα	0,0000	0,0000
Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων, χρηματοδοτικών, επενδυτικών αποτελεσμάτων και συνολικών αποσβέσεων	24.249,0000	26.909,0000

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

		31/12/2013	31/12/2012	31/12/2011	31/12/2010
38000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης χρήσης	46.371,00	107.074,00	114.167,00	202.869,00
42000	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-36.757	-60.576,00	-23.027,00	-88.872,00

39000	Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	16.272,00	316,00
39005	Συμψηφισμός και διαγραφή ζημιών προηγούμενων χρήσεων		-1,00	-338,00	-25,00
40000	Διανεμηθέντα μερίσματα	-126,00	-126,00	0,00	-121,00
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών	0,00	0,00	0,00	0,00
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης χρήσης	9.488,00	46.371,00	107.074,00	114.167,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

31/12/2009 31/12/2008

38000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων έναρξης περιόδου/χρήσης (01.01.2009 και 01.01.2008 αντίστοιχα)	202.346,00	216.463,00
42000	Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους (συνεχιζόμενες και διακοπείσες δραστηριότητες)	-5.303,00	-6.375,00
39000	Αύξηση / (μείωση) μετοχικού κεφαλαίου	0,00	630,00
40000	Διανεμηθέντα μερίσματα	-27,00	-8.176,00
40005	Διαγραφή θυγατρικών από ενοποίηση	5.853,00	0,00
40010	Λοιπές κινήσεις στα ίδια κεφάλαια	0,00	-196,00
43000	Αγορές (πωλήσεις) ιδίων μετοχών	0,00	0,00
44000	Σύνολο ιδίων κεφαλαίων λήξης περιόδου/χρήσης (31.12.2009 και 31.12.2008 αντίστοιχα)	202.869,00	202.346,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 28:

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΟΩΝ

01/01/2013 01/01/2012 01/01/2011 01/01/2010

31/12/2013 31/12/2012 31/12/2011 31/12/2010

46000	Λειτουργικές δραστηριότητες				
52100	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-36.190	-60.383,00	-22.888,00	-88.286,00
52200	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)	0,00	0,00	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:				
54000	Αποσβέσεις	11.793	13.284,00	11.197,00	13.825,00
54005	Αποσβέσεις επιχορηγήσεων	-240	-240,00	-147,00	-105,00
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	15.307	34.453,00	6.344,00	1.725,00
55000	Προβλέψεις	2.142	3.063,00	2.154,00	10.536,00

56000	Συναλλαγματικές διαφορές	-164	-8,00	48,00	4,00
56005	(Κέρδη)/ Ζημιές από πώληση παγίων στοιχείων	0,00	4,00	240,00	-8,00
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	-341	-79,00	-108,00	47.442,00
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	16.324	16.203,00	17.587,00	14.008,00
59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:				
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	-579	1.551,00	1.462,00	1.459,00
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	5.538	-1.635,00	16.202,00	-5.843,00
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	-8.191	1.771,00	-7.654,00	15.050,00
63000	Μείον:				
64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-6.426	-4.797,00	-16.183,00	-11.556,00
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	-206	-116,00	-225,00	-278,00
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	-1.233	3.071,00	8.029,00	-2.027,00
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες				
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	-25	-7,00	-262,00	-37,00
72005	Προκαταβολές για αγορά συμμετοχών	0,00	0,00	0,00	-13.000,00
73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-4.568	-1.059,00	-1.292,00	-1.671,00
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	0,00	0,00	3.487,00	36,00
75000	Τόκοι εισπραχθέντες	134	74,00	23,00	153,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	0,00	0,00	10,00	747,00
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-4.459	-992,00	1.966,00	-13.772,00
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες				
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	16.272,00	316,00
79005	Πληρωμή εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00	-335,00	0,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	-9,00	0,00	0,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	6.210	18,00	380,00	40.966,00
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-742	-2.195,00	-27.096,00	-27.893,00
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	0,00	0,00	0,00	0,00
82005	Εισπράξεις επιχορηγήσεων	0,00	844,00	853,00	0,00

83000	Μερίσματα πληρωθέντα	-80	-55,00	-10,00	-87,00
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	5.388	-1.397,00	-9.936,00	13.302,00
86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	-304	682,00	59,00	-2.497,00
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	4.037	3.355,00	3.301,00	5.798,00
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	3.733	4.037,00	3.360,00	3.301,00

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΩΝ ΡΩΩΝ		01/01/2009 01/01/2008	
		31/12/2009	31/12/2008
46000	Λειτουργικές δραστηριότητες		
52100	Κέρδη/(ζημιές) προ φόρων (συνεχιζόμενες δραστηριότητες)	-4.965,00	-6.413,00
52200	Κέρδη / (ζημιές) προ φόρων (διακοπείσες δραστηριότητες)	0,00	0,00
53000	Πλέον / μείον προσαρμογές για:		
54000	Αποσβέσεις	13.896,00	12.151,00
54005	Αποσβέσεις επιχορηγήσεων παγίων	-442,00	-372,00
54100	Απομειώσεις ενσώματων και άυλων πάγιων περιουσιακών στοιχείων	0,00	350,00
54105	(Κέρδη) / ζημιές από πώληση παγίων στοιχείων	-7,00	-15,00
55000	Προβλέψεις	849,00	1.257,00
56000	Συναλλαγματικές διαφορές	-7,00	2,00
57000	Αποτελέσματα (έσοδα, έξοδα, κέρδη και ζημιές) επενδυτικής δραστηριότητας	1.526,00	3.649,00
57005	Επίδραση από παύση ενοποίησης θυγατρικών	1.991,00	0,00
58000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα	14.236,00	17.742,00
59000	Πλέον/ μείον προσαρμογές για μεταβολές λογαριασμών κεφαλαίου κίνησης ή που σχετίζονται με τις λειτουργικές δραστηριότητες:		
60000	Μείωση / (αύξηση) αποθεμάτων	23,00	1.159,00
61000	Μείωση / (αύξηση) απαιτήσεων	-4.316,00	-6.064,00
62000	(Μείωση) / αύξηση υποχρεώσεων (πλην δανειακών)	9.633,00	5.576,00
63000	Μείον:		

64000	Χρεωστικοί τόκοι και συναφή έξοδα καταβεβλημένα	-13.112,00	-19.116,00
65000	Καταβεβλημένοι φόροι	-350,00	-400,00
65100	Λειτουργικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
66000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από λειτουργικές δραστηριότητες (α)	18.955,00	9.506,00
67000	Επενδυτικές δραστηριότητες		
72000	Απόκτηση θυγατρικών, συγγενών, κοινοπραξιών και λοιπών επενδύσεων	0,00	-17.534,00
72005	Προκαταβολές για αγορά συμμετοχών	-35.750,00	0,00
72010	Εισπράξεις από πωλήσεις χρεογράφων και λοιπών επενδύσεων	6.735,00	4.976,00
73000	Αγορά ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	-2.737,00	-52.896,00
74000	Εισπράξεις από πωλήσεις ενσώματων και άυλων παγίων στοιχείων	12,00	27,00
75000	Τόκοι εισπραχθέντες	111,00	1.192,00
76000	Μερίσματα εισπραχθέντα	797,00	1.966,00
76100	Επενδυτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
77000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από επενδυτικές δραστηριότητες (β)	-30.832,00	-62.269,00
78000	Χρηματοδοτικές δραστηριότητες		
79000	Εισπράξεις από αύξηση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	630,00
79100	Πληρωμές για μείωση μετοχικού κεφαλαίου	0,00	0,00
79105	Πληρωμή εξόδων αύξησης μετοχικού κεφαλαίου	0,00	-130,00
80000	Εισπράξεις από εκδοθέντα / αναληφθέντα δάνεια	25.678,00	23.930,00
81000	Εξοφλήσεις δανείων	-18.210,00	-9.643,00
82000	Εξοφλήσεις υποχρεώσεων από χρηματοδοτικές μισθώσεις (χρεολύσια)	0,00	0,00
82005	Εισπράξεις επιχορηγήσεων	0,00	198,00
83000	Μερίσματα πληρωθέντα	-135,00	-8.106,00
83100	Χρηματοδοτικές ροές από διακοπείσες δραστηριότητες	0,00	0,00
84000	Σύνολο εισροών / (εκροών) από χρηματοδοτικές δραστηριότητες (γ)	7.333,00	6.879,00
86000	Καθαρή αύξηση / (μείωση) στα ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα περιόδου/χρήσης (α) + (β) + (γ)	-4.544,00	-45.884,00
87000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα έναρξης περιόδου/χρήσης	10.342,00	56.257,00
88000	Ταμειακά διαθέσιμα και ισοδύναμα λήξης περιόδου/χρήσης	5.798,00	10.373,00

ΠΙΝΑΚΑΣ 29:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ				
	ΜΕΓΕΘΟΥΣ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	78,28%	74,79%	81,10%	83,83%	82,20%
Άυλα πάγια	0,05%	0,03%	0,03%	0,02%	0,02%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	0,33%	6,90%	0,26%	0,35%	0,43%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	78,66%	81,71%	81,38%	84,20%	82,65%
Αποθέματα	2,05%	2,01%	1,95%	1,79%	1,60%
Απαιτήσεις	14,54%	13,72%	14,31%	12,62%	13,44%
Κυκλοφορούντα πάγια	4,74%	2,56%	2,36%	1,40%	2,31%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	21,34%	18,29%	18,62%	15,80%	17,35%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Μετοχικό κεφάλαιο	30,87%	30,32%	8,54%	13,05%	14,68%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	6,80%	6,69%	14,13%	10,02%	-4,48%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	37,66%	37,01%	22,68%	23,08%	10,20%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	41,85%	37,74%	46,95%	52,84%	0,23%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	1,19%	1,05%	1,19%	1,49%	2,05%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	43,04%	38,79%	48,14%	54,33%	2,28%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	9,62%	14,27%	14,51%	7,96%	71,33%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	9,68%	9,93%	14,67%	14,63%	16,19%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για πώληση	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	19,30%	24,20%	29,18%	22,59%	87,52%

ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
-------------------------	---------	---------	---------	---------	---------

ΠΙΝΑΚΑΣ 30:

	ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ				
	2008	2009	2010	2011	2012
Ενσώματα πάγια	100,00%	97,33%	93,98%	89,34%	78,05%
Άυλα πάγια	100,00%	56,60%	41,67%	25,35%	23,26%
Μη κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	2130,90%	70,59%	87,82%	96,15%
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	105,82%	93,85%	89,29%	78,09%
Αποθέματα	100,00%	99,56%	86,03%	72,53%	57,96%
Απαιτήσεις	100,00%	96,10%	89,25%	72,41%	68,67%
Κυκλοφορούντα πάγια	100,00%	54,94%	45,23%	24,56%	36,27%
Μη κυκλοφορούντα για πώληση	-	-	-	-	-
ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ	100,00%	87,29%	79,16%	61,79%	60,44%
ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	100,00%	101,87%	90,71%	83,42%	74,32%
Μετοχικό κεφάλαιο	100,00%	100,00%	25,00%	35,09%	35,09%
Λοιπά στοιχεία καθαρής θέσης	100,00%	100,18%	187,81%	122,38%	-48,62%
ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ	100,00%	100,03%	54,38%	50,84%	19,98%
ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΑ ΔΑΝΕΙΑ	100,00%	91,81%	101,30%	104,74%	0,41%
ΛΟΙΠΕΣ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ	100,00%	90,04%	90,73%	104,21%	127,14%
ΣΥΝΟΛΟ ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	91,76%	101,01%	104,73%	3,91%
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	100,00%	151,03%	136,28%	68,69%	547,09%
Λοιπές Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις	100,00%	104,41%	136,78%	125,35%	123,31%
Υποχρεώσεις για μη κυκλοφορούντα πάγια για πώληση	-	-	-	-	-

ΣΥΝΟΛΟ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ					
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ	100,00%	127,64%	136,53%	97,12%	334,45%
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ	100,00%	101,80%	90,30%	82,97%	73,76%

ΠΙΝΑΚΑΣ 31:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΟΙΝΟΥ ΜΕΓΕΘΟΥΣ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%	100,00%
Κόστος Πωληθέντων	80,73%	81,96%	91,50%	84,93%	88,80%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	19,27%	18,04%	8,50%	15,07%	11,20%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	5,36%	3,93%	-9,54%	0,52%	-4,41%
Κέρδη/ζημιά προ φόρων	-2,27%	-1,81%	-33,55%	-9,40%	-30,24%
Κέρδη μετά φόρων	-2,35%	-1,93%	-33,78%	-9,45%	-30,33%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	0,09%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	-2,18%	-1,81%	-33,55%	-9,40%	-30,24%

ΠΙΝΑΚΑΣ 32:

ΚΑΧ-ΑΝΑΛΥΣΗ ΔΕΙΚΤΩΝ					
	2008	2009	2010	2011	2012
Καθαρές Πωλήσεις	100,00%	97,24%	93,19%	86,27%	70,72%
Κόστος Πωληθέντων	100,00%	98,73%	105,63%	90,76%	77,79%
Μικτά κέρδη/(ζημιές)	100,00%	91,00%	41,08%	67,46%	41,11%
Κέρδη/ζημιές προ φόρων χρηματοδοτικών & επενδυτικών αποτελεσμάτων	100,00%	71,35%	-165,94%	8,32%	-58,22%

Κέρδη/ζημιά προ φόρων	100,00%	77,42%	1376,67%	356,90%	941,57%
Κέρδη μετά φόρων	100,00%	79,98%	1340,45%	347,32%	913,54%
Λοιπά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	-3,14%
Συγκεντρωτικά συνολικά έσοδα μετά από φόρους	100,00%	80,63%	1433,68%	371,68%	980,69%

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ
ΠΙΝΑΚΕΣ ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΩΝ

1. ΑΤΤΙΚΑ Α.Ε. ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 33:

ΑΤΤΙΚΑ GROUP Α.Ε.					
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Συνολική αποδοτικότητα		-3,30%	-4,38%	-2,16%	0,27%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ					
Οργανικό	0,22%	-	-	-6,65%	0,78%
Μικτό	18,61%	8,81%	4,09%	8,98%	15,80%
Καθαρό	-7,23%	15,22%	35,86%	21,81%	-3,89%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ (σε φορές)					
Συνολική		0,30	0,30	0,32	0,35
Πάγιου Ενεργητικού		0,37	0,34	0,36	0,39
Κυκλοφορούντος Ενεργητικού		2,51	2,60	3,38	3,22
Αποθεμάτων					
Απαιτήσεων	5,27	4,94	4,84	0,68	0,45
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (σε ημέρες)					
Μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα					
Μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων	129,84	180,23	188,26	166,81	107,96

Μέση διάρκεια πληρωμής υποχρεώσεων	61,09	2,85	0,00	0,00	0,00
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ					
Προ φόρων		-9,43%	19,76%	14,06%	-2,92%
Μετά φόρων		-8,78%	20,17%	14,76%	-2,92%
ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	7,44%	8,71%	85,26%	97,43%	65,13%
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ (σε φορές)					
Τρέχουσα	0,84	1,27	0,20	0,19	0,30
Άμεση	1,19	1,16	0,18	0,17	0,25
ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ (σε φορές)					
Κάλυψη τόκων	0,25	-10,99	-18,32	-3,43	0,33
Δείκτης κάλυψης μερισμάτων					0,01
ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Πάγιο Ενεργητικό/ Κυκλοφ. Ενεργητικό	7,10	6,64	9,27	9,55	7,21
Πάγιο Ενεργητικό/ Σύνολο Ενεργητικού	0,80	0,87	0,90	0,91	0,88
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (σε φορές)					
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	1,08	1,03	0,57	0,57	0,67
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με ίδια κεφάλαια	0,63	0,63	0,57	0,49	0,54
Χρηματοδότηση κυκλοφορούντος ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	-0,19	0,21	-3,98	-4,13	-2,37

2. ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε

ΠΙΝΑΚΑΣ 34:

NEL LINES					
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Συνολική αποδοτικότητα		- 16,60%	-27,32%	-43,09%	-47,46%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ					
Οργανικό	-28,28%	- 61,60%	-67,19%	- 103,18%	- 102,87%
Μικτό	3,93%	- 25,25%	-46,90%	-23,50%	-18,03%
Καθαρό	-54,13%	- 78,49%	-73,03%	- 111,48%	154,43%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ (σε φορές)					
Συνολική		0,27	0,41	0,42	0,46
Πάγιου Ενεργητικού		0,33	0,52	0,50	0,55
Κυκλοφορούντος Ενεργητικού		1,51	1,91	2,43	2,80
Αποθεμάτων					
Απαιτήσεων	5,78	3,64	4,05	0,20	0,10
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (σε ημέρες)					
Μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα					
Μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων	63,10	100,27	90,06	1.829,96	3.810,35
Μέση διάρκεια πληρωμής υποχρεώσεων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ					
Προ φόρων		-	-	293,70%	246,61%

		93,23%	143,19%		
Μετά φόρων		-	-		-
		95,23%	143,19%	293,80%	332,30%
ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	172,09%	10,69%	103,82%	-68,35%	0,86%
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ (σε φορές)					
Τρέχουσα	0,45	1,70	0,52	0,23	0,61
Άμεση	0,42	1,63	0,49	0,21	0,50
ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ (σε φορές)					
Κάλυψη τόκων	-4,16	-12,96	-28,40	-14,13	-8,71
Δείκτης κάλυψης μερισμάτων					-0,35
ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Πάγιο Ενεργητικό/ Κυκλοφ. Ενεργητικό	8,40	3,10	4,65	5,04	5,13
Πάγιο Ενεργητικό/ Σύνολο Ενεργητικού	0,89	0,76	0,82	0,83	0,84
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (σε φορές)					
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	0,85	1,13	0,80	0,35	0,88
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με ίδια κεφάλαια	0,11	0,44	0,08	-0,56	0,22
Χρηματοδότηση κυκλοφορούντος ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	-1,25	0,41	-0,94	-3,26	-0,63

3. ΜΙΝΩΙΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ ΑΝΕ

ΠΙΝΑΚΑΣ 35:

ΜΙΝΟΑΝ					
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Συνολική αποδοτικότητα		-5,69%	-4,70%	-3,75%	-1,15%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ					
Οργανικό	-4,62%	-	-	-14,05%	-3,85%
Μικτό	12,52%	-0,19%	1,40%	-0,66%	13,13%
Καθαρό	18,89%	-	-	-33,57%	-8,94%
ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ (σε φορές)					
Συνολική		0,27	0,32	0,27	0,30
Πάγιου Ενεργητικού		0,33	0,38	0,31	0,34
Κυκλοφορούντος Ενεργητικού		1,47	1,92	1,85	2,47
Αποθεμάτων					
Απαιτήσεων	9,48	2,98	3,40	0,42	0,29
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (σε ημέρες)					
Μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα					
Μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων	129,84	180,23	188,26	166,81	107,96
Μέση διάρκεια πληρωμής υποχρεώσεων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ					
Προ φόρων		-	-	-15,54%	-7,49%

		14,12%	16,15%		
Μετά φόρων		-	-	-25,40%	-7,45%
ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	95,33%	11,88%	19,15%	151,87%	14,02%
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ (σε φορές)					
Τρέχουσα	0,38	1,29	0,83	0,18	0,62
Άμεση	0,35	1,17	2,58	0,74	0,60
ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ (σε φορές)					
Κάλυψη τόκων	-2,96	-13,41	-14,36	-4,32	-1,02
Δείκτης κάλυψης μερισμάτων					-0,04
ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Πάγιο Ενεργητικό/ Κυκλοφ. Ενεργητικό	4,38	5,15	5,38	7,12	7,45
Πάγιο Ενεργητικό/ Σύνολο Ενεργητικού	0,81	0,83	0,84	0,88	0,88
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (σε φορές)					
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	0,61	1,05	0,96	0,38	0,92
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με ίδια κεφάλαια	0,59	0,52	0,46	0,36	0,45
Χρηματοδότηση κυκλοφορούντος ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	-1,77	0,18	-0,26	-4,44	-0,62

4. ΑΝΩΝΥΜΗ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.

ΠΙΝΑΚΑΣ 36:

Α.Ν.Ε.Κ					
ΑΡΙΘΜΟΔΕΙΚΤΕΣ					
	2009	2010	2011	2012	2013
Συνολική αποδοτικότητα		-4,94%	0,27%	-2,11%	-1,34%
ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΚΕΡΔΟΥΣ					
Οργανικό	3,93%	-9,54%	0,52%	-4,41%	-2,85%
Μικτό	18,04%	8,50%	15,07%	11,20%	13,06%
Καθαρό	-1,93%	33,78%	-9,45%	-30,34%	-20,65%

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΚΗ ΤΑΧΥΤΗΤΑ (σε φορές)					
Συνολική		0,52	0,53	0,48	0,47
Πάγιου Ενεργητικού		0,63	0,64	0,57	0,57
Κυκλοφορούντος Ενεργητικού		2,81	3,07	2,90	2,82
Αποθεμάτων					
Απαιτήσεων	3,72	3,84	4,38	0,52	0,31
ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ (σε ημέρες)					
Μέση διάρκεια επένδυσης σε αποθέματα					
Μέση διάρκεια είσπραξης απαιτήσεων	129,84	180,23	188,26	166,81	107,96
Μέση διάρκεια πληρωμής υποχρεώσεων	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
ΑΠΟΔΟΤΙΚΟΤΗΤΑ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ					
Προ φόρων		-	-	-	-
		58,10%	22,11%	-86,64%	-166,83%
Μετά φόρων		-	-	-	-
		58,49%	22,24%	-86,92%	-169,44%
ΔΑΝΕΙΑΚΗ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΗ	38,55%	64,00%	34,50%	699,08%	7163,21%
ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑ (σε φορές)					
Τρέχουσα	0,76	0,65	0,71	0,20	0,17
Άμεση	0,68	0,58	0,61	0,16	0,14
ΚΑΛΥΨΗ ΤΟΚΩΝ ΚΑΙ ΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ (σε φορές)					
Κάλυψη τόκων	4,03	-9,36	0,64	-1,77	-0,83
Δείκτης κάλυψης μερισμάτων					-0,03
ΠΑΓΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ					
Πάγιο Ενεργητικό/ Κυκλοφ. Ενεργητικό	4,47	4,37	5,33	4,76	5,22
Πάγιο Ενεργητικό/ Σύνολο Ενεργητικού	0,82	0,81	0,84	0,83	0,84

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ (σε φορές)					
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	0,92	0,86	0,90	0,15	0,04
Χρηματοδότηση πάγιου ενεργητικού με ίδια κεφάλαια	0,45	0,27	0,27	0,12	0,01
Χρηματοδότηση κυκλοφορούντος ενεργητικού με κεφάλαια μεγάλης διάρκειας	-0,31	-0,54	-0,41	-3,95	-4,93

